

GALIMYBIŲ STUDIJA
„KLAIPĖDOS JAUNIMO SITUACIJOS
TYRIMAS“

Rengėjai:

Doc. dr. Daiva Labanauskaitė

Gabija Skučaitė

Julijus Brazauskas

Ilma Ruškienė

2015 m. Klaipėda

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	3
LENTELIŲ SĄRAŠAS	5
SANTRAUKA	7
1. JAUNIMO SITUACIJOS ANALIZĖ NACIONALINIŲ IR VIETINIŲ MASTŲ	8
1.1. Jaunimo amžiaus grupės gyventojų skaičiaus pokyčiai Lietuvos didmiesčiuose.....	8
1.2. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos tikslai ir įgyvendinimo principai.....	10
1.3. Jaunimo problemų identifikavimas ir siūlomi sprendimai	11
1.4. Jaunimo situacijos pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje	13
1.4.1. Aukštųjų mokyklų absolventų situacijos pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje	13
1.4.2. Profesinių mokyklų absolventų situacijos pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje.....	15
1.5. Jaunimo nedarbo pokyčiai Lietuvoje.....	17
1.6. Socialinių ir ekonominių veiksnių įtakos Lietuvos jaunimo užimtumui vertinimas	20
1.7. Jaunimo politikos kokybės įgyvendinimo savivaldybėse vertinimas.....	27
2. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO SITUACIJOS TYRIMO METODIKA	31
3. KLAIPĖDOS JAUNIMO SITUACIJOS TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	35
3.1. Mokinių apklausos rezultatų analizė	35
3.2. Studentų apklausos rezultatų analizė	54
3.3. Absolventų apklausos rezultatų analizė.....	76
4. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO SITUACIJOS KIEKYBINIO TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS.....	96
5. JAUNŲ BEDARBIŲ TIKSLINĖS GRUPĖS DISKUSIJOS REZULTATŲ ANALIZĖ	102
6. DARBDAVIŲ TIKSLINĖS GRUPĖS DISKUSIJOS REZULTATŲ ANALIZĖ.....	120
7. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO SITUACIJOS KOKYBINIO TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS.....	143
8. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO PROBLEMŲ MODELIS	145
9. MIESTO PATRAUKLUMO JAUNIMUI STIPRINIMO GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI.....	148
9.1. Erfurto miesto geroji patirtis, stiprinant miesto patrauklumą jaunimui.....	148
9.2. Klužo – Napokos miesto geroji patirtis, stiprinant miesto patrauklumą jaunimui	152
9.3. Kauno miesto geroji patirtis, stiprinant miesto patrauklumą jaunimui.....	153
10. KLAIPĖDOS MIESTO PATRAUKLUMO JAUNIMUI STIPRINIMO REKOMENDACIJOS	
155	
INFORMACIJOS ŠALTINIAI	157
PRIEDAI	158

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. 15 – 19 m. jaunimo skaičiaus dinamika.....	8
2 pav. 20 – 24 m. jaunimo skaičiaus dinamika.....	9
3 pav. 25 – 29 m. jaunimo skaičiaus dinamika.....	9
4 pav. Jaunimo aktyvumo ir užimtumo rodiklių priklausomybė.....	20
5 pav. Jaunimo aktyvumo ir jaunų bedarbių dalies rodiklių priklausomybė.....	21
6 pav. 20-24 m. jaunimo užimtumo ir BVP rodiklių priklausomybė.....	23
7 pav. 25-29 m. jaunimo užimtumo ir BVP rodiklių priklausomybė.....	23
8 pav. 20-24 m. jaunimo užimtumo ir materialinių investicijų priklausomybė.....	24
9 pav. 25-29 m. jaunimo užimtumo ir materialinių investicijų priklausomybė.....	24
10 pav. Jaunimo užimtumo lygio ir išlaidų aktyviai užimtumo politikai priklausomybė.....	25
11 pav. Jaunimo užimtumo lygio ir išlaidų pasyvioms užimtumo priemonėms priklausomybė.....	26
12 pav. Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo loginė schema.....	31
13 pav. Mokinių procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę.....	35
14 pav. Mokinių santykių artimoje aplinkoje vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	36
15 pav. Mokinių formaliojo ir neformaliojo ugdymo paslaugų kokybės Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	37
16 pav. Mokinių laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	41
17 pav. Mokinių domėjimosi mokyklos, gyvenamosios vietovės ir šalies politinio gyvenimo pokyčiais pasirinkimų procentinis pasiskirstymas.....	42
18 pav. Mokinių miesto erdvių saugumo vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	43
19 pav. Mokinių nuomonių atsakomybės už saugumą mieste procentinis pasiskirstymas.....	44
20 pav. Mokinių aplinkoje paplitusių priklausomybes keliančių, draudžiamų medžiagų vartojimo dažnumo procentinė išraiška.....	44
21 pav. Mokinių dalyvavimo įvairiose veiklose procentinis pasiskirstymas.....	45
22 pav. Priežasčių, galinčių paskatinti mokinius keisti gyvenamąją vietą po mokyklos baigimo, procentinis pasiskirstymas.....	46
23 pav. Mokinių ateities planų (pabaigus mokyklą) procentinis pasiskirstymas.....	48
24 pav. Mokinių (apsi)sprendimo studijuoti Klaipėdoje procentinis pasiskirstymas.....	52
25 pav. Miesto, patrauklaus gyventi, studijuoti ir dirbti, credo pasirinkimų procentinis vertinimas mokinių grupėje.....	53
26 pav. Mokinių vaidmens pasirinkimų procentinis vertinimas.....	54
27 pav. Studentų procentinis pasiskirstymas pagal ugdymo įstaigą.....	55
28 pav. Studentų pasiskirstymas pagal studijų kryptį.....	55
29 pav. Studentų procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę.....	56
30 pav. Studentų pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietos tipą.....	56
31 pav. Mokinių ir studentų laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	62
32 pav. Studentų domėjimosi mokymosi įstaigos, gyvenamosios vietovės ir šalies politinio gyvenimo pokyčiais pasirinkimų procentinis pasiskirstymas.....	63
33 pav. Studentų miesto erdvių saugumo vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	64
34 pav. Mokinių ir studentų nuomonių atsakomybės už saugumą mieste procentinis pasiskirstymas.....	65

35 pav. Studentų aplinkoje paplitusių priklausomybes keliančių, draudžiamų medžiagų vartojimo dažnumo procentinė išraiška	66
36 pav. Studentų dalyvavimo įvairiose veiklose procentinis pasiskirstymas	67
37 pav. Studentų ateities planų (pabaigus studijas) procentinis pasiskirstymas.....	68
38 pav. Priežasčių, galinčių paskatinti studentus keisti gyvenamąją vietą po aukštosios ar profesinės mokyklos baigimo, procentinis pasiskirstymas	70
39 pav. Miesto, patrauklaus gyventi, studijuoti ir dirbti, credo pasirinkimų procentinis vertinimas studentų grupėje.....	75
40 pav. Studentų vaidmens pasirinkimų procentinis vertinimas	75
41 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietos tipą.....	77
42 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas išsilavinimą	77
43 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas pagal studijų kryptis	77
44 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę.....	78
45 pav. Respondentų atsakymų apie tai, kaip jiems sekasi integruotis darbo rinkoje procentinis pasiskirstymas.....	78
46 pav. Mokinių, studentų ir absolventų laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	84
47 pav. Absolventų domėjimosi darbo rinkos, gyvenamosios vietovės ir šalies politinio gyvenimo pokyčiais pasirinkimų procentinis pasiskirstymas	84
48 pav. Absolventų miesto erdvių saugumo vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	85
49 pav. Mokinių, studentų ir absolventų nuomonių atsakomybės už saugumą mieste procentinis pasiskirstymas.....	86
50 pav. Absolventų aplinkoje paplitusių priklausomybes keliančių, draudžiamų medžiagų vartojimo dažnumo procentinė išraiška	87
51 pav. Absolventų dalyvavimo įvairiose veiklose procentinis pasiskirstymas.....	87
52 pav. Absolventų ateities planų procentinis pasiskirstymas	88
53 pav. Priežasčių, galinčių paskatinti absolventus keisti gyvenamąją vietą, procentinis pasiskirstymas.....	90
54 pav. Miesto, patrauklaus gyventi, studijuoti ir dirbti, credo pasirinkimų procentinis vertinimas absolventų grupėje.....	94
55 pav. Absolventų vaidmens pasirinkimų procentinis vertinimas.....	95
56 pav. Klaipėdos miesto jaunimo problemų modelis	145
57 pav. Erfurto miesto plėtros modelis.....	150

LENTELIŲ SARAŠAS

1 Lentelė. Absolventų integracijos į darbo rinką 2013 m. vertinimas.....	13
2 Lentelė. Jaunimo pasiskirstymo matrica pagal aukštosios mokyklos baigimo ir gyvenamosios vietos pasirinkimo kriterijus.....	14
3 Lentelė. Darbo biržoje registruotų absolventų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.....	18
4 Lentelė. Klaipėdos teritorinės darbo biržos Klaipėdos skyriuje registruotų bedarbių pasiskirstymas pagal išsilavinimą.....	18
5 Lentelė. Klaipėdos teritorinės darbo biržos Klaipėdos skyriuje registruoti bedarbiai iki 29 metų pageidaujamų darbų dešimtukas.....	19
6 Lentelė. Jaunimo nedarbo, užimtumo ir išlaidų jaunimo užimtumo politikos priemonėms įgyvendinti (2003-2014 m.) koreliacinio ryšio įvertinimas.....	21
7 Lentelė. Jaunimo užimtumo ir tam globalios rinkos makroekonominių rodiklių Lietuvoje (2003–2014 m.) koreliacinio ryšio įvertinimas.....	22
8 Lentelė. Jaunimo politikos įgyvendinimo uždavinių privalumų ir trūkumų analizė.....	28
9 Lentelė. Mokinių sportinių bei pramoginių veiklų ir bendros gyvenimo kokybės Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	38
10 Lentelė. Mokinių veiklų laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	38
11 Lentelė. Studijų patrauklumo Klaipėdoje kriterijų procentinis pasiskirstymas mokinių tikslinėje grupėje.....	49
12 Lentelė. Gyvenamosios vietos pasirinkimo po mokyklos baigimo kriterijų aktualumo procentinis pasiskirstymas mokinių grupėje.....	49
13 Lentelė. Lietuvos didžiųjų miestų patrauklumą apibūdinančių kriterijų vidurkių pasiskirstymas mokinių grupėje.....	51
14 Lentelė. Studentų gyvenamosios aplinkos kokybės vertinimo kriterijų procentinis pasiskirstymas.....	57
15 Lentelė. Studentų veiklų laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	59
16 Lentelė. Studijų kokybės vertinimas studentų tikslinėje grupėje.....	69
17 Lentelė. Gyvenamosios vietos pasirinkimo po aukštosios ar profesinės mokyklos baigimo kriterijų aktualumo procentinis pasiskirstymas studentų grupėje.....	72
18 Lentelė. Lietuvos didžiųjų miestų patrauklumą apibūdinančių kriterijų vidurkių pasiskirstymas studentų grupėje.....	73
19 Lentelė. Absolventų gyvenamosios aplinkos kokybės vertinimo kriterijų procentinis pasiskirstymas.....	79
20 Lentelė. Absolventų veiklų laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku vertinimų procentinis pasiskirstymas.....	81
21 Lentelė. Studijų kokybės vertinimas absolventų tikslinėje grupėje.....	89
22 Lentelė. Gyvenamosios vietos pasirinkimo po aukštosios ar profesinės mokyklos baigimo kriterijų aktualumo procentinis pasiskirstymas absolventų grupėje.....	92
23 Lentelė. Lietuvos didžiųjų miestų patrauklumą apibūdinančių kriterijų vidurkių pasiskirstymas absolventų grupėje.....	93
24 Lentelė. Esminiai jaunimo bendrojo aktyvumo darbo paieškos procese aspektai.....	103
25 Lentelė. Pasirengimas integruotis į darbo rinką.....	109
26 Lentelė. Vidinė ir išorinė migracija.....	114
27 Lentelė. Klaipėdos miesto ekonominio aktyvumo ir darbo rinkos patrauklumo vertinimas.....	115
28 Lentelė. Verslo imlumo darbo jėgai kokybiniai ir struktūriniai pokyčiai.....	120

29 Lentelė. Jaunimo pasiruošimo integruotis į darbo rinką vertinimas.....	126
30 Lentelė. Darbdavių dalyvavimas jauno specialisto ugdymo procese	134
31 Lentelė. Jaunimo padėties vertinimas.....	137
32 Lentelė. Jaunimo ir darbdavių lūkesčių balanso galimi sąlyčio taškai.....	146
33 Lentelė. Erfurto miesto patirtis	149
34 Lentelė. Erfurto miesto bendruomenės pateikti siūlymai.....	149
35 Lentelė. Miesto patrauklumo jaunimui stiprinimo priemonių planas	152

SANTRAUKA

Remiantis miesto konkurencingumo teorija, žmonių išteklių mieste yra vienas svarbiausių jo konkurencingumo veiksnių. Tad mažėjanti darbingo amžiaus žmonių lyginamoji dalis Klaipėdos mieste ir silpnėjantis Klaipėdos miesto patrauklumas jaunimui didina Klaipėdos miesto konkurencingumo mažėjimo riziką.

Rengiant Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimą, buvo remiamasi Jaunimo problematikos tyrimo Klaipėdos miesto savivaldybėje, atlikto Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu, ataskaita, LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymo nuostatomis, Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (MOSTA) atlikto tyrimo „Švietimo sistemos paruošiamų absolventų pasiskirstymas darbo rinkoje“ ataskaita, Klaipėdos miesto savivaldybės 2013-2020 strateginiu plėtros planu, Lietuvos Respublikos darbo biržos pateikiamais jaunimo užimtumo ir nedarbo duomenimis.

Tyrimo tikslas: nustatyti Klaipėdos miesto ir regiono jaunimo vietos gyventi, mokytis ir dirbti pasirinkimo prioritetus.

Tyrimo uždavinių lygiu siekiama:

1. Identifikuoti jaunimui patrauklaus miesto požymius.
2. Nustatyti Klaipėdos miesto ir regiono jaunimo pasiruošimo keisti gyvenamąją vietą lygį.
3. Nustatyti, kokie veiksniai turi daugiausiai įtakos jaunimo naujos gyvenamosios vietos pasirinkimui.
4. Nustatyti Klaipėdos miesto patrauklumo jaunimui lygį.

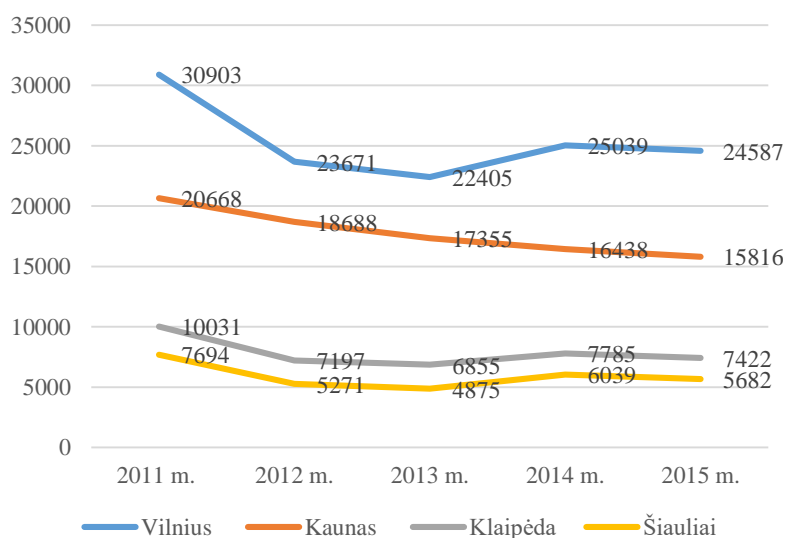
Atliekant tyrimą, buvo vykdomos Klaipėdos miesto ir artimiausių rajonų mokinių, studentų, absolventų apklausos raštu, kuriose dalyvavo 1147 respondentai, prarastos tikslinės grupės diskusijos su jaunimo grupei priskiriamais bedarbiais, darbdaviais, atstovaujjančiais Klaipėdos miesto stambaus ir vidutinio verslo įmones. Antrinių ir pirminių tyrimo duomenų pagrindu buvo suformuluotos Klaipėdos miesto jaunimo situacijos vertinamosios išvados ir Klaipėdos miesto patrauklumo stiprinimo rekomendacijos jaunimo atžvilgiu.

1. JAUNIMO SITUACIJOS ANALIZĖ NACIONALINIŲ IR VIETINIŲ MASTU

1.1. Jaunimo amžiaus grupės gyventojų skaičiaus pokyčiai Lietuvos didmiesčiuose

Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje gyventojų amžiaus vidurkis padidėjo beveik devyneriais metais – labiau nei bet kurioje kitoje ES šalyje. Bendrai ES gyventojų amžius per dešimtmetį išaugo šešeriais metais. Tarp labiausiai senstančių po Lietuvos rikiuojasi Portugalija ir Vokietija (7,6 metų), Austrija ir Rumunija (7 metai). Eurostato skelbiami duomenys rodo, kad 1994 metais Lietuvos gyventojų amžiaus vidurkis buvo 33,5 metų, o 2014 m. – 42,4 metų. Kaip skelbia ES statistikos tarnyba, seniausios ES 2014 metais buvo Vokietijos (45,6), Italijos (44,7), Bulgarijos (43,2), Portugalijos (43,1) ir Graikijos (43) visuomenės. Tuo metu vidutiniškai jauniausi – Airijos (36), Kipro (36,8), Slovakijos (38,6), Liuksemburgo, Lenkijos (39,2) ir Didžiosios Britanijos (39,9) gyventojai.

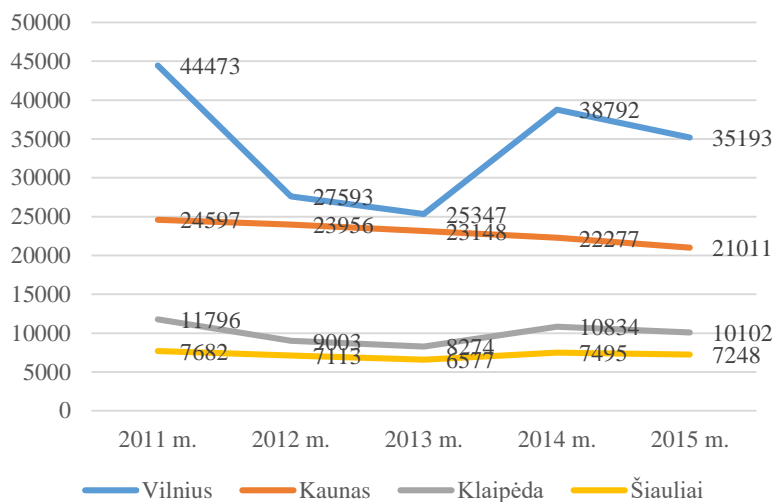
Remiantis „2005–2014 m. jaunimo politikos ir jaunimo politikos apžvalga“, per dešimtmetį jaunų žmonių Lietuvoje sumažėjo 162,9 tūkst. (21,3 proc.). Tai sudarė daugiau nei trečdalį bendro gyventojų skaičiaus sumažėjimo. 2011 – 2015 m. laikotarpiu 15 – 19 m. amžiaus grupei priskiriamų gyventojų skaičius Vilniaus mieste sumažėjo 20 proc., Kaune 23 proc., Klaipėdoje ir Šiauliuose po 26 proc. (1 pav.).

1 pav. 15 – 19 m. jaunimo skaičiaus dinamika
Šaltinis: sudaryta pagal LR Statistikos departamento duomenis

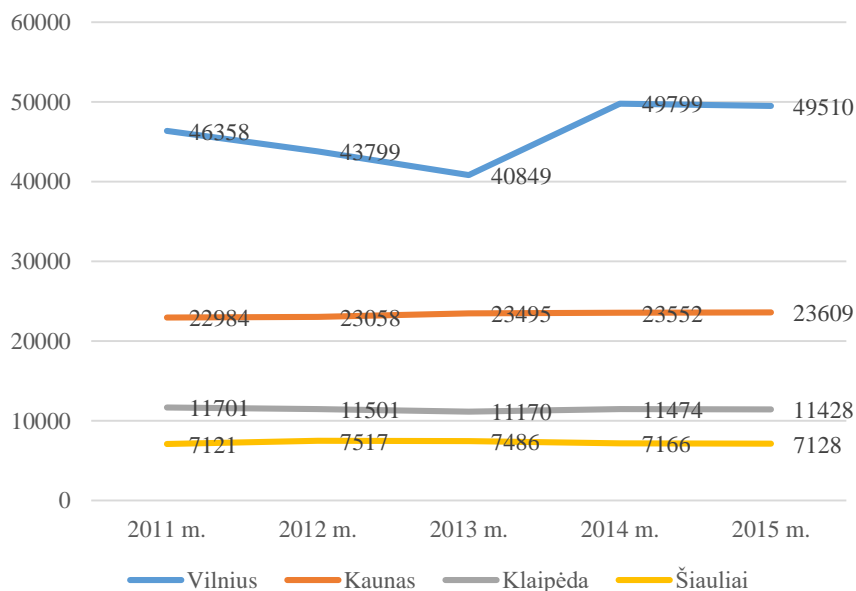

Jaunimo skaičiaus sumažėjimas 2011 – 2015 m. laikotarpiu stebimas ir 20 – 24 m. amžiaus grupėje: daugiausia minėtos amžiaus grupės gyventojų prarado Vilnius – 21 proc., toliau rikiuojasi Kaunas – 15 proc., Klaipėda – 14 proc., Šiauliai – 6 proc. (2 pav.).

2 pav. 20 – 24 m. jaunimo skaičiaus dinamika
Šaltinis: sudaryta pagal LR Statistikos departamento duomenis

25 – 29 m. amžiaus grupėje 2011-2015 m. stebimos kitos tendencijos: Vilniuje šios amžiaus grupės lyginamoji dalis išaugo 7 proc., Kaune – 3 proc., Klaipėdoje sumažėjo kiek daugiau nei 2 proc., o Šiauliuose iš esmės nepakito (3 pav.).

3 pav. 25 – 29 m. jaunimo skaičiaus dinamika
Šaltinis: sudaryta pagal LR Statistikos departamento duomenis

Klaipėdos miesto jaunimo skaičiaus pokyčiai atitinka bendras jaunimo skaičiaus pokyčių tendencijas kituose Lietuvos didmiesčiuose. Gana stabilus išliekantis 20 – 24 m. ir 25 – 29 m. amžiaus jaunimo skaičius rodo, kad Klaipėdos miestas išlaiko patrauklumą kaip galimybių studijuoti, įgyti profesiją miestas bei darbo vietas ir karjeros galimybes jauniems specialistams galintis pasiūlyti miestas.

1.2. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos tikslai ir įgyvendinimo principai

LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2005-11-22, Nr. IX-1871,) apibrėžia pagrindinius jaunimo politikos įgyvendinimo principus:

- 1) pariteto – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos bei jaunimo organizacijos yra atstovaujamos po lygiai;
- 2) subsidiarumo – sprendimai, susiję su jaunimu, turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie yra efektyviausi;
- 3) tarpžinybinio koordinavimo – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, sprendamos su jaunimu susijusius klausimus, bendrauja ir bendradarbiauja tarpusavyje;
- 4) dalyvavimo – su jaunimu susiję klausimai sprendžiami jaunimui dalyvaujant ir derinant su jaunimu ar jaunimo organizacijų atstovais;
- 5) informavimo – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos bei jaunimo organizacijos informuoja jaunimą jam aktualiais klausimais priimtina ir prieinama forma;
- 6) savarankiškumo – jaunimas pats renkasi veiklos sritį, formuoja jos tikslus, aktyviai joje dalyvauja ir atsako už tikslų įvykdymą;
- 7) savanoriškumo – jaunimas dalyvauja pasirinktoje jaunimo veiklos srityje savo noru ir neverčiamas;
- 8) savivaldos – jaunimas savo veikloje nustato šios veiklos tikslų įgyvendinimo būdus, formą, atsakomybę ir įvertinimą;
- 9) bendravimo ir bendradarbiavimo – Lietuvos jaunimo organizacijos bendrauja ir bendradarbiauja su Lietuvos ir užsienio jaunimo organizacijomis, valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis, kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis.

Jaunimo politika įgyvendinama Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, įstatimuose ir kituose teisės aktuose nustatytais sąlygomis šiose srityse:

- 1) pilietiškumo ugdymo ir karo prievolės atlikimo;
- 2) švietimo, mokymo, mokslo, studijų ir ugdymo;

- 3) neformalaus ugdymo;
- 4) darbo ir užimtumo;
- 5) apsirūpinimo būstu;
- 6) laisvalaikio, poilsio, kūrybos ir kultūros;
- 7) socialinės ir sveikatos apsaugos;
- 8) sveikatingumo, kūno kultūros ir sporto.

2010 m. gruodžio mėn. LR Vyriausybė patvirtino Nacionalinę jaunimo politikos plėtros 2011–2019 metų plėtros programą (Žin., 2010, Nr. 142-7299), kurioje numatyti šie tikslai:

- užtikrinti įvairaus jaunimo poreikius atitinkančią socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą;
- ugdyti sąmoningą, pilietišką, patriotišką, brandžią, kultūringą ir kūrybingą jauno žmogaus, gebančio būti aktyvia įvairialypės visuomenės dalimi, asmenybę;
- išplėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą ir užtikrinti jaunimo užimtumo infrastruktūros plėtrą;
- sudaryti palankias sąlygas nuosekliai ir kokybiškai jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų veiklai, siekiant aktyvesnio jaunimo į(si)traukimo į organizuotą veiklą;
- užtikrinti žinybų ir sektorių bendradarbiavimą plėtojant darnią, faktais ir žiniomis grįstą jaunimo politiką.

Nepaisant to, kad Lietuvoje jaunimo problemų sprendimui skiriamas pakankamas dėmesys, yra sukurta teisinė bazė ir institucinė sistema jaunimo politikai formuoti bei įgyvendinti, jaunimo situacijos pokyčiai nėra palankūs demografinėi situacijai subalansuoti ir jaunimo problemoms spręsti. Pagrindines jaunimo problemas bandoma spręsti atskirais Lietuvos teisės aktais, numatant tam tikras priemones bei nurodant atsakingas institucijas, tačiau akivaizdu, kad tai nėra esminiai svertai, kurie galėtų užtikrinti stabiliai valstybės socialinei egzistencijai reikalingą jaunų gyventojų lyginamąją dalį.

1.3. Jaunimo problemų identifikavimas ir siūlomi sprendimai

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendino projektą „Partnerystės tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas įgyvendinant integruotą jaunimo politiką“, kurio įgyvendinimo rėmuose buvo pasirašyta sutartis su viešąja įstaiga „Savivaldos plėtros institutas“ dėl pirminių ir pakartotinių jaunimo politikos įgyvendinimo kokybės vertinimų projekto savivaldybėse partnerėse, iš kurių viena - Klaipėdos miesto savivaldybė. Pirminiai jaunimo

politikos įgyvendinimo kokybės vertinimai buvo atlikti 2010 metais, pakartotiniai vertinimai – 2012 metais. Atliktų vertinimų tikslai:

1. Identifikuoti esamą jaunimo politikos įgyvendinimo būklę;
2. Palyginti jaunimo politikos įgyvendinimo situaciją projekto įgyvendinimo pradžioje ir pabaigoje (2010 ir 2012 metais);
3. Pateikti praktines rekomendacijas dėl jaunimo politikos įgyvendinimo kokybės gerinimo savivaldybėje.

VŠĮ „Savivaldos plėtros institutas“ ir VŠĮ „Nacionalinės plėtros institutas“ identifikavo pagrindines jaunimo problemas konkrečiose savivaldybėse. Apibendrinus įvykusių diskusijų rezultatus, buvo išskirtos 3 pagrindinės jaunimo problemos – nedarbas, migracija, laisvalaikis (užimtumas). Šios problemos vyrauja daugumoje savivaldybių. Kitos jaunimo problemos – motyvacijos stoka, vertybinių orientacijų nebuvimas, lyderių stoka, informacijos sklaida, jaunimo politikos trūkumas, tarpinstitucinio bendradarbiavimo jaunimo sektoriuje trūkumas, lytinis ugdymo trūkumas, žalingi įpročiai, susisiekimas tarp miesto ir kaimo – vyrauja dalyje savivaldybių.

Jaunimo problemų sprendimo planus vietos ir nacionaliniu lygmeniu rengiantys VŠĮ „Savivaldos plėtros institutas“ ir „Nacionalinės plėtros institutas“ jaunimo politikos prioritetus orientuoja į konkrečios savivaldybės specifiką ir apima tokias jaunimo problemų sritis kaip:

- pilietiškumo ugdymas;
- švietimas, mokymas, mokslas, studijos ir ugdymas;
- darbas su jaunimu ir neformalus ugdymas;
- darbas ir užimtumas;
- apsirūpinimas būstu;
- laisvalaikis, poilsis, kūryba ir kultūra;
- socialinė ir sveikatos apsauga;
- sveikatingumas, kūno kultūra ir sportas;
- narkomanija ir kitų priklausomybės formų prevencija;
- viešasis saugumas ir nusikalstamumo prevencija;
- kitos sritys (viešosios infrastruktūros pritaikymas jaunimo poreikiams, transportas ir t.t.).

Anksčiau aptartų diskusijų rezultatas – prioritetinės jaunimo problemų sprendimo kryptys:

- Jaunimo nedarbo problemų sprendimas: jaunų žmonių verslumo, kūrybiškumo skatinimas, profesinio ugdymo tobulinimas, neformalaus ugdymo vystymas;
- Jaunimo užimtumo galimybių plėtra: laisvalaikio, poilsio, kūrybos ir kultūros paslaugų prieinamumo didinimas, infrastruktūros tobulinimas ir vystymas;

- Jaunimo politikos tobulinimas: jaunimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų stiprinimas, tarpinstitucinio bendradarbiavimo jaunimo srityje skatinimas;
- Sveikatos apsaugos stiprinimas, sveiko ir aktyvaus gyvenimo būdo propagavimas, gyvenamosios aplinkos saugumo užtikrinimas ir prevencija;
- Jaunų žmonių motyvacijos, aktyvumo ir pilietiškumo ugdymas.

1.4. Jaunimo situacijos pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje

1.4.1. Aukštųjų mokyklų absolventų situacijos pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro 2015 m. ataskaitoje pateikiama informacija apie profesinių ir aukštųjų mokyklų absolventų integraciją į darbo rinką. Rodikliai pateikiami remiantis oficialiais Švietimo informacinės sistemos (ŠVIS), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos („Sodra“) ir Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) duomenimis už 2013 m. (1 lentelė).

1 Lentelė. Absolventų integracijos į darbo rinką 2013 m. vertinimas

	Žalioji zona (didesnis nei vidutinis Lietuvoje įsidarbinimo procentas, didesnis nei vidutinis Lietuvoje darbo užmokestis)	Geltonoji zona (mažesnis nei vidutinis Lietuvoje įsidarbinimo procentas, didesnis nei vidutinis Lietuvoje darbo užmokestis)	Raudonoji zona (mažesnis nei vidutinis Lietuvoje įsidarbinimo procentas, mažesnis nei vidutinis Lietuvoje darbo užmokestis)
Koleginės studijos	Matematikos ir kompiuterių mokslų krypties absolventai	Technologijos, inžinerijos, medicinos ir sveikatos, žemės ūkio ir veterinarijos, verslo ir vadybos, komunikacijos, filologijos, meno studijų, socialinių studijų, švietimo ir ugdymo krypčių grupių absolventai	Teisės studijų absolventai
Pirmosios pakopos universitetinės studijos	Matematikos ir kompiuterių mokslų absolventai	Komunikacijos, technologijos, socialinių studijų, gamtos mokslų, verslo ir vadybos, žemės ūkio ir veterinarijos, medicinos ir sveikatos, filologijos, istorijos, filosofijos, teologijos ir kultūros studijų, švietimo ir ugdymo, gyvybės mokslų ir meno studijų krypčių grupių atstovai	Teisės studijų krypčių grupės absolventai
Antrosios pakopos ir vientisosios universitetinės studijos	Matematikos ir kompiuterių mokslų, verslo ir vadybos, inžinerijos, teisės, socialinių studijų, technologijos, gamtos mokslų krypčių grupių absolventai	Komunikacijos, medicinos ir sveikatos, žemės ūkio ir veterinarijos, filologijos, švietimo ir ugdymo, istorijos, filosofijos, teologijos ir kultūros studijų, meno studijų krypčių grupių absolventai	Nėra

Šaltinis: http://mosta.lt/images/leidiniai/Specialistu_kvalifikaciju_zemelapio_pirmine_analize_2015.pdf

Apžvelgiant įsidarbinimo tendencijas pagal veiklos sektorius nustatyta, kad dauguma absolventų tiek prieš studijų baigimą, tiek jas baigę įsidarbina privačiame sektoriuje (beveik tris kartus daugiau visų pakopų studentų, įsidarbinusių dar prieš studijų baigimą), o viešasis sektorius tiek tarp 2012 metų, tiek tarp 2013 metų absolventų nėra toks populiarus.

2013 metų absolventams sekasi uždirbti geriau nei 2012 metų absolventams, tačiau atlyginimo pasiskirstymo tendencijos panašios. Universiteto magistrantams sekasi geriau už bakalaurus, o universitetų absolventai uždirba daugiau už kolegijų absolventus. Privačiame sektoriuje dirbančiųjų atlyginimai dažniausiai (išskyrus kolegines studijas) yra daug didesni nei įsidarbinusiųjų viešajame sektoriuje, o pakopos atlyginimų „žirklės“ didžiausios tarp magistro ir vientisąsias studijas pabaigusiu absolventų (praėjus 12 mėn. po studijų baigimo privačiame sektoriuje dirbantys vidutiniškai uždirba nuo 172 iki 235 EUR daugiau nei viešajame).

Analizuojant, kaip skiriasi absolventų įsidarbinimas priklausomai nuo savivaldybės, kurioje baigta aukštoji mokykla, bei atsižvelgiant į pastovią (metai po studijų baigimo) absolventų darbdaviams pateikiamą gyvenamąją vietą, nustatyta, kad Klaipėdos mieste lieka kiek daugiau nei 40 proc. Klaipėdos miesto aukštąsias mokyklas baigusiu absolventų. Geresnis rodiklis stebimas tik Vilniaus mieste. Atvykimas ar grįžimas į Klaipėdą po studijavimo kitame mieste nėra itin skaitlingas.

2 Lentelė. Jaunimo pasiskirstymo matrica pagal aukštosios mokyklos baigimo ir gyvenamosios vietos pasirinkimo kriterijus

Gyvenamoji vieta	Baigta aukštoji mokykla				
	Kauno m. sav.	Kauno r. sav.	Klaipėdos m. sav.	Šiaulių m. sav.	Vilniaus m. sav.
Alytaus m. sav.	126				116
Kauno m. sav.	3142	254			661
Kauno r. sav.	330	76			66
Klaipėdos m. sav.	121		1350		249
Marijampolės sav.	129				89
Mažeikių r. sav.			80	97	51
Panevėžio m. sav.	199				203
Šiaulių m. sav.	53			849	116
Vilniaus m. sav.	670		206	119	9126
Vilniaus r. sav.					344
Nėra duomenų	3137	421	1262	1032	5807

Šaltinis: http://mosta.lt/images/leidiniai/Specialistu_kvalifikaciju_zemelapio_pirmine_analize_2015.pdf

Daugumoje savivaldybių atlyginimų, gaunamų praėjus 12 mėn. po studijų baigimo, vidurkiai varijuoja tarp 435 ir 580 EUR. Daugiausiai uždirbančių absolventų atlyginimo vidurkiai (bruto) viršija 725 EUR per mėnesį. Tokį atlyginą gauna Šiaulių, Klaipėdos ir Vilniaus miestų savivaldybėse gyvenantys, tačiau studijas Kauno aukštosiose mokyklose baigę absolventai. Mažiausius atlyginimų vidurkius gauna Mažeikių rajono savivaldybėje gyvenantys Klaipėdos mieste mokslus baigę

absolventai ir Šiaulių mieste gyvenantys tame pačiame mieste studijas baigę absolventai. Jų atlyginimo vidurkiai vos peržengia 435 EUR ribą.

2012 ir 2013 m. duomenimis, vyrų ir moterų įsidarbinimo dinamika yra panaši visose studijų pakopose. Taip pat visų studijų pakopų absolventų vyrų atlyginimas yra didesnis nei moterų. Lietuvoje galbūt egzistuoja tam tikros „feminizuotos“ sritys ir sektoriai, kuriuose uždirbama mažiau.

1.4.2. Profesinių mokyklų absolventų situacijos pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje

Analizuojant profesinių mokyklų absolventų įsidarbinimą, stebimos skirtingos 2010 m. ir 2011-2013 m. absolventų laidų tendencijos. Praėjus 6 mėn. po diplomo gavimo baigimo, 2011-2013 m. laidų absolventų įsidarbinimas svyruoja apie 60 proc., praėjus 12 mėn. – apie 70 proc. ir 80 proc., praėjus 24 mėn. Tuo tarpu 2010 m. laidos rodikliai žemesni – atitinkamai 50 proc., 60 proc., ir 75 proc. Tikėtina, kad šalies ūkio pažanga nuo 2011 m. lėmė „stabilesnes“ darbuotojų įsidarbinimo tendencijas tiek iškart po mokslų baigimo, tiek ir darbinę patirtį prieš pradėdant mokymąsi.

Švietimo posričių lygmeniu stebima tendencija, kad studijas baigusieji 2011-2013 m. įsidarbina sėkmingiau nei baigusieji 2010 m. Nuo 2010 m. daugumoje posričių (pavyzdžiui, Variklinės transporto priemonės, laivai ir orlaiviai, Statyba ir statybos inžinerija, Plaukų ir grožio priežiūra ir kt.) įsidarbinusiųjų dalis tolygiai didėjo. Kai kuriuose posričiuose matomi keletu procentų svyravimai. Pavyzdžiui, Maisto produktų gamybos posričio programose aukštesni įsidarbinimo rodikliai fiksuoti 2010 m. baigusiuoju nei 2011 m. baigusiuoju atveju. Viso duomenų masyvo požiūriu išsiskiria Didmeninės ir mažmeninės prekybos posričio programų absolventų įsidarbinimo tendencijos. Lyginant 2010-2013 m. laidas, sėkmingiausiai įsidarbino 2012 m. absolventai. Praėjus 6 mėn. po mokslų baigimo dirbo 67 proc. baigusiuoju, o praėjus 24 mėn. – 88 proc. 2013 m. laidoje dirbančių buvo mažiau – praėjus 6 mėn. po studijų baigimo buvo 60 proc., o po 12 mėn. – 70 proc. 2010-2013 m. laikotarpiu aukštesnis nei bendras vidutinis profesinių mokyklų absolventų įsidarbinimo vidurkis visais matuotais periodais stebimas šešių švietimo posričių programose: Mechanika ir metalo darbai, Variklinės transporto priemonės, Laivai ir orlaiviai, Statyba ir statybos inžinerija, Medicinos diagnostika ir gydymo technologija, Viešbučiai, restoranai ir viešasis maitinimas bei Transporto paslaugos.

Duomenų analizė rodo, kad visų laidų absolventai, didėję asmeninei darbo patirčiai, uždirba daugiau. Tačiau „starto linija“ – mokymosi baigimo metu mokėtas atlyginimas – analizuojamu laikotarpiu keitėsi, t. y. 2010-2012 m. mažėjęs nuo 350 EUR iki 292 EUR, 2013 metais atlyginimas išaugo iki 389 EUR. Asmens gaunamas atlyginimas priklauso bent jau nuo dviejų priežasčių – nuo bendros ūkio situacijos ir asmens turimų žinių ir gebėjimų, kurie didėja dėl įgyjamos darbo patirties.

Tikėtina, kad gerėjanti ekonomika lėmė spartesnę nei įprastai 2012 m. absolventų atlyginimo augimą, praėjus 6 mėn. po profesinės mokyklos baigimo. Asmenų, kurie mokymosi programas baigė 2010 m., 2011 m. ir 2013 m., atlyginimas per pirmąjį darbo pusmetį išaugdavo apytiksliai 29 EUR. Tuo tarpu 2012 m. absolventų atveju, šis augimas sudarė apie 107 EUR. 2013 m. viduryje asmenys, turintys trejų metų darbo patirtį, uždirbdavo vidutiniškai 465 EUR per mėnesį, o turintys vienerių metų darbo patirtį – 422 EUR. Pažymėtina, kad profesinio mokymo programų absolventų mėnesinis atlyginimo vidurkis nesiekė šio rodiklio nacionalinio lygio, kuris 2012 m. (neto) buvo 479 EUR, 2013 m. – 501 EUR, o 2014 m. II ketvirtyje – 531 EUR.

2011 m. ir 2012 m. laidų atveju didesnis nei vidutinis profesinio mokymo absolventų atlyginimas buvo mokamas asmenims, kurie baigė Tekstilės, aprangos, avalynės, odos, Statybos ir statybos inžinerijos, Medicinos diagnostikos ir gydymo technologijų bei Transporto paslaugų švietimo posričiuose. Šių posričių „lyderystė“ fiksuota visais stebėtais laiko momentais. 2013 m. baigusiujų atveju didesnis atlyginimas buvo mokamas Darbo organizavimo, Variklinių transporto priemonių, Laivų ir orlaivių, Statybos ir statybos inžinerijos, Augalininkystės ir gyvulininkystės, Medicinos diagnostikos ir gydymo technologijų, Transporto paslaugų posričių programų absolventams.

Apžvelgiant bendruosius Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro 2015 m. profesinių ir aukštųjų mokyklų absolventų integracijos į darbo rinką rezultatus, pažymėtina, kad:

- Visų be išimties studijų kryptių grupių magistro ir vientisųjų studijų absolventų įsidarbinimas yra didesnis už bendrą Lietuvos užimtumo lygį tiek 2012, tiek 2013 metais.
- Remiantis analizuotų dokumentų duomenimis, geriausiai sekasi matematikos ir kompiuterių mokslo studijų kryptių grupės absolventams. Visose nagrinėtose pakopose šių kryptių grupių 2013 m. absolventų įsidarbinimo lygis ir atlyginimas yra didesni už Lietuvos vidurkį.
- Teisės kryptių grupės įsidarbinimo lygis ir atlyginimas yra mažesnis už Lietuvos vidurkį I-oje pakopoje, bet II-oje pakopoje šie rodikliai yra didesni už 2012 ir 2013 metų vidurkį.
- Vertėtų atkreipti dėmesį, kad nors dauguma absolventų atsiduria geltonojoje zonoje (žr. 1-oje lentelėje), tačiau nustatytas atlyginimas parodo jų startines pozicijas darbo rinkoje, kurios laikui bėgant potencialiai gerėja.
- Didžiausi įsidarbinimo procentai pastebimi tarp tų absolventų, kurie studijas baigė ir įsidarbino Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybių teritorijose. Daugelyje savivaldybių atlyginimų vidurkiai, gaunami praėjus 12 mėn. po studijų baigimo, yra tarp 435 ir 580 EUR. Didžiausi atlyginimai šiuo laikotarpiu (viršija 725 EUR) fiksuojami tarp Šiaulių, Klaipėdos ir Vilniaus miestų savivaldybėse gyvenančių, tačiau Kaune aukštąsias mokyklas pabaigusiu absolventų.

- Darbas studijų metu yra ypač dažnas reiškinys tarp visų studentų: daugiau nei 80 proc. visų pakopų studentų yra bent vieną dieną dirbę studijų metu. Darbo patirtis studijų metu didžiausią įtaką turėjo antrosios pakopos absolventų atlyginimui ir įsidarbinimui – dirbusieji studijų metu praėjus 12 mėn. po studijų baigimo gauna vidutiniškai 216 EUR didesnę atlyginimą nei nedirbusieji, o įsidarbina 92,8 proc. dirbusiųjų studijų metu ir tik 45,8 proc. nedirbusiųjų. Visų pakopų 2012 ir 2013 m. matematikos ir kompiuterių mokslų absolventų, dirbusių studijų metu, vidutinis atlyginimas yra didesnis nei nedirbusiųjų (I-osios pakopos koleginių studijų – 220 EUR, universitetinių studijų – 314 EUR, o II-osios pakopos ir vientisųjų studijų – 452 EUR didesnis nei nedirbusiųjų).

1.5. Jaunimo nedarbo pokyčiai Lietuvoje

2009-2013 m. kasmet į Darbo biržą kreipėsi apie 20 tūkst. absolventų. Tai beveik tris kartus daugiau nei iki ekonominės krizės. Du trečdaliai absolventų Darbo biržoje registruojasi birželio – rugsėjo mėnesiais. 2014 m. į Darbo biržą dėl darbo paieškos kreipėsi 17,1 tūkst. absolventų, atitinkamu laikotarpiu prieš metus – 21,4 tūkst. Absolventų dalis tarp per laikotarpį registruotų jaunų bedarbių iki 29 m. amžiaus 2014 m. – 29,7 proc., 2013 m. tuo pačiu laikotarpiu – 31,5 proc. Jaunimo iki 25 m. dalis jaunimo nedarbo struktūroje 2009-2015 m. kito nežymiai, t. y. trijų iš penkių bedarbių amžius nesiekia 25 m.

2015 m. sausio 1 d. jaunimo nedarbo situaciją nusako tokie statistiniai rodikliai:

- buvo registruota 27,2 tūkst. jaunų bedarbių iki 29 m. amžiaus (16,8 tūkst. mažiau nei 2014 m. sausio 1 d.). Iš jų – 15,1 tūkst. yra jaunimas iki 25 m. amžiaus ir tai 7,6 tūkst. mažiau nei 2014 m., kai buvo registruota 22,8 tūkst. jaunų iki 25 m. amžiaus bedarbių. Šiuo metu jie sudaro 9,1 proc. visų bedarbių (2014 m. sausio 1 d. – 11,2 proc.).

- registruota 4,8 tūkst. jaunų iki 29 m. ilgalaikių bedarbių, 0,2 tūkst. daugiau nei prieš mėnesį (buvo 4,6 tūkst.) ir 3,2 tūkst. mažiau nei 2014 m. sausio 1 d. (buvo 8,0 tūkst.).

- 40,2 proc. jaunų bedarbių iki 29 m. neturėjo profesinės kvalifikacijos.

- 39,4 proc. jaunų bedarbių iki 29 m. buvo pirmą kartą pradėdantys darbinę veiklą.

- didžiausiose Lietuvos miestuose jaunimo nedarbo lygis siekia: Panevėžyje – 6,2 proc., Vilniuje – 4,5 proc. Šiauliuose – 4,5 proc. Kaune – 4,5 proc., Klaipėdoje – 5,3 proc.

- aukščiausias jaunimo nedarbas 2015 m. sausio 1 d. buvo Zarasuose (10,1 proc.), Jurbarke (10 proc.), Lazdijuose (9,9 proc.), Šilutėje (9,7 proc.), Ignalinos r. sav. (9,6 proc.), Ignalinoje (9,4 proc.), Alytuje (9,3 proc.), Kupiškėje ir Visagino m. sav. (po 9,2 proc.), Alytaus r. sav. (9,1 proc.), Ukmergėje (9,0 proc.), Kalvarijos sav. (8,9 proc.).

- mažiausias jaunimo nedarbas fiksuotas Trakų r. sav. (1,9 proc.), Trakuose (2,3 proc.), Kaišiadoryse (2,6 proc.), Elektrėnų ir Neringos sav. (po 2,8 proc.), Kauno r. sav. (3,4 proc.), Prienu r. sav. (4,0 proc.), Širvintose ir Šiaulių m. sav. (po 4,1 proc.), Kretingoje (4,2 proc.), Vilniaus m. sav. ir Prienuose (po 4,3 proc.), Kėdainiuose (4,4 proc.), Vilniuje ir Šiauliuose (po 4,5 proc.).

2015 m. sausio 1 d. Darbo biržoje buvo registruoti 4,1 tūkst. absolventų (2014 m. – 6,3 tūkst.). Absolventų pasiskirstymas pagal specialybes ir profesijas pateikiamas 3-ioje lentelėje.

3 Lentelė. Darbo biržoje registruotų absolventų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Su aukštoju išsilavinimu:	Su profesiniu išsilavinimu:
<ul style="list-style-type: none"> • teisę – 183, • viešąjį administravimą – 99, • socialinį darbą – 90, • verslo vadybą – 82, • ekonomiką – 81, • kineziterapiją – 70 • buhalterinę apskaitą – 68, • socialinę pedagogiką – 64, • finansus – 50, • psichologiją – 41, • automobilių techninį eksploatavimą – 37. 	<ul style="list-style-type: none"> • automobilių mechaniko – 124, • virėjo – 118, • apdailininko (statybininko) – 94, • kirpėjo – 68, • padavėjo ir barmeno – 56, • technikos priežiūros verslo darbuotojo – 46, • apskaitininko ir kasininko – 44, • viešbučio darbuotojo – 43, • higieninės kosmetikos kosmetiko – 42, • kompiuterio ir organizacinės technikos operatoriaus – 38

Šaltinis: http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Publikacijos/Attachments/2966/Jaunimo%20situacija_2014.pdf

Iš registruotų jaunų bedarbių buvo įdarbinti: 2014 m. 60,6 tūkst. bedarbių iki 29 m. amžiaus (64,2 proc. įregistruotų jaunų bedarbių), 2013 m. – atitinkamai 69,8 tūkst. arba 65,5 proc. jaunų bedarbių. Iki 25 m. amžiaus 2014 m. įdarbinta 29,8 tūkst., 2013 m. – 35,6 tūkst.

2015 m. gruodžio 11 d. Klaipėdos teritorinės darbo biržos Klaipėdos skyriuje registruoti 1496 jauni bedarbiai. Jų pasiskirstymas pagal išsilavinimą:

4 Lentelė. Klaipėdos teritorinės darbo biržos Klaipėdos skyriuje registruotų bedarbių pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Išsilavinimas	Dalis, proc.
Aukštasis koleginis	21,3
Vidurinis su profesine kvalif.	20,3
Aukštasis universitetinis	19,9
Vidurinis bendro lavinimo	18,2
Pradinis bendro lavinimo	11,8
Pagrindinis bendro lavinimo	4,7
Pradinis su profesine kvalif.	1,9
Pagrindinis su profesine kval.	1,6
Neturi pradinio	0,2
Aukštesnysis	0,1

Vidutinė jaunų bedarbių registracijos darbo biržoje trukmė – 112 dienų. 2015 m. sausio 1 d. lapkričio 30 d. Klaipėdos teritorinės darbo biržos Klaipėdos skyriuje registruoti bedarbiai iki 29 metų amžiaus daugiausia pageidavo dirbti (dešimtukas pateiktas 5-oje lentelėje):

5 Lentelė. Klaipėdos teritorinės darbo biržos Klaipėdos skyriuje registruoti bedarbiai iki 29 metų pageidaujamų darbų dešimtukas

Pagalbiniais darbininkais	614
Pardavėjais	458
Administratoriais	347
Automobilio vairuotojais	234
Prekybos salės darbuotojais	206
Verslo paslaugų vadybininkais	163
Laivo mechanikais	140
Pardavimo vadybininkais	131
Valytojais	102
Suvirintojais	100

Jaunų bedarbių dalyvavimas aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse: 2014 m. į priemones nusiųsta 21,0 tūkst. jaunų bedarbių iki 29 m. amžiaus (2013 m. – 19,3 tūkst.), iš jų – 13,0 tūkst. jaunimas iki 25 m. amžiaus (2013 m.– 12,6 tūkst.). Jauni bedarbiai iki 29 m. amžiaus buvo įdarbinti pagal šias priemones: 9,7 tūkst. buvo įdarbinti subsidijuojant, 4,2 tūkst. dirbo viešuosius darbus, 2,7 tūkst. mokėsi profesijos, 2,1 tūkst. dalyvavo darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje.

2014 m. individualią veiklą, įsigiję verslo liudijimus, pradėjo 7,5 tūkst. jaunų bedarbių iki 29 m. amžiaus (2013 m. – 6,5 tūkst.). Iš jų jaunimas iki 25 m. amžiaus – 4,8 tūkst. (2013 m. – 4,2 tūkst.).

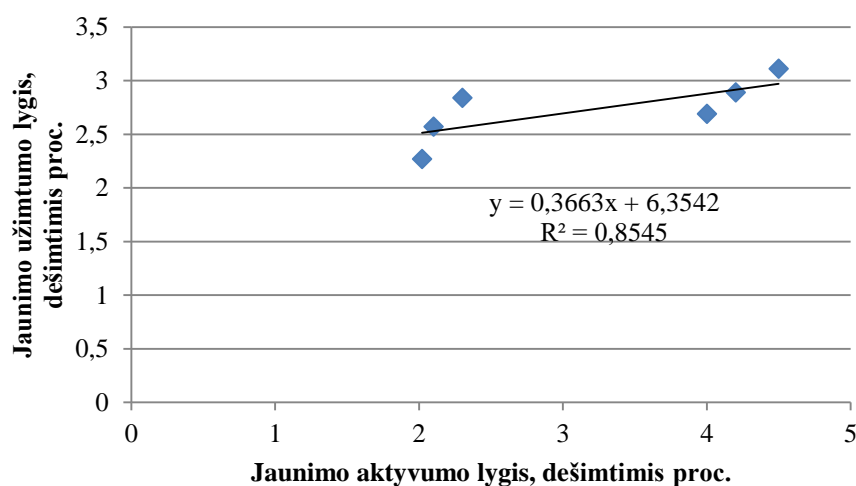
2013 m. lapkričio mėnesio duomenimis, Lietuvos jaunimo nedarbo rodiklis buvo 21 proc. (2,2 proc. punkto mažesnis nei ES vidurkis, kuris siekia 23,2 proc.). Tarp 28 ES valstybių šis rodiklis 17-oje šalių buvo didesnis nei Lietuvoje, 10-yje – mažesnis. Per vienerius metus jaunimo nedarbas Lietuvoje sumažėjo 5,5 proc.

2014 m. lapkričio mėnesio duomenimis jaunimo nedarbo rodiklis Lietuvoje siekė 15,5 proc. Lietuvos jaunimo nedarbo rodiklis buvo 6,4 proc. mažesnis nei ES vidurkis (21,9 proc.). Tarp 28 ES valstybių, 15-oje šalių šis rodiklis yra didesnis nei Lietuvoje, 12-oje – mažesnis.

Apibendrinant jaunimo situacijos pokyčius Lietuvos darbo rinkoje tikslinga pastebėti, kad jaunimo nedarbo lygis Klaipėdos mieste yra gerokai mažesnis nei vidutinis Lietuvoje, tačiau didesnis nei Vilniaus, Kauno ir Šiaulių miestuose.

1.6. Socialinių ir ekonominių veiksnių įtakos Lietuvos jaunimo užimtumui vertinimas

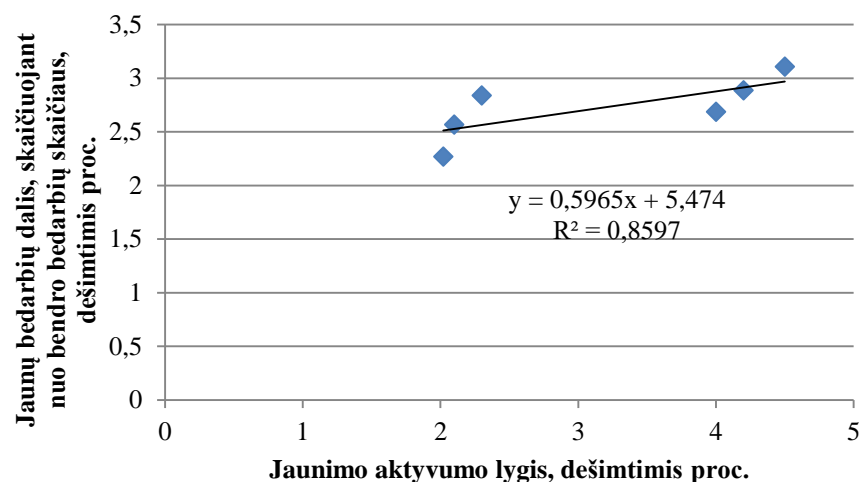
Vertinant jaunimo užimtumo pokyčius Lietuvoje, tikslinga išanalizuoti atskirų socialinių ir ekonominių veiksnių įtaką jaunimo užimtumui. Viena iš galimybių išsamiau aprašyti jaunimo užimtumo rodiklių ryšius – koreliacinė analizė. Kadangi jaunimas yra reikšminga darbo rinkos dalis, kintantis jaunimo nedarbo ar užimtumo lygis galimai turi paveikti šalyje sukuriama BVP dydį. Siekiant spęsti jaunimo nedarbo problemą ir aktyvinti jaunimo užimtumą darbo rinkoje, Lietuva, kaip ir kitos valstybės, investuoja į aktyvias ir pasyvias užimtumo didinimo darbo rinkoje priemones, tad tikslinga įvertinti jų poveikio veiksmingumą – ar egzistuoja statistiškai reikšmingas ryšys tarp jaunimo užimtumo ir nedarbo rodiklių ir užimtumo skatinimui skiriamų lėšų.

4 pav. Jaunimo aktyvumo ir užimtumo rodiklių priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

Apskaičiuoti koreliacijos koeficientai rodo, kad yra glaudi teigiama jaunimo ekonominio aktyvumo lygio ir užimtumo lygio priklausomybė (4 pav.).

5 pav. Jaunimo aktyvumo ir jaunų bedarbių dalies rodiklių priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

Apskaičiuoti koreliacijos koeficientai rodo, kad yra glaudi teigiama jaunimo ekonominio aktyvumo lygio ir jaunimo dalies bendroje bedarbių grupėje priklausomybė (5 pav.). Manoma, jog jaunimo pasyvumą šalies darbo rinkoje galima paaiškinti jų nusivylimu vietinių darbdavių siūlomu darbo užmokesčiu bei darbo sąlygomis (nors dažnai jų dideli darbo apmokėjimo poreikiai, palyginti su socialinėmis kitomis gyventojų grupėmis, gali būti nerealūs – dėl žemesnių kvalifikacinių sugebėjimų bei menkesnių darbo patirties realizavimo galimybių). Atviroje darbo rinkoje veikia ir papildomas veiksnys – nelegali jaunimo (darbinė) migracija. Neradę norimo darbo Lietuvoje, jauni žmonės siekia įsidarbinti ES bei kitose užsienio šalyse.

Bandant iširti tam tikrų veiksnių įtakos jaunimo nedarbo rodikliams kaitą, pasinaudota porinės koreliacijos koeficiento rodikliais. Jaunimo nedarbo mastą rodo keturi į koreliacinę lentelę įtraukti rodikliai, t. y. jaunų bedarbių skaičius, jaunų bedarbių dalis, įprastas jaunimo nedarbo rodiklis bei harmonizuotas jaunimo nedarbo rodiklis (6 lentelė).

6 Lentelė. Jaunimo nedarbo, užimtumo ir išlaidų jaunimo užimtumo politikos priemonėms įgyvendinti (2003-2014 m.) koreliacinio ryšio įvertinimas

Rodikliai	15-24 m. jaunimo nedarbo lygis (proc.)	15-24 m. jaunimo užimtumo lygis (proc.)
Lėšos pasyvioms priemonėms (mln., Lt)	-0,06	0,659
Lėšos aktyvioms priemonėms (mln., Lt)	-0,89	0,514

koreliacija reikšminga 0,05 lygiu

Remiantis 6-oje lentelėje pateiktais jaunimo nedarbo, užimtumo, sukuriamos BVP dalies ir išlaidų jaunimo aktyvumui darbo rinkoje didinti rodiklių koreliaciniais ryšiais, konstatuojama, kad egzistuoja stiprus atvirkštinis statistinis ryšys tarp išlaidų aktyvioms jaunimo aktyvumo darbo rinkoje

stiprinimo priemonėms ir nedarbo lygio. Vidutinio stiprumo ryšys nustatytas vertinant jaunimo užimtumo rodiklio sąsajas su jaunimo sukuriama BVP dalimi, išlaidomis tiek aktyvioms, tiek pasyvioms jaunimo aktyvumo stiprinimo darbo rinkoje priemonėms. Silpnas atvirkštinis statistinis ryšys nustatytas tarp jaunimo nedarbo ir jaunimo sukuriamos BVP dalies.

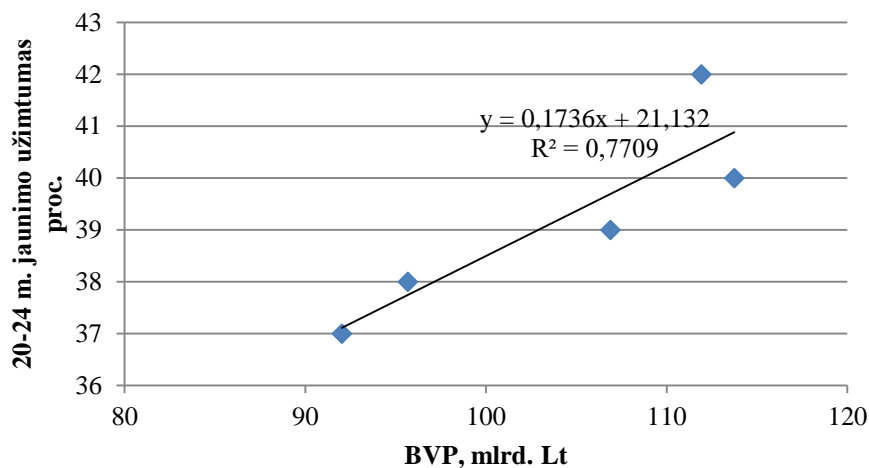
Jaunimo nedarbo didėjimo sąlygomis vertinti pozityvių veiksnių įtaką tiriamo reiškinio mastui itin sudėtinga, nes jų įtaką užgožia ir iškraipo negatyvių veiksnių įtaka. Praėjusiu dešimtmečiu vykęs ekonomikos augimas nepaskatino užimtumo. Tai skaudžiai atsiliepė jaunimo užimtumo problemų sprendimui. Dėl negatyvaus ekonominės situacijos poveikio darbo rinkai, tam tikrų jaunimo nedarbą lemiančių veiksnių dinamikos vertinimas tapo problemiškas, nes, didėjant BVP, paprastai didėjo ir nedarbas. Prie negatyvių veiksnių būtų galima priskirti ir jau minėtą jaunimo darbo jėgos mažėjimą, neaktyvaus jaunimo skaičiaus padidėjimą, neoficialios darbo rinkos įtaką. Šios priežastys iškraipo jaunimo nedarbo lygio rodiklius. Be to, kaip rodo patirtis, gana sunku surasti tikslų jaunimo nedarbo lygio rodiklio matą.

7 Lentelė. Jaunimo užimtumo ir tam globalios rinkos makroekonominių rodiklių Lietuvoje (2003–2014 m.) koreliacinio ryšio įvertinimas

		20-24 m. jaunimo užimtumas proc.	25-29 m. jaunimo užimtumas proc.
BVP mlrd. Lt.	<i>r</i>	0,878	0,882
	<i>p reikšmė</i>	0,049	0,048
Užsienio investicijos mln. Lt.	r	0,095	0,086
	p reikšmė	0,879	0,890
Prekių ir paslaugų eksportas mln. Lt.	r	0,356	0,354
	p reikšmė	0,556	0,558
Materialinės investicijos	<i>r</i>	0,884	0,898
	<i>p reikšmė</i>	0,046	0,039
20-24 m. jaunimo užimtumas proc.	<i>r</i>		0,997
	<i>p reikšmė</i>		0,000
15-29 m. jaunimo migracija tūkst.	r	-0,505	-0,539
	p reikšmė	0,385	0,348
15-29 m. jaunimo skaičius tūkst.	r	-0,059	-0,060
	p reikšmė	0,925	0,923

Apskaičiuoti Pirsono koreliacijos koeficientai rodo, kurie makroekonominiai rodikliai daro įtaką jaunimo užimtumui. Įtaka (ryšys) yra statistiškai reikšminga, jeigu koreliacijos koeficientą atitinkanti *p reikšmė* yra mažesnė už 0,05 (*visi reikšmingi ryšiai išskirti bold italic šriftu*). Pažymėtina, kad atvirosios ekonomikos indikatoriai, siejami su pagrindinėmis ES ekonominėmis laisvėmis, eksportas, užsienio investicijos ir jaunimo migracija statistiškai reikšmingų ryšių Lietuvos jaunimo užimtumo atžvilgiu nesukuria. Kaip matyti, statistiškai reikšmingą įtaką jaunimo užimtumui daro

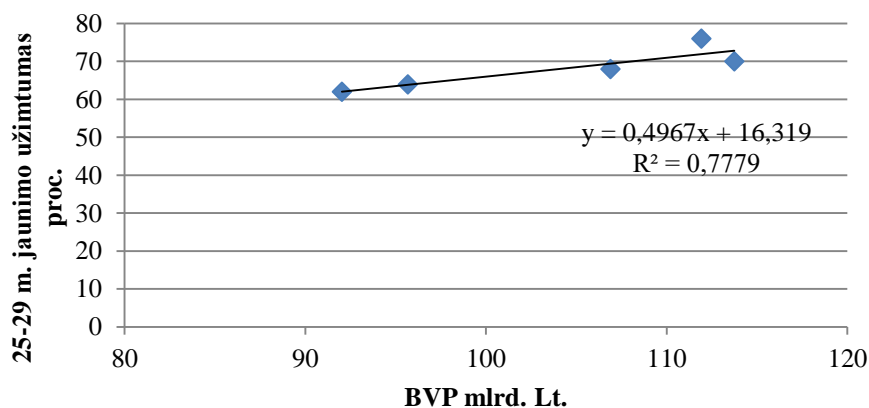
BVP, materialinės investicijos bei kitos amžiaus grupės jaunimo užimtumas. Remiantis šiais rezultatais, sudaryti tiesinės regresijos modeliai, leidžiantys prognozuoti jaunimo užimtumą pagal atitinkamus rodiklius.

6 pav. 20-24 m. jaunimo užimtumo ir BVP rodiklių priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

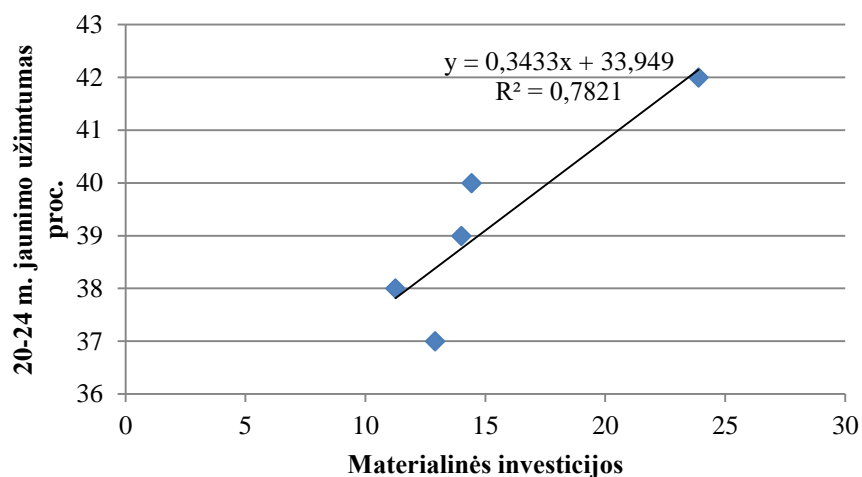
Kaip pateikta 6-ame paveiksle, vienu milijardu padidėjęs BVP, 20-24 metų jaunimo užimtumą padidina 0,17 proc.

7 pav. 25-29 m. jaunimo užimtumo ir BVP rodiklių priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

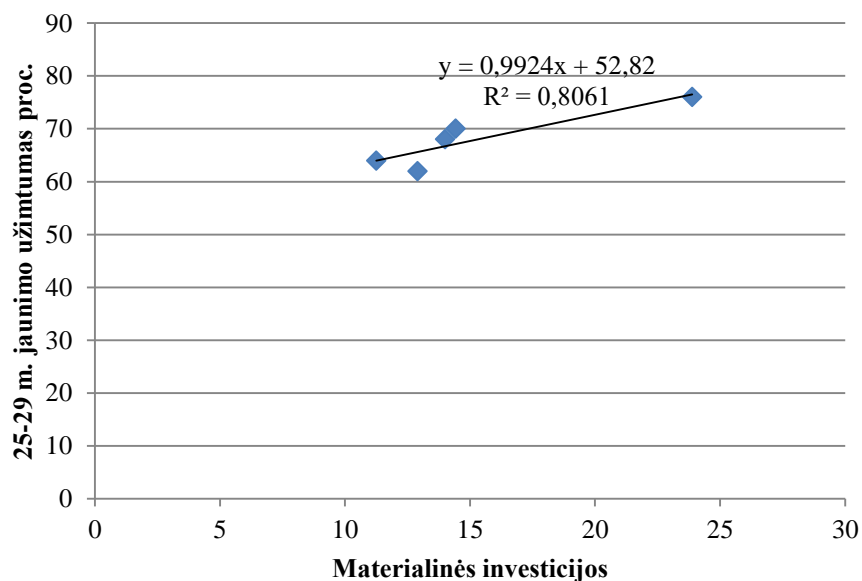
Remiantis 7-o paveikslo duomenimis, vienu milijardu padidėjęs BVP, 25-29 metų jaunimo užimtumą padidina labiau nei jaunesnės jaunimo grupės – 0,50 proc.

8 pav. 20-24 m. jaunimo užimtumo ir materialinių investicijų priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

Augančios materialinės investicijos taip pat didina 20-24 m. jaunimo užimtumą – 1 mlrd. investicijų prieaugis sąlygoja 0,34 proc. jaunimo užimtumo prieaugį (8 pav.).

9 pav. 25-29 m. jaunimo užimtumo ir materialinių investicijų priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

25-29 m. jaunimo grupės užimtumas, didėjant investicijoms, auga kur kas intensyviau nei prieš tai aptartos, 20-24 m. grupės – atitinkamai 0,99 proc. nuo 1 mlrd. investicijų prieaugio (9 pav.).

Taip pat sudaryti daugialypės regresijos modeliai, leidžiantys aprašyti kaip abu makroekonominiai rodikliai daro įtaką jaunimo užimtumui. Gauti tokie modeliai:

$$y_1 = 24,83 + 0,11x_1 + 0,21x_2$$

$$y_2 = 27,18 + 0,30x_1 + 0,63x_2$$

Čia y_1 - 20-24 m. jaunimo užimtumas proc.

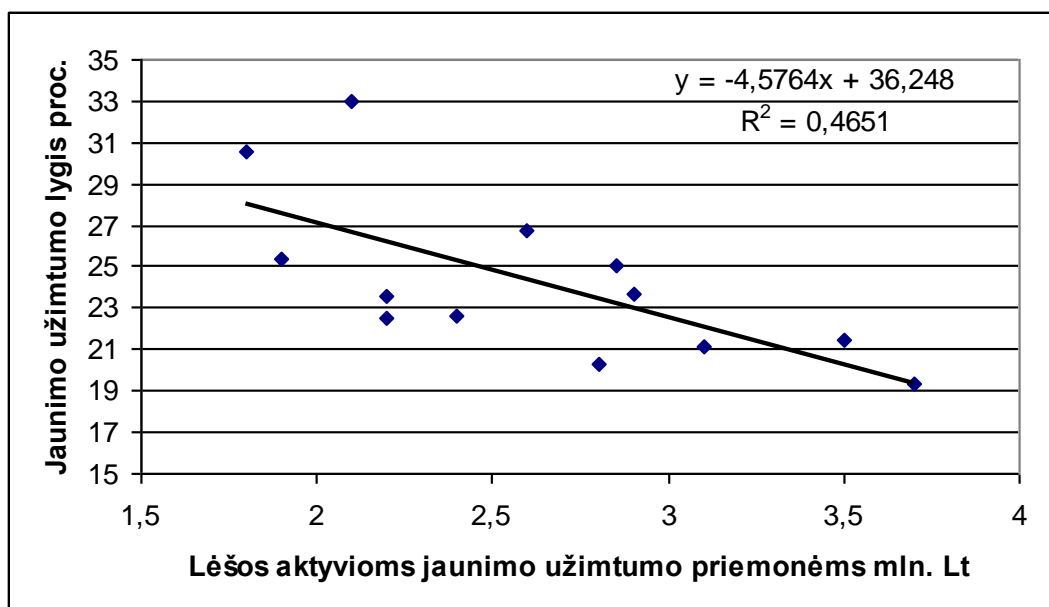
y_2 - 25-29 m. jaunimo užimtumas proc.

x_1 – BVP mlrd. Lt

x_2 - Materialinės investicijos

Sudarytų modelių pagrindu darytina išvada, kad jaunimo užimtumui didesnės įtakos turi materialinių investicijų prieaugis nei bendras ūkio augimas BVP išraiška.

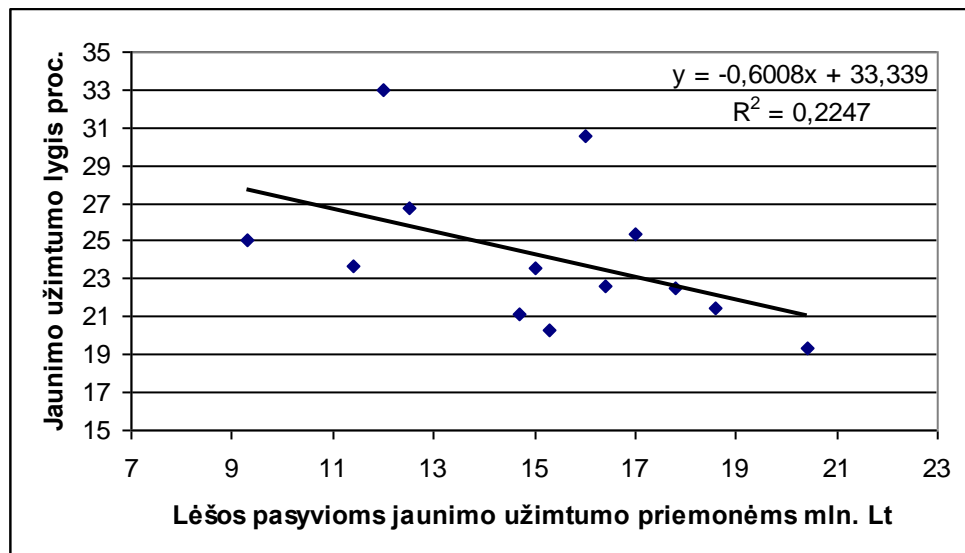
Vertinant valstybės ekonominės politikos priemonių įtaką jaunimo užimtumui didinti, nustatyta, kad nedarbo mažinimo priemonėms skiriamas finansavimas nesukuria laukiamų rezultatų – jaunimo užimtumas ir toliau mažėja.

10 pav. Jaunimo užimtumo lygio ir išlaidų aktyviai užimtumo politikai priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

Skaičiavimais nustatyta, kad didinant lėšas pasyvioms jaunimo užimtumo priemonėms mln. Lt, jaunimo užimtumo lygis mažėja. Nepaisant kiekvieno mln. Lt, skirto šioms priemonėms, užimtumo lygis ir toliau mažėja 4,57 proc. Nustatyta, kad skiriant lėšas aktyvioms jaunimo užimtumo priemonėms, jaunimo užimtumo lygis toliau mažėja.

11 pav. Jaunimo užimtumo lygio ir išlaidų pasyvioms užimtumo priemonėms priklausomybė

Šaltinis: sudaryta, remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

Reikėtų paminėti, kad statistiškai reikšmingai jaunimo užimtumo lygiui įtaką daro tik lėšos aktyvioms jaunimo užimtumo priemonėms. Daugialypės regresijos modelio tikslumas yra 58,35 proc. Gaunamas modelis:

$$y=41,47-4,10x_1-0,45x_2$$

Čia y – jaunimo užimtumo lygis, proc.

x_1 - Lėšos aktyvioms jaunimo užimtumo priemonėms mln. Lt. jaunimo užimtumo lygis proc.

x_2 - Lėšos pasyvioms jaunimo užimtumo priemonėms mln. Lt.

Atlikto Lietuvos jaunimo užimtumo globalios rinkos sąlygomis vertinimo pagrindu antra hipotezė (Jaunimo užimtumo augimas Lietuvoje didėja mažėjant konkurencijai dėl darbo vietų, t. y. tiesiogiai priklauso nuo jaunimo emigracijos) yra paneigta, o pirmoji (Jaunimo užimtumo augimas Lietuvoje didėja augant šalies makroekonominių rodiklių – BVP, eksporto, užsienio investicijų augimo) patvirtinta iš dalies (jaunimo užimtumo augimui įtakos turi tik BVP ir bendras investicijų augimas).

Apibendrinant atliktos jaunimo nedarbo mažinimo priemonių įtakos šalies ekonomikai analizės rezultatus, galima konstatuoti, kad Lietuvoje taikomos jaunimo nedarbo mažinimo priemonės iš esmės nekeičia jaunimo užimtumo situacijos darbo rinkoje. Galima teigti, kad šių priemonių poveikis yra per silpnas, kad kompensuotų makroekonominių pokyčių sąlygotus darbo rinkos konjunktūros pokyčius. Taip pat pažymėtina, kad pastarosiomis dienomis Europos Komisijos atstovai spaudai išplatino pranešimą, kuriame konstatuojama, kad ES šalyse jaunimo padėtis darbo rinkoje realiai yra dar blogesnė nei apie tai pateikiama statistinių duomenų suvestinėse ir ryškaus situacijos pagerėjimo sunku tikėtis anksčiau nei 2016 metais. Tad, atsižvelgiant į sudėtingą visos ES

jaunimo užimtumo situaciją, sutinkant su tuo, kad jaunimo nedarbo priežastys yra kompleksinio pobūdžio – ir socialinės, ir makroekonominės prigimties – bei konstatuojant, kad valstybės ekonominės politikos priemonių pagrindu skiriamas finansavimas aktyvioms ir pasyvioms jaunimo užimtumo didinimo priemonėms iš esmės nėra veiksmingas, rekomenduojama didesnio jaunimo užimtumo ir aktyvumo darbo rinkoje visų pirma siekti per:

- darbinės motyvacijos stiprinimą (kaip rodo įvairiose šalyse atlikti tyrimai, vėlesnė jaunimo socialinė branda ir iš kartos į kartą perduodamas bedarbio statusas nestiprina jaunimo noro dirbti);
- aktyvesnį ir įtaigesnį jaunimo profesinį orientavimą;
- jaunimo verslumo ugdymą;
- tolesnį jaunimui darbo vietas kuriančių verslo struktūrų skatinimą (socialinio draudimo mokesčio lengvatos, paskolų verslo plėtrai, susijusių su naujų darbo vietų kūrimu, suteikimas lengvatinėmis palūkanomis ir pan.).

1.7. Jaunimo politikos kokybės įgyvendinimo savivaldybėse vertinimas

Klaipėdos miesto savivaldybės 2013-2020 metų Strateginio plėtros plano 1.1.2. uždavinyje numatyta sudaryti sąlygas kokybiškai jaunimo saviraiškai. Įgyvendinant šį uždavinį, planuojama:

- Remti jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų nuolatinę ir ilgalaikę programinę veiklą, jaunimo iniciatyvas, skatinti jaunimą užsiimti savanoriška veikla;
- Koordinuotai teikti informaciją apie jaunimo veiklą ir jos galimybes;
- Didinti jaunimo darbuotojų ir su jaunimu dirbančių asmenų skaičių, gerinti jų kompetencijas ir gebėjimus;
- Kurti ir įgyvendinti projektus, siekiant įtraukti socialiai pažeidžiamą ir neaktyvų jaunimą;
- Taikyti Atviros erdvės jaunimo centro veiklos principus ir patirtį BĮ Klaipėdos vaikų laisvalaikio centro struktūroje, įsteigiant atviras erdves jaunimui įvairiuose miesto rajonuose.

Klaipėdos miesto strateginiame plane numatyti su jaunimo politika sietini uždaviniai orientuoti į jaunimo politikos įgyvendinimo veiksmingumo stiprinimą. Iš 2010-2012 m. VŠĮ „Savivaldos plėtros institutas“ 2010 – 2012 m. atlikto pirminio ir pakartotinio jaunimo politikos įgyvendinimo kokybės vertinimo jaunimo politikos įgyvendinimo Klaipėdos miesto savivaldybėje kokybinio vertinimo bendrosios ataskaitos matoma, kad bendra jaunimo politikos situacija Klaipėdos mieste įvertinta labai gerai, t. y. visi suminiai rodikliai yra aukščiau vidutinių. Palyginus 2010-2012 m. rezultatus, stebima, kad vertinimai pakilo šiose jaunimo politikos įgyvendinimo srityse: jaunimo politikos formavimas bei įgyvendinimas, parama jaunimui, tyrimai jaunimo klausimais ir stebėseną,

tarpžinybiškumas, tarpsektoriškumas (jaunimo politikos integralumas), o tai rodo pažangų savivaldybės institucijų ir bendrai jaunimo politikoje veikiančių struktūrų darbo rezultatus.

8 Lentelė. Jaunimo politikos įgyvendinimo uždavinių privalumų ir trūkumų analizė

	Privalumai	Trūkumai
1. Jaunimo politikos formavimas bei įgyvendinimas	Sutvarkyta dauguma reikalingų jaunimo politikos planavimo dokumentų; Aktyviai ir planingai veikianti jaunimo reikalų taryba; - Jaunimo reikalų koordinatorių įtraukiamas į platų darbo grupių spektrą; Veikiantys net keli jaunimo centrai ir į juos panašios įstaigos.	Nėra savivaldybės jaunimo politikos koncepcijos.
2. Jaunimo dalyvavimas	Platus ir jaunimo poreikius tenkinantis jaunimo organizacijų spektras; Savivaldybė skiria daug dėmesio neformalių grupių pažinimui ir įtraukimui; Stipri studentų savivalda.	Mažai jaunų žmonių dalyvauja su jaunimu dirbančių organizacijų veikloje; Mažėja jaunų žmonių, dalyvaujančių jaunimo organizacijų veikloje, skaičius; Silpna mokinių savivalda.
3. Parama jaunimui	Nuosekliai auga jaunimo organizacijų finansavimas; Jaunimo organizacijos prisitraukia paramos iš verslo sektoriaus; Yra galimybė jaunimo organizacijoms gauti patalpas savo veiklai.	Nesudaromos realios galimybės finansuoti neformalių grupių iniciatyvas; Savivaldybė neskiria ilgalaikio turto jaunimo organizacijoms; Sudaromos dirbtinės kliūtys naudotis savivaldybės turimomis patalpomis atskiriems jaunimo renginiams.
4. Jaunimo neformalus ugdymas, jaunimo mokymai ir konsultavimas	Mokymai teigiamai veikia jaunimo veiklos kokybę; Savivaldybė skiria dėmesį asmenų, dirbančių su jaunimu, skatinimui.	Jaunimui vykdomų mokymų medžiaga neprieinama viešai; Savivaldybė pati neorganizuoja asmenų, dirbančių su jaunimu, kompetencijų kėlimo.
5. Tyrimai jaunimo klausimais ir stebėseną	Platus tyrimų jaunimo klausimais spektras; Rengiamos programos ir planai yra grindžiami tyrimų rezultatais; Išsami duomenų apie jaunimą bazė.	Ne visi duomenys apie jaunimą prieinami viešai.
6. Jaunimo informavimas	Efektyviai naudojamos dvipusės komunikacijos priemonės; Parengtas jaunimo užimtumo žemėlapis.	Mažas jaunimo organizacijų žinomumas; Mažas jaunimo veiklos žinomumas.
7. Tarpžinybiškumas, tarpsektoriškumas (jaunimo politikos integralumas)	Platus tarpžinybinių darbo grupių ir bendradarbiavimo tinklų spektras; Savivaldybė aktyviai dalyvauja nacionalinių programų ir priemonių įgyvendinime; Savivaldybės taryba svarsto daug su jaunimu susijusių klausimų.	Tam tikrose srityse stinga administracijos bendradarbiavimo jaunimo politikos klausimais.
8. Jaunimo politikos vertinimas ir inovacijos vykdant jaunimo politiką savivaldybėje	Savivaldybė aktyviai dalyvauja jaunimo politikos vertinimuose; Savivaldybės jaunimo organizacijos aktyviai dalyvauja jaunimo organizacijų veiklos kokybės gerinimo sistemoje; Plačiai taikomos inovacijos.	Kol kas neužtikrinta, kad dabar vykdomi projektai bus tęsiami ir pasibaigus ES finansavimui.
9. Tarptautinių ryšių ir bendradarbiavimo palaikymas	Jaunimo organizacijos skiria nemažą dėmesį tarptautinei veiklai; Savivaldybė įtraukia jaunimo atstovus į tarptautinio bendradarbiavimo renginius.	Jaunimo turi nepakankamai informacijos apie tarptautinės veiklos galimybes;

		Nėra numatyta galimybė savivaldybei kofinansuoti tarptautinius projektus.
--	--	---

VšĮ „Nacionalinis plėtros institutas“ 2010-2012 m. atlikto jaunimo politikos įgyvendinimo Klaipėdos miesto savivaldybėje kokybinio vertinimo bendrojoje ataskaitoje akcentuojama, kad prie daugelio vertinime pasiektų rezultatų prisidėjo Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendintas projektas „Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas“.

Antrinės informacijos šaltinių pagrindu identifikuotos Klaipėdos miesto jaunimo problemos:

- 2011-2015 m. 15-19 m. amžiaus grupei priskiriamų gyventojų skaičius Klaipėdos mieste sumažėjo 26 proc., 20-24 m. amžiaus grupėje gyventojų skaičiaus sumažėjimas siekė 14 proc., 25-29 m. amžiaus pogrupyje gyventojų sumažėjo kiek daugiau nei 2 proc. Tokia jauno amžiaus gyventojų skaičiaus statistinė dinamika ir itin stipriai sumažėjusi 5-15 m. amžiaus gyventojų grupė rodo, kad penkerių metų laikotarpiu jaunimo lyginamoji dalis Klaipėdos mieste dar labiau sumažės, jeigu miestas neįtvirtins savo kaip regiono centro, pajėgaus konkuruoti su kitais dviem regioniniais centrais – Vilniumi ir Kaunu, bei išorinės emigracijos alternatyvomis gyvenimo kokybės, darbo vietų patrauklumo, švietimo galimybių lygiu, statusu ir nepritrauks jaunimo iš artimiausių rajonų. Įvertinant tai, kad Klaipėdos miesto įtakos zona yra perpus mažesnė nei žemyninių regioninių centrų, šis tikslas tampa gana dideliu iššūkiu Klaipėdos miestui.

- Klaipėdos miesto savivaldybėje gyvenantys, Kauno aukštosiose mokyklose studijas baigę absolventai priskiriami prie šalies mastu daugiausiai uždirbančių absolventų (atlyginimo vidurkis viršija 725 EUR per mėnesį). Tai rodo mažesnę Klaipėdos mieste studijas baigusių absolventų konkurencingumą, pretenduojant į geriausiai apmokamas darbo vietas mieste.

- Klaipėdos miesto savivaldybėje fiksuojamas vienas didžiausių absolventų įsidarbinimo lyginamųjų rodiklių šalyje, kas rodo gana gerą jaunimo pasiruošimą integruotis į darbo rinką.

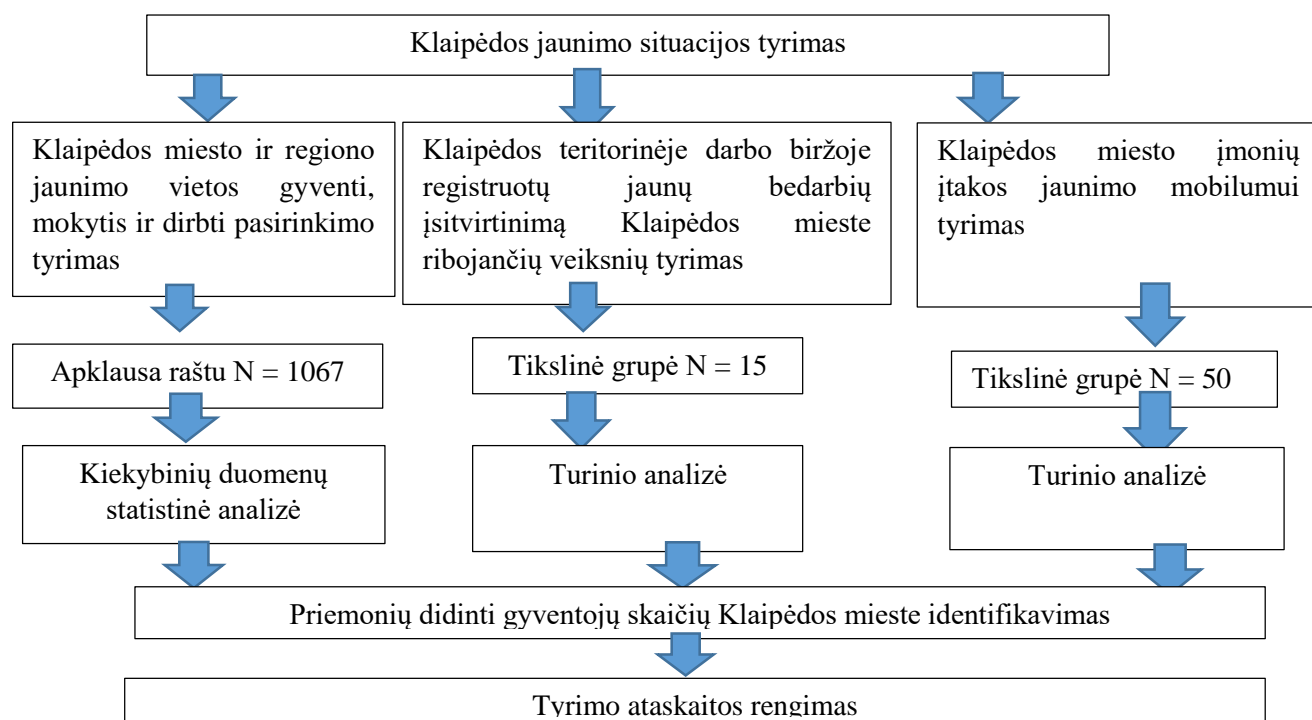
- 5,3 proc. Klaipėdos miesto savivaldybėje siekiantis jaunimo nedarbo lygis yra gerokai mažesnis nei šalies vidurkis (15,5 proc.), tačiau aukštesnis nei daugelyje kitų šalies didmiesčių (Vilniuje 4,5 proc., Šiauliuose 4,5 proc., Kaune 4,5 proc.). Tai gali būti paaiškinama mažesniu naujai sukuriamų darbo vietų skaičiumi bei mažiau aktyviu darbo vietų perimamu iš pensinio amžiaus gyventojų.

- 2012 m. aukščiausi jaunimo politikos vertinimo rodikliai Klaipėdos miesto savivaldybėje pasiekti srityse: Jaunimo politikos formavimas bei įgyvendinimas, tyrimai jaunimo klausimais ir stebėseną, tarpžinybiškumas, tarpsektoriškumas (jaunimo politikos integralumas), jaunimo politikos

vertinimas ir inovacijos vykdant jaunimo politiką savivaldybėje. Tai rodo operatyvų jaunimo politikos koordinavimo lygį, tačiau vidutiniai vertinimo rodikliai pasiekti jaunimo politikos srityse: aktyvus jaunimo dalyvavimas, maža parama jaunimui, nepakankamai aktyvus tarptautinių ryšių ir bendradarbiavimo palaikymas, rodo, kad vykdoma jaunimo politika sukelia per mažai teigiamo atgarsio ir palaikymo jaunimo amžiaus grupėje, o taikomoms priemonėms stinga realaus veiksmingumo.

2. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO SITUACIJOS TYRIMO METODIKA

Tyrimo problema. Miesto funkcionavimą traktuodami kaip kompleksinę sistemą, daugelis mokslininkų, vertindami miesto konkurencingumą ir perspektyvas, išskiria įeigos ir išeigos procesinius parametrus. Miesto konkurencingumą formuojančiai įeigai dažniausiai priskiriami žmogiškieji ištekliai, išsilavinimas ir gebėjimai, inovacijos ir kūrybiškumas, antreprenerystė ir įmonių plėtojimas, ekonominė ir technologinė infrastruktūra, verslo ir darbo aplinka, ekonominės iniciatyvos, institucinis režimas, technologiniai ir informaciniai ištekliai, lyderystė, strateginiai gebėjimai, verslo aplinka, įmonių charakteristikos. Savo ruožtu išeigoms, kurios yra miesto atviroje sistemoje vykstančių procesų išdava ir kartu sukuria esminį miesto konkurencingumo kriterijų, priskiriama: miesto įmonių veiklos rezultatų lygis ar jo pokytis, produktyvumas, pridėtinė vertė vienam asmeniui, asmeninio ar korporatyvinio pelno lygis, pajamų lygis, perkamosios galios lygis, bendrieji darbo, ekonominės veiklos ar nedarbo lygiai, darbo vietų skaičiaus augimas, migracija į vietovę ir iš jos, investicijų pritraukimas, fizinė miesto plėtra ir pan. Remiantis miesto konkurencingumo teorija, žmonių ištekliai mieste yra vienas svarbiausių jo konkurencingumo veiksnių. Tad mažėjanti darbingo amžiaus žmonių lyginamoji dalis Klaipėdos mieste ir silpnėjantis Klaipėdos miesto patrauklumas jaunimui, didina Klaipėdos miesto konkurencingumo mažėjimo riziką. Jaunimo situacijos Klaipėdos mieste tyrimo loginė schema pateikiama žemiau:

12 pav. Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo loginė schema

Pirmajame tyrimo etape taikomas kiekybinio tyrimo metodas.

Siekiant identifikuoti Klaipėdos miesto patrauklumą Klaipėdos mieste ir regione gyvenančiam jaunimui, taikytas standartizuoto tipo anoniminės apklausos raštu metodas.

Tyrimo tikslas: nustatyti Klaipėdos miesto ir regiono jaunimo vietos gyventi, mokytis ir dirbti pasirinkimo prioritetus.

Tyrimo objektas: Klaipėdos miesto ir regiono jaunimo vietos gyventi, mokytis ir dirbti pasirinkimo prioritetai.

Tyrimo uždaviniai:

1. Identifikuoti jaunimui patrauklaus miesto požymius.
2. Nustatyti Klaipėdos miesto ir regiono jaunimo pasiruošimo keisti gyvenamąją vietą lygį.
3. Nustatyti, kokie veiksniai turi daugiausia įtakos jaunimo naujos gyvenamosios vietos pasirinkimui.
4. Nustatyti Klaipėdos miesto patrauklumo jaunimui lygį.

Tyrimo hipotezės:

H1. Klaipėdos miesto ir regiono jaunimas patrauklų gyventi miestą sieja su bendra gyvenimo kokybe, tačiau prioritetą teikia miestams, kuriose didesnės įsidarbinimo perspektyvos.

H2. Klaipėdos miestas jaunimui yra vidutinio patrauklumo lygio.

Tyrimo tipas: kiekybinis.

Informacijos rinkimo metodas: apklausa raštu

Tyrimo bendroji populiacija: Klaipėdos mieste ir regione (100 km atstumu nuo miesto) gyvenantis jaunimas

Tyrimo tikroji populiacija: Klaipėdos miesto ir regiono bendrojo lavinimo mokyklų vyresniųjų klasių mokiniai, profesinių mokyklų, universitetų ir kolegijų studentai.

Atrankos metodas: proporcinga stratifikuota atranka, išlaikant absolventų ir vyresniųjų klasių mokinių ir profesinių mokyklų, universitetų ir kolegijų studentų kategorinių grupių tarpusavio proporcingumą. Naudojant šį metodą, imties proporcijos, atitinkančios tam tikras charakteristikas, yra tokios pat kaip visumos proporcijos, turinčios tas pačias charakteristikas.

Imtis: siekiant užtikrinti 95 proc. tyrimo patikimumo laipsnį, 3 proc. norimą atrankos klaidą bei 50 proc. proporciją, į tyrimą numatyta įtraukti 1067 respondentus.

$$N = 1,96^2 \times 0,5(1-0,5)/0,03^2 = 1067$$

Analizuojant kiekybinių tyrimų duomenis taikyta aprašomoji statistika. Tai duomenų sisteminimo ir grafinio vaizdavimo metodas, kuris leidžia daryti pagrįstas išvadas apie nagrinėjamas

savybes (Čekanavičius, Murauskas, 2003, p. 25). Remiantis šiuo metodu koncentruotai pateikiama informacija, esanti dideliuose duomenų masyvuose. Remiantis aprašomosios statistikos metodu skaičiuojami kintamųjų dažniai, siekiant pastebėti dažniausiai ar rečiausiai pasikartojančias duomenų aibės savybes, padėties ir sklaidos charakteristikas.

Antrajame tyrimo etape siekiant išanalizuoti jaunimo mobilumo valdymo galimybes, bendradarbiaujant su verslo sektoriumi, organizuojama dvi tikslinių grupių diskusijų sesijas.

Pirmoje tikslinės grupės diskusijos sesijoje kviečiami dalyvauti jaunimo amžiaus grupei priskiriami Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruoti bedarbiai.

Tyrimo tikslas: identifikuoti Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotų jaunų bedarbių įsitvirtinimą Klaipėdos mieste ribojančius veiksniai.

Tyrimo objektas: Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotų jaunų bedarbių įsitvirtinimą Klaipėdos mieste ribojantys veiksniai.

Tyrimo uždaviniai:

1. Identifikuoti Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotų jaunų bedarbių bendrą asmens aktyvumo socialiniame – ekonominiame miesto gyvenime lygį.
2. Identifikuoti Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotų jaunų bedarbių darbo paieškos problemas.
3. Nustatyti, kokios pagalbos trūksta Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotiems jauniems bedarbiams, įsitvirtinant Klaipėdos mieste.
4. Nustatyti Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotų jaunų bedarbių pasiruošimo vidinei ar išorinei migracijai lygį.

Tyrimo hipotezės:

H3. Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotiems jauniems bedarbiams būdingas žemas bendro asmens aktyvumo socialiniame – ekonominiame miesto gyvenimo lygis.

H4. Daugiau nei metus laiko darbo Klaipėdos mieste nerandantis jaunimas yra pasiruošęs tiek vidinei, tiek išorinei migracijai.

Tyrimo tipas: kokybinis.

Informacijos rinkimo metodas: tikslinės grupės diskusijos grupinė sąveika.

Tyrimo bendroji populiacija: Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruoti bedarbiai.

Tyrimo tikroji populiacija: Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruoti jaunimo amžiaus grupei priskiriami bedarbiai.

Atrankos metodas: paprasta atsitiktinė atranka.

Imtis: orientuojamasi į standartinį tikslinės grupės diskusijos dydį, t. y. 8 – 15 asmenų.

Antroje tikslinės grupės diskusijos sesijoje kviečiami dalyvauti Klaipėdos miesto įmonių atstovai.

Tyrimo tikslas: identifikuoti Klaipėdos miesto įmonių įtaką jaunimo mobilumui.

Tyrimo objektas: Klaipėdos miesto įmonių įtaka jaunimo mobilumui.

Tyrimo uždaviniai:

1. Identifikuoti Klaipėdos miesto įmonių atstovų jaunimo profesinės/darbinės motyvacijos vertinimą.
2. Nustatyti Klaipėdos miesto įmonių atstovų įsitraukimo į jaunimo ugdymą ir užimtumo skatinimą aktyvumo lygį.
3. Nustatyti Klaipėdos miesto įmonių atstovų suinteresuotumo pritraukti ir ugdyti jaunus darbuotojus lygį.
4. Identifikuoti Klaipėdos miesto įmonių atstovų taikomas jaunų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo priemones.

Tyrimo hipotezės:

H5. Klaipėdos miesto įmonės nevykdo sistemingos jaunų darbuotojų paieškos, atrankos, integravimo ir ugdymo veiklos.

H6. Klaipėdos miesto įmonės savo vykdoma personalo politika nedaro įtakos jaunimo mobilumui.

Tyrimo tipas: kokybinis.

Informacijos rinkimo metodas: Tikslinės grupės diskusijos grupinė sąveika.

Tyrimo bendroji populiacija: Klaipėdos miesto įmonių vadovai.

Tyrimo tikroji populiacija: Klaipėdos vidutinių ir stambių įmonių aukščiausio ir vidurinio lygmens vadovai, atstovaujantys Klaipėdos miesto ekonomikos struktūroje pagal sukuriamą ekonominio produkto dalį reikšmingiausias sektorius: statybų, finansinio tarpininkavimo, nekilnojamo turto nuomos, pramonės, prekybos, viešbučių ir restoranų, transporto, sandėliavimo ir ryšių sektorių atstovai.

Atrankos metodas: ekspertinė atranka, į tikslinės grupės diskusijos sesiją kviečiant Klaipėdos vidutinių ir stambių įmonių aukščiausio ir vidurinio lygmens vadovus.

Imtis: orientuojamasi į standartinį tikslinės grupės diskusijos dydį, t. y. 8 – 15 asmenų.

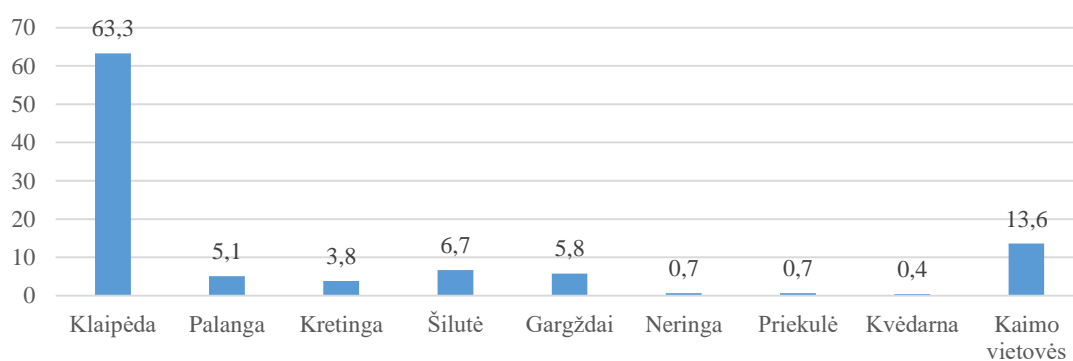
Kokybinio tyrimo duomenys apdoroti turinio analizės metodu. Turinio analizėje, remiantis tyrimo tikslu, išskirtos kategorijos, vėliau – kategorijų sritys, skaičiavimo vienetas ir skaičiuojamas kategorijos pasikartojimo dažnis.

3. KLAIPĖDOS JAUNIMO SITUACIJOS TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

3.1. Mokinių apklausos rezultatų analizė

Atliekant jaunimo padėties tyrimą Klaipėdoje buvo siekiama išsiaiškinti vyresniųjų klasių mokinių nuomonę apie savo ateities siejimą su Klaipėdos miestu, t. y. gyventi, studijuoti ir dirbti Klaipėdos mieste. Tyrimo metu buvo apklausti 449 Klaipėdos miesto ir rajono gimnazijų ir vidurinių bei profesinių mokyklų mokiniai. Apklausoje dalyvavo 43,2 proc. vaikinių ir 56,8 proc. merginų. Vidutinis respondentų amžius 17 metų. Tyrimo imtį sudarė 19,8 proc. pirmų gimnazinių (devintų) klasių, 19,8 proc. antrų gimnazinių (dešimtų) klasių, 37,1 proc. trečių gimnazinių (vienuoliktų) klasių ir 23,2 proc. ketvirtų gimnazinių (dvylikų) klasių mokiniai.

Tyrimo dalyvavo Klaipėdos miesto ir Klaipėdos rajono mokyklose besimokantys mokiniai. Siekiant detaliau įvertinti tyrimo imtį, buvo renkami duomenys apie respondentų gyvenamąją vietovę (13 pav.).

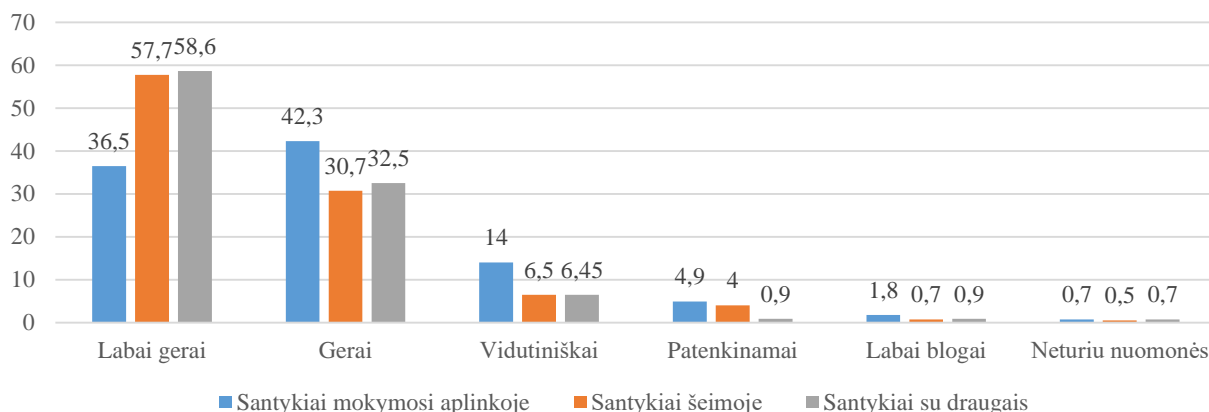

13 pav. Mokinių procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę

Didžiąją dalį tyrimo imties sudaro Klaipėdos mieste gyvenantys mokiniai (63,3 proc.). Siekiant išsiaiškinti Klaipėdos miesto patrauklumą aplinkiniuose miestuose ir miesteliuose gyvenančiam jaunimui, tyrime dalyvavo ir Šilutėje (6,7 proc.), Gargžduose (5,8 proc.), Palangoje (5,1 proc.), Kretingoje (3,8 proc.), Neringoje (0,7 proc.), Priekulėje (0,7 proc.), Kvėdarnoje (0,4 proc.) gyvenantys, Klaipėdos ir Klaipėdos rajono mokyklas lankantys mokiniai. Taip pat 13,6 proc. respondentų pažymėjo, jog jų gyvenamoji vieta yra kaime. Toks tyrimo imties pasiskirstymas leidžia teigti, jog gauti tyrimo rezultatai atspindi Klaipėdos rajono ir Klaipėdos miesto mokinių nuomonę apie miesto patrauklumą mokytis, studijuoti ir gyventi.

Apklausa buvo siekiama išsiaiškinti, kaip mokiniai vertina savo gyvenamosios aplinkos kokybę. Vienu esminių vertinimo kriterijų laikytinas socialinių santykių vertinimas. Atsižvelgiant į

esmines mokinių bendravimo grupes, buvo išskirtas socialinių santykių mokymosi aplinkoje, šeimoje ir draugų ratuose vertinimas (14 pav.).

14 pav. Mokinių santykių artimoje aplinkoje vertinimų procentinis pasiskirstymas

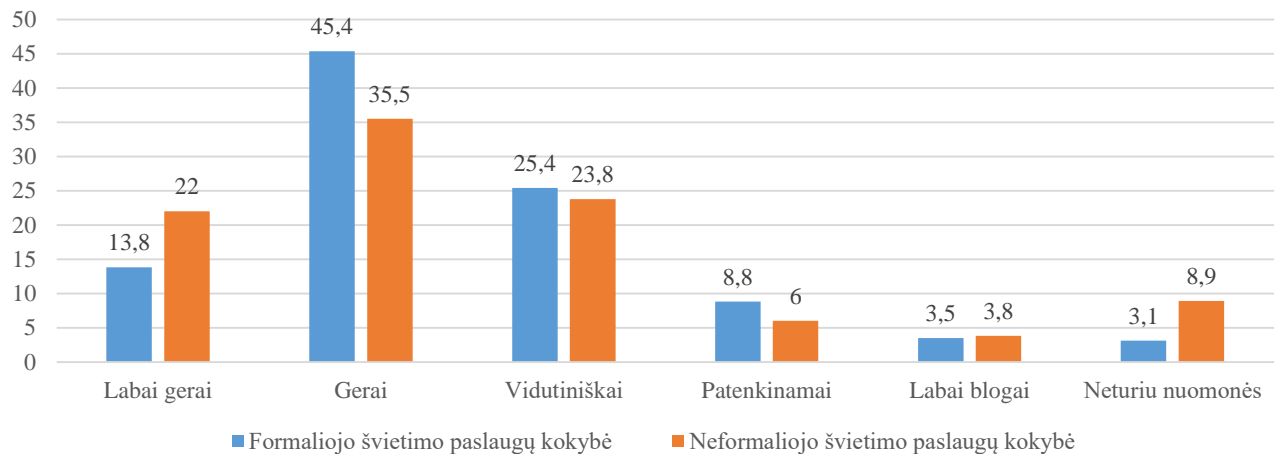
Tyrimu nustatyta, jog dauguma respondentų santykiais šeimoje yra patenkinti. 57,7 proc. jų santykius šeimoje įvardijo kaip labai gerus, 30,7 proc. – kaip gerus. Tik dešimtadalis apklaustųjų teigė, jog santykius šeimoje vertina „Vidutiniškai“ arba blogiau.

Gauti tyrimo rezultatai parodė, jog dauguma mokinių (78,8 proc.) socialinius santykius mokymosi aplinkoje vertina gerai (42,3 proc.) arba labai gerai (36,5 proc.). Tik penktadalis apklaustųjų santykius mokymosi aplinkoje įvertino „Vidutiniškai“ arba blogiau.

Daugiau nei pusė (58,6 proc.) respondentų teigė, jog jų santykiai su draugais yra labai geri. Kaip gerus šiuos santykius įvardijo trečdalis (32,5 proc.) apklaustųjų. Vidutiniškai arba prasčiau šiuos santykius įvardijo tik mažiau nei dešimtadalis tyrimo dalyvių.

Taigi galima teigti, jog geriausiai tyrimo dalyviai vertina neformalioje aplinkoje (šeimoje ir draugų aplinkoje) realizuojamus santykius.

Taip pat svarbiu gyvenimo kokybės rodikliu laikytinas sistemingas jaunimo užimtumas. Todėl tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip mokiniai vertina formalaus ir neformalaus ugdymo paslaugų Klaipėdoje kokybę (15 pav.).

15 pav. Mokinių formaliojo ir neformaliojo ugdymo paslaugų kokybės Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai parodė, jog tarp mokinių ugdymo paslaugos yra vertinamos nuosaikiau nei turimi asmeniniai santykiai. Vertinant šias paslaugas dažniausiai buvo pasirenkamas atsakymas „Gerai“. Formaliojo švietimo paslaugų kokybę gerai vertina 45,4 proc. respondentų, o neformaliojo ugdymo – 35,5 proc. Tačiau šių paslaugų vertinimas iš esmės yra teigiamas. Formaliojo ugdymo paslaugas gerai arba labai gerai įvertino net 59,2 proc. apklaustųjų o neformaliojo ugdymo paslaugoms gerus arba labai gerus vertinimus skyrė 57,5 proc. respondentų. Tačiau ketvirtis respondentų formaliojo ir neformaliojo ugdymo paslaugas įvertino kaip vidutiniškas (atitinkamai 25,4 proc. ir 23,8 proc.). Šiek tiek daugiau nei dešimtadalis tyrimo dalyvių formaliojo ir neformaliojo švietimo paslaugas įvertino kaip patenkinamas (atitinkamai 12,3 proc. ir 9,8 proc. respondentų). Tokie neformaliojo švietimo vertinimai gali būti aiškinami ir tuo, jog tyrime dalyvavo ne tik Klaipėdos miesto, bet ir Klaipėdos rajono mokiniai, kuriems neformaliojo švietimo paslaugų pasirinkimas neretai yra mažesnis nei Klaipėdos mieste.

Taip pat tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip mokiniai vertina sveikatos priežiūros paslaugų kokybę Klaipėdos mieste. Du penktadaliai (39,2 proc.) apklaustųjų pažymėjo, jog šios srities paslaugas Klaipėdoje vertina gerai. Tik penktadalis respondentų šioms paslaugoms skyrė vertinimą „Labai gerai“ (18,3 proc.). Ketvirtadalis apklaustųjų sveikatos priežiūros paslaugas įvertino „Vidutiniškai“ (25,2 proc.), o 8 proc. respondentų pažymėjo, jog šiuo klausimu neturi nuomonės. Likusi apklaustų vyresniųjų klasių mokinių dalis sveikatos priežiūros paslaugas Klaipėdos mieste įvertino blogai (6,9 proc.) arba labai blogai (2,5 proc.).

Respondentų buvo teirujamasi nuomonės apie pramogų ir sporto užsiėmimų pasiūlą Klaipėdoje. Taip pat buvo prašoma įvertinti bendrą gyvenimo kokybę Klaipėdoje (9 lentelė).

9 Lentelė. Mokinių sportinių bei pramoginių veiklų ir bendros gyvenimo kokybės Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai	Neturiu nuomonės
Pramogų pasiūla	12,5	24,5	34,7	15,4	7,6	5,3
Galimybės sportuoti	27,1	35,9	18,8	7,3	5,7	5,2
Bendra gyvenimo kokybė	19,2	46,8	18,3	6,9	2,2	6,7

Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniai miesto patrauklumą vertina iš esmės teigiamai. Bendrą gyvenimo kokybę labai gerai arba gerai įvertino daugiau nei pusė (66 proc.) respondentų. Dar penktadalis (18,3 proc.) apklausos dalyvių miesto patrauklumo gyventi kriterijų įvertino vidutiniškai.

Panašiai mokiniai įvertino ir galimybes propaguoti norimą sporto šaką Klaipėdos mieste. Įverčius „Gerai“ ir „Labai gerai“ šiam kriterijui skyrė 63 proc. apklaustųjų. Akcentuotina tai, jog beveik trečdalis (27,1 proc.) jų galimybes propaguoti norimą sporto šaką įvertino labai gerai.

Kiek prasčiau mokinių grupėje vertinama įvairių pramogų pasiūla Klaipėdos mieste. Tik kiek daugiau nei dešimtadalis (12,5 proc.) respondentų šiam vertinimo kriterijui skyrė įvertinimą „Labai gerai“. Ketvirtis apklaustųjų šį kriterijų įvertino gerai (24,5 proc.) ir kiek daugiau nei trečdalis (34,7 proc.) – vidutiniškai.

Siekiant įvertinti jaunimo užimtumą, tyrimo respondentų buvo klausama, kaip jie vertina savo užimtumo ir laisvalaikio santykį. Tyrimo rezultatai rodo, jog tik dešimtadalis mokinių (10,2 proc.) mano, jog turi per daug laisvo laiko. Kita dalis apklausoje dalyvavusių respondentų pasiskirsto taip: 49,4 proc. mokinių teigia turintys **pakankamai** laisvo laiko ir 40,3 proc. – **per mažai**.

Siekiant tiksliau įvertinti respondentų užimtumą, jų buvo teirujamasi, kokiose veiklose ir kaip dažnai dalyvauja laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku (10 lentelė).

10 Lentelė. Mokinių veiklų laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku vertinimų procentinis pasiskirstymas

Veikla	Nuolat	Kartą per savaitę	Kartą ar du per mėn.	Kelis kartus per metus	Niekada
Sportuoju, dalyvaudamas klubo ar komandos veikloje	25,8	20	13,1	16,5	24,5
Sportuoju savarankiškai	32,7	31	15,6	8,7	12
Muzikuoju	15,8	13,4	8,9	10,2	51,7
Užsiimu kūrybine veikla	19,8	19,8	18,7	14,9	26,7
Lankausi kultūros renginiuose	8	6,9	37,6	27,4	20
Lankausi sporto renginiuose	9,4	11,6	18,3	32,1	28,7
Leidžiu laisvalaikį gamtoje	11,8	22,9	33,2	24,5	7,6
Dalyvauju visuomeninėje veikloje	8	13,8	25,8	31,4	20,9
Leidžiu laisvalaikį prekybos ir pramogų centruose	5,8	27,4	46,1	13,1	7,6
Leidžiu laiką, naršydamas internete	68,8	20,9	6,5	0,9	2,9
Laisvalaikį leidžiu su draugais	53,5	37,2	5,8	2	1,6

Laisvalaikį leidžiu su tėvais/ artimaisiais	36,3	36,1	18,9	6,5	2,2
Keliauju	9,8	8,7	26,1	47,9	7,6
Lankausi Kultūros fabrike	4,2	4,2	14,9	26,9	49,7
Mokausi papildomai	20	26,7	14	12	27,2
Lankausi miesto centre, senamiestyje	23,8	32,1	27,2	9,4	7,6
Lankausi parkuose	16,5	25,2	33,4	16	8,9

Tyrimo rezultatai rodo, jog respondentų veiklos laisvu laiku yra skirtingos, tačiau stebimos ryškios veiklų pasiskirstymo ir jų dalyvavimo jose intensyvumo tendencijos. Jaunimui santykinai mažai būdinga muzikuoti. Kiek daugiau nei pusė (51,7 proc.) respondentų įvardijo, jog nemuzikuoja. 29,2 proc. apklaustų mokinių teigė, jog muzikavimas jiems yra nuolatinė arba bent kartą per savaitę vykdoma veikla. Kiek nuosaikiau pasiskirstė mokinių atsakymai vertinant kūrybinių veiklų dažnumą. 26,7 proc. respondentų akcentavo, jog šio tipo veiklos jiems visai nebūdingos, tačiau 19,1 proc. respondentų pažymėjo, jog šios veiklos jiems būdingos bent kelis kartus per metus, o kartą per savaitę arba nuolat – 39,6 proc. Tokie mokinių atsakymai leidžia daryti prielaidą, jog jaunimui būdingas savęs ieškojimas, asmenybės plėtojimas prieinamomis, individualiems poreikiams atliepančiomis formomis. Iš dalies šie duomenys paaiškina ir tendenciją, jog pusei (57,5 proc.) mokinių neformaliojo ugdymo paslaugos Klaipėdos mieste yra vertinamos gerai arba labai gerai.

Aktualu ir tai, kiek jaunimui būdingas sistemingas užsiėmimas sportine veikla. Ketvirtis (24,5 proc.) respondentų įvardijo, jog sportinių veiklų nevykdo. Kiek daugiau nei dešimtadalis (12 proc.) mokinių teigė niekada nesportuojantys ir savarankiškai. Visgi, sportines veiklas būreliuose, sporto klubuose sistemingai vykdo 45,8 proc. apklaustųjų, o nuolat savarankiškai sportuoja net 63,7 proc. mokinių.

Tyrimu taip pat buvo siekta išsiaiškinti respondentų polinkį į socialinį aktyvumą, dalyvavimą Klaipėdos mieste vykstančiuose renginiuose ir kitas socialinio gyvenimo formas. Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniams būdingas žemas dalyvavimas kultūriniuose ir sporto renginiuose, organizuojamuose mieste. Apklausos rezultatai rodo, kad nuolat arba kas savaitę kultūriniuose renginiuose lankosi tik 14,9 proc. respondentų. Sporto renginiuose nuolat ar kas savaitę dalyvauja šiek tiek daugiau nei kultūriniuose, t. y. 21 proc. respondentų. Galima daryti prielaidą, kad aktyvesnį dalyvavimą sporto renginiuose iš dalies sąlygoja bendras mokinių aktyvumas sportinio tipo veiklose. Šiuos duomenis patvirtina ir tai, jog 47,4 proc. mokinių kultūriniuose renginiuose lankosi tik kartą per metus arba visai nesilanko. Kiek daugiau nei pusė apklaustųjų (60,8 proc.) teigė tik kartą per metus apsilankantys sporto renginiuose arba visai nedalyvaujantys šio tipo veiklose.

Papildomos aktyvios socialinės veiklos tarp mokinių nėra itin populiarios ir dažnos. Kultūros fabriko kaip aktyvaus ir verslaus jaunimo traukos renginiais pasižyminčios vietos populiarumas mokinių tarpe nėra didelis. Apklausos rezultatai rodo, kad šioje vietoje lankosi tik 8,4 proc.

respondentų. Tuo tarpu net 76,6 proc. mokinių pažymėjo, jog šioje praktiškai vietoje nesilanko, arba nėra buvę.

Stebima situacija, jog daliai mokinių reikšmingą laisvalaikio dalį užima papildomas mokymasis. 46,7 proc. respondentų šio tipo veiklos būdingos nuolat arba bent kartą per savaitę ir tik 27,2 proc. mokinių šios veiklos nebūdingos.

Taip pat mokiniai pastebėjo, jog jiems dažniausiai nebūdingas dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Visuomeninėse veiklose teigia nedalyvaujantys 20,9 proc. respondentų. Tuo tarpu šios veiklos tik iš dalies būdingos 57,2 proc. apklaustųjų. Galima daryti prielaidą, kad menką dalyvavimą savanoriškoje veikloje iš dalies sąlygoja įtempta mokinių dienotvarkė, laiko skyrimas pasyviai poilsiui ar meninei, sportinei veiklai.

Toks mokinių užimtumas bent iš dalies paaiškina tai, kad šiai visuomenės grupei vidutiniškai būdinga leisti laisvą laiką pasyviai, vartotojiškai.

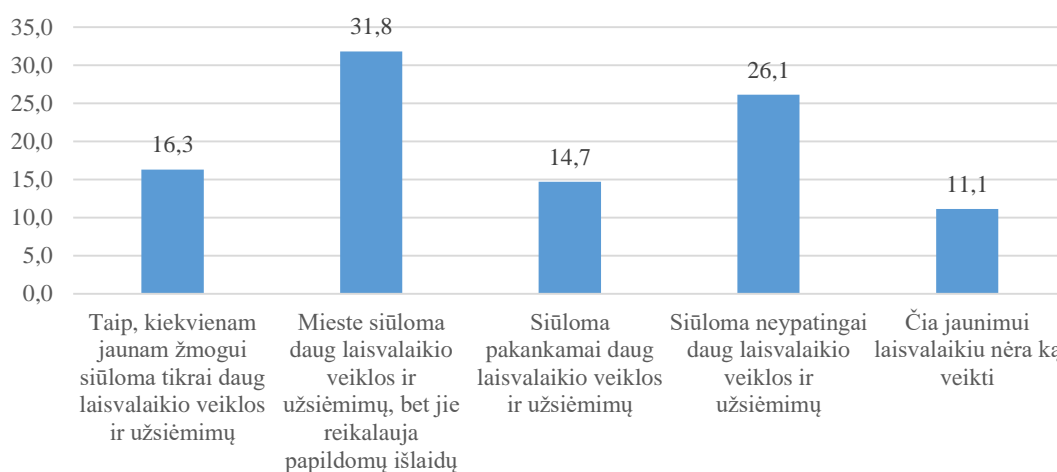
Mokiniam būdinga bent kartais leisti laiką miesto centre, senamiestyje. 55,9 proc. apklaustųjų teigė čia apsilankantys bent kartą per savaitę. Tačiau net 73,5 proc. respondentų įvardijo, jog jie laisvą laiką leidžia prekybos centruose kelis kartus per mėnesį ar kartą per savaitę. Tačiau šiuos duomenis bent iš dalies iškreipia tai, jog apklausa buvo atliekama šaltuoju metų laiku, kai laiko leidimas atvirose erdvėse yra ribotas. Tokią prielaidą patvirtina apklausos metu gauti duomenys apie tai, kad tik 22,9 proc. respondentų laiką leidžia gamtoje bent kartą per savaitę. Šią laisvalaikio leidimo formą pasirenkantys kartą ar kelis kartus per mėnesį įvardijo trečdalis respondentų (33,2 proc.) ir bent kartą per metus – ketvirtis (24,5 proc.) apklaustųjų. Taip pat buvo domimasi apie mokinių lankymąsi miesto parkuose. Kartą per savaitę juose apsilanko 25,2 proc. mokinių, o kartą per mėnesį – trečdalis (33,4 proc.) apklaustųjų. Šių veiklų propagavimas grįstinas tuo, jog dažniausiai tai minimaliai kainuojančios veiklos, visuomenėje vertinamos pozityviai, apibūdinamos kaip sveikos, morališkai turtinančios.

Taip pat aktualu tai, jog dalis respondentų dalį laisvalaikio skiria pasyviai poilsiui, komunikacijos artimiausiuose socialiniuose ratuose palaikymui. Dauguma mokinių bent kartą per savaitę skiria bendravimui su draugais (90,7 proc.). 72,4 proc. apklaustųjų teigė bent kartą per savaitę leidžiantys laiką su tėvais, artimaisiais. Šios veiklos apibūdinamos kaip asmenybės raiškos ir formavimosi pagrindas socialinėje aplinkoje, atsižvelgiant į respondentų aktualų asmenybinės raidos etapą. Tokios laisvalaikio leidimo tendencijos nurodo bendrosios nuomonės apie gyvenimo vertybes, reikalavimus gyvenamajai aplinkai šaltinius. Šiuos duomenis puikiai papildė ir mokinių laisvalaikiui būdingas polinkis praleisti daug laiko internete. 89,7 proc. mokinių įvardijo, jog nuolat ar bent kelis kartus per savaitę tam skiria laiko. Tik dešimtadalis apklaustųjų naršymo internete nelaiko reguliaria veikla.

Apibendrinant galima teigti, jog mokinių užimtumą laisvalaikiu apima kelios esminės kryptys, orientuotos į asmenybės raidos uždavinių realizavimą – socializavimąsi visuomenėje, savęs plėtojimą. Duomenys rodo, jog mokiniams būdinga skirti daug laiko veikloms, kurių metu jie komunikuoja santykinai nedideliuose bendravimo ratuose, o tai gali skatinti tendencingo požiūrio į Klaipėdą, kaip miestą, gyvenamąją vietą, savęs realizavimui suaugus keltinus reikalavimus. Tikėtina, jog bendruomeniškumo aktyvinimas, savanoriškų veiklų plėtojimas ir skatinimas teigiamai veiktų mokinių nuostatas Klaipėdos atžvilgiu, modifikuotų aspiracijas formuojamas ateities vaizdinio atžvilgiu.

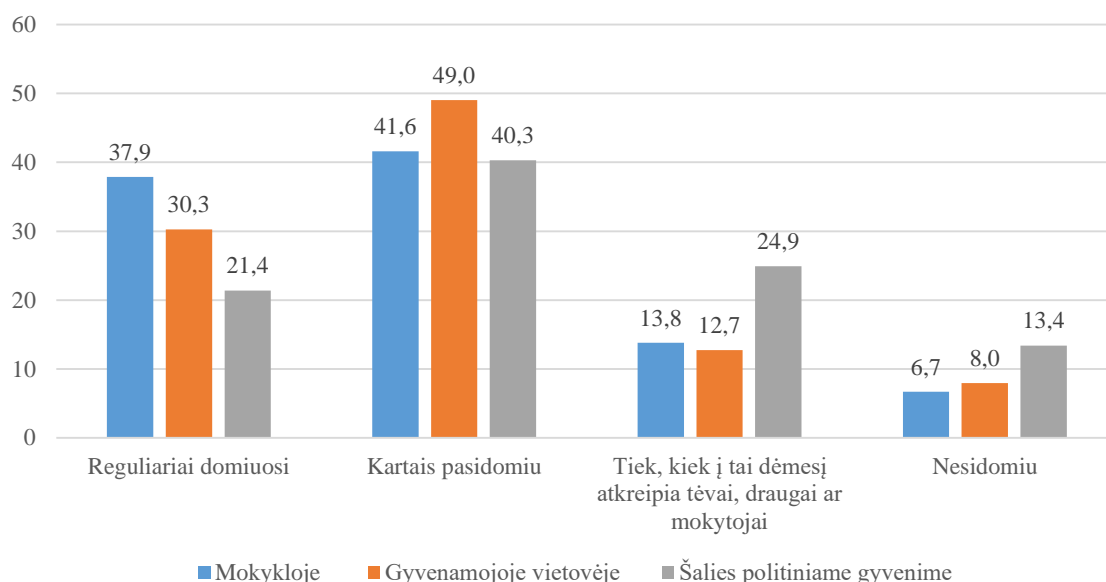
Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip mokiniai vertina užimtumo pasiūlą laisvalaikiu (16 pav.).

16 pav. Mokinių laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, kad mokinių nuomonė apie galimybes pasirinkti norimas laisvalaikio praleidimo formas Klaipėdoje nėra vieninga. Trečdalis (31,8 proc.) jų teigia, kad mieste siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, tačiau jų pasirinkimą riboja finansinės galimybės. Ketvirtis respondentų (26,1 proc.) pažymėjo, jog jiems prieinama neypatingai plati laisvalaikio formų ir veiklų pasiūla. Tik 16,3 proc. respondentų pažymėjo, kad Klaipėdoje yra didelė veiklos ir užimtumo pasirinkimo įvairovė jauniems žmonėms.

Siekiant patikslinti duomenis apie mokinių nuomonę laisvalaikio veiklų pasirinkimo klausimais, buvo renkama informacija apie mokinių domėjimąsi tuo, kas vyksta jų mieste, artimiausioje socialinėje aplinkoje, valstybėje (17 pav.).

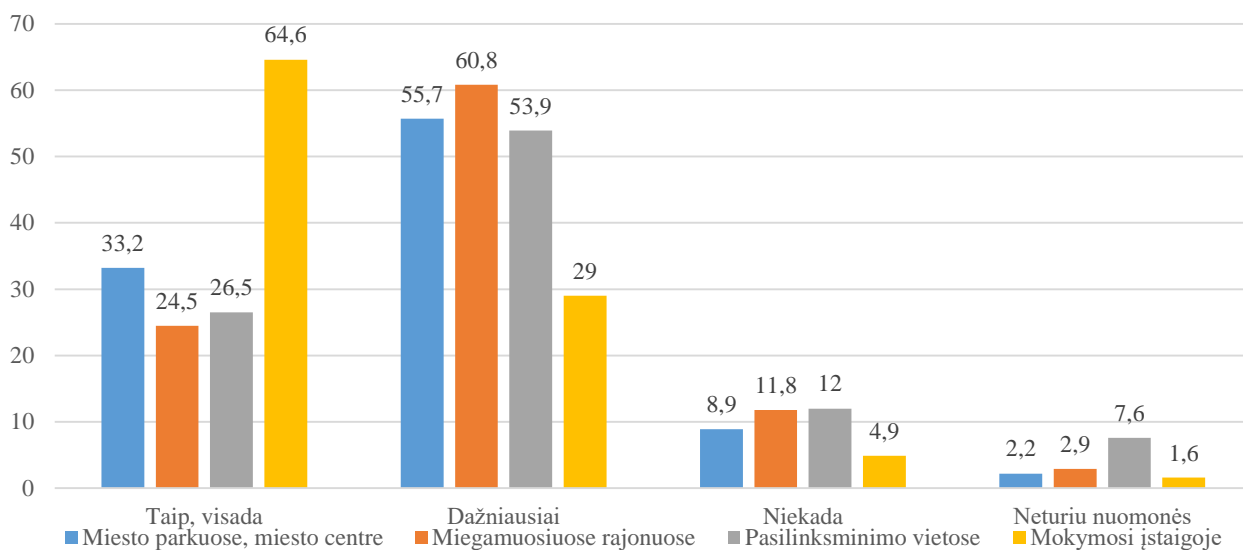

17 pav. Mokinių domėjimosi mokyklos, gyvenamosios vietovės ir šalies politinio gyvenimo pokyčiais pasirinkimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog mokinių tarpe yra skiriama nemažai dėmesio socialinės aplinkos stebėjimui. 79,5 proc. respondentų nurodė, kad iš dalies domisi įvykiais mokyklos aplinkoje. Kartais besidomintys gyvenamoje vietoje vykstančiais įvykiais pažymi 79,3 proc. respondentų. Lietuvos politinio gyvenimo įvykiais teigia besidomintys 61,7 proc. apklaustųjų.

Tačiau stebima tendencija, jog atsakymai „Reguliariai domiuosi“ buvo pasirenkami vis rečiau, didėjant aprėpiamai pokyčių teritorijai. „Reguliariai domiuosi“ pokyčiais mokykloje pažymėjo 37,9 proc. respondentų; gyvenamojoje vietovėje – 30,3 proc. ir tik 21,4 proc. apklaustųjų teigė reguliariai besidomintys šalies politinio gyvenimo naujovėmis. Tokią tendenciją papildė ir mokinių pasirinkimai rodantys pasyvumą socialinės aplinkos atžvilgiu. Nesidomintys mokyklos bendruomenės gyvenimu teigė 6,7 proc. apklaustųjų, gyvenamosios aplinkos įvykiais – 8 proc., o šalies politinio gyvenimo įvykiais visiškai nesidomi net 13,4 proc. mokinių. Tokie tyrimo rezultatai siejami su duomenis apie tai, kaip mokiniai laidžia laisvą laiką. 10-oje lentelėje pateikti duomenys rodo, jog mokiniams būdingas sąlyginis socialinis pasyvumas, intensyvus bendravimas santykinai ribotos apimties bendravimo ratuose (daug dėmesio skiriama laisvalaikiui su šeima ir draugais). Tuo tarpu visuomenės poveikio efektyvumo tikimybę didinančios aktyvios visuomeninės, bendruomeninės veiklos mokinių grupėje nėra populiarios. Kartu šie duomenys leidžia daryti prielaidą, jog jaunimo iniciatyvų skatinimas ir savanorystės populiarinimas galėtų sąlygoti respondentų vertybinių nuostatų modifikavimo galimybes prosocialia linkme ir leistų didinti psichologinį Klaipėdos patrauklumą.

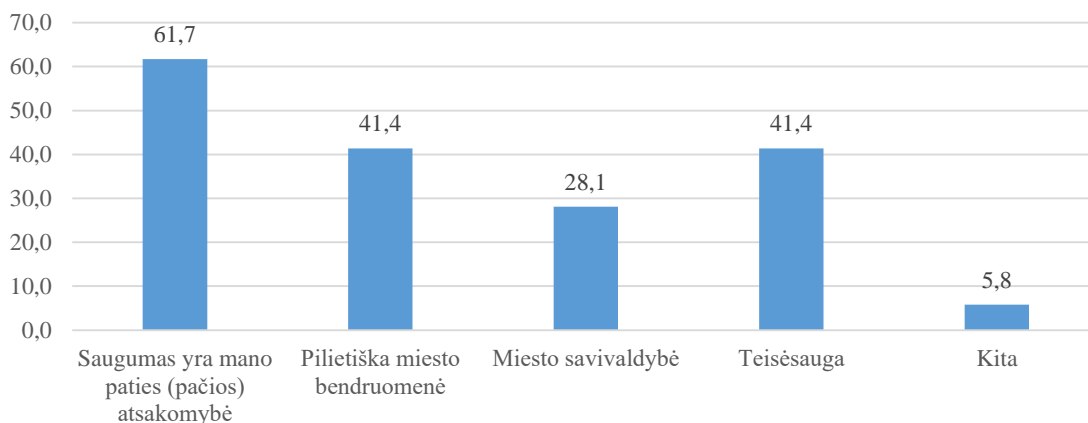
Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina savo saugumą būdami skirtingose miesto erdvėse (18 pav.).

18 pav. Mokinių miesto erdvių saugumo vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniai saugiausi jaučiasi mokyklos erdvėse. 64,6 proc. jų įvardijo, jog mokymosi įstaigoje visada jaučiasi saugūs ir 29 proc. apklaustųjų teigė šiose vietose „Dažniausiai“ besijaučiantys saugiai. Skirtingos viešos miesto erdvės šio įvertinimo sulaukė rečiau. Miesto centre visada saugiais besijaučiantys įvardijo 33,2 proc. respondentų, o miegamuosiuose kvartaluose bei pasilinksminimo vietose visada saugiais jaučiasi apytikriai ketvirtis respondentų (atitinkamai 25,4 proc. ir 26,5 proc.). Tačiau svarbu pastebėti, jog vertindami savo saugumo pojūtį miesto erdvėse, mokiniai skirtingoms Klaipėdos erdvių grupėms daugiausia rinkosi atsakymą „Dažniausiai“ (miesto parkuose dažniausiai jaučiasi saugūs 55,7 proc. respondentų, miegamuosiuose kvartaluose – 60,8 proc., pasilinksminimo vietose – 53,9 proc.).

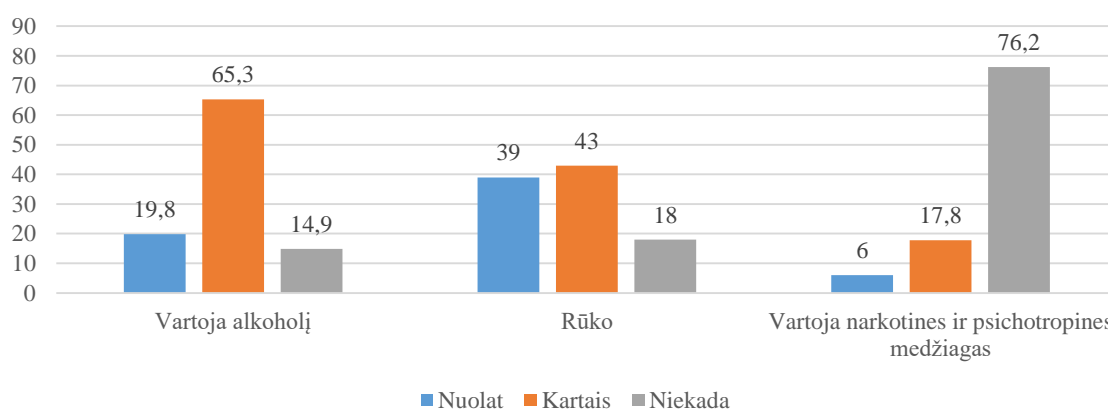
Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ką mokiniai laiko atsakingais už miesto erdvių saugumą (19 pav.). Respondentai, atsakydami į šį klausimą galėjo pasirinkti keletą atsakymų.

19 pav. Mokinių nuomonių atsakomybės už saugumą mieste procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog daugiausia atsakomybės už saugumą mokiniai yra linkę prisiimti sau (61,7 proc.). Taip pat daug atsakomybės už miesto erdvių saugumą mokiniai skiria ir miesto bendruomenei (41,4 proc.) bei teisėsaugos institucijų atstovams (41,4 proc.). Visgi aktualu įvardyti, jog beveik trečdalis (28,1 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų laikosi nuomonės, kad miestiečių saugumas priklauso ir nuo Klaipėdos savivaldybės iniciatyvų, gerinant saugumo padėtį mieste. 5,8 proc. apklaustųjų pasirinko atsakymą „Kita“. Jie pažymėjo, jog itin aktuali yra miesto erdvių apšvietimo, aktyvesnio policijos patruliavimo bei miesto erdvių stebėjimo kamerų tinklo plėtra.

Siekiant patikslinti tyrimo duomenis apie tai, kaip mokiniai vertina savo saugumą mieste, buvo norima išsiaiškinti priklausomybes keliančių medžiagų vartojimo paplitimą respondentų aplinkoje (20 pav.).

20 pav. Mokinių aplinkoje paplitusių priklausomybes keliančių, draudžiamų medžiagų vartojimo dažnumo procentinė išraiška

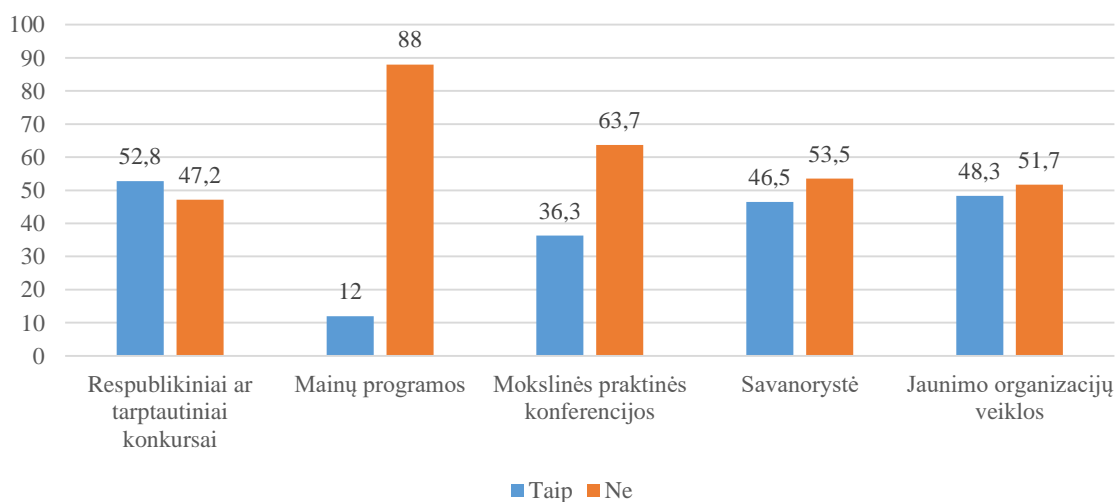
Tyrimo rezultatai rodo, jog vyresniųjų klasių mokinių tarpe tabako gaminių bei alkoholio vartojimas iš dalies yra paplitęs. Net 85,1 proc. teigė, jog jų aplinkoje bent kartais vartojamas alkoholis ir 82 proc. respondentų pažymėjo, jog jų aplinkoje yra rūkoma, tačiau nereguliariai. Šiame klausime išsiskyrė respondentų nuomonė apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimą jų aplinkoje. Net 76,2 proc. apklaustųjų teigė, jog jų aplinkoje šios draudžiamos medžiagos nepasitaiko.

Tokie tyrimo duomenys papildo informaciją apie tai, kiek ir kam atsakomybės mokiniai skiria už visuomenės narių saugumą skirtingose miesto erdvėse ir leidžia daryti prielaidą, jog alkoholio bei tabako gaminių vartojimas jiems nesisieja su draustina, nepageidautina elgsena. Tokios nuostatos leidžia kelti prielaidą, kad alkoholio ir tabako gaminių vartojimui jų aplinkoje mokinių nėra vertinamas kaip potencialiai pavojingos jų saugumui aplinkos indikatorius. Šią hipotezę patvirtina ir

tai, jog tik mažiau nei pusė respondentų (41, 6 proc.) pripažino, jog žalingų įpročių raiška yra reikšminga jų gyvenamosios aplinkos dalis. Ketvirtis (24,5 proc.) apklaustųjų teigė, abejojantys, ar tai reikšminga problema, o 33,9 proc. respondentų teigė, kad žalingi įpročiai nėra reikšminga problema jų aplinkoje.

Siekiant išsiaiškinti, kaip objektyviai respondentai gali įvertinti gyvenimo kokybę Klaipėdoje ir kituose Lietuvos miestuose bei užsienio šalyse, jų buvo teiraujama, ar respondentai yra lankęsi ilgesnį laiko tarpą svetur. 63,7 proc. respondentų teigė, jog yra praleidę laiko kituose miestuose ne mažiau nei savaitę (nuosekliai). Jie įvardijo, jog dažniausiai tai buvo poilsinės, pažintinės kelionės, kurių metu aplankomi giminės, artimieji, draugai. Tačiau greta poilsinių kelionių įvardytos ir pažintinės krypties kelionės dalyvaujant įvairiuose projektuose, mainų programose. Stebima tendencija, kad dažniau ir nuosekliau lankytais miestais buvo Vilnius, Kaunas. Neretai šie miestai laikomi patrauklesniais. Jiems vertinant pastaruosius miestus išryškėja tokie gyvenimo kokybės kriterijai: daugiau jaunimo, patrauklesnė socialinė aplinka, platesnis pramogų pasirinkimas. Taip pat buvo įvardyti ir tokie faktoriai kaip darbo atlygio skirtumai, galimybių įsidarbinti ir gauti norimą uždarbį už mėgstamą darbą, socialinio ir finansinio stabilumo aspektai, kultūrinės aplinkos turtingumo, tarptautiškumo aspektai.

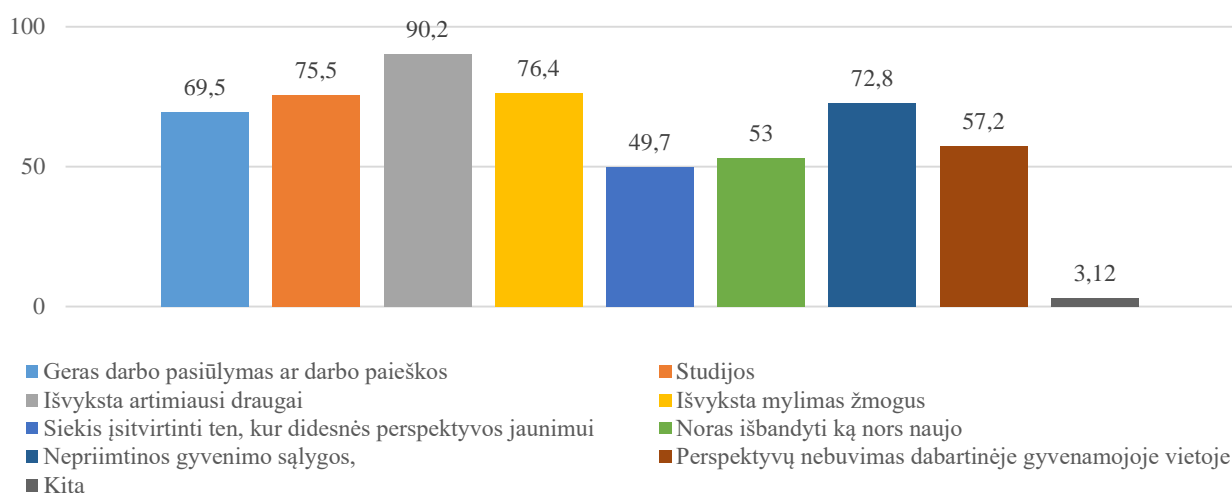
Tyrimo metu taip pat buvo analizuojamas mokinių dalyvavimas specifinėse veiklose. Rezultatai pateikiami 21-ame paveiksle.

21 pav. Mokinių dalyvavimo įvairiose veiklose procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dažniausiai mokiniai dalyvauja respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose (52,8 proc.), jaunimo organizacijų veiklose (48,3 proc.) ir savanorystėje (46,5 proc.). Pastebėtina tai, kad mainų programose dalyvauja ar yra dalyvavę tik 12 proc. apklaustųjų.

Tyrimo metu buvo bandoma išsiaiškinti, kokios priežastys gali paskatinti jaunimą pakeisti savo gyvenamąją vietą po mokyklos baigimo išvykstant studijuoti į kitus Lietuvos miestus ar užsienį. Respondentai galėjo nurodyti kelias priežastis (22 pav.).

22 pav. Priežasčių, galinčių paskatinti mokinius keisti gyvenamąją vietą po mokyklos baigimo, procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniai, priimdami sprendimą išvykti studijuoti ir gyventi į kitus miestus, itin daug reikšmės teikia artimiausių draugų migracijai. Net 90,2 proc. respondentų teigė, jog artimiausių draugų išvykimas juos paskatintų keisti gyvenamąją vietą. Kiek mažiau apklaustųjų (76,4 proc.) svarbia priežastimi išvykti svetur įvardijo mylimo žmogaus išvykimą. Tokie tyrimo rezultatai sietini su tuo, jog esamoje respondentų asmenybinės raidos stadijoje instinktyviai orientuojamasi į socialinę adaptaciją išorinių (ne šeimos) socialinių ratų vystymas, betarpiškai susijęs su asmenybės saviidentifikacija bei aplinkos suvokimo ir vertinimo vystymosi kokybiniais pokyčiais.

Taip pat didelę reikšmę priimant sprendimą dėl gyvenamosios vietos keitimo mokiniams turi galimybė studijuoti norimą profesiją (75,5 proc.), gyvenimo sąlygų kokybė (72,8 proc.) ir darbo paieškų rezultatai, darbo vietų pasiūla (69,5 proc.). Taip pat daugiau nei pusė (57,2 proc.) respondentų pažymėjo, jog svarbia išvykimo studijuoti ir gyventi kitur priežastis gali būti ir perspektyvų nebuvimas esamoje gyvenamojoje vietovėje. Panašiai vertinami ir noras išbandyti ką nors naujo (53 proc.), siekis įsitvirtinti ten, kur daugiau perspektyvų jaunimui (49,7 proc.).

3,12 proc. apklaustųjų pažymėjo ir atsakymą „Kita“. Dalis respondentų patikslino, jog tai tiesiog noras pažinti kitas kultūras, tikėjimasis, jog svetur yra daugiau galimybių realizuoti save, jog kituose miestuose yra kokybiškesnės studijos, didesnis socialinio savęs plėtojimo galimybių spektras. Taip pat kaip priežastis, galinti paskatinti pakeisti gyvenamąją vietą, buvo įvardinta ir tėvų mirtis bei karinių konfliktų grėsmė.

Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog mokiniams renkantis studijų, profesinės savirealizacijos vietą itin aktualu ne tik finansinė aplinka, bet ir bendra gyvenimo kokybė konkrečioje gyvenamojoje vietoje. Tačiau šie vertinimo kriterijai neretai gali turėti subjektyvų turinį. Pastaroji tendencija patvirtina hipotezę, jog, siekiant skatinti jaunimo įsitvirtinimą Klaipėdoje, reikia didinti miesto visuomenės bendruomeniškumą, gerinti profesinės savirealizacijos sąlygas Klaipėdoje.

Aktualu ir tai, jog du trečdaliai (69,5 proc.) mokinių teigia, kad jiems nebūtų sunku išvykti gyventi į kitus miestus. Visgi 30,5 proc. respondentų pažymėjo, jog jiems išvykti gyventi kitur būtų sudėtinga. Tai patvirtindami įvardijo ir esmines šių sunkumų priežastis. Viena priežasčių, trukdanti ateityje išvykti gyventi į užsienį – vienišumo, svetimumo baimė, pasireiškianti per nenorą atsiskirti nuo šeimos, artimų draugų. Taip pat buvo įvardijami finansiniai sunkumai, susiję su kelionės išlaidomis, pragyvenimu nepažįstamuose miestuose, svetimose kultūrinėje aplinkoje, užsienio kalbų žinių stygius, bendras nepasitikėjimas savimi.

Tyrimo rezultatai rodo, kad tarp priežasčių, galinčių paskatinti mokinius keisti gyvenamąją vietą bei jų polinkio domėtis pokyčiais socialinėje aplinkoje, yra statistiškai reikšmingų ryšių. Nustatant šiuos ryšius atlikta Spearman rho koreliacinė analizė (Pastaba. Koreliacijos koeficientas interpretuojamas $0,40 < r < 0,60$ - ryšys esminis; $0,60 < r < 0,80$ - ryšys stiprus; $0,80$ - ryšys labai stiprus. Pateiktos tik statistiškai reikšmingus ryšius atspindinčios reikšmės).

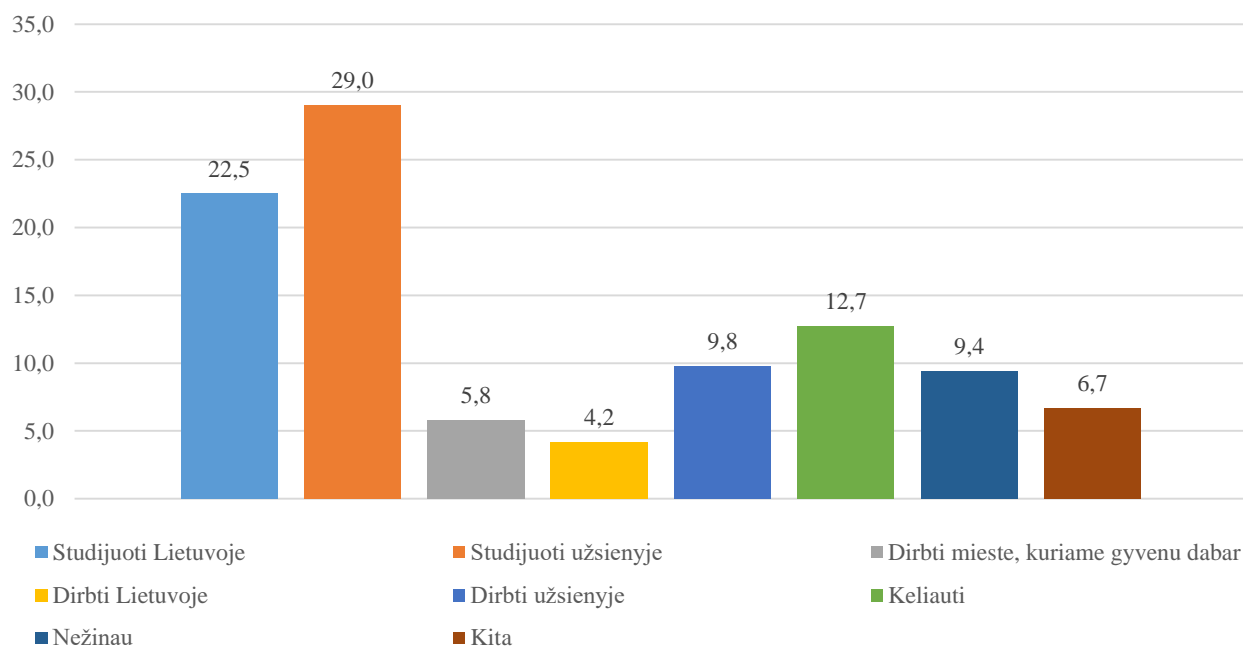
Nustatytas statistiškai reikšmingas esminis koreliacinis ryšys tarp mokinių nuomonės, jog juos gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos bei mokinių nuostata nesidomėti šalies politinio gyvenimo aktualijomis (nustatytas statistiškai esminis teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,41$). Toks ryšys leidžia spėti, jog mokiniams, kurie yra pasiryžę keisti gyvenamąją vietovę dėl gero darbo pasiūlymo, turėtų būti būdingos neigiamos nuostatos šalies politinio gyvenimo atžvilgiu. Jiems turėtų būti būdingas nusivylimas jaunimo politikos tyrimų bei jos priemonių realizavimo rezultatais.

Taip pat nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas koreliacinis ryšys tarp mokinių siekio įsitvirtinti ten, kur didesnės perspektyvos jaunimui ir nuostatos reguliariai domėtis politiniais pokyčiais gyvenamosios vietovės lygmenyje (nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,76$). Toks statistinis ryšys leidžia daryti prielaidą, jog jaunimui, aktyviai besidominčiam politinių sprendimų naujovėmis gyvenamosios vietovės lygmeniu, būdinga abejoti dėl vidinės ar išorinės migracijos būtinybės.

Tyrimo rezultatų analizė parodė ir teigiamą statistiškai esminį ryšį tarp pasirinkimo, jog respondentus gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą po mokyklos baigimo, noras išbandyti ką nors naujo bei nuostatos, jog politiniais pokyčiais Lietuvoje tik tiek, kiek į tai dėmesį atkreipia tėvai, draugai ar mokytojai (nustatytas statistiškai esminis teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,53$). Toks

statistinis ryšys leidžia daryti prielaidą, jog jaunimo dalis, kuri yra linkusi tik iš dalies domėtis pokyčiais šalies politiniame gyvenime, bei atskleidžia siekį išbandyti ką nors naujo, yra minimaliai save siejantys su esama gyvenamąja vietoje. Tačiau juos orientuojant į aktyvesnį dalyvavimą miesto socialiniame gyvenime galima formuoti intensyvesnį emocinį ryšį su esama gyvenamąja vietoje.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ką respondentai labiausiai norėtų veikti baigę mokyklą (23 pav.).

23 pav. Mokinių ateities planų (pabaigus mokyklą) procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniai yra nusiteikę studijuoti, siekti įgyti profesinių žinių. Tačiau stebima situacija, jog kiek daugiau mokinių nori studijuoti užsienyje (29 proc.) nei studijuoti Lietuvoje (22,5 proc.). Nustatyta, kad tik 5,8 proc. respondentų nori dirbti mieste, kuriame dabar gyvena. Norą dirbti kituose Lietuvos miestuose išreiškė 4,2 proc. respondentų (bendrai Lietuvoje nori dirbti 10 proc. mokinių). Tai labai panašus kiekis respondentų kaip ir išreiškusių nusiteikimą ieškoti darbo užsienyje (9,8 proc.). Taip pat apie dešimtadalis (9,4 proc.) mokinių prisipažino dar nežinantys, kuo nori užsiimti baigę mokyklą. 12,7 proc. apklaustųjų tikino, jog nori keliauti. Svarbu ir tai, jog 6,7 proc. respondentų pasirinko atsakymą „Kita“. Jie įvardijo, jog po mokyklos baigimo nori vystyti sportinę karjerą, derinti keliones ir studijas užsienyje. Buvo ir keletas nuomonių, jog reikia baigti studijas Lietuvoje ir išvykti gyventi bei dirbti svetur.

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kiek mokiniams patrauklios studijos Klaipėdos mieste. Tai realizuojama gaunant informaciją apie tai, kaip respondentai vertina esminius studijų proceso aspektus Klaipėdoje (11 lentelė).

11 Lentelė. Studijų patrauklumo Klaipėdoje kriterijų procentinis pasiskirstymas mokinių tikslinėje grupėje

	<i>Labai prastai Puikiai</i>									
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Mokymo ar studijų programų pasiūla	7,6	8,0	7,3	8,2	16,0	12,7	19,4	13,1	4,2	3,3
Informacijos apie mokymosi ir studijų galimybes pasiekiamumas	3,1	3,8	3,8	4,7	14,3	9,1	13,4	19,8	15,8	12,2
Studijų materialinė bazė (bibliotekos, auditorijos ir pan.)	5,4	1,6	5,4	5,4	18,6	11,6	16,5	17,7	11,2	6,7
Dėstytojų žinomumas savo profesiniais pasiekimais	8,5	4,7	4,2	5,1	16,3	10,9	15,4	17,1	10,5	7,3

Tyrimo rezultatai parodė, jog respondentai studijas ir jų kokybę Klaipėdos aukštojo mokslo ir profesinio rengimo įstaigose vertina pozityviai. Geriausiai vertinamas informacijos apie mokymosi, studijų galimybes pasiekiamumas. Šiam kriterijui 12,2 proc. apklaustųjų skyrė aukščiausią įvertį. Trečdalis (35,6 proc.) respondentų informacijos prieinamumą apie studijas Klaipėdoje įvertino 8 ir 9 balais. Kiek prasčiau, bet aukštais balais įvertinti studijų materialinė bazė (28,9 proc. apklaustųjų skyrė 8-9 balus) ir dėstytojų profesinių pasiekimų žinomumas (8-9 balus skyrė 27,6 proc. respondentų). Kiek prasčiau įvertintas mokymo ar studijų programų pasirinkimas. Didžioji dalis respondentų šiam kriterijui skyrė nuo 5 iki 8 balų (61,2 proc.). Nustatyta, jog visų tirtų studijų pasirinkimo aspektų įvertinimų didžioji dauguma varijuoja nuo 5 iki 8 balų. Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog mokiniai yra linkę lyginti Klaipėdos miesto aukštąsias mokyklas su kitų Lietuvos miestų ir užsienio aukštosiomis mokyklomis, ir vertinimus skiria bendrame kontekste.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, į kokius kriterijus mokiniai yra linkę atsižvelgti planuodami savo gyvenamąją vietą, rinkdamiesi miestą po mokyklos baigimo (12 lentelė).

12 Lentelė. Gyvenamosios vietos pasirinkimo po mokyklos baigimo kriterijų aktualumo procentinis pasiskirstymas mokinių grupėje

	Labai aktualu	Aktualu	Nei aktualu, nei neaktualu	Neaktualu	Visiškai neaktualu
Atstumas iki tėvų namų	16	28,7	36,1	6,9	12,2
Tame mieste gyvena artimieji/giminės/draugai, pas kuriuos galėčiau apsistoti	21,6	38,5	22	8,2	9,6
Konkretus darbo pasiūlymas	45,9	41,4	8,7	1,3	2,7
Nemokama studijų vieta	61,2	26,7	7,3	1,6	3,1
Bendras miesto patrauklumas	32,8	43,9	18,2	2,2	2,9
Geros miesto ekonominės perspektyvos	36,6	39,5	18,5	2,5	2,9

Palankesnės sąlygos įsigyti/išsinuomoti būstą	46,8	38,9	11,1	0,6	2,5
Kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui	32,5	41,1	17,2	4,1	5,1
Gera atmosfera mieste, gyvybingas miestas, daug jaunų žmonių	36,3	41,1	17,2	2,9	2,5
Mažesni gyvenimo kaštai	22,6	35,4	33,8	3,5	4,8
Galimybė greitai susirasti darbą	52,2	37,3	7,3	1,3	1,9

Tyrimo rezultatai rodo, jog svarbiausias kriterijus renkantis gyvenamąją vietovę po mokyklos baigimo – nemokama studijų vieta. Kaip labai svarbų šį kriterijų įvardijo 61,2 proc. apklaustųjų. 26,7 proc. respondentų šį kriterijų įvardijo aktuali. Taip pat svarbia laikoma galimybė greitai rasti darbą. 52,2 proc. mokinių tai „Labai aktualu“ ir 37,3 proc. – „Aktualu“. Greta šių kriterijų labai aktuali (46,8 proc.) veiksniumi laikomos palankios sąlygos išsinuomoti, įsigyti būstą. Aktualiomis jas įvardijo 38,9 proc. apklaustųjų. Palankia aplinkybe renkantis gyvenamąją vietą labai aktuali (45,9 proc.) arba aktuali (41,4 proc.) veiksniumi laikomas konkretus darbo pasiūlymas.

Taip pat svarbiais aspektais matomi ir kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui bei gera atmosfera mieste, pasižyminčiame gyvybingumu, kuriame daug jaunų žmonių. Tačiau šiuos aspektus dauguma respondentų įvertino kaip aktualius (abiem aspektams 41,1 proc. respondentų skyrė įvertinimą „Aktualu“). Panašiai įvertinti ir bendras miesto patrauklumas bei miesto ekonominės perspektyvos (atitinkamai įvertinimas „Aktualu“ skirtas 43,9 proc. ir 39,5 proc. mokinių).

Nors ir kiek mažiau, tačiau svarbiais laikomi ir mažesni pragyvenimo kaštai („Labai aktualu“ arba „Aktualu“ įvertinimus skyrė pusė respondentų (58 proc.)). Tačiau trečdalis apklaustųjų šį aspektą įvertino kaip ne itin svarbų, pažymėdami atsakymą „Nei aktualu, nei neaktualu“ (33,8 proc.). Panašiai įvertintas ir poreikis, kad gyvenimui pasirenkamame mieste gyventų giminės ar artimieji, galintys priimti gyventi pas save. „Labai aktualu“ arba „Aktualu“ įvertinimus skyrė daugiau pusė respondentų (60,1 proc.). Tačiau penktadalis apklaustųjų šį aspektą įvertino kaip ne itin svarbų, pažymėdami atsakymą „Nei aktualu, nei neaktualu“ (22 proc.).

Tokios tendencijos leidžia daryti prielaidą, jog mokiniai po mokyklos baigimo yra nusiteikę pradėti savarankišką gyvenimą. Jiems renkantis gyvenamąją vietą aktualu turėti palankias sąlygas įgyjant profesiją, adaptuojantis darbo rinkoje, kuriant materialinį gerbūvį.

Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina Klaipėdą kitų Lietuvos miestų kontekste. Buvo prašoma įvertinti pirmus keturis pagal dydį Lietuvos miestus, remiantis išskirtais kriterijais. Visus miestus buvo prašoma įvertinti balais nuo vieno iki keturių, kur vienetas reiškia žemiausią įvertinimą, o ketvertas – aukščiausią (13 lentelė).

13 Lentelė. Lietuvos didžiųjų miestų patrauklumą apibūdinančių kriterijų vidurkių pasiskirstymas mokinių grupėje

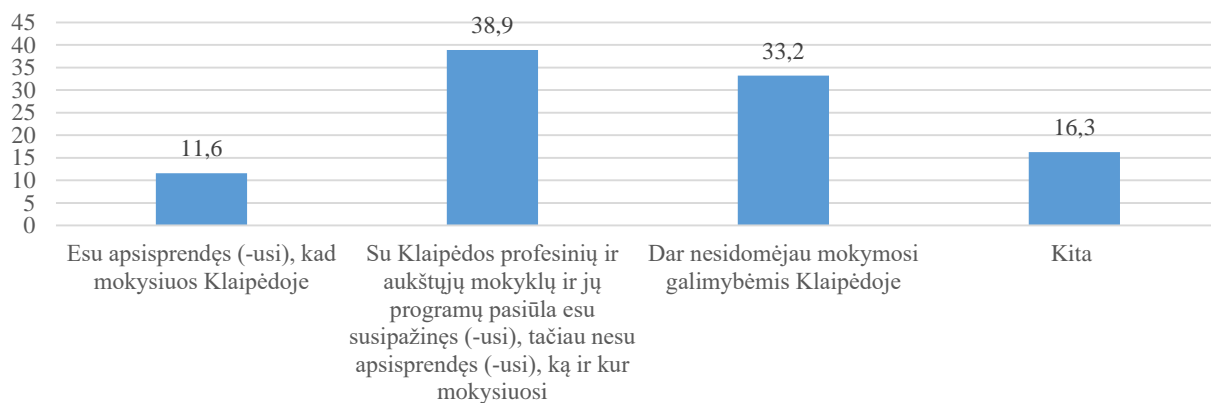
	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
Miesto atmosfera, socialinis – ekonominis gyvybingumas ir progresyvumas	3,0669	2,2452	2,9076	1,7803
Miesto patrauklumas gyventi jaunimui	3,1401	2,3726	2,7898	1,6975
Galimybės studijuoti ar įgyti profesiją	3,2675	2,5987	2,4522	1,6815
Galimybės jaunam žmogui susirasti darbą	3,1624	2,5191	2,6083	1,7102
Galimybės tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą	3,2229	2,5573	2,6083	1,6115
Galimybės turiningam laisvalaikiui, pramogoms	3,3599	2,4618	2,5955	1,5828
Miesto saugumas	2,7707	1,9968	3,0669	2,1656
Miesto bendruomenės draugiškumas	2,7548	2,0446	3,1656	2,0350
Paslaugų gyventojams pasiūla	3,2293	2,3631	2,6847	1,7229
Kainų lygio patrauklumas	2,4013	2,3089	2,9236	2,3662
Integracija į tarptautines transporto sistemas	3,1274	2,4076	2,7261	1,7389

Tyrimo rezultatai rodo, jog Lietuvos didžiųjų miestų kontekste patraukliausiu laikomas Vilnius. Aukščiausi mokinių balai Lietuvos sostinei skirti vertinant galimybes turiningam laisvalaikiui (vidutinis įvertinimas 3,3599), galimybes studijuoti ar įgyti profesiją (vidutinis įvertinimas 3,2675), galimybes tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą (vidutinis įvertinimas 3,2229). Taip pat Lietuvos didžiųjų miestų kontekste mokiniai vertina paslaugas gyventojams Vilniaus mieste (vidutinis įvertinimas 3,2293), miesto integraciją į tarptautines transporto sistemas (vidutinis įvertinimas 3,1274), galimybę jaunam žmogui rasti darbą (vidutinis įvertinimas 3,1624) bei miesto patrauklumą gyventi jaunimui (vidutinis įvertinimas 3,1401).

Klaipėda, respondentų nuomone, yra saugiausias miestas (vidutinis įvertinimas 3,0669), kurio bendruomenė pasižymi draugiškumu (vidutinis įvertinimas 3,1656) bei kainų lygio patrauklumu (vidutinis įvertinimas 2,9236). Tai pat aktualu tai, kad vertinant miesto atmosferą, ekonominį progresyvumą ir gyvybingumą mokiniai Klaipėdą vertina panašiai kaip ir Vilnių (vidutinių įvertinimų skirtumas 0,1593).

Svarbu, tai, kad Klaipėda lyginant su Kaunu ar Šiauliais mokinių auditorijoje yra vertinama žymiai geriau. Tik vertinant galimybes studijuoti ir įgyti profesiją, Klaipėdą lenkia Kaunas (vidutinių įvertinimų skirtumas 0,1465). Respondentų vertinimai pagal visus kitus kriterijus palankūs Klaipėdai.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti mokinių nuostatas studijų Klaipėdoje atžvilgiu (24 pav.).

24 pav. Mokinių (apsi)sprendimo studijuoti Klaipėdoje procentinis pasiskirstymas

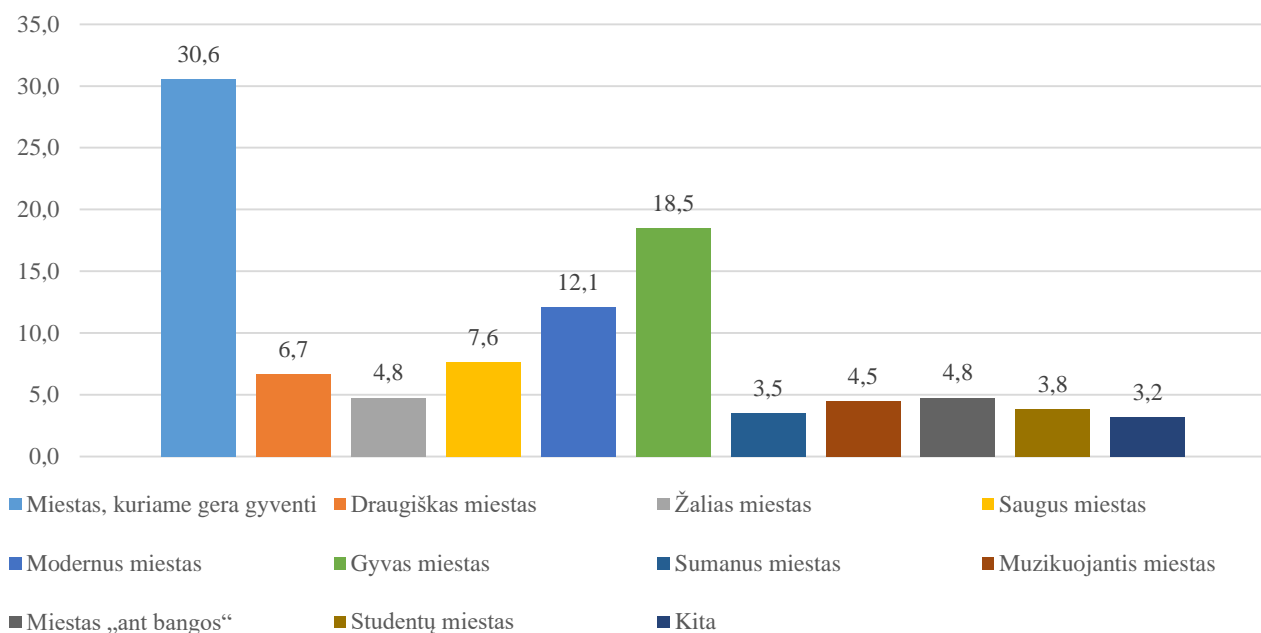
Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniai domisi studijų galimybėmis įvairiuose miestuose. 11,6 proc. apklausos dalyvių jau yra priėmę sprendimą, jog studijuos Klaipėdos miesto aukštosiose mokyklose. Beveik pusė apklaustųjų teigė, jog yra susipažinę su Klaipėdoje siūlomomis studijų programomis, tačiau sprendimas dėl studijų programos ir vietos pasirinkimo dar nėra priimtas. Taip pat trečdalis (33,2 proc.) mokinių pažymėjo, jog dar nesidomėjo studijų galimybėmis Klaipėdoje.

Aktualu tai, kad 16,3 proc. apklaustųjų išreiškdami savo nuomonę studijavimo Klaipėdoje atžvilgiu pasirinko atsakymą „Kita“. Mokiniai įvardijo, jog nenori studijuoti Klaipėdoje. Kai kurie jų tokią nuostatą argumentavo noru nutolti nuo šeimos. Kiti teigė manantys, jog Klaipėdos mieste žema studijų kokybė. Daugelis pasirinkusių šį atsakymo variantą minėjo, jog sieks studijuoti Vilniuje. Kiek mažiau mokinių teigė išvyksiantys studijuoti į Kauną. Pasitaikė atsakymų, jog studijų vietą lems galimybė studijuoti valstybės finansuojamoje vietoje. Tai leidžia teigti, jog mokiniams Klaipėda, kaip miestas yra priimtinas einamajame gyvenimo etape, tačiau pradedant savarankišką gyvenimą jie rinktųsi didesnius Lietuvos miestus arba išorinę migraciją. Tai patvirtina ir užuominos į norą išvykti studijuoti į užsienį, ir net 3 atsakymai, kuriuose teigiama, jog domėtasi konkrečiomis aukštosiomis užsienio mokyklomis ir/ar galimybėmis dirbti užsienyje. Taip pat dalis respondentų paminėjo, jog Klaipėdoje nestudijuos.

Tokie tyrimo rezultatai rodo, jog nuostata vidinei arba išorinei migracijai formuojasi jau baigiamosiose klasėse priimant sprendimus dėl norimos profesijos. Aktualu pastebėti ir tai, jog nuostata migruoti gali lemti net profesijos pasirinkimą.

Taip pat tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip mokiniai vertina nuosavo verslo kūrimo tikimybę. 29,9 proc. respondentų atsakė, jog ateityje planuoja kurti verslą. Penktadalis (19,7 proc.) apklaustųjų paminėjo, jog verslo kurti neplanuoja. O pusė (50,3 proc.) tyrime dalyvavusių mokinių teigė dar nežinantys ar ateityje verslaus. Tokie apklaustųjų pasirinkimai leidžia daryti prielaidą, jog mokinių gyvenime yra daug netikrumo dėl ateities, abejonių dėl tinkamo gyvenimo kelio pasirinkimo.

Taip pat tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, koks miesto įvaizdis mokiniams atrodo patraukliausias (25 pav.).

25 pav. Miesto, patrauklaus gyventi, studijuoti ir dirbti, credo pasirinkimų procentinis vertinimas mokinių grupėje

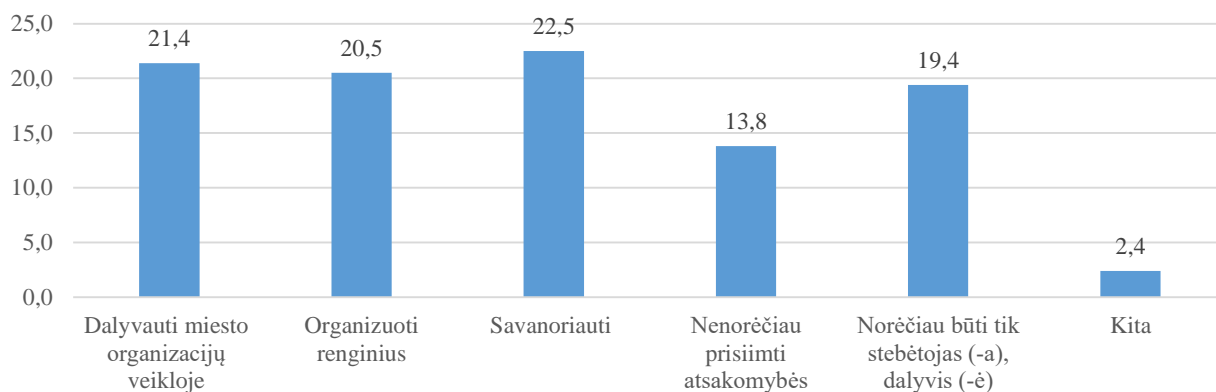
Tyrimo rezultatai rodo, jog mokiniams patraukliausiai skamba „Miestas, kuriame gera gyventi“ (30,6 proc.). Penktadaliui (18,5 proc.) respondentų aktualus ir patrauklus „Gyvas miestas“, dešimtadaliui (12,1 proc.) priimtina miesto gyvenimui charakteristika – modernus. Jie patraukliausiu gyvenimui laikytų modernų miestą.

Tyrimo rezultatai rodo, kad tarp mokinių nuostatos, jog jiems nėra sunkumų išvykti gyventi kitur ir pasirinkimų apie tinkamo gyventi miesto įvaizdį yra nustatytas statistiškai esminis ryšys. Nustatant šį ryšį atlikta Spearman rho koreliacinė analizė (Pastaba. Koreliacijos koeficientas interpretuojamas $0,40 < r < 0,60$ - ryšys esminis; $0,60 < r < 0,80$ - ryšys stiprus; $0,80$ - ryšys labai stiprus. Pateiktos tik statistiškai reikšmingus ryšius atspindinčios reikšmės).

Nustatytas statistiškai reikšmingas esminis koreliacinis ryšys tarp mokinių nuomonės, jog jiems nėra sunkumų išvykti gyventi kitur ir nuostatos, jog jiems priimtinausias miesto įvaizdis „Miestas, kuriame gera gyventi“ (nustatytas statistiškai esminis teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,52$). Toks ryšys leidžia daryti prielaidą, jog mokiniams, kurie neabejoja dėl savo galimybių pakeisti gyvenamąją vietovę po mokyklos baigimo ir norėtų apsistoti mieste, kuriame gera gyventi, turėtų būti linkę gyvenamosios vietos pasirinkimą sieti su jų nuomone gerbtinu materialinės gerovės lygiu bei atitinkamomis profesinės savirealizacijos galimybėmis. Todėl aktualu šios grupės jaunuoliams

formuoti Klaipėdos kaip socioekonomiškai saugaus miesto įvaizdį, patrauklų visavertei asmenybės sklaidai suaugusios gyvenimo periode.

Taip pat tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokį vaidmenį mokiniai nori atlikti miesto gyvenime, jo formavime (26 pav.).

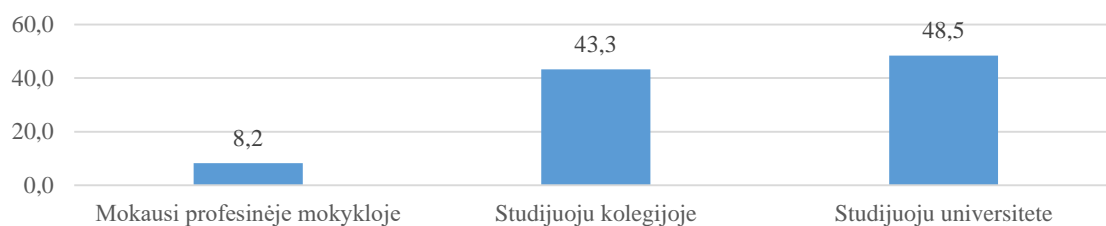
26 pav. Mokinių vaidmens pasirinkimų procentinis vertinimas

Tyrimo rezultatai rodo, jog mokinių tarpe nėra vieningos nuomonės apie tai, kokią jie turėtų ir norėtų užimti poziciją miesto gyvenime. Beveik ketvirtis (22,5 proc.) respondentų savo vaidmenį gerinant miesto gyvenimo kokybę įvardijo kaip savanoriškas veiklas. Kiek mažiau respondentų (atitinkamai 21,4 proc. ir 20,5 proc.) pažymėjo, jog dalyvautų miesto organizacijų veiklose bei organizuotų renginius. Aktualu ir tai, jog net trečdalis respondentų (33,2 proc.) yra linkę būti pasyvūs kuriant miesto gyventojų gerovę. Jie nori likti tik dalyviais, stebėtojais (19,4proc.) arba akcentuoja, jog šios atsakomybės prisiiinti nenorėtų (13,8 proc.). Taip pat 2,4 proc. apklaustųjų pažymėjo atsakymą „Kita“, tačiau nepatiksino savo pasirinkimo.

3.2. Studentų apklausos rezultatų analizė

Atliekant jaunimo padėties tyrimą Klaipėdoje buvo siekiama išsiaiškinti ir profesinėse bei aukštosiose mokyklose profesiją įgyjančių studentų nuomonę apie tai, kaip jie mato Klaipėdos miestą, savo galimybes savirealizacijai, gyventi šiame mieste po mokyklos baigimo. Tyrimo metu buvo apklausti 352 Klaipėdos miesto profesinių bei aukštųjų mokyklų studentai. Šios tikslinės grupės imtį sudarė 39,5 proc. vaikinių ir 60,5 proc. merginų. Vidutinis respondentų amžius 20,7 m.

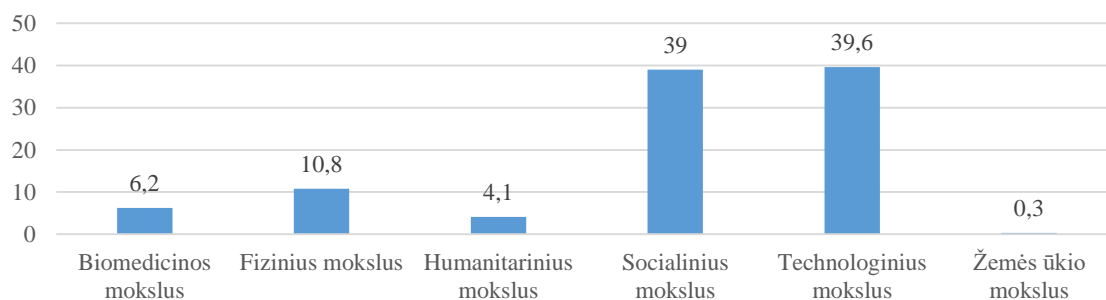
27-ame paveiksle pateikiami duomenys, kokio tipo Klaipėdos miesto ugdymo įstaigose respondentai mokosi ir siekia įgyti profesiją.

27 pav. Studentų procentinis pasiskirstymas pagal ugdymo įstaigą

Tyrimo duomenys rodo, kad dauguma tyrimo respondentų įgyti profesinę kvalifikaciją siekia universitete (48,5 proc.). Taip pat tyrime dalyvavo 43,4 proc. Klaipėdos mieste veikiančių kolegijų studentų ir 8,2 proc. – profesinių mokyklų ugdytiniai. Pastarąją respondentų grupę sudarė pagal bendrojo lavinimo programas jau nebesimokantys asmenys.

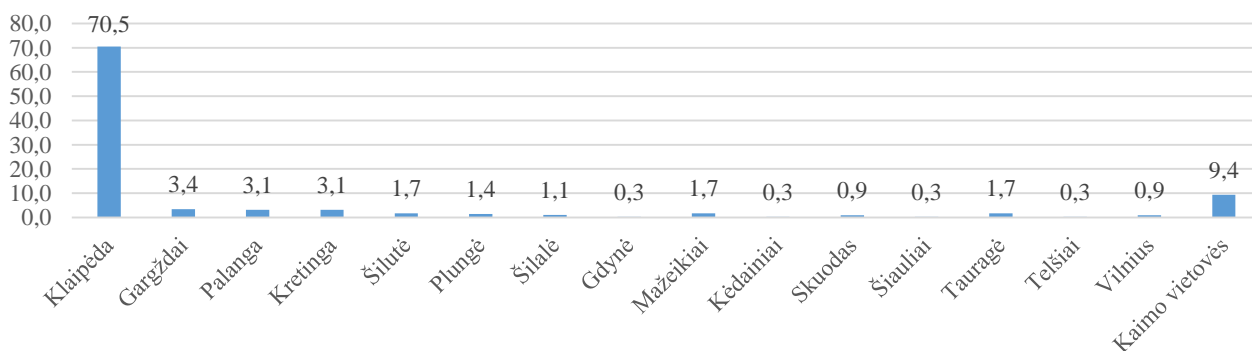
Vertinant tyrimo imties charakteristikas buvo aiškinamasi, kokios krypties mokslus jie studijuoja. Šis klausimas buvo skirtas tik aukštųjų mokyklų studentams (28 pav.).

28 pav. Studentų pasiskirstymas pagal studijų kryptį

Tyrimo daugiausia dalyvavo technologinius (39,6 proc.) ir socialinius mokslus (39 proc.) studijuojantys studentai. Dešimtadalis (10,8 proc.) respondentų pažymėjo studijuojantys fizinius mokslus, biomedicinos mokslus – 6,2 proc., humanitarinius mokslus – 4,1 proc. ir žemės ūkio mokslus – 0,3 proc. apklaustųjų.

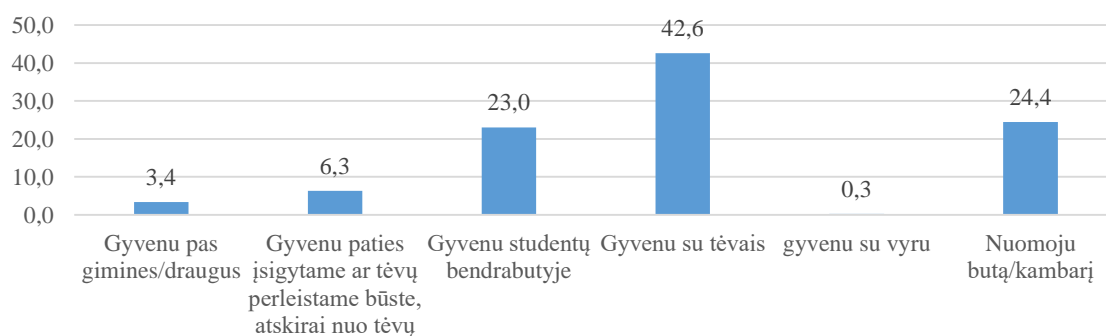
Siekiant detaliau įvertinti tyrimo imtį buvo renkami duomenys apie respondentų gyvenamąją vietovę (29 pav.).

29 pav. Studentų procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę

Apibendrinant 29-ame paveiksle pateiktus duomenis galima teigti, kad didžiąją dalį respondentų sudaro Klaipėdos mieste gyvenantys studentai (70,5 proc.). Kitą dalį respondentų sudarė aplinkinių miestų, miestelių ir kaimo vietovėse gyvenantis jaunimas, t. y. respondentai kaip nuolatinę gyvenamąją vietą nurodę Gargždų (3,4 proc.), Palangos (3,1 proc.), Kretingos (3,1 proc.), Šilutės (1,7 proc.), Mažeikių (1,7 proc.), Tauragės (1,7 proc.), Plungės (1,4 proc.), Šilalės (1,1 proc.), Skuodo (0,9 proc.), Kėdainių (0,3 proc.), Šiaulių (0,3 proc.), Telšių (0,3 proc.) ir Vilniaus (0,9 proc.) savivaldybes. Taip pat 9,4 proc. respondentų pažymėjo, jog jų nuolatinė gyvenamoji vieta – kaimo vietovės. Toks tyrimo imties pasiskirstymas leidžia teigti, jog gauti tyrimo rezultatai atspindi tyrimo rezultatų reprezentatyvumą.

Buvo tikslinama informacija apie respondentų gyvenamąją vietą (30 pav.).

30 pav. Studentų pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietos tipą

Dauguma (42,6 proc.) respondentų gyvena kartu su tėvais. Šis rodiklis papildo duomenis apie tai, jog 70,5 proc. apklaustųjų yra Klaipėdos miesto nuolatiniai gyventojai. 23,0 proc. ir 24,4 proc. atitinkamai gyvena studentų bendrabutyje arba nuomoja butą/kambarį. Tokie tyrimo duomenys leidžia daryti prielaidą, jog reikšminga dalis, profesiją siekiančio įgyti jaunimo, yra finansiškai priklausomi ir nepajėgūs savęs išlaikyti.

Prielaidą apie jaunimo finansinę priklausomybę patvirtina duomenys, kad net 57,4 proc. respondentų visą savo laiką ir dėmesį skiria studijoms, t. y. studijų nederina su darbu. Aktualu ir tai, jog dešimtadalis (11,1 proc.) apklaustųjų pripažino „studentaujantys“.

Tačiau beveik trečdalis apklaustų studentų teigė studijas derinantys su darbu ir tik 8,2 proc. jų teigė, jog po studijų baigimo ruošiasi likti esamoje darbovietėje. Tuo tarpu ketvirtadalis (23,4 proc.) apklaustųjų teigė, jog darbo vietą po studijų baigimo keis. Tokie tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad dirbančių studentų nuostatos turimo darbo atžvilgiu nėra pozityvios, t. y. turima darbo

pozicija yra suvokiama kaip laikina, neperspektyvi. Pastarosios nuostatos turi reikšmės motyvacijai dirbti, siekiui atlikti pavedamus darbus kokybiškai.

Tyrimo metu buvo domimasi, kaip Klaipėdos mieste profesinės kvalifikacijos siekiantys profesinių ir aukštųjų mokyklų studentai vertina savo gyvenamos aplinkos kokybę (14 lentelė).

14 Lentelė. Studentų gyvenamosios aplinkos kokybės vertinimo kriterijų procentinis pasiskirstymas

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Labai blogai
Santykiai mokymosi įstaigoje	33,2	47,2	14,2	5,1	0,3
Santykiai šeimoje	53,7	34,9	7,4	2	2
Santykiai su draugais	45,4	43,6	6,5	3,1	1,4
Švietimo paslaugų kokybė	6,5	38,8	40,9	9,3	4,5
Sveikatos priežiūros paslaugų kokybė Klaipėdoje	10,3	40,9	34	10	4,8
Pramogų pasiūla Klaipėdoje	8,9	31,3	31,7	17,5	10,6
Sąlygos sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje	19,6	38,5	21,6	14,1	6,2
Laisvalaikio veiklos, būrelių, teminių klubų pasiūla Klaipėdoje	11,9	29,2	33,1	17,9	7,9
Bendra gyvenimo kokybė Klaipėdoje	13,1	47,4	27,8	10,7	1

Vienu esminių vertinimo kriterijų laikytinas socialinių santykių vertinimas. Atsižvelgiant į esmines studentų socialinių kontaktų grupes buvo išskirti santykių mokymosi aplinkoje, šeimoje ir draugų ratuose vertinimo kriterijai. Tyrimo rezultatai rodo, jog šiuos gyvenimo kokybės kriterijus studentai yra linkę vertinti itin teigiamai. Santykius mokymosi įstaigoje kaip gerus arba labai gerus įvardijo net keturi penktadaliai (80,4 proc.) apklaustųjų. Panašus kiekis (88,6 proc.) respondentų gerai arba labai gerai įvertino ir santykius šeimoje, nepriklausomai nuo jų pasikeitusio statuso (pilnametystės kaip suaugusiojo gyvenimo periodo pradžios). Dauguma apklaustųjų santykius su draugais taip pat vertina optimistiškai. 89 proc. respondentų šiam vertinimo kriterijui skyrė įverčius „Gerai“ arba „Labai gerai“.

Taip pat svarbiu gyvenimo kokybės rodikliu laikytinas sistemingas jaunimo užimtumas. Todėl tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip asmenys, siekiantys įgyti profesinę kvalifikaciją, vertina formalaus ir neformalaus ugdymo paslaugų Klaipėdoje kokybę. Tyrimo rezultatai rodo, jog švietimo paslaugų kokybę studentai vertina teigiamai. Tačiau vertinimų „Labai gerai“ šių paslaugų kokybei skiria tik 6,5 proc. respondentų. Visgi net 38,8 proc. apklaustųjų švietimo paslaugų kokybę

įvertino kaip gerą, o 4,9 proc. – kaip vidutinišką. Kiek daugiau nei dešimtadalis (13,8 proc.) tyrimo dalyvių pažymėjo, jog švietimo paslaugos jiems atrodo kaip patenkinamos ar net blogesnės.

Svarbu pastebėti, jog neformalaus ugdymo, laisvalaikio užsiėmimų, teminių klubų paslaugos jaunimo tarpe įvertintos kiek nepalankiau. Tik 29,2 proc. studentų šį gyvenimo kokybės Klaipėdoje kriterijų įvertino „Gerai“. Trečdalis (33,1 proc.) respondentų rinkosi atsakymą „Vidutiniškai“ ir net 17,9 proc. apklaustųjų skyrė įvertinimą „Patenkinamai“. Tokie tyrimo rezultatai rodo, jog jauni, profesinės kvalifikacijos ir Klaipėdoje tobulėjimo siekiantys asmenys, teikiamomis švietimo paslaugomis nėra patenkinti. Tokie vertinimai gali tapti priežastimi vidinei ar išorinei migracijai.

Taip pat tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kaip jauni žmonės vertina sveikatos priežiūros paslaugų kokybę. Tyrimo rezultatai rodo, jog šios amžiaus grupės asmenys sveikatos priežiūros sistemos paslaugomis dažniausiai yra patenkinti (40,9 proc. apklaustųjų šias paslaugas įvertino „Gerai“). Tačiau aktualu pažymėti, jog nemaža dalis, t. y. 34 proc. respondentų šiam gyvenimo kokybės Klaipėdoje kriterijui skyrė įvertį „Vidutiniškai“. Šiuos rezultatus bent iš dalies papildo ir sąlygų sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje vertinimų duomenys.

Šiam gyvenimo kokybės vertinimo kriterijui skirti įverčiai išsibarstę labiausiai. 19,6 proc. apklaustųjų skyrė įvertinimą „Labai gerai“, 38,5 proc. – „Gerai“, 21,6 proc. – „Vidutiniškai“. Tačiau aktualu pastebėti, jog 20,3 proc. apklaustųjų mano, jog aktyvaus laisvalaikio ir sporto galimybės Klaipėdoje yra vertintinos tik „Patenkinamai“ arba „Labai blogai“.

Svarbų socialinio gyvenimo komponentą „laisvalaikį“ respondentai vertina iš esmės vidutiniškai. Tik 8,9 proc. tyrimo dalyvių šį gyvenimo kokybės kriterijų įvertino „Labai gerai“. Tačiau 31,3 proc. apklaustųjų pramogoms Klaipėdos mieste skyrė įvertį „Gerai“. Visgi 31,7 proc. studentų rinkosi atsakymą „Vidutiniškai“ ir 14,1 proc. – „Patenkinamai“. Toks platus pramogų kriterijaus vertinimų išsibarstymas gali būti sąlygojamas individualių respondentų poreikių pramogų tematikai, jų turiniui bei kokybės suvokimo spektro platumo.

Apibendrinant šios tikslinės grupės gyvenimo kokybės kriterijų vertinimus galima teigti, kad jie bendrą gyvenimo kokybę Klaipėdoje vertina pozityviai. Beveik pusė (47,4 proc.) apklausos dalyvių žymėjo atsakymą „Gerai“, o beveik trečdalis (27,8 proc.) – „Vidutiniškai“.

Vertinant respondentų užimtumą, turimo laisvalaikio kiekį, nustatyta, kad trečdalis apklaustųjų (32,6 proc.) jaučiasi tarsi turėtų pernelyg mažai laisvalaikio. Tačiau pusė (51,5 proc.) respondentų teigia, jog laisvalaikio turi pakankamai, o 15,8 proc. apklaustųjų mano, jog laisvalaikio turi pernelyg daug. Tokie tyrimo duomenys papildo informaciją apie tai, jog dešimtadalis apklaustųjų pripažino studentaujantys. 15-oje lentelėje pateikiami duomenys apie respondentų užimtumą laisvalaikiu bei jo praleidimo formas laisvu nuo studijų laiku.

15 Lentelė. Studentų veiklų laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku vertinimų procentinis pasiskirstymas

Veikla	Nuolat	Kartą per savaitę	Kartą ar du per mėn.	Kelis kartus per metus	Niekada
Sportuoju, dalyvaudamas klubo ar komandos veikloje	7,2	13,4	8,9	24,4	46
Sportuoju savarankiškai	25,8	28,1	20,3	15,5	10,3
Muzikuoju	6,5	4,5	7,6	12,7	68,7
Užsiimu kūrybine veikla	13,7	11,7	19,6	19,2	35,7
Lankausi kultūros renginiuose	3,1	6,9	36,8	35,3	17,9
Lankausi sporto renginiuose	1,7	6,5	21,6	39,5	30,6
Leidžiu laisvalaikį gamtoje	4,1	28,9	36,8	16,8	13,4
Dalyvauju visuomeninėje veikloje	6,9	10,3	24,4	34,4	23,9
Leidžiu laisvalaikį prekybos ir pramogų centruose	4,8	31,6	43,6	12,7	7,2
Leidžiu laiką, naršydamas internete	71,1	21,1	4,1	1,7	1,9
Laisvalaikį leidžiu su draugais	46,4	38,1	10,3	3,4	1,7
Laisvalaikį leidžiu su tėvais/ artimaisiais	22,7	36,4	30,9	6,5	3,4
Keliauju	6,2	10	26,8	44,5	12,4
Lankausi Kultūros fabrike	1,4	4,8	17,4	28,9	47,4
Mokausi papildomai	13,4	22	20,3	19,9	24
Lankausi miesto centre, senamiestyje	30,6	34,7	26,3	6,2	2,1
Lankausi parkuose	8,2	16,5	34,7	23,7	16,8

Tyrimo rezultatai rodo, jog respondentų veiklos laisvu laiku yra skirtingos ir priklausomos nuo didelio spektro asmeninių veiksmų. Tačiau stebimos ryškios veiklų pasiskirstymo ir dalyvavimo jose intensyvumo tendencijos. Studentams santykinai mažai būdinga muzikuoti (68,7 proc.) respondentų įvardijo, jog nemuzikuoja.). Visgi 6,5 proc. apklaustųjų teigė, jog muzikavimas jiems yra nuolatinė arba bent kartą per savaitę vykdoma veikla. Kiek nuosaikiau pasiskirstė respondentų atsakymai vertinant dalyvavimą kūrybinėse veiklose. 35,7 proc. respondentų akcentavo, jog šio tipo veiklos jiems visai nebūdingos, tačiau 19,2 proc. pažymėjo, jog šios veiklos jiems būdingos bent kelis kartus per metus ar kartą per mėnesį (19,6 proc.). Tokie studentų atsakymai leidžia daryti prielaidą, jog jaunimui būdingas savęs ieškojimas, asmenybės plėtojimas prienamomis, individualiems poreikiams atliepančiomis formomis. Šie duomenys siejasi su tendencija, jog neformaliojo ugdymo(si), teminio užimtumo paslaugos Klaipėdos mieste yra vertinamos prieštarinai (įverčių pasiskirstymas didelis).

Vertinant respondentų sistemingą dalyvavimą sportinėse veiklose, išryškėjo šios tendencijos: 46 proc. respondentų įvardijo, jog sistemingų sportinių veiklų nevykdo. Kiek daugiau nei

dešimtadalis (10,3 proc.) studentų teigė, niekada nesportuojantys ir savarankiškai. Visgi, sportines veiklas sistemingai vykdo 20,6 proc. apklaustųjų, o savarankiškai sportuoja net 53,9 proc. studentų.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, dauguma respondentų studijas derina su darbu ir dažniau nei kiti respondentai teigia, jos laisvalaikiui pritrūksta laiko. Tačiau jų polinkis į socialinį aktyvumą ir dalyvavimą mieste vykstančiuose renginiuose taip pat yra įvairiapusis.

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentams mažai būdingas dalyvavimas kultūriniuose ir sporto miesto renginiuose. Tik 10 proc. respondentų teigia, kad kultūriniuose ir sporto renginiuose dalyvauja nuolat arba kas savaitę. Galima daryti prielaidą, kad sporto renginių pasiūla Klaipėdos mieste nėra itin didelė ar tenkinanti respondentų poreikius arba pačių sporto renginių sezoniškumas. Nuolat arba kas savaitę sporto renginiuose besilankantys teigia 8,2 proc. respondentų. Panaši tendencija matoma ir vertinant dalyvavimą mieste organizuojamuose kultūriniuose renginiuose. Šio tipo veiklose lankosi tik kartą per metus arba visai nesilanko teigia net 53,2 proc. apklausos dalyvių.

Papildomos aktyvios socialinės veiklos nėra itin populiarios ir dažnos. Tyrimo rezultatai rodo, kad Kultūros fabriko kaip aktyvaus ir verslaus jaunimo traukos centro populiarumas nėra didelis. Dažnai, t. y. nuolat ar bent kartą per savaitę ši vieta lankoma tik 6,2 proc. respondentų. Tuo tarpu net 76,3 proc. apklausos dalyvių pažymėjo, jog šioje vietoje apsilanko vos kartą ar du per metus arba niekada.

Stebima tendencija, jog nemažai daliai respondentų reikšmingą laisvalaikio dalį užima papildomas mokymasis. 42,3 proc. respondentų šio tipo veiklos būdingos nuolat arba bent kartą ar du per mėnesį ir tik 24 proc. šios veiklos nebūdingos.

Taip pat apklausti studentai teigia, kad jiems dažniausiai nėra būdingas ir dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Visuomeninėse veiklose teigia nedalyvaujantys 23,9 proc. respondentų. Šios veiklos tik iš dalies būdingos 58,8 proc. apklaustųjų.

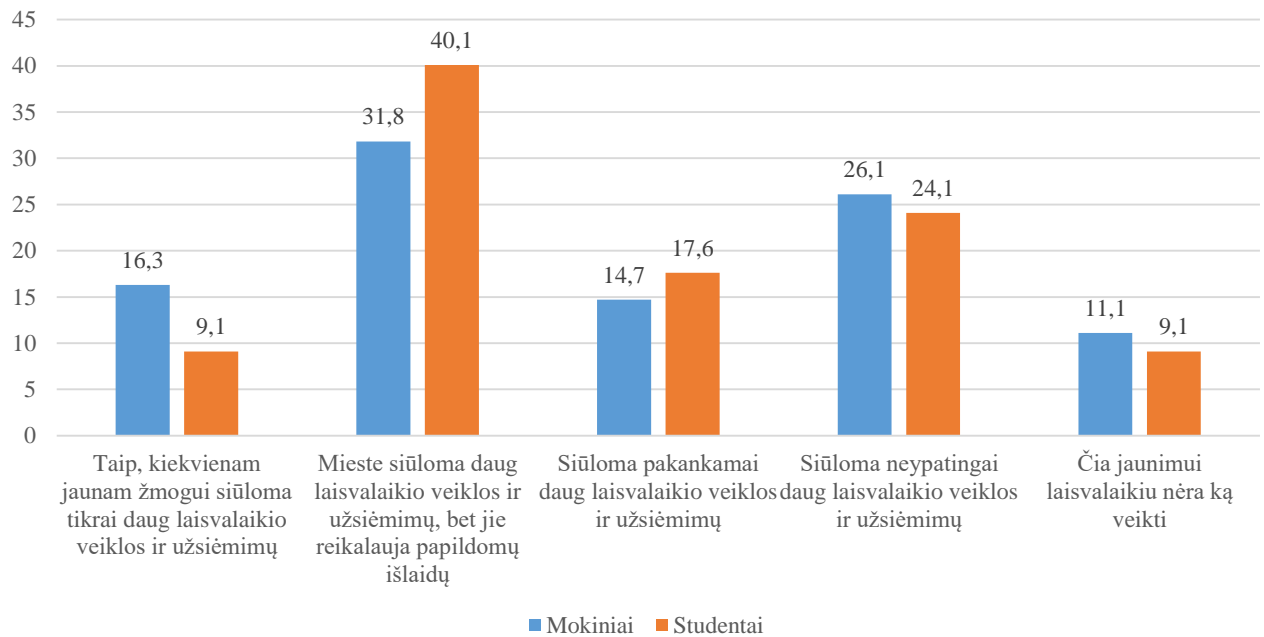
Studentams būdinga bent kartais leisti laiką miesto centre, senamiestyje. 65,3 proc. apklaustųjų teigė čia apsilankantys bent kartą per savaitę. Tačiau net 75,2 proc. respondentų įvardijo, jog jiems būdinga laisvą laiką leisti prekybos centruose kelis kartus per mėnesį ar kartą per savaitę. Tačiau šiuos duomenis bent iš dalies iškreipia tai, jog apklausa buvo atliekama šaltuoju metų laiku, kai laiko leidimas atvirose erdvėse yra ribotas.

Tyrimo rezultatai rodo, kad 28,9 proc. respondentų laisvą laiką būdinga leisti gamtoje. Šią laisvalaikio leidimo formą pasirenkantys kartą ar kelis kartus per mėnesį įvardijo trečdalis studentų (36,8 proc.) ir bent kartą per metus – 16,8 proc. apklaustųjų. 16,5 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų teigia, kad miesto parkuose lankosi bent kartą per savaitę, o 34,7 proc. – bent kartą per mėnesį.

Išanalizavus tyrimo duomenis, galima daryti prielaidą, kad dauguma respondentų nemažą laiko dalį skiria pasyviai poilsiui, komunikacijos artimiausiuose socialiniuose ratuose palaikymui. Dauguma (84,5 proc.) apklaustųjų bent kartą per savaitę skiria bendravimui su draugais. Taip pat bent kartą per savaitę laiką su tėvais, artimaisiais teigia leidžiantys 59,1 proc. respondentų. Trečdalis jų teigė taip laiką leidžiantys kartą ar du per mėnesį. Šios laisvalaikio formos pasirinkimas grįstinas aktyviai besireiškiančiu asmenybės atitrūkimu nuo artimųjų rato ir trūkstamo socialinio ryšio palaikymu. Tokios laisvalaikio leidimo tendencijos nurodo bendrosios nuomonės apie gyvenimo vertybes, reikalavimus gyvenamajai aplinkai šaltinius. Šiuos duomenis puikiai papildė ir studentų laisvalaikiui būdingas polinkis praleisti daug laiko internete. 92,2 proc. respondentų įvardijo, jog nuolat ar bent kelis kartus per savaitę tam skiria laiko. Tik dešimtadalis apklaustųjų naršymo internete nelaiko reguliaria veikla.

Apibendrinant galima teigti, kad studentai, kaip ir mokiniai, laisvu nuo reguliarių veiklų (studijų, darbo) laiku yra linkę naršyti internete arba komunikuoti santykinai nedideliuose bendravimo ratuose. Toks ribotas, vertybines nuostatas formuojantis informacinis laukas, gali skatinti tendencingo požiūrio į savęs vertinimą, profesines veiklas, gyvenimo kokybės kriterijus požiūrio transformacijas. Tai gali sąlygoti Klaipėdos kaip miesto, gyvenamosios, darbo bei profesinės karjeros vystymo vietos priimtinumą nuostatų vertinimus. Aktualu atkreipti dėmesį į tai, kad mokinių ir studentų užimtumo laisvalaikiu ypatumai yra labai panašūs. Neretai asmenybiniai elgsenos pokyčiai studijų laikotarpiu dar tik pradeda formotis, o suaugusiojo individo elgsenos modeliai bei juos paremiančios nuostatos potencialiai dar nėra įsitvirtinusios. Tikėtina, jog bendruomeniškumo aktyvinimas, savanoriškų veiklų plėtojimas ir skatinimas, jų teikiamos naudos, įgyjamų kompetencijų reikšmės akcentavimas ir pripažinimas darbo rinkoje teigiamai veiktų galimybes didinti miesto patrauklumą jaunimui.

Studentų užimtumo pasiūlos laisvalaikiu vertinimas bei rezultatų palyginimas su mokinių grupės respondentų apklausos rezultatais pateikiamas 31-ame paveiksle.

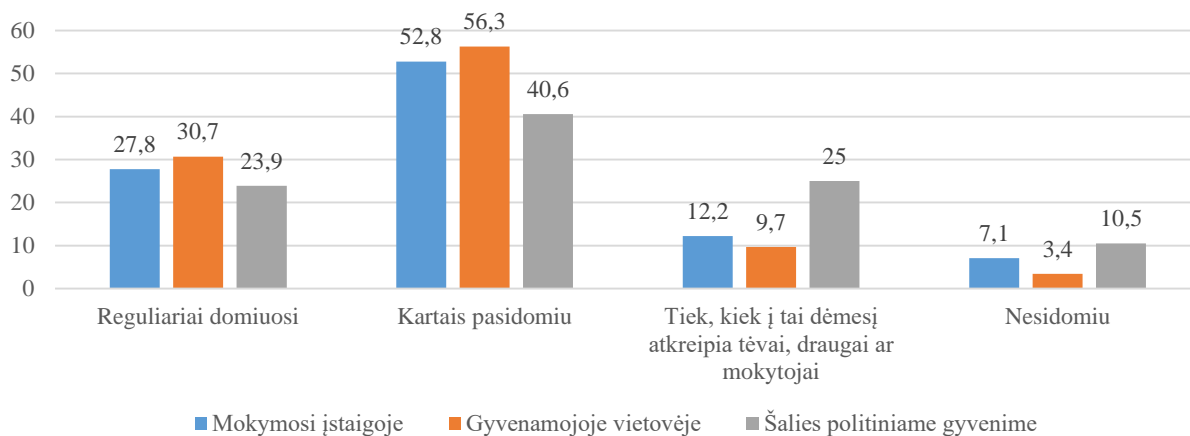

31 pav. Mokinių ir studentų laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, kad studentų ir mokinių laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdos mieste vertinimai yra panašūs. Pastebimi tik neesminiai skirtumai. 31,8 proc. mokinių ir 40,1 proc. studentų teigia, kad mieste siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, tačiau jų pasirinkimą riboja finansinės galimybės. 26,1 proc. mokinių ir 24,1 proc. studentų pažymėjo, jog jiems prieinama neypatingai plati laisvalaikio formų ir veiklų pasiūla. 16,3 proc. mokinių bei 9,1 proc. studentų akcentavo, kad Klaipėdoje yra didelė laisvalaikio veiklos ir užimtumo formų įvairovė jauniems žmonėms.

Dėmesys, skiriamas laisvalaikio užimtumo formoms ir galimybėms, taip pat aktualus kriterijus siekiant įvertinti laisvo laiko išnaudojimą prasmingai ir aktyviai veiklai.

Siekiant patikslinti laisvalaikio veiklų pasirinkimo duomenis, buvo renkama informacija apie respondentų domėjimąsi tuo, kas vyksta jų mieste, artimiausioje socialinėje aplinkoje, valstybėje (32 pav.).

32 pav. Studentų domėjimosi mokymosi įstaigos, gyvenamosios vietovės ir šalies politinio gyvenimo pokyčiais pasirinkimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentai nemažai dėmesio skiria socialinės aplinkos stebėjimui ir tik iš dalies domisi įvykiais ugdymo įstaigoje. Kartais besidomintys mokymosi įstaigose vykstančiais įvykiais nurodė 52,8 proc. respondentų. Lyginant studentų pasirinkimus su mokinių (79,5 proc.) stebimas neigiamas 26,7 proc. pokytis.

Gyvenamojoje vietoje vykstančiais įvykiais, gyvenimo pokyčiais bent kartais domisi 52,8 proc. apklausos dalyvių. Mokinių grupėje šis atsakymo variantas buvo pasirinktas 79,3 proc. respondentų (neigiamas 26,5 proc. įvertinimų dažnumo pokytis.).

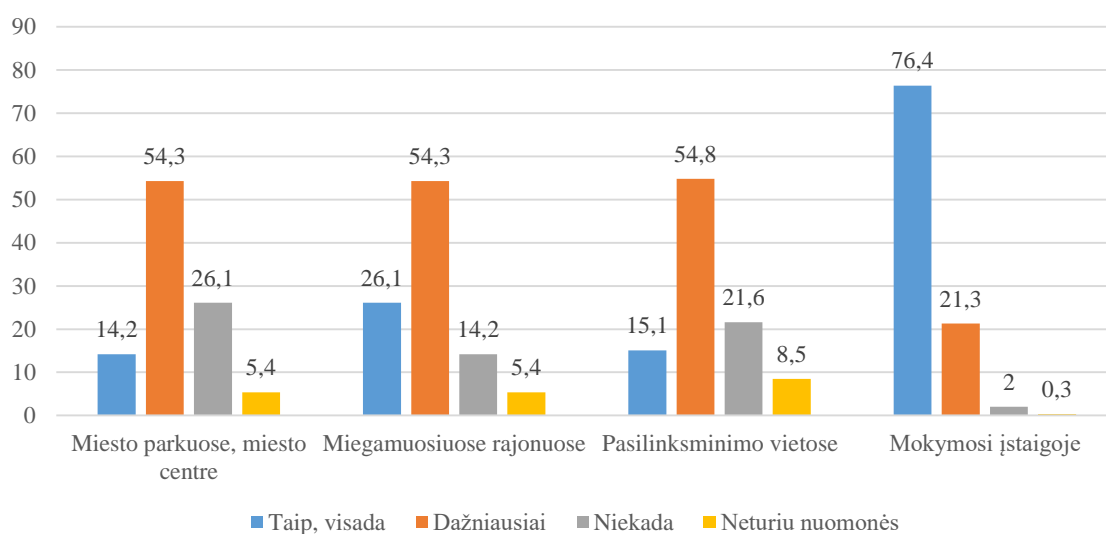
Lietuvos politinio gyvenimo įvykiais teigia besidomintys 40,6 proc. apklaustųjų. Šios interesų krypties domėjimasis mokinių imtyje taip pat buvo didesnis (61,7proc.). Stebimas neigiamas 21,1 proc. pokytis. Tokie tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, jog iš paauglystės pereinant į suaugusiųjų grupę, prisiimant tiesioginę finansinę atsakomybę už save, auga pasyvumas besidomint socialine aplinka, jos pokyčiais mikro ir makro lygmenyse.

Kiek kitokia situacija atsiskleidžia respondentų atsakymų „Reguliariai domiuosi“ pasiskirstyme. Reguliariai besidomintys pokyčiais ugdymo įstaigoje pažymėjo 27,8 proc. (mokinių imtyje šis įvertinimas pasirinktas 37,9 proc. atveju); pokyčiais gyvenamojoje vietovėje – 30,7 proc. (mokinių imtyje – 30,3 proc.) ir 23,9 proc. (mokinių imtyje 21,4 proc.) apklaustųjų teigė reguliariai besidomintys šalies politinio gyvenimo naujovėmis. Tokios respondentų atsakymų tendencijos pagrįstinos tuo, kad bręstant asmenybei ir keičiantis veiklos pobūdžiui, gyvenimo aplinkybėms, aktualiais tampa kiti socialinės aplinkos procesai. Tačiau išliekantis žemas domėjimasis socialinės aplinkos procesais, pokyčiais leidžia kurti santykinai pasyvias ar net instinktyviai negatyvias respondentų nuostatas, nepasitikėjimo formavimąsi ar stiprėjimą.

Tokią tendenciją papildo ir respondentų pasirinkimai, rodantys santykinį pasyvumą socialinės aplinkos atžvilgiu. 7,1 proc. apklausos dalyvių teigia nesidomintys mokymosi įstaigos gyvenimu, 3,4 proc. – gyvenamosios aplinkos įvykiais ir 10,54 proc. – politiniais pokyčiais.

Tokias tendencijas rekomenduotina koreguoti modifikuojant, tobulinant jaunimui perteikiamą socialinio užsakymo turinį bei informacijos perteikimo formas, pasirenkamus veikimo principus. Šie tikslai realizuoti skatinant visuomenės sutelktumą, didinat prosocialias vertybines nuostatas perteikiančios informacijos sklaidą tiesioginėje asmeninėje komunikacijoje.

Tyrimo dalyvių saugumo vertinimas įvairiose Klaipėdos miesto vietose pateikiamas 33-iaame paveiksle.

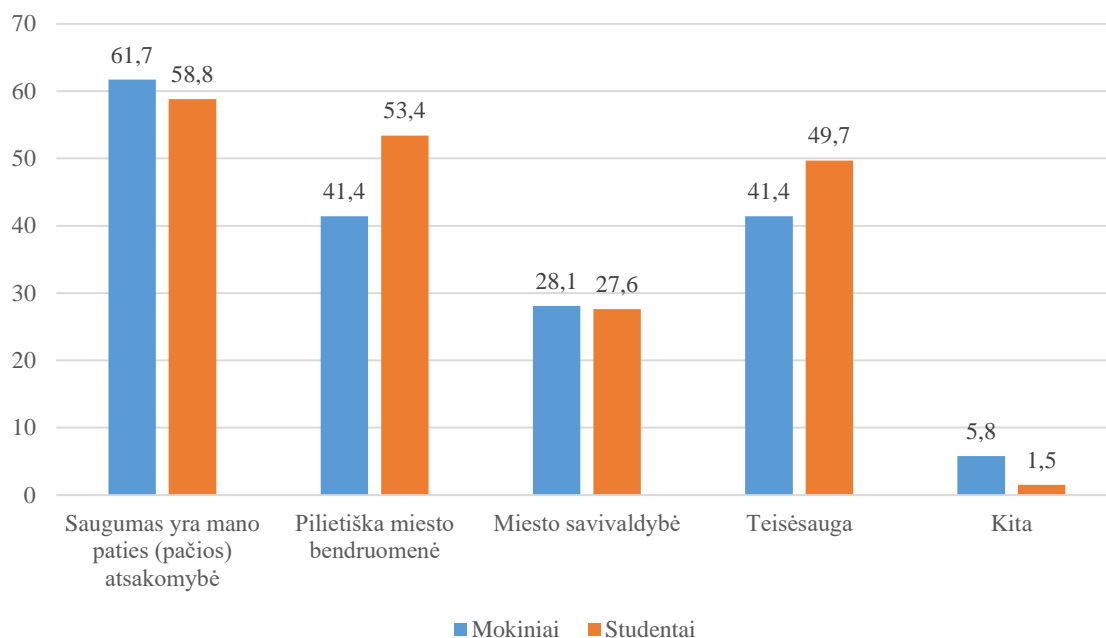
33 pav. Studentų miesto erdvių saugumo vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentai saugiausiai jaučiasi ugdymo įstaigose. 76,4 proc. jų įvardijo, jog ugdymo įstaigoje visada jaučiasi saugūs ir 21,3 proc. apklaustųjų teigė šiose vietose dažniausiai jaučiasi saugiai. Skirtingos viešos miesto erdvės, šių įvertinimų sulaukė rečiau. Miesto centre visada saugiais besijaučiantys įvardijo 14,2 proc. respondentų (mokinių grupėje šį atsakymą pasirinko 33,2 proc. respondentų), o miegamuosiuose kvartaluose bei pasilinksminimo vietose visada saugiais jaučiasi atitinkamai 26,1 proc. ir 15,1 proc. respondentų. Stebima situacija, jog mokinių imtyje šiuos atsakymus pasirinko atitinkamai 24,5 proc. ir 26,5 proc. apklaustųjų. Tokį neigiamą saugumo pojūčio pokytį gali lemti asmeninė patirtis, informacinis laukas bei aktyvesnė veikla tamsiuoju paros metu.

Tačiau svarbu pastebėti, jog miesto parkuose dažniausiai jaučiasi saugūs 54,3 proc. respondentų, miegamuosiuose kvartaluose – 54,3 proc., pasilinksminimo vietose – 54,8 proc.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ką studentai laiko atsakingu už miesto erdvių saugumą. Šiuos duomenis pravartu palyginti su mokinių imties atsakymų procentiniais pasiskirstymais (34 pav.). Respondentai, atsakydami į šį klausimą galėjo pasirinkti keletą atsakymų.

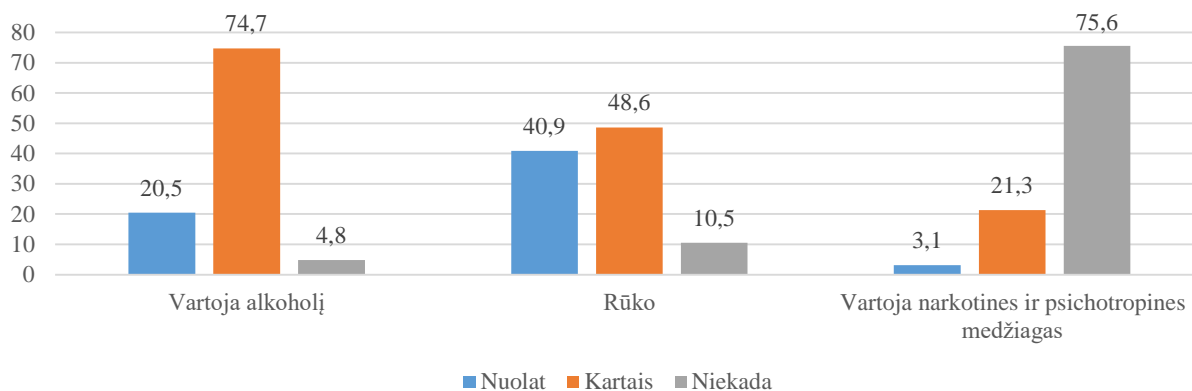

34 pav. Mokinių ir studentų nuomonių atsakomybės už saugumą mieste procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog daugiausia atsakomybės už saugumą studentai yra linkę prisiimti sau (58,8 proc.). Šis atsakymas dominavo ir mokinių imties atsakymuose (61,7 proc.). Taip pat daug atsakomybės už miesto erdvių saugumą studentai skiria ir miesto bendruomenei (53,4 proc.). Mokinių imtyje atsakomybės už saugumą mieste skyrimas ir miesto bendruomenei būdingas mažiau nei pusei respondentų (41,4 proc.). Tai rodo, kad studentai yra linkę tikėti pagalba iš miesto bendruomenės.

Tačiau stebima situacija, jog studentų imtyje už miestiečių saugumą skiriama daugiau atsakomybės teisėsaugai (49,7 proc.). Mokinių imtyje tai sudarė 41,4 proc. atsakymų. Visgi aktualu įvardyti, jog studentų ir mokinių imtyse panašus kiekis respondentų (atitinkamai 27,6 proc. ir 28,1 proc.) laikosi nuomonės, jog miestiečių saugumas priklauso ir nuo Klaipėdos savivaldybės iniciatyvų, gerinant padėtį mieste. Taip pat 1,5 proc. apklaustųjų pasirinko atsakymą „Kita“. Skirtingai nei mokiniai, teigė, jog aktualu spręsti miesto erdvių apšvietimo, aktyvesnio policijos patruliavimo bei miesto erdvių stebėjimo kamerų tinklo plėtros klausimus, studentai labiau vertina asmeninį pasirengimą kritinėms, potencialiai pavojingoms situacijoms, gebėjimui jų išvengti ar savigynos įgūdžių tobulinimui. Tokie tyrimo rezultatai papildo spėjimą, jog studentai mažiau tikisi iš visuomenės ir aplinkinių. Jiems aktualu jaustis saugiais patiems.

Siekiant patikslinti tyrimo duomenis apie tai, kaip studentai vertina savo saugumą mieste, buvo norima išsiaiškinti priklausomybes keliančių medžiagų vartojimo paplitimą respondentų aplinkoje (35 pav.).

35 pav. Studentų aplinkoje paplitusių priklausomybes keliančių, draudžiamų medžiagų vartojimo dažnumo procentinė išraiška

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentų tikslinėje grupėje kaip žalingas įprotis labiausiai paplitęs rūkymas. Tik 10,5 proc. apklaustųjų teigia nerūkantys. Beveik pusė (48,6 proc.) respondentų teigė rūkantis kartais ir 4,9 proc. – nuolat. Tačiau šie duomenys mažai skiriasi nuo mokinių imtyje gautų atsakymų. Galima daryti prielaidą, kad tapę studentais pradės rūkyti ir tie, kurie būdami mokiniais nerūkė (neigiamas procentinis pokytis pasirenkant atsakymą niekada nerūkoma (7,5 proc.)).

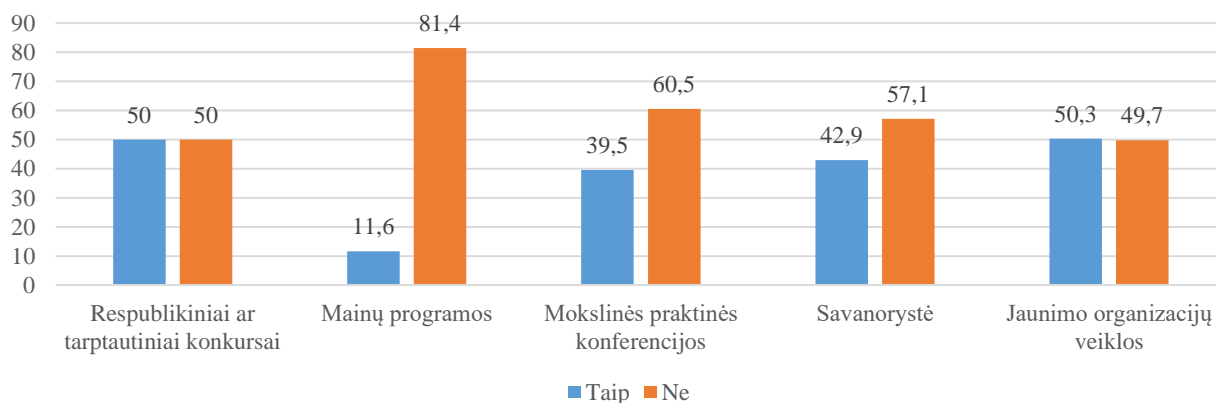
Tapati situacija stebima ir alkoholio vartojimo atžvilgiu. 74,7 proc. studentų teigia, jog jų aplinkoje alkoholis vartojamas kartais (atsakymai mokinių imtyje 85,1 proc.). Toks neigiamas procentinis pokytis leidžia daryti prielaidą, jog mokykloje išbandę alkoholį, dalis studentų šio priklausomybę potencialiai keliančio produkto atsisako. 75,6 proc. apklaustųjų teigė, jog jų aplinkoje šios draudžiamos medžiagos nepasitaiko.

Tokie tyrimo duomenys papildoma informaciją apie tai, kiek ir kam atsakomybės studentai skiria už visuomenės narių saugumą skirtingose miesto erdvėse ir leidžia daryti prielaidą, jog alkoholio bei tabako gaminių vartojimas jiems nesisieja su draustina, nepageidautina elgsena. Tokios nuostatos leidžia daryti prielaidą, jog alkoholio ir tabako gaminių vartojimas studentų aplinkoje nėra vertinamas kaip potencialiai pavojingas jų saugumui. Šią hipotezę patvirtina ir tai, kad tik mažiau nei pusė respondentų (45,2 proc.) pripažino, jog žalingų įpročių raiška yra reikšminga jų gyvenamosios aplinkos dalis. Mažiau nei penktadalis (14,5 proc.) apklaustųjų teigė abejojantys, ar tai reikšminga problema, o 40,3 proc. respondentų teigė, kad žalingi įpročiai nėra reikšminga problema jų aplinkoje. Tai leidžia daryti prielaidą, jog studentai rūkymo, alkoholio vartojimo nuostatas yra linkę taikyti sau

individualiai, išlaikydami ryškų tolerancijos lygmenį jų aplinkoje pasitaikantiems žalingų įpročių propagavimo atvejams.

Siekiant įvertinti, kiek tyrimo respondentai turi galimybių lyginti gyvenimo kokybę Klaipėdos ir kituose Lietuvos ir užsienio šalių miestuose, buvo domimasi, ar jie yra lankęsi svetur ir buvę ten ilgesnį laiko tarpą. 56,3 proc. respondentų teigė, jog yra praleidę laiko kituose miestuose ne mažiau nei savaitę (nuosekliai). Jie įvardijo, jog dažniausiai tai buvo poilsinės-pažintinės krypties kelionės, dalyvavimas įvairiuose projektuose, mainų programose, stažuotėse ar mokymuose. Taip pat tarp pateikiamų atvirų atsakymų buvo randama lankymosi svetur priežastis – tai darbo kelionės studijų metu. Asmenys pateikę tokią informaciją akcentavo užsienio valstybių, miestų patrauklumą profesinės veiklos galimybėmis, darbo santykių lankstumu, vadovybės požiūrio į darbuotojus pozityvumu. Kaip ir mokinių imties atsakymuose studentų anketose buvo įvardijama, jog respondentams aktualu pažinti užsienio kultūras, praplėsti akiratį, ieškoti naujų savirealizacijos galimybių.

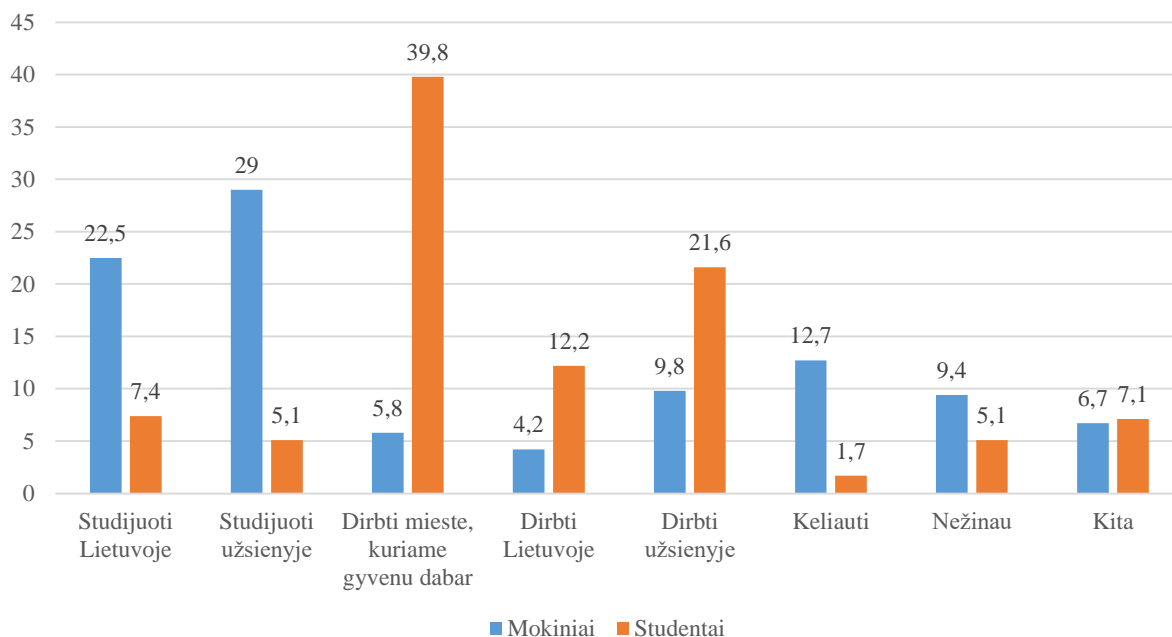
Tyrimo metu taip pat buvo analizuojamas studentų dalyvavimas specifinėse veiklose. Tai vertinant buvo aiškinamasi apie specifinius studentų veiklos ypatumus (36 pav.)

36 pav. Studentų dalyvavimo įvairiose veiklose procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog tiek studentų, tiek mokinių imtyse dalyvavimo tipinėse savirealizacijos veiklų kryptyse populiarumas panašus. Respublikiniuose ar tarptautiniuose konkursuose yra dalyvavę 50 proc. studentų ir 52,8 proc. mokinių, mainų programose – 11,6 proc. studentų ir 12 proc. mokinių, mokslinėse konferencijose – 39,5 proc. studentų ir 36,3 proc. mokinių, savanoriškoje veikloje – 42,9 proc. studentų ir 46,5 proc. mokinių, jaunimo organizacijų veiklose – 50,3 proc. studentų ir 48,3 proc. mokinių. Tokie tyrimo duomenys rodo, jog mokiniai, lyginant su studentais yra šiek tiek aktyvesni. Vienintelė sfera, kur studentų aktyvavimas didesnis – jaunimo organizacijų veikla. Tačiau tokią tendenciją galima aiškinti tuo, kad studentai šioje veikloje dalyvauja, siekdami veikti savarankiškai, įgyti darbo patirties, plėsti kontaktų tinklą.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ką respondentai labiausiai norėtų veikti baigę studijas (37 pav.)

37 pav. Studentų ateities planų (pabaigus studijas) procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog tarp studentų labiausiai paplitęs noras po studijų dirbti mieste, kuriame studijuoja (39,8 proc.). Tačiau nemažai studentų yra pasirengę išvykti dirbti į užsienį. Taip teigia 21,6 proc. Lyginant su mokinių imties atsakymais tarp studentų ši nuostata populiareesnė net du kartus.

Analizuojant duomenis apie siekius tęsti studijas Lietuvoje, studentų pasirinkimas toliau tęsti studijas (7,4 proc.) žymiai mažiau paplitęs nei mokinių tikslinėje grupėje (22,5 proc.). Panaši tendencija stebima lyginant mokinių nuostatą studijuoti užsienyje (29 proc.) ir studentų norą studijas tęsti užsienyje (5,1 proc.).

Tyrimo rezultatai rodo, jog tiek mokiniai, tiek studentai labiau nusiteikę dirbti užsienyje. 12,2 proc. studentų ruošiasi dirbti Lietuvoje ir net 21,6 proc. apklaustųjų išreiškė norą išvykti dirbti svetur.

Studentų imties tyrimas parodė, jog šios grupės atstovai rečiau nei mokiniai nežino, kuo norės užsiimti baigus mokslus. 9,4 proc. mokinių ir 5,1 proc. studentų teigė nežinantys, kuo užsiims baigę mokyklą. Pastebima ir tai, jog tarp studentų yra mažiau norinčių po mokslų baigimo keliauti (studentai – 1,7 proc., mokiniai – 12,7 proc.).

Svarbu paminėti ir tai, jog 7,1 proc. studentų pasirinko atsakymą „Kita“. Jie įvardijo, kad po studijų baigimo nori derinti kelias skirtingas veiklas, tačiau dauguma jų tikslino, jog darbas ar studijos

bei kelionių derinimas yra aiškiai siejamas su veiklomis užsienyje, konkrečiose valstybėse ar aukštojo mokslo įstaigose. Dažniausiai nurodytos emigracijos kryptys – Norvegija, Didžioji Britanija, Vokietija, JAV. Taip pat buvo tiesiog pažymintų, jog gyvenimą sieja su emigracija.

Taip pat buvo domimasi, kokio dydžio atlygio už darbą studentai tikisi baigę studijas. Atlygio dydžio verčių variacijos išsibarsčiusios itin plačiai. Tai apima darbo atlygį nuo 200 iki 5000 EUR per mėnesį. Vidutinė atlyginimo po studijų baigimo vertė – 740,11 EUR. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ir tai, kokio darbo atlygio studentai tikisi praėjus 3 metams po studijų baigimo. Atlygio dydžio verčių variacijos išsibarsčiusios itin plačiai. Tai apima darbo atlygį nuo 350 iki 6000 EUR per mėnesį. Vidutinė atlyginimo praėjus 3 metams po studijų baigimo vertė – 1462,16 EUR. Tokios didelės darbo atlygio, kurio tikimasi po studijų baigimo, žirklys aiškintinas tuo, kad tyrime dalyvavo studentai profesijas įgyjantys skirtingose profesinėse ir aukštosiose mokyklose. Jų numatomos darbo galimybės ir atlygio dydžiai yra itin skirtingi. Didžiausi pirmojo darbo atlygio įverčiai sietini su techninių specialybių atstovų lūkesčiais bei sportininkų darbo atlygiu.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip studentai vertina studijų kokybę. Siekiant aiškesnių vertinimų, buvo pateikti esminiai studijų kokybės vertinimo kriterijai (16 lentelė).

16 Lentelė. Studijų kokybės vertinimas studentų tikslinėje grupėje

	Labai prastai Puikiai									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mokomųjų dalykų pasiūla	3,4	2	2,3	4,8	9,1	11,1	23,6	23,6	17,3	2,8
Mokomųjų dalykų temų aktualumas	2,6	2,8	3,4	6,3	11,6	13,1	22,7	26,4	9,7	1,4
Studijų materialinė bazė (bibliotekų išteklių, kompiuterių klasės, laboratorijos, auditorijų patogumas ir pan.)	1,1	2	3,4	4,3	12,8	10,8	17	23,6	21,3	3,7
Auditorinių užsiėmimų kokybė	4	1,1	4,3	2,6	8,2	9,4	24,4	29,2	14,2	2,6
Studijų proceso organizavimas	4	0,9	3,1	4,5	9,4	12,5	26,7	25,9	11,4	1,6
Dėstytojų ir mokymo įstaigos administracijos konsultacijos ir parama studentams	3,4	1,7	3,4	4,5	4,3	11,9	18,8	27,8	20,7	3,4
Praktikų organizavimas	5,1	2,6	4	4,8	13,4	11,9	22,8	22,4	11,6	1,4

Tyrimo rezultatai rodo, jog respondentai studijas Klaipėdos mieste vertina pozityviai. Visų studijų kokybės vertinimo kriterijų įverčių pasiskirstymas studentų apklausoje ganėtinai didelis.

Geriausiai įvertinti buvo auditoriniai užsiėmimai (67,8 proc. respondentų skyrė 7-9 balus). Panašiai vertinamos dėstytojų ir įstaigų administracijos atstovų konsultacijos bei parama studentams. 20,7 proc. respondentų šį kriterijų įvertino 9 balais, 27,8 proc. respondentų – 8 balus. Panašiai studentų vertinamas ir studijų proceso organizavimas. 37,3 proc. respondentų jį įvertino 8-9 balais ir 26,7 proc. apklaustųjų skyrė 7 balus iš dešimties galimų.

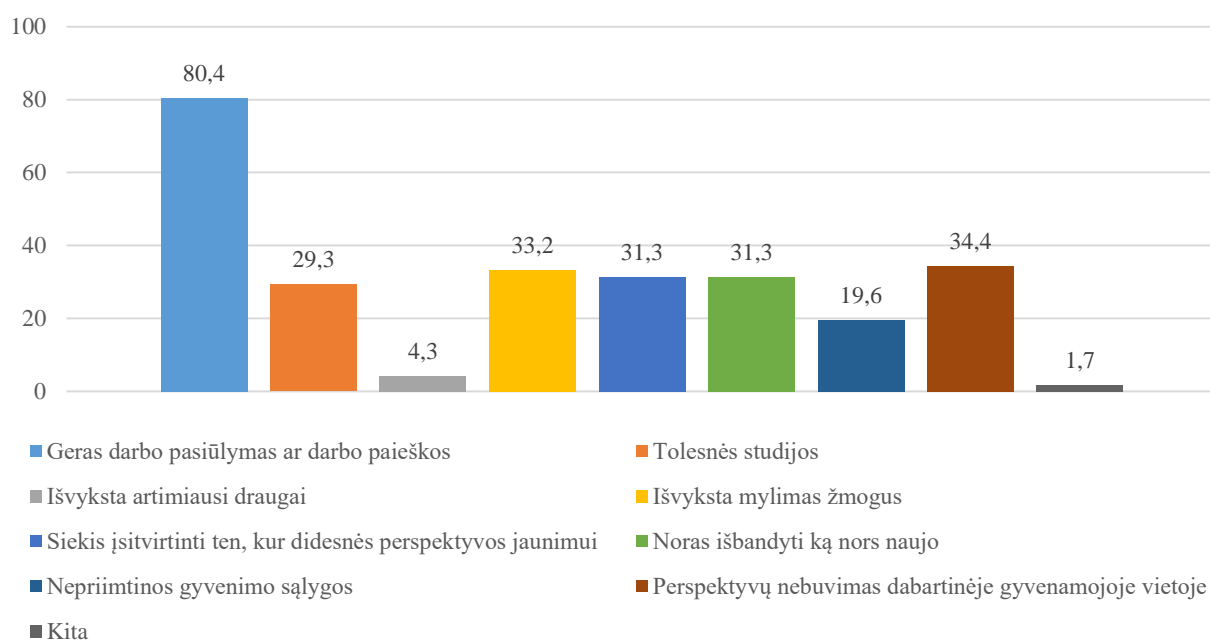
Tyrimas parodė, kad beveik pusė studentų gerai vertina ir mokomųjų dalykų pasiūlą. 40,9 proc. respondentų šį studijų kokybės kriterijų įvertino 8-9 balais. Taip pat 23,6 proc. apklaustųjų skyrė

7 balus. Tačiau kiek prasčiau buvo įvertintas mokomųjų dalykų temų aktualumas. 49,1 proc. respondentų šiam kriterijui skyrė 7-8 balus ir net 24,7 proc. – 5 arba 6 balus.

Tačiau aktualu pastebėti tai, jog studentai pozityviai vertina ir materialinę studijų aplinką. 44,9 proc. apklaustųjų šiam studijų kokybės vertinimo kriterijui skyrė 8-9 balus iš dešimties galimų.

Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog studentai iš esmės studijas Klaipėdos mieste vertina gerai. Nors jų nuomonė nėra vieninga, tačiau gana didelį studentų vertinimų procentinį pasiskirstymą gali lemti ir asmenybiniai vertinimai, pagrįsti subjektyviu studijų kokybės suvokimu.

Tyrimu taip pat buvo siekiama išsiaiškinti, kokios priežastys gali paskatinti jaunimą pakeisti savo gyvenamąją vietą po studijų baigimo. Respondentai galėjo nurodyti kelias priežastis (38 pav.).

38 pav. Priežasčių, galinčių paskatinti studentus keisti gyvenamąją vietą po aukštosios ar profesinės mokyklos baigimo, procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentai itin daug reikšmės priimant sprendimą keisti gyvenamąją vietą teikia norimo darbo vietai. Šį veiksni svarbiu pažymėjo 80,4 proc. apklaustųjų. 33,2 proc. studentų reikšmingais veiksniais priimant sprendimą keisti gyvenamąją vietą laiko ir darbo perspektyvų nebuvimą esamoje gyvenamojoje vietoje, ir mylimo žmogaus išvykimą gyventi bei dirbti kitur, geresnių perspektyvų jauniems specialistams paieškas (31,3 proc.) ar net norą išbandyti ką nors naujo (31,3 proc.). Kiek mažiau svarbiu veiksniu keičiant gyvenamąją vietą laikomos tolesnės studijos (29,3 proc.). Penktadalis (19,6 proc.) respondentų svarbiomis laiko ir netinkamas gyvenimo sąlygas. 4,3 proc. apklaustųjų paminėjo, jog jiems svarbus ir artimų draugų išvykimas. 1,7 proc. pripažino, jog jiems svarbios priežastys pasirenkant išvykti gyventi iš Klaipėdos kitur yra pinigų trūkumas pragyvenimui Klaipėdoje, darbo perspektyvų nebuvimas ir valstybės politinė situacija.

Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog studentams, renkantis darbo, gyvenimo ir profesinio tobulėjimo vietą baigus studijas, yra svarbios savęs realizavimo ir oraus gyvenimo sąlygos gyvenamojoje vietovėje. Tačiau šie vertinimo kriterijai neretai gali turėti subjektyvų turinį. Pastaroji tendencija patvirtina spėjimą, jog svarbu gerinti profesinės savirealizacijos sąlygas Klaipėdoje.

Tyrimo rezultatai rodo, kad tarp priežasčių, galinčių paskatinti studentus keisti gyvenamąją vietą bei jų polinkio domėtis pokyčiais socialinėje aplinkoje, yra statistiškai reikšmingų ryšių. Nustatant šiuos ryšius atlikta Spearman rho koreliacinė analizė (Pastaba. Koreliacijos koeficientas interpretuojamas $0,40 < r < 0,60$ - ryšys esminis; $0,60 < r < 0,80$ - ryšys stiprus; $0,80$ - ryšys labai stiprus. Pateiktos tik statistiškai reikšmingus ryšius atspindinčios reikšmės).

Nustatytas statistiškai reikšmingas stiprus neigiamas koreliacinis ryšys tarp studentų nuomonės, jog juos gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą perspektyvų nebuvimas dabartinėje gyvenamojoje vietoje bei studentų nuostata nesidomėti šalies politinio gyvenimo aktualijomis (nustatytas statistiškai reikšmingas neigiamas koreliacinis ryšys $r = -0,68$). Toks ryšys leidžia daryti prielaidą, jog studentams, kurie domisi šalies politinio gyvenimo naujovėmis, yra būdinga vertinti savo perspektyvas gyvenant Lietuvoje ir svarstant emigracijos galimybę.

Tyrimo rezultatų analizė parodė ir teigiamą statistiškai esminį ryšį tarp pasirinkimo, jog respondentus gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą po studijų netenkinančios gyvenimo sąlygos bei nuostatos, jog politiniais pokyčiais Lietuvoje domisi kartais (nustatytas statistiškai esminis teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,46$). Toks statistinis ryšys leidžia daryti prielaidą, jog jaunimo dalis, kuri yra linkusi tik iš dalies domėtis pokyčiais šalies politiniame gyvenime bei atskleidžia siekį gerinti savo gyvenamosios aplinkos sąlygas net ir pasinaudojant emigracijos galimybe, yra santykinai neigiamai nusiteikusi vertinant gyvenimo perspektyvas Lietuvoje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad net 77,8 proc. studentų nebūtų sunku išvykti gyventi į kitus miestus. Lyginant studentų ir mokinių grupių pasiryžimo išvykti vertinimus, akivaizdžiai studentai yra labiau pasiryžę emigracijai. Visgi 22,2 proc. studentų teigia, jog jiems būtų sunku išvykti gyventi kitur. Viena dažniausiai įvardintų priežasčių, trukdanti ateityje išvykti gyventi į užsienį, yra siekis palaikyti glaudžius ryšius su artimaisiais, giminėmis. Taip pat įvardyti finansiniai sunkumai, neįsivaikymas dėl gyvenimo pokyčių, nesaugumo jausmas išvykstant į užsienį su mažu vaiku. Kaip trikdys išvykti gyventi svetur taip pat buvo įvardyta ir būsto paskola, nenoras palikti kuriamus namus bei tiesiog patinkantis miesto gyvenimo ritmas, kultūrinė aplinka, jaučiamas emocinis ryšys su Klaipėda. Fiksuotos ir teigiamo poliškumo priežastys, skatinančios likti gyventi Klaipėdoje. Keletas respondentų teigė, jog Klaipėdoje gyvenimo sąlygos puikios, jiems patogiu gyventi uoste, nes jie atstovauja jūrinių profesijų specialistus ir jų darbas užsienyje.

Tyrimu buvo siekta išsiaiškinti ir tai, kiek studentai yra nusiteikę išvykti iš Klaipėdos gyventi kitur. 39,3 proc. respondentų yra linkę teigti, jog po studijų keis savo gyvenimo vietą. Dalis jų pažymėjo, jog grįš gyventi į savo gimtuosius miestus. Taip pat nemažai respondentų teigia išvažiuosiantys gyventi į Vilnių. Dalis respondentų teigė, jog šiuo klausimu tvirtų nuostatų dar neturi, nes tiksliai nežino savo įsidarbinimo galimybių, neturi konkrečių gairių, kurioje srityje sieks profesinės savirealizacijos. Tačiau daugiau nei trečdalis nusiteikusių keisti gyvenamąją vietą iš Klaipėdos į kitą, yra numatę emigruoti iš Lietuvos. Kaip tinkamas gyvenimui ir profesinei savirealizacijai valstybes respondentai dažnai įvardijo Vokietiją, Didžiąją Britaniją, JAV, Norvegiją. Keletas apklaustųjų paminėjo, jog planuoja išvykti gyventi į Rusiją. Likę tiesiog įvardijo, jog jiems aktualus patrauklus darbo užmokestis, o konkrečios valstybės pasirinkimas kol kas nėra aktualus.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, į kokius kriterijus studentai yra linkę atsizvelgti planuodami savo gyvenamąją vietą, miestą po studijų baigimo (17 lentelė).

17 Lentelė. Gyvenamosios vietos pasirinkimo po aukštosios ar profesinės mokyklos baigimo kriterijų aktualumo procentinis pasiskirstymas studentų grupėje

	Labai aktualu	Aktualu	Nei aktualu, nei neaktualu	Neaktualu	Visiškai neaktualu
Atstumas iki tėvų namų	10,8	33	36,6	11,4	8,2
Konkretus darbo pasiūlymas	50,6	38,9	6,8	2,3	1,4
Nemokama studijų vieta	53,1	31,3	8	4	3,6
Bendras miesto patrauklumas	32,1	48,9	15,8	2,3	0,9
Geros miesto ekonominės perspektyvos	34,9	47,4	14,8	2	0,9
Draugai tame mieste	15,6	37,2	35,5	6,3	5,4
Palankesnės sąlygos įsigyti/išsinuomoti būstą	42,9	42,3	9,1	3,1	2,6
Kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui	32,7	47,7	15,3	3,1	1,1
Gera atmosfera mieste, gyvybingas miestas, daug jaunų žmonių	30,7	48,3	15,6	3,4	2
Mažesni gyvenimo kaštai	44	36,4	16,5	1,4	1,7
Galimybė greitai susirasti darbą	65,1	27,3	5,4	1,4	0,9

Tyrimo rezultatai rodo, kad studentai mažiausiai reikšmės, renkantis gyvenamąją vietą po studijų baigimo, skiria gyvenamosios vietos atstumui iki tėvų namų. Net 56,2 proc. apklaustųjų šio aspekto nelaiko aktualiu. Kiek svarbesniu laikomas draugų buvimas tame pačiame mieste. Šiam aspektui reikšmės neteikia 47,5 proc. respondentų.

Aktualiausia laikoma galimybė greitai rasti darbą. 65,1 proc. studentų šis kriterijus yra labai aktualus ir 27,3 proc. – aktualus. Labai aktuali (50,6 proc.) ir aktuali (38,9 proc.) aplinkybe naujos gyvenamosios vietos pasirinkimui laikomas konkretus darbo pasiūlymas, o nemokamą studijų vietą kaip labai aktualią įvardijo 53,1 proc. respondentų ir aktualią – 31,3 proc.

Greta šių kriterijų labai aktuali (42,9 proc.) veiksnio laikomos palankios sąlygos išsinuomoti ar įsigyti būstą. Aktualiomis jas įvardijo 42,3 proc. apklaustųjų.

Svarbiais kriterijais laikomi ir kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui (labai aktualu 32,7 proc. ir aktualu 47,7 proc. respondentų) bei gera atmosfera mieste, pasižyminčiame gyvybingumu (labai aktualu 30,7 proc. ir aktualu – 48,3 proc. respondentų). Tačiau šiuos aspektus dauguma respondentų įvertino kaip aktualius. Panašiai įvertinti ir bendras miesto patrauklumas bei miesto ekonominės perspektyvos. Atitinkamai įvertinimas „Aktualu“ skirtas 48,9 proc. ir 47,4 proc. studentų. Nemažiau svarbiais laikomi ir mažesni pragyvenimo kaštai (labai aktualu 44 proc. respondentų ir aktualu – 36,4 proc. apklaustųjų).

Tokios tendencijos leidžia daryti prielaidą, jog studentai po studijų baigimo yra linkę rinktis ekonomiškai palankią gyvenimo vietą. Jie, lyginant su mokiniais, mažiau emociškai prisirišę prie tėvų (globėjų) ir draugų. Stebima situacija, jog jaunimui aktualus bendras miesto patrauklumas, tačiau svarbiausiais veiksniais laikomi materialinės gerovės ir jos gerinimo perspektyvų rodikliai.

Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina Klaipėdą kitų Lietuvos miestų kontekste. Buvo prašoma įvertinti pirmus keturis pagal dydį Lietuvos miestus remiantis išskirtais kriterijais. Visus miestus buvo prašoma įvertinti balais nuo vieno iki keturių, kur vienetas reiškia žemiausią įvertinimą, o ketvertas – aukščiausią (18 lentelė).

18 Lentelė. Lietuvos didžiųjų miestų patrauklumą apibūdinančių kriterijų vidurkių pasiskirstymas studentų grupėje

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
Miesto atmosfera, socialinis – ekonominis gyvybingumas ir progresyvumas	3,032	2,233	3,233	1,518
Miesto patrauklumas gyventi jaunimui	3,31	2,332	2,919	1,509
Galimybės studijuoti ar įgyti profesiją	3,389	2,568	2,683	1,417
Galimybės jaunam žmogui susirasti darbą	3,292	2,548	2,724	1,503
Galimybės tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą	3,392	2,525	2,76	1,396
Galimybės turiningam laisvalaikiui, pramogoms	3,484	2,505	2,633	1,467
Miesto saugumas	2,826	1,934	3,271	1,945
Miesto bendruomenės draugiškumas	2,946	1,996	3,241	1,879
Paslaugų gyventojams pasiūla	3,369	2,483	2,732	1,478
Kainų lygio patrauklumas	2,029	2,313	3,043	2,565
Integracija į tarptautines transporto sistemas	3,154	2,424	2,883	1,563

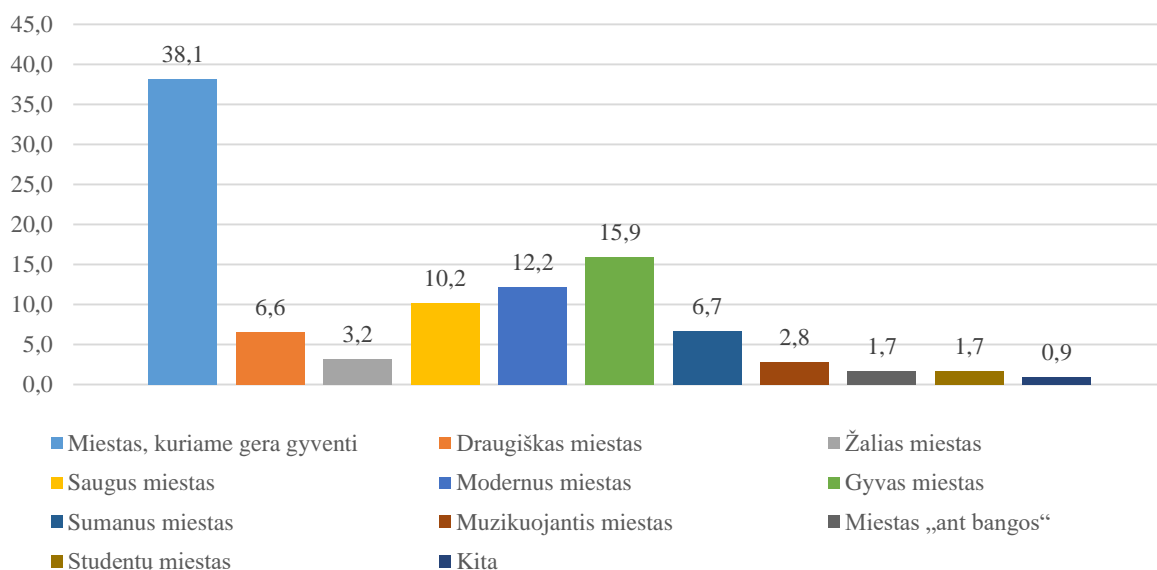
Tyrimo rezultatai rodo, jog Lietuvos didžiųjų miestų kontekste tarp studentų patraukliausiu laikomas Vilnius. Aukščiausi studentų balai Lietuvos sostinei skirti vertinant Galimybes turiningam laisvalaikiui (vidutinis įvertinimas 3,484), Galimybes studijuoti ar įgyti profesiją (vidutinis įvertinimas 3,389), Galimybes tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą (vidutinis įvertinimas 3,392). Taip pat Lietuvos didžiųjų miestų kontekste studentai vertina paslaugų pasiūlą gyventojams Vilniaus mieste (vidutinis įvertinimas 3,369), miesto integraciją į tarptautines transporto sistemas (vidutinis įvertinimas 3,154), galimybes jaunam žmogui rasti darbą (vidutinis įvertinimas 3,292) bei miesto patrauklumą gyventi jaunimui (vidutinis įvertinimas 3,31).

Klaipėda studentų laikoma saugiausiu miestu (vidutinis įvertinimas 3,271), kurio bendruomenė pasižymi draugiškumu (vidutinis įvertinimas 3,241) bei kainų lygio patrauklumu (vidutinis įvertinimas 3,043). Taip pat aktualu tai, kad vertinant miesto atmosferą, ekonominę progresyvumą ir gyvybingumą, studentai geriau vertina Klaipėdą nei Vilnių (vidutinis įvertinimas 3,233). Klaipėda lyginant su Kaunu ir Šiauliais, studentų yra vertinama žymiai geriau. Jei mokiniamis vertinant galimybes studijuoti ir įgyti profesiją Klaipėdą lenkia Kaunas (vidutinių įvertinimų skirtumas 0,1465), tai studentai Klaipėdą šiuo aspektu vertina kiek geriau nei Kauną (vidutinių įvertinimų skirtumas 0,115).

Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti studentų nuomonę apie užimtumo tipo trūkumą Klaipėdos mieste. Tyrimo rezultatai rodo, kad dauguma studentų mato darbo užimtumo problemas (40,3 proc.) bei kultūrinių veiklų (42,4 proc.) trūkumą. Visgi aktualu pastebėti, kad beveik penktadalis (17,3 proc.) apklaustųjų teigia, jog Klaipėdoje trūksta visuomeninių iniciatyvų. Tokios atsakymų tendencijos iš esmės leidžia daryti prielaidą, jog Klaipėdos mieste studijuojantis, profesinės kvalifikacijos siekiantis jaunimas yra orientuotas į darbo paieškas bei socialinį, visuomeninį aktyvumą, tačiau dėl individualių priežasčių esama socialinių iniciatyvų bei kultūrinių veiklų pasiūla jų netenkina.

Taip tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip studentai vertina nuosavo verslo kūrimo tikimybę. 31,1 proc. respondentų atsakė, jog ateityje planuoja kurti verslą. Penktadalis (18,2 proc.) apklaustųjų paminėjo, jog verslo kurti neplanuoja. O pusė (50,6 proc.) tyrime dalyvavusių studentų teigė, dar nežinantys ar ateityje verslaus. Tokie apklaustųjų pasirinkimai yra labai panašūs su mokinių tyrime gautais rezultatais. Toks rezultatų sutapimas leidžia daryti prielaidą, jog ir studentų gyvenime yra daug netikrumo dėl ateities, abejonių dėl tinkamo profesinės veiklos pasirinkimo. Tai gali būti nulemta tiek subjektyvių tikėjimų, tiek netiesioginės patirties, matant smulkaus verslo subjektų veiklos sunkumus.

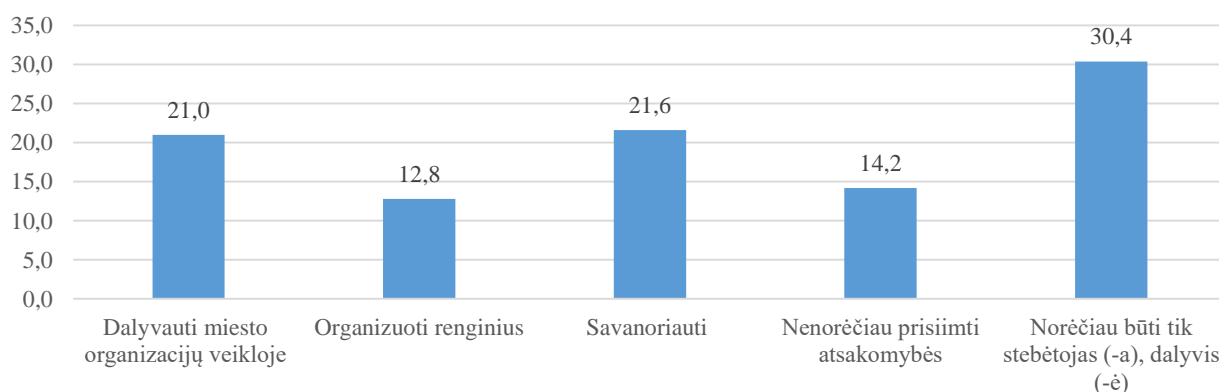
Taip pat tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, koks miesto įvaizdis studentams atrodo patraukliausias (39 pav.).

39 pav. Miesto, patrauklaus gyventi, studijuoti ir dirbti, credo pasirinkimų procentinis vertinimas studentų grupėje

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentams patraukliausiai skamba miesto, kuriame gera gyventi apibūdinimas (38,1 proc.). Penktadaliui (15,9 proc.) respondentų patrauklus „Gyvas miestas“, „Modernus“ (12,2 proc.) bei „Saugus miestas“ (10,2 proc.).

Taip pat tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokį vaidmenį studentai norėtų atlikti miesto gyvenime, jo formavime (40 pav.).

40 pav. Studentų vaidmens pasirinkimų procentinis vertinimas

Tyrimo rezultatai rodo, jog tarp studentų nėra vieningos nuomonės apie tai, kokį vaidmenį jie norėtų prisiimti, kuriant miesto jaunimo bendruomenę. Penktadalis (21,6 proc.) respondentų savo vaidmenį gerinant miesto gyvenimo kokybę įvardijo kaip dalyvavimą savanoriškoje veikloje. 21

proc. respondentų mielai dalyvautų miesto organizacijų veiklose ir 12,8 proc. apklaustųjų teigė, jog jiems priimtinausias indėlis į miesto gerovę – renginių organizavimas. Tačiau svarbu tai, jog 14,2 proc. apklaustųjų nenorėtų prisiimti atsakomybės už miesto gerovės kūrimą ir net trečdalis (30,4 proc.) studentų pageidautų būti tik miesto socialinio gyvenimo stebėtojais. Lyginant su mokinių nuomonės tyrimo rezultatais, išryškėja tendencija, jog studentai reikšmingai dažniau norėtų likti stebėtojais miesto socialiniame gyvenime, nes tarp mokinių tokia nuostata išreikšta 10 proc. atvejų mažiau.

Tarp priežasčių, galinčių paskatinti studentus keisti gyvenamąją vietą bei jų polinkio likti pasyviais, kuriant miesto jaunimo bendruomenę taip pat nustatyta koreliacinių ryšių. Nustatant šiuos ryšius atlikta Spearman rho koreliacinė analizė (Pastaba. Koreliacijos koeficientas interpretuojamas $0,40 < r < 0,60$ - ryšys esminis; $0,60 < r < 0,80$ - ryšys stiprus; $0,80$ - ryšys labai stiprus. Pateiktos tik statistiškai reikšmingus ryšius atspindinčios reikšmės).

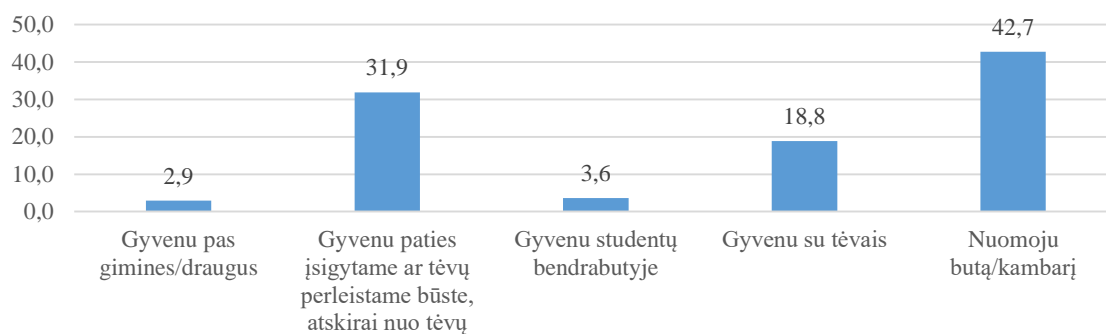
Tyrimo rezultatų analizė parodė teigiamą statistiškai esminį ryšį tarp pasirinkimo, jog respondentus gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą po studijų geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos ir nuostatos, jog kuriant miesto jaunimo bendruomenę norėtų prisiimti pasyvų vaidmenį (nustatytas statistiškai stiprus teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,68$). Toks statistinis ryšys leidžia daryti prielaidą, jog jaunimo daliai, kuriai labai svarbu rasti gyvenimo gerovę garantuojantį darbo pasiūlymą, nėra aktualizuotas poreikis aktyviai veikti savanoriško tipo veiklose, kuriant miesto jaunimo bendruomenę.

3.3. Absolventų apklausos rezultatų analizė

Atliekant jaunimo padėties tyrimą Klaipėdoje buvo siekiama išsiaiškinti miesto profesinėse bei aukštosiose mokyklose profesiją įgijusių absolventų nuomonę apie tai, kaip jie vertina Klaipėdos miestą, savirealizacijos, gyvenimo šiame mieste, įgijus profesiją, galimybes.

Tyrimo metu buvo apklausti 346 Klaipėdos miesto profesinių bei aukštųjų mokyklų absolventai. Šios tikslinės grupės imtį sudarė 30,4 proc. vaikinių ir 69,6 proc. merginų. Vidutinis respondentų amžius 24,3 m.

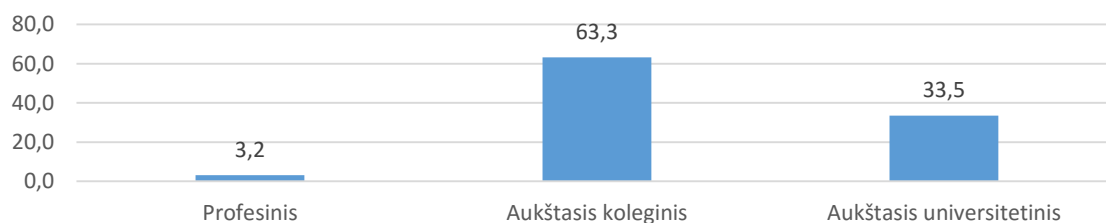
Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokio tipo būste respondentai gyvena pastaruoju metu (41 pav.).

41 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietos tipą

Tyrimo rezultatai rodo, jog dauguma respondentų po studijų gyvena savarankiškai. 42,7 proc. jų gyvena nuomojamame būste, 31,9 proc. – įsigytame ar tėvų perleistame būste, atskirai nuo tėvų. Penktadalis (18,8 proc.) respondentų pažymėjo, jog įgiję profesiją gyvena kartu su tėvais. Taip pat 6,5 proc. apklaustųjų teigia gyvenantys studentų bendrabutyje (tęsia studijas) arba gyvena pas gimines, draugus.

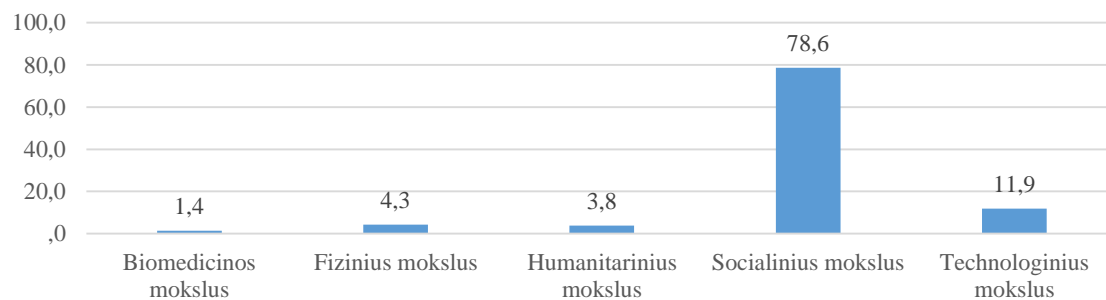
Tyrimo metu buvo tikslinti duomenys apie respondentų išsilavinimą (42 pav.).

42 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas išsilavinimą

Dauguma tyrimo dalyvių pažymėjo, turintys aukštąjį koleginių išsilavinimą (63,3 proc.), taip pat trečdalis (33,5 proc.)- aukštąjį universitetinį. Likę 3,2 proc. – profesinį.

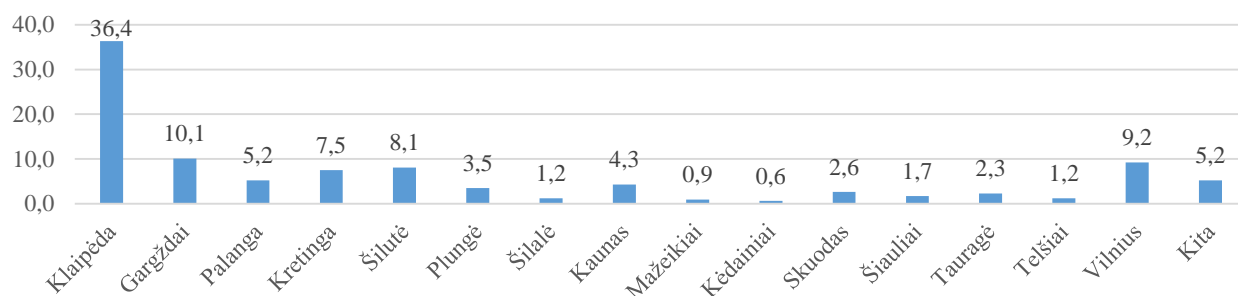
Analizuojant tyrimo imties charakteristikas buvo aiškinamasi, kokios krypties mokslus jie studijavo. Šis klausimas buvo skirtas tik aukštąsias mokyklas baigusiems absolventams (43 pav.).

43 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas pagal studijų kryptis

Tyrimo duomenys rodo, jog tyrime aktyviausiai dalyvavo technologinius (11,9 proc.) ir socialinius mokslus (78,6 proc.) studijavę absolventai. 4,3 proc. respondentų pažymėjo studijavę fizinius mokslus, 1,4 proc. – biomedicinos, 4,1 proc. – humanitarinius mokslus.

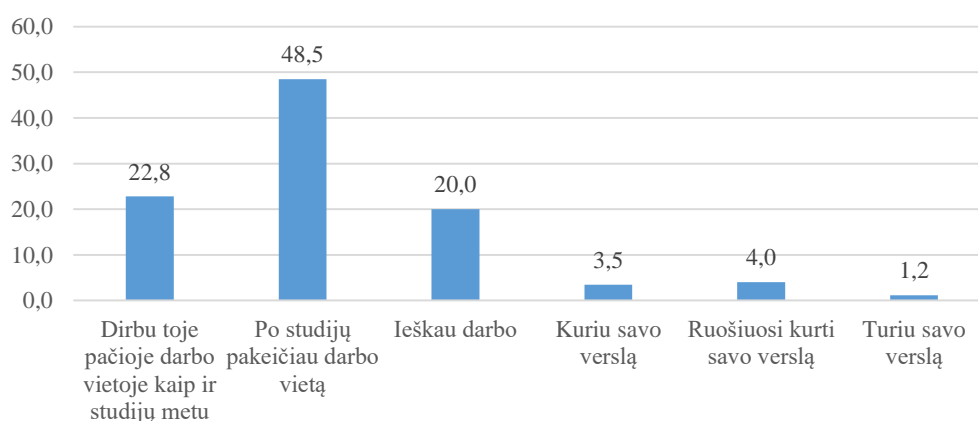
Siekiant detaliau įvertinti tyrimo imtį buvo renkami duomenys apie respondentų gyvenamąją vietovę (44 pav.).

44 pav. Absolventų procentinis pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę

Daugiausiai tyrime dalyvavo Klaipėdos mieste gyvenantys aukštųjų mokyklų absolventai (36,4 proc.). Aktualu pastebėti, jog reikšminga dalis absolventų išvažiavo iš Klaipėdos po studijų baigimo. 9,2 proc. savo gyvenamąją vietovę įvardijo Vilnių (9,2 proc.), 10,1 proc. – Gargždus, 8,1 proc. – Šilutę, 7,5 proc. – Kauną. 5,2 proc. respondentų patikslino, jog šiuo metu gyvena užsienio valstybėse ar kaimo vietovėse. Tokios absolventų gyvenamosios vietos pasiskirstymo tendencijos rodo, jog Klaipėdoje lieka santykinai nedidelė aukštosiose bei profesinėse mokyklose besimokiusiųjų dalis.

Tyrimo metu buvo domėtasi, kaip Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventams sekasi integruoti ir konkuruoti darbo rinkoje (45 pav.)

45 pav. Respondentų atsakymų apie tai, kaip jiems sekasi integruotis darbo rinkoje procentinis pasiskirstymas

Tyrimo metu gauti duomenys leidžia teigti, jog Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventams nėra būdingas verslumas. Tik 8,7 proc. apklaustųjų teigė, jog turi, kuria ar ruošiasi kurti savo verslą. Tokie tyrimo rezultatai siejasi ir su Klaipėdos miesto aukštosiose bei profesinėse mokyklose profesinės kvalifikacijos siekiančių asmenų nuostatomis kurti verslą.

Aktualu tai, jog beveik pusė respondentų (48,5 proc.) teigė po studijų pakeitę darbo vietą. Tik penktadalis (22,8 proc.) apklaustųjų teigia dirbantys toje pačioje darbovietėje kaip ir studijų metu. Penktadalis (20 proc.) respondentų įvardijo, jog šiuo metu ieško darbo.

Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventai gyvenamosios aplinkos kokybę mieste vertina labiau vidutiniškai nei labai gerai. Išsamūs rezultatai pateikiami 19-oje lentelėje.

19 Lentelė. Absolventų gyvenamosios aplinkos kokybės vertinimo kriterijų procentinis pasiskirstymas

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Labai blogai	Neturiu nuomonės
Santykiai darbo aplinkoje	19,4	45,7	14,7	6,4	3,2	10,6
Santykiai šeimoje	50	35,8	6,9	0,6	0	6,7
Santykiai su draugais	42,5	41,3	8,7	2,3	3,2	2
Švietimo paslaugų kokybė	4,3	35,3	42,2	11,3	1,7	5,2
Sveikatos priežiūros paslaugų kokybė Klaipėdoje	9,2	31	31,8	18,8	2,6	6,6
Pramogų pasiūla Klaipėdoje	4,2	28,2	33,2	23,7	8,4	2,3
Sąlygos sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje	14,5	33,8	33,1	14,5	0,9	3,2
Laisvalaikio veiklos, būrelių, teminių klubų pasiūla Klaipėdoje	8,7	29,2	27,5	23,1	4,9	6,6
Bendra gyvenimo kokybė Klaipėdoje	7,8	48,6	31,2	10,4	0,6	1,4

Jaunimo situacijos tyrimo rezultatai rodo, jog mokinių, studentų ir aukštųjų mokyklų absolventų grupėse gyvenamosios aplinkos kokybė ir atskiri jos vertinimo kriterijai tenkina panašiai. Vienu esminių gyvenimo kokybės vertinimo kriterijų laikytinas socialinių santykių vertinimas. Tyrimo rezultatai rodo, jog šiuos gyvenimo kokybės kriterijus absolventai yra linkę įvertinti tikrai teigiamai. Santykius darbo aplinkoje kaip gerus arba labai gerus įvardijo daugiau nei pusė (65,1 proc.) respondentų. Dar didesnė dalis (85,8 proc.) respondentų gerai arba labai gerai įvertino santykius šeimoje. Tokia tendencija sietina ir su tuo, jog potencialiai dauguma respondentų kuria ir savo šeimas, o ne tik palaiko santykius su genetinės šeimos atstovais. Santykiai su draugais taip pat daugumos

apklaustųjų vertinami optimistiškai. 83,8 proc. respondentų šiam vertinimo kriterijui skyrė įverčius „Gerai“ arba „Labai gerai“.

Taip pat svarbiu gyvenimo kokybės rodikliu laikytinas sistemingas jaunimo užimtumas. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip asmenys, Klaipėdoje įgiję profesinę kvalifikaciją, vertina formalaus ir neformalaus ugdymo paslaugų kokybę. Tyrimo rezultatai rodo, jog švietimo paslaugų kokybę studentai vertina teigiamai. Tačiau vertinimų „labai gerai“ kokybės kriterijui skirta tik 4,3 proc. atvejų. Visgi net 35,3 proc. apklaustųjų švietimo paslaugų kokybę įvertino kaip gerą, o 42,2 proc. – kaip vidutinišką. 18,2 proc. apklaustųjų pastarąjį gyvenamosios aplinkos vertinimo kriterijų įvertino patenkinamai arba blogiau. Lyginant absolventų ir studentų šio kokybės kriterijaus vertinimus, stebimas blogėjantis požiūris į švietimo paslaugų, teikiamų Klaipėdos mieste, kokybę. Švietimo paslaugas patenkinamai arba blogiau įvertino 13,8 proc. studentų.

Svarbu pastebėti, jog neformalaus ugdymo, laisvalaikio užsiėmimų, teminių klubų paslaugas absolventai vertina kiek labiau nepalankiai nei formalias švietimo paslaugas. Tik 29,2 proc. absolventų šį gyvenimo kokybės Klaipėdoje kriterijų įvertino gerai. Trečdalis (27,5 proc.) respondentų rinkosi atsakymą „Vidutiniškai“ ir net 23,1 proc. apklaustųjų skyrė įvertinimą „Patenkinamai“. Tokie tyrimo rezultatai rodo, jog jaunimas, įgijęs profesinę kvalifikaciją Klaipėdoje, teikiamomis neformalaus ugdymo, laisvalaikio užsiėmimų paslaugomis nėra patenkintas. Tokie vertinimai gali tapti vidinės ar išorinės migracijos priežastimi.

Taip pat tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kaip jauni žmonės vertina sveikatos priežiūros paslaugų kokybę. Tyrimo rezultatai rodo, jog šios tikslinės grupės asmenys sveikatos priežiūros sistemos paslaugomis iš esmės yra patenkinti. 31 proc. apklaustųjų sveikatos paslaugas įvertino „Gerai“. Tačiau aktualu pažymėti, jog trečdalis (31,8 proc.) respondentų šiam gyvenimo kokybės Klaipėdoje kriterijui skyrė įvertį „Vidutiniškai“. Lyginant su studentų grupės šio kriterijaus vertinimais, taip pat stebima tendencija, kad absolventai sveikatos paslaugas linkę vertinti prasčiau.

Šiuos duomenis bent iš dalies papildo ir jaunimo sąlygų sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje vertinimai. Šiam gyvenimo kokybės vertinimo kriterijui skirti įverčiai labiausiai diferencijuoti iš visų vertintų gyvenimo kokybės aspektų. 14,5 proc. apklaustųjų skyrė įvertinimą „Labai gerai“, trečdalis (33,8 proc.) – „Gerai“, taip pat trečdalis (33,1 proc.) – „Vidutiniškai“. Tačiau aktualu pastebėti, jog 18,6 proc. apklaustųjų mano, jog aktyvaus laisvalaikio ir sporto galimybės Klaipėdoje yra vertintinos tik „Patenkinamai“ arba net „Labai blogai“.

Laisvalaikio aspektas vertinamas iš esmės vidutiniškai. Tik 8,7 proc. tyrimo dalyvių šį gyvenimo kokybės kriterijų įvertino „Labai gerai“. Tačiau 29,2 proc. apklaustųjų pramogoms Klaipėdos mieste skyrė įvertį „Gerai“. Visgi 27,5 proc. studentų rinkosi atsakymą „Vidutiniškai“ ir net 23,1 proc. – „Patenkinamai“. Toks platus pramogų kriterijaus vertinimų išsibarstymas gali būti

sąlygojamas individualių respondentų poreikių pramogų tematikai, jų turiniui bei kokybės suvokimo spektro platumo.

Šiuos gyvenimo kokybės kriterijų vertinimus respondentai apibendrino įvertindami bendrą gyvenimo kokybę Klaipėdoje. Trečdalis (29,2 proc.) apklausos dalyvių čia pažymėjo atsakymą „Gerai“, o beveik trečdalis (27,5 proc.) – „Vidutiniškai“. Tačiau aktualu pastebėti, jog beveik ketvirtadalis (23,1 proc.) apklaustųjų čia skyrė įvertinimą tik „Patenkinamai“.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina savo užimtumą, turimą laisvalaikį. Nustatyta, kad beveik pusė apklaustųjų (44 proc.) jaučiasi tarsi turėtų pernelyg mažai laisvalaikio, o maždaug kita pusė (50,2 proc.) teigia, jog laisvalaikio turi pakankamai. Tačiau tik 5,8 proc. apklaustųjų mano, jog laisvalaikio turi pernelyg daug.

Siekiant tiksliau įvertinti šiuos duomenis, absolventų buvo teirujamasi apie jų užimtumo formas bei jų raišką kasdieniniame gyvenime (20 lentelė).

20 Lentelė. Absolventų veiklų laisvu nuo formaliojo ugdymo užsiėmimų laiku vertinimų procentinis pasiskirstymas

Veikla	Nuolat	Kartą per savaitę	Kartą ar du per mėn.	Kelis kartus per metus	Niekada
Sportuoju, dalyvaudamas klubo ar komandos veikloje	8,7	10,7	14,4	19,9	46,3
Sportuoju savarankiškai	22,5	28,1	14,7	23,1	11,6
Muzikuoju	2,3	6,9	6,1	13	71,7
Lankausi parkuose	11,8	28,3	42,2	12,8	4,9
Užsiimu kūrybine veikla	8,7	16,5	20,2	16,5	38,1
Lankausi kultūros renginiuose	5,2	4	47,4	33,9	9,5
Lankausi sporto renginiuose	1,4	4	16,5	50,9	27,2
Lankausi Kultūros fabrike	1,7	2	7,2	32,7	56,4
Leidžiu laisvalaikį gamtoje	17,6	35,1	35,5	10,1	1,7
Dalyvauju visuomeninėje veikloje	2,6	5,5	21,9	42,5	27,5
Leidžiu laisvalaikį prekybos ir pramogų centruose	3,2	19,4	48,8	13	15,6
Leidžiu laiką, naršydamas internete	59,3	27,7	11,5	0,6	0,9
Laisvalaikį leidžiu su draugais	33,2	44,2	16,8	5,8	0
Lankausi miesto centre, senamiestyje	22	32,7	32,1	10,9	2,3
Laisvalaikį leidžiu su tėvais/ artimaisiais	37,3	37,6	18,7	6,4	0
Keliauju	6,9	6,9	27,2	46,2	12,8
Mokausi	17,1	11,8	22	30,6	18,5

Tyrimo rezultatai rodo, jog respondentų veiklos laisvu laiku yra skirtingos bei priklausomos nuo didelio spektro asmeninių veiksmų. Tačiau stebimos ryškios veiklų pasiskirstymo ir dalyvavimo jose intensyvumo tendencijos. Jaunimui santykinai mažai būdinga muzikuoti (71,7 proc. respondentų įvardijo, jog nemuzikuoja.). Visgi 9,2 proc. apklaustųjų teigė, jog muzikavimas jiems yra nuolatinė arba bent kartą per savaitę vykdoma veikla. Kiek nuosčiau pasiskirstė respondentų atsakymai vertinant kūrybinių veiklų dažnumą jų laisvalaikyje. 38,1 proc. respondentų akcentavo, jog šio tipo veiklos jiems visiškai nebūdingos, tačiau 16,5 proc. respondentų pažymėjo, jog šios veiklos jiems būdingos bent kelis kartus per metus, o kartą per mėnesį – 20,2 proc. Tokie absolventų atsakymai leidžia daryti prielaidą, jog muzika ir kūryba suaugusio žmogaus gyvenime atlieka tik hobi vaidmenį, atsiejant tai nuo reguliarių saviraiškos veiklų.

Aktualu ir tai, kiek absolventams būdingas užsiėmimas sportine veikla. 46,3 proc. respondentų įvardijo, jog sistemingų sportinių veiklų nevykdo. Kiek daugiau nei dešimtdalis (11,6 proc.) absolventų teigė niekada nesportuojantys ir savarankiškai. Visgi, sportines veiklas sistemingai vykdo 19,4 proc. apklaustųjų, o sistemingai savarankiškai sportuoja net 50,6 proc. absolventų.

Tyrimu buvo siekta išsiaiškinti ir absolventų polinkį į papildomą socialinį aktyvumą, dalyvavimą mieste organizuojamuose renginiuose ir kitas socialinio gyvenimo formas.

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventams būdingas žemas dalyvavimas kultūriniuose ir sporto renginiuose. Kultūriniuose renginiuose nuolat arba kas savaitę lankosi tik 9,2 proc. respondentų. Nuolat arba kas savaitę besilankantys sporto renginiuose pažymėjo 5,4 proc. apklaustųjų. Šiuos duomenis patvirtina ir tai, kad 43,4 proc. respondentų kultūriniuose renginiuose lankosi tik kartą per metus arba visai nesilanko. Tačiau pusė apklaustųjų (47,4 proc.) teigė bent kartą per mėnesį apsilankantys kultūriniuose renginiuose.

Papildomos aktyvios socialinės veiklos tarp aukštųjų bei profesinių mokyklų absolventų nėra itin populiarios ir dažnos. Kultūros fabriko kaip aktyvaus ir verslaus jaunimo traukos centro, įvairiais renginiais pasižyminčios vietos populiarumas tarp absolventų nėra didelis. Dažnai ši vieta lankoma tik 3,7 proc. respondentų. Tuo tarpu net 89,1 proc. absolventų pažymėjo, jog šioje vietoje yra lankęsi tik kartą ar du per metus arba nėra buvę visai.

Stebima situacija, jog papildomas mokymasis absolventų tarpe nėra dažnas. Pusei jų (49,1 proc.) šio tipo veikla būdinga tik kartą per metus arba nebūdinga visai ir tik ketvirtis apklaustųjų teigia, jog savo žinių ir įgūdžių tobulinimu užsiimantys nuolat (28,9 proc.).

Taip pat tarp absolventų nebūdingas dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Visuomeninėse veiklose nedalyvauja 27,5 proc. respondentų. Tik iš dalies šios veiklos būdingos 42,5 proc.

apklaustųjų. Šios veiklos būdingos nuolat 2,6 proc., kartą per savaitę 5,5 proc. ir kartą ar du per mėnesį 21,9 proc. respondentų.

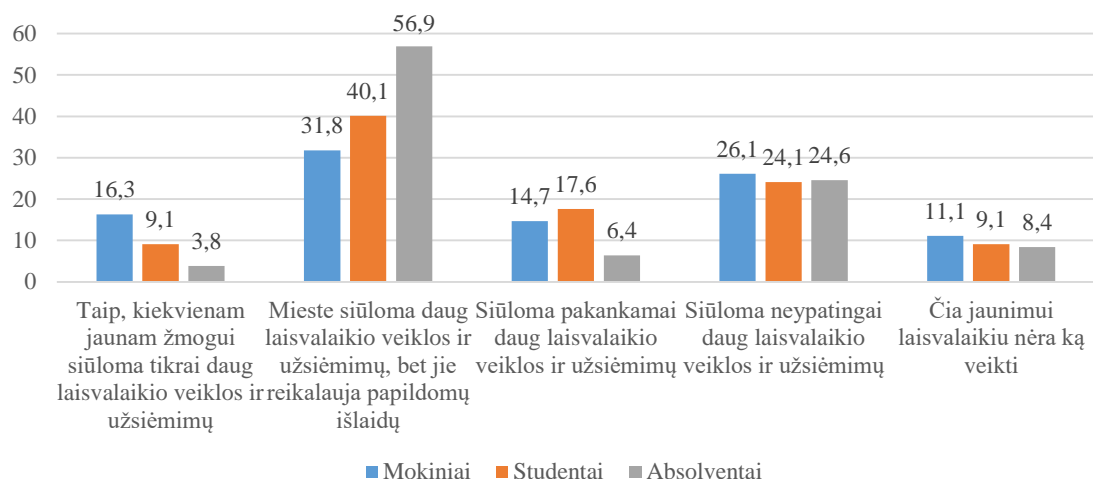
Absolventams būdinga bent kartais leisti laiką miesto centre, senamiestyje. 77,4 proc. apklaustųjų teigia čia apsilankantys bent kartą per savaitę. Tačiau net 71,4 proc. respondentų įvardijo, jog laisvą laiką prekybos centruose būdinga leisti kelis kartus per mėnesį ar kartą per savaitę. Tačiau šiuos duomenis bent iš dalies iškreipia tai, jog prekybos centruose paranku įsigyti visas buičiai reikalingas prekes. Tokį spėjimą patvirtina ir duomenys apie tai, jog 35,1 proc. absolventų būdinga bent kartą per savaitę laiką leisti gamtoje. Šią laisvalaikio leidimo formą pasirenkantys kartą ar kelis per mėnesį įvardijo trečdalis respondentų (35,5 proc.) ir bent kartą per metus – beveik penktadalis (10,1 proc.) apklaustųjų.

Taip pat buvo domimasi apie absolventų lankymąsi miesto parkuose. Kartą per savaitę juose apsilanko 28,3 proc. apklaustųjų, o kartą ar du per mėnesį kiek mažiau nei pusė, t. y. 42,2 proc.

Nemaža dalis respondentų dalį laisvalaikio skiria pasyviai poilsiui, komunikacijos artimiausiuose socialiniuose ratuose palaikymui. Dauguma apklaustųjų bent kartą per savaitę skiria bendravimui su draugais (77,4 proc.). 74,9 proc. apklaustųjų teigia bent kartą per savaitę leidžiantys laiką su tėvais, artimaisiais. Šiuos duomenis puikiai papildė ir respondentų laisvalaikiui būdingas polinkis daug laiko praleisti internete. 87 proc. absolventų įvardijo, jog nuolat ar bent kelis kartus per savaitę tam skiria savo laisvalaikį. Tik dešimtadalis apklaustųjų naršymo internete nelaiko reguliaria veikla.

Apibendrinat galima teigti, jog Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventai laiką leidžia priklausomai nuo turimo laisvo laiko, pomėgių ir finansinių galimybių. Polinkis laisvalaikį leisti daugiausiai pasyviai, bendraujant siauruose socialiniuose ratuose, santykinai žemas socialinis aktyvumas, gali lemti mažėjantį pasitikėjimą galimybėmis sėkmingai įsitvirtinti ir konkuruoti darbo rinkoje, o tai savo ruožtu gali paskatinti nusiteikimo emigruoti raišką. Aktualu ir tai, jog absolventų, studentų ir mokinių laisvalaikio praleidimo formų proporcijos yra labai panašios, tačiau analizuojant absolventų pasirinkimus stebimas bent santykinai ryškesnis polinkis nemokamoms arba minimaliai kainuojančioms laisvalaikio veikloms.

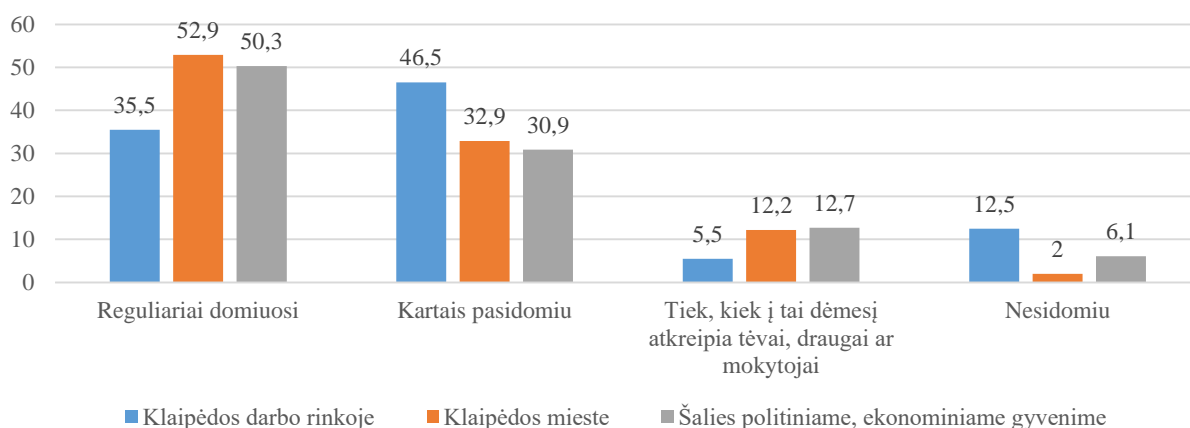
Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip Klaipėdos aukštųjų bei profesinių mokyklų absolventai vertina užimtumo pasiūlą laisvalaikiu. 46-ame paveiksle pateikiami duomenys bei palyginimas su mokinių ir studentų tikslinių grupių pasirinkimų procentiniu pasiskirstymu.

46 pav. Mokinių, studentų ir absolventų laisvalaikio užimtumo pasiūlos Klaipėdoje vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, kad absolventų, studentų ir mokinių grupių nuomonių apie laisvalaikio užimtumo pasiūlą Klaipėdos mieste yra santykinai panašios. Stebimi tik kai kurie žymesni skirtumai. Tarp trijų tyrimo tikslinių grupių absolventai akivaizdžiai dažniau teigia, jog mieste yra siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, bet jie reikalauja papildomų išlaidų.

Absolventų dėmesio pasiskirstymas Klaipėdos darbo rinkai, Klaipėdos kultūriniam ar šalies politiniam, ekonominiam gyvenimui pateikiamas 47-ame paveiksle.

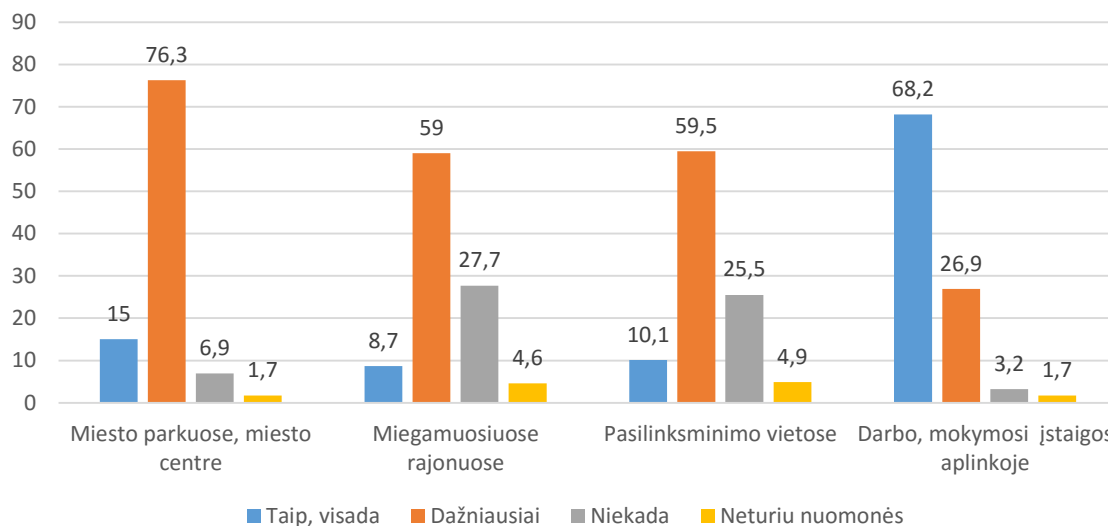

47 pav. Absolventų domėjimosi darbo rinkos, gyvenamosios vietovės ir šalies politinio gyvenimo pokyčiais pasirinkimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventai daug dėmesio skiria socialinės – ekonominės aplinkos stebėjimui. Trečdalis (35,5 proc.) respondentų reguliariai domisi ir beveik pusė (46,5 proc.) kartais pasidomi pokyčiais Klaipėdos darbo rinkoje. Tokie tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, jog tarp apklaustųjų vyrauja poreikis ieškoti geresnės darbo vietos, didesnių profesinės savirealizacijos galimybių ar geresnio atlygio. Apklaustiesiems būdinga stebėti ir Klaipėdos miesto gyvenimo

pokyčius. Tai reguliariai daro 52,9 proc. ir kartais pasidomi 32,9 proc. apklaustųjų. Taip pat stebimas ir santykinai aktyvus domėjimasis šalies politine, ekonomine situacija. 81,2 proc. apklaustųjų bent kartais pasidomi Lietuvos politinėmis, ekonominėmis naujienomis. Lyginant su mokinių ir studentų atsakymais, stebimas didesnis socialinės aplinkos analizavimas.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina savo saugumą, lankydami skirtingose miesto erdvėse (48 pav.).

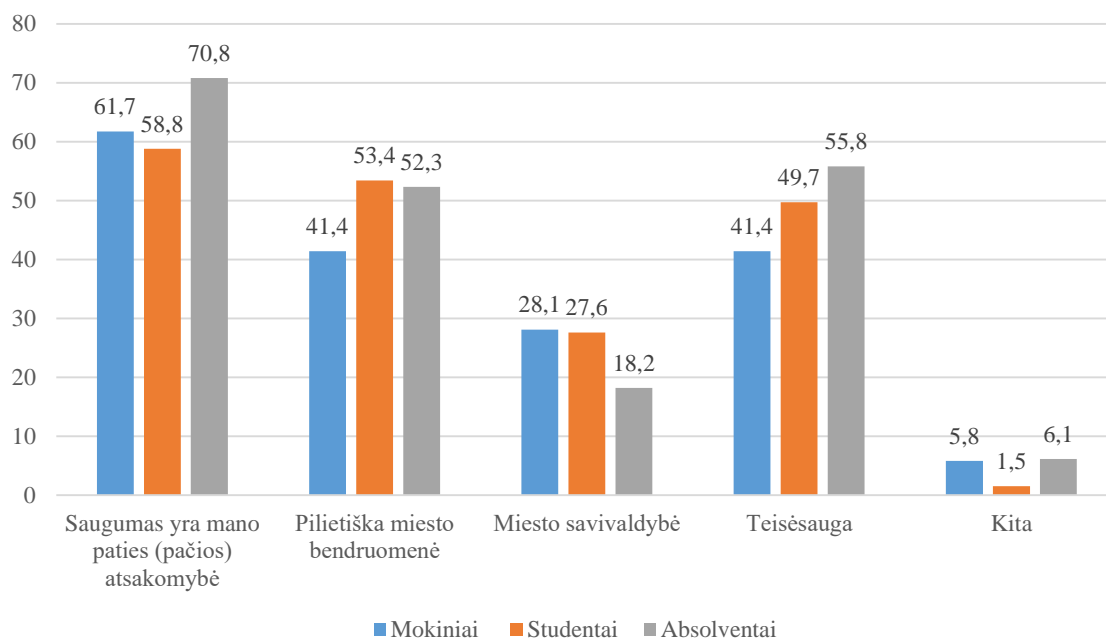

48 pav. Absolventų miesto erdvių saugumo vertinimų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventai saugiausiai jaučiasi darbo ar mokymosi vietoje. 68,2 proc. jų įvardijo, jog šioje aplinkoje visada jaučiasi saugūs ir 26,9 proc. – „Dažniausiai“. Viešos miesto erdvės šio įvertinimo sulaukė rečiau. Miesto centre visada saugiais jaučiasi 15 proc. respondentų (ši atsakymo variantą pasirinko 33,2 proc. mokinių), o miegamuosiuose kvartaluose bei pasilinksminimo vietose visada saugiais jaučiasi atitinkamai 8,7 proc. ir 10,1 proc. apklausos dalyvių. Stebima situacija, kad absolventai skirtingas Klaipėdos miesto erdves laiko mažiau saugiomis nei mokiniai ar studentai.

Svarbu pastebėti, jog vertindami savo saugumo pojūtį skirtingose miesto erdvėse visų tyrimo grupių respondentai daugiausia rinkosi atsakymą „Dažniausiai“. Miesto centre dažniausiai jaučiasi saugūs 76,3 proc. absolventų, miegamuosiuose kvartaluose – 59 proc., pasilinksminimo vietose – 59,5 proc. apklaustųjų.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ką absolventai laiko atsakingu už miesto erdvių saugumą. Šiuos duomenis pravartu palyginti su mokinių ir studentų tikslinių grupių atsakymų procentiniu pasiskirstymu (49 pav.). Respondentai, atsakydami į šį klausimą, galėjo pasirinkti keletą atsakymų variantų.

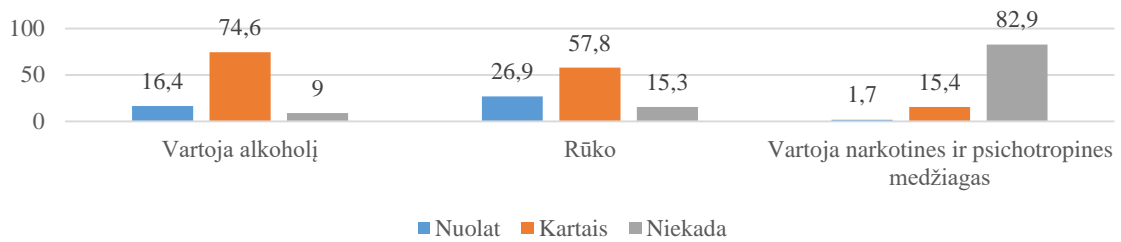

49 pav. Mokinių, studentų ir absolventų nuomonių atsakomybės už saugumą mieste procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog daugiausiai atsakomybės už saugumą absolventai linkę prisiimti sau (70,8 proc.). Šis atsakymas dominavo ir studentų bei mokinių grupių atsakymuose. Taip pat daug atsakomybės už miesto erdvių saugumą absolventai skiria ir miesto bendruomenei (52,3 proc.). Tai labai panašus vertinimas kaip ir studentų imtyje. Kiek mažiau atsakomybės už saugumą mieste bendruomenei skiriama mokinių imtyje (41,4 proc.). Tai rodo, jog vyresni Klaipėdos bendruomenės nariai yra linkę tikėtis mažiau pagalbos iš aplinkinių.

55,8 proc. absolventų vertinimu daug reikšmės saugumui mieste turi teisėsauga. Taip pat mano 49,7 proc. studentų ir 41,4 proc. mokinių. Aktualu įvardyti, jog absolventai rečiau nei studentai ir mokiniai yra linkę atsakinga už miestiečių saugumą laikyti savivaldybę (18,2 proc.). Taip pat 6,1 proc. absolventų pasirinko atsakymą „Kita“. Jie patikslino, jog saugumas priklauso nuo konkrečios miesto vietos, paminėjo, jog aktualu spręsti miesto erdvių apšvietimo, aktyvesnio policijos patruliavimo bei miesto erdvių stebėjimo kamerų tinklo plėtros klausimus.

Siekiant patikslinti tyrimo duomenis apie tai, kaip Klaipėdos miesto aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigų absolventai vertina savo saugumą mieste, buvo norima išsiaiškinti priklausomybes keliančių medžiagų vartojimo paplitimą respondentų aplinkoje (50 pav.).

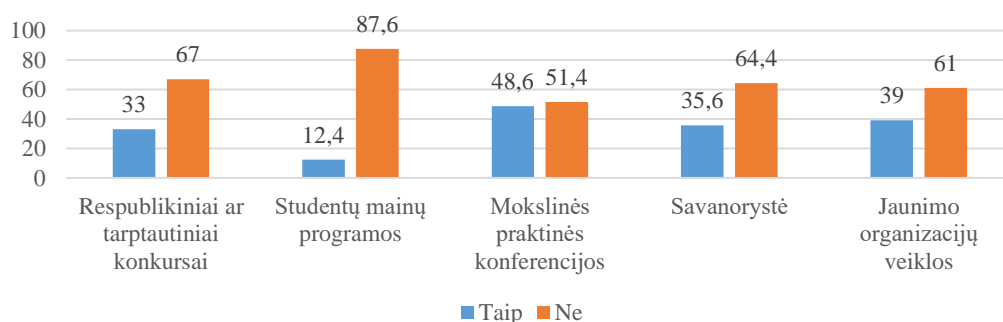
50 pav. Absolventų aplinkoje paplitusių priklausomybes keliančių, draudžiamų medžiagų vartojimo dažnumo procentinė išraiška

Tyrimo rezultatai rodo, jog tarp absolventų tiek rūkymas, tiek alkoholio vartojimas yra santykinai paplitęs. 57,8 proc. apklaustųjų teigė, jog jų aplinkoje kartais rūkoma ir 74,6 proc. apklaustųjų pažymėjo, jog jų aplinkoje kartais vartojamas alkoholis. Tai rodo šių žalingų įpročių toleravimą. Svarbu ir tai, jog 82,9 proc. absolventų teigė, jog jų aplinkoje nepasitaiko atvejų, kai vartojamos narkotinės medžiagos.

Šiuos duomenis papildė ir informacija apie tai, kaip respondentai vertina žalingų įpročių problemos aktualumą jų aplinkoje. 33,9 proc. apklaustųjų mano, jog žalingi įpročiai yra aktuali problema jų aplinkoje, 14,8 proc. respondentų nuomonės šiuo klausimu neturi ir 54,6 proc. absolventų žalingų įpročių nelaiko svarbia jų aplinkos problema.

Siekiant įvertinti, kiek tyrimo respondentai turi galimybių lyginti gyvenimo kokybę Klaipėdos ir kituose Lietuvos ir užsienio miestuose, buvo domimasi, ar jie yra lankęsi svetur ir buvo ten ilgesnį laiko tarpą. 63 proc. respondentų teigė, jog yra praleidę laiko kituose miestuose ne mažiau nei savaitę (nuosekliai). Jie įvardijo, jog tai buvo poilsinės arba studijų, darbo, kelionės dalyvaujant įvairiuose projektuose, stažuotėse, mokymuose. Asmenys pateikę tokią informaciją akcentavo užsienio valstybių, miestų patrauklumą profesinės veiklos galimybėmis, darbo santykių lankstumu, lygino darbo atlygio proporcijas Lietuvoje ir užsienyje.

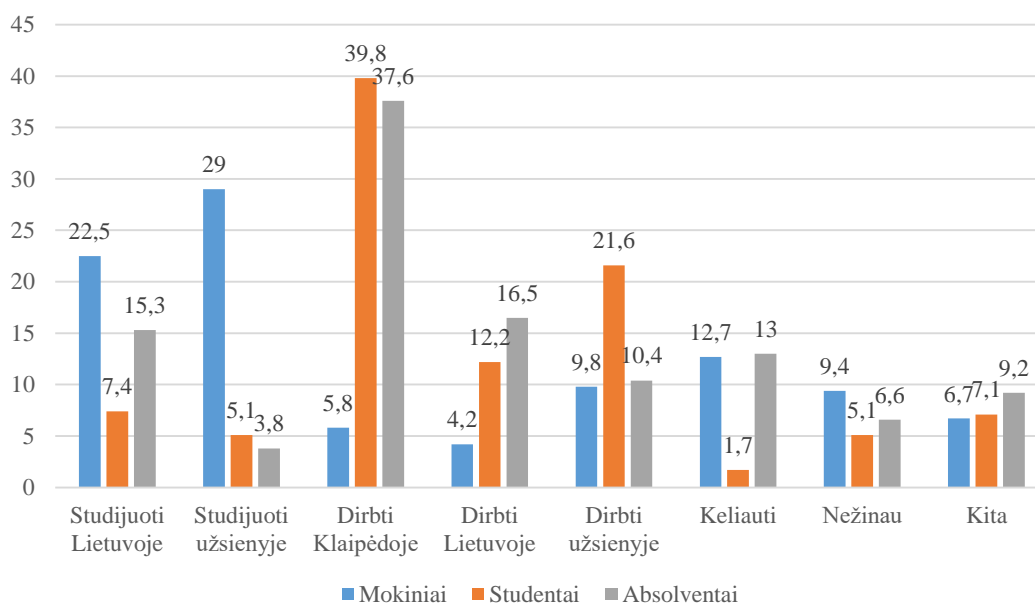
Tyrimo metu buvo siekiama įvertinti, kiek aktyvus jaunimas dalyvavo apklausoje. Tai vertinant buvo tiriami absolventų dalyvavimas specifinėje ar itin profesinėje veikloje (51 pav.).

51 pav. Absolventų dalyvavimo įvairiose veiklose procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog tiek absolventų, tiek studentų, tiek mokinių tikslinėse grupėse aktyvumas tipinėse savirealizacijos veiklų kryptyse populiarus panašiai. Respublikiniuose ar tarptautiniuose konkursuose teigė dalyvavę 67 proc. absolventų (50 proc. studentų ir 52,8 proc. mokinių). Mainų programose dalyvavo 12,4 proc. absolventų (11,6 proc. studentų ir 12 proc. mokinių). Mokslinėse konferencijose dalyvavę teigė 48,6 proc. absolventų (39,5 proc. studentų ir 36,3 proc. mokinių). Savanoriškas veiklas vykde teigia 35,6 proc. absolventų (42,9 proc. studentų ir 46,5 proc. mokinių). Jaunimo organizacijų veiklose pažymėjo dalyvavę 39 proc. absolventų (50,3 proc. studentų ir 48,3 proc. mokinių). Tokie tyrimo duomenys rodo, jog mokiniai, lyginant su studentais ir absolventais, yra šiek tiek aktyvesni. Tai rodo, jog yra itin tinkamos sąlygos mokinių tikslinei auditorijai formuoti socialinio užsakymo informacines žinutes ir tvirtinti pozityvias nuostatas apie studijas, gyvenimą ir darbą Klaipėdoje.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ką absolventai norėtų veikti pabaigę studijas (52 pav.).

52 pav. Absolventų ateities planų procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventai labiausiai norėtų dirbti Klaipėdoje (37,6 proc.) arba tiesiog Lietuvoje (16,5 proc.). 15,3 proc. absolventų svarsto tęsti studijas Lietuvoje, o 13 proc. tiesiog keliauti. Tačiau 10,4 proc. yra pasirengę išvykti dirbti į užsienį ir 3,8 proc. studijuoti užsienyje. Visgi stebima teigiama tendencija, jog absolventai nori toliau studijuoti Lietuvoje. Tai dvigubai daugiau atsakymų nei gauta analizuojant duomenis apie siekius tęsti studijas studentų imtyje (7,4 proc.). Tuo tarpu studijų tęsimo užsienyje galimybes ir norus studentai vertina panašiai kaip ir absolventai.

Tokius svarstymus turi 5,1 proc. studentų. Tačiau pastebimas labai ryškus mokinių noras studijuoti užsienyje. Šį atsakymo variantą pasirinko 29 proc. respondentų.

Atsakymą „Nežinau, kuo norėčiau užsiimti įgijęs profesinę kvalifikaciją“ pasirinko 6,6 proc. respondentų. Tai panašu į studentų imties (5,1 proc.) bei mokinių imties (9,4 proc.) pasirinkimus. Tokie tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, jog dalis absolventų galimai neranda asmeninio tapatumo su įgyta profesija ir nėra priėmę sprendimo. Taigi, šios respondentų dalies nuostatos gyvenamosios vietos ir darbo atžvilgiu yra nesusiformavusios.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip studentai vertina studijų kokybę. Siekiant aiškesnių vertinimų, buvo pateikti esminiai studijų kokybės vertinimo kriterijai (21 lentelė).

21 Lentelė. Studijų kokybės vertinimas absolventų tikslinėje grupėje

	<i>Labai prastai Puikiai</i>									
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Mokomųjų dalykų pasiūla	4,7	3,9	4,7	3,3	14,9	7,9	24,6	19,2	10,7	6,1
Mokomųjų dalykų temų aktualumas	0,9	0,6	3,9	7,3	13,9	10,7	18,8	25,9	10,4	7,6
Studijų materialinė bazė (bibliotekų ištekliai, kompiuterių klasės, laboratorijos, auditorijų patogumas ir pan.)	2,3	1,4	3,8	5,5	16,1	12,7	12,1	19,5	18,5	8,1
Auditorinių užsiėmimų kokybė	1,7	0,6	1,7	8,7	8,1	8,1	21,4	27,9	19,8	2
Studijų proceso organizavimas	0,9	0,9	2,3	10,4	8,1	10,8	17,1	24,7	18,2	6,6
Dėstytojų ir mokymo įstaigos administracijos konsultacijos ir parama studentams	1,7	3,8	3,5	4,5	8,7	12,1	12,7	18,8	23,8	10,4
Praktikų organizavimas	2	0,9	5,8	7,5	10,7	11,8	11,7	27,1	16,4	6,1

Tyrimo rezultatai rodo, jog respondentai studijas Klaipėdos mieste vertina pozityviai. Visų studijų kokybės vertinimo kriterijų įverčių pasiskirstymas absolventų apklausoje ganėtinai didelis.

Geriausių įvertinimų susilaukė auditorinių užsiėmimų vertinimas. 39,1 proc. respondentų skyrė 7-9 balus. Panašiai vertinamos dėstytojų ir įstaigų administracijos atstovų konsultacijos bei parama studentams. 23,8 proc. respondentų šį kriterijų įvertino 9 balais, 18,8 proc. respondentų skyrė 8 balus. Panašiai absolventų vertinamas ir studijų proceso organizavimas. 42,9 proc. respondentų jį įvertino 8-9 balais. 17,1 proc. apklaustųjų skyrė 7 balus iš dešimties galimų.

Tyrimas parodė, kad beveik pusė absolventų gana gerai vertina ir mokomųjų dalykų pasiūlą. 43,8 proc. respondentų šį studijų vertinimo kriterijų įvertino 7-8 balais. Kiek prasčiau buvo įvertintas mokomųjų dalykų temų aktualumas. 44,7 proc. respondentų šiam vertinimo kriterijui skyrė 7-8 balus. Tačiau net 24,6 proc. apklausos dalyvių skyrė 5 arba 6 balus.

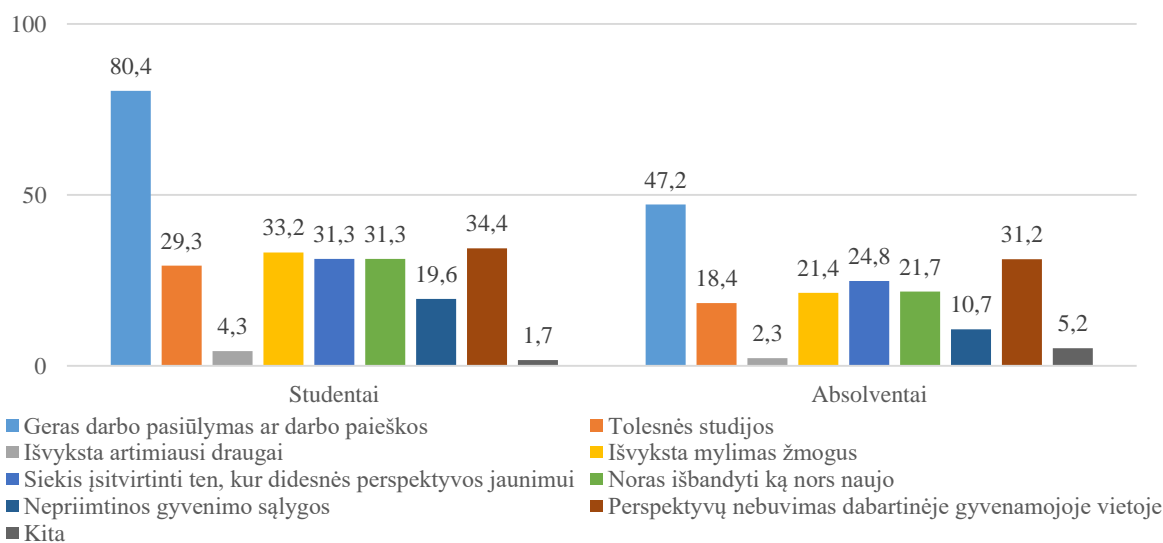
Tačiau aktualu pastebėti tai, jog absolventai pozityviai vertina ir materialinę studijų aplinką. 38 proc. apklaustųjų šiam studijų kokybės vertinimo kriterijui skyrė 8-9 balus iš dešimties galimų.

Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog absolventai iš esmės studijas Klaipėdos mieste vertina gerai. Nors jų nuomonė nėra vieninga, tačiau gana didelį absolventų vertinimų procentinį pasiskirstymą gali lemti ir asmenybiniai vertinimai, pagrįsti subjektyviu studijų kokybės suvokimu.

Aktualu ir tai, jog visos jaunimo apklausoje dalyvavusios grupės studijų procesą vertina panašiai. Tai rodo, jog aplinkos vertinimai neretai yra pagrįsti subjektyviais vaizdiniais ir įsitikinimais, sąlygojamais ne tik aplinkos kriterijų kokybės, bet ir socialinės aplinkos informacinio poveikio.

Taip pat buvo domimasi, kokio dydžio atlygio už darbą absolventai nori gauti dirbdami po diplomo įgijimo. Atlygio dydžio verčių variacijos pasiskirsčiusios itin plačiai. Tai apima darbo atlygį nuo 350 iki 2000 EUR per mėnesį. Vidutinė atlyginimo po studijų baigimo vertė yra 563,49 EUR. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ir tai, kokį atlyginimą absolventai tikisi gauti praėjus 3 metams po studijų baigimo. Atlygio dydžio verčių variacijos išsibarsčiusios itin plačiai. Tai apima darbo atlygį nuo 500 iki 4000 EUR per mėnesį. Vidutinė atlyginimo praėjus 3 metams po studijų baigimo vertė yra 1016,7 EUR. Tokios didelės darbo atlygio, kurio tikimasi po studijų baigimo bei įgijus patirties žirklys aiškintinos tuo, kad tyrime dalyvavo absolventai profesijas įgiję skirtingose profesinėse ir aukštosiose mokyklose. Jų numatomos darbo galimybės ir atlygio dydžiai yra itin skirtingi. Didžiausi pirmojo darbo atlygio įverčiai sietini su techninių specialybių atstovų lūkesčiais bei sportininkų darbo atlygiu.

Tyrimo metu buvo bandoma išsiaiškinti, kokios priežastys gali paskatinti jaunimą pakeisti savo gyvenamąją vietą, išvykstant toliau studijuoti, dirbti, gyventi į kitus Lietuvos miestus ar užsienį. Respondentai galėjo nurodyti kelias priežastis (53 pav.).

53 pav. Priežasčių, galinčių paskatinti absolventus keisti gyvenamąją vietą, procentinis pasiskirstymas

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventams svarbiausia gyvenamosios vietos keitimo priežastis yra geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos. Studentai šią priežastį pažymėjo 80,4 proc. atvejų, absolventai – 47,2 proc.

Antra pagal svarbą priežastis keisti gyvenamąją vietą yra perspektyvų nebuvimas dabartinėje gyvenamojoje vietoje. Studentai šią priežastį pažymėjo 34,4 proc. atvejų, absolventai – 31,2 proc. Šiuos duomenis papildo ir tai, kad 24,8 proc. absolventų ir 31,3 proc. studentų pakeistų gyvenamąją vietovę tiesiog ieškodami geresnių gyvenimo perspektyvų. Tiriamuosius paskatinti išvykti gyventi kitur gali ir „Noras išbandyti ką nors naujo“. Studentai šią priežastį pažymėjo 31,3 proc. atvejų, absolventai – 21,7 proc. Tokie tyrimo rezultatai rodo, jog jauni žmonės nėra linkę atmesti emigracijos galimybes, jei tai suteiks galimybes efektyviau save realizuoti darbo rinkoje, turėti geresnes gyvenimo sąlygas.

Aktualu ir tai, jog tiek absolventams (21,4 proc.), tiek studentams (33,2 proc.) sviri priežastis keisti gyvenamąją vietą – mylimo žmogaus išvykimas. Tiesa, stebimas mažesnis tokios nuostatos buvimas absolventų imtyje, tačiau jis gali būti aiškinamas ir tuo, jog Lietuvoje populiarus „Santykių per atstumą“ modelis, kai vienas iš šeimą kuriančios poros asmenų dirba ir didesnę laiko dalį gyvena užsienyje.

Absolventams lieka aktualus studijų kainos klausimas pasirenkant gyvenamąją vietą ar priimant sprendimą ją keisti (18,4 proc.), o artimiausių draugų išvykimas tarp absolventų iš esmės nebėra laikomas svarbia priežastimi keisti gyvenamąją vietą.

Lyginant absolventų ir studentų pasirinkimus stebima tendencija, juo daugelis pasirinkimų tarp studentų yra kiek labiau išreikštas nei absolventų. Tai gali būti sąlygota ir to, kad kiekvienas respondentas galėjo pažymėti keletą jam svarbių gyvenamosios vietos keitimo priežasčių bei to, kad absolventams dažniau nei studentams būdingas noras įsitvirtinti esamoje gyvenamojoje vietoje išlaikant susikurtą buitį, kuriamus namus.

10,7 proc. respondentų pažymėjo, jog nepatenkinamos gyvenimo sąlygos gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą. 5,2 proc. apklaustųjų pasirinko ir atsakymą „Kita“. Jie paminėjo, jog keisti gyvenamąją vietą paskatintų geresnės gyvenimo sąlygos kitur, karo grėsmė, karjeros galimybės, prastos verslo aplinkos sąlygos, šeimos narių išvykimas gyventi ir dirbti užsienyje. Keli respondentai tiesiog paminėjo, kad jau yra priėmę sprendimą išvykti gyventi kitur.

Tyrimas parodė, kad tarp priežasčių, galinčių paskatinti respondentus keisti gyvenamąją vietą bei jų polinkio domėtis pokyčiais socialinėje aplinkoje yra statistiškai reikšmingų ryšių. Nustatant šiuos ryšius atlikta Spearman rho koreliacinė analizė (Pastaba. Koreliacijos koeficientas interpretuojamas $0,40 < r < 0,60$ - ryšys esminis; $0,60 < r < 0,80$ - ryšys stiprus; $0,80$ - ryšys labai stiprus. Pateiktos tik statistiškai reikšmingus ryšius atspindinčios reikšmės).

Nustatytas statistiškai reikšmingas stiprus neigiamas koreliacinis ryšys tarp absolventų nuomonės, jog juos gali paskatinti keisti gyvenamąją vietą nepriimtinos gyvenimo sąlygos dabartinėje gyvenamojoje vietoje bei apklaustųjų suteikta informacija, jog po studijų baigimo gyvena su tėvais (nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas koreliacinis ryšys $r = 0,62$). Toks ryšys leidžia daryti prielaidą, jog asmenims, po studijų baigimo gyvenantiems su tėvais, itin reikšminga tampa finansiškai savarankiško gyvenimo pradžia, kurią iš esmės garantuoja norimas darbo užmokestis.

Tyrimo metu buvo siekiama patikslinti tai, kaip absolventai vertina savo galimybes išvykti gyventi kitur. Net 88,8 proc. apklaustųjų teigia, jog jiems nebūtų sunku išvykti gyventi kitur. Tačiau 17,2 proc. respondentų pažymėjo, jog jiems būtų sudėtinga išvykti gyventi kitur. Jie teigia, jog jau turi nuosavą būstą, negali palikti senstančių tėvų, sudėtinga išvykti į užsienį auginant vaikus. Keletas respondentų paminėjo ir nenorą dirbti nekvalifikuoto darbo bei baimė išvykti į užsienį neturint pinigų, kurių reikėtų norint išsilaikyti užsienyje pirmus mėnesius.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, į kokius kriterijus studentai yra linkę atsižvelgti planuodami savo gyvenamąją vietą, miestą po studijų baigimo (22 lentelė).

22 Lentelė. Gyvenamosios vietos pasirinkimo po aukštosios ar profesinės mokyklos baigimo kriterijų aktualumo procentinis pasiskirstymas absolventų grupėje

	Labai aktualu	Aktualu	Nei aktualu, nei neaktualu	Neaktualu	Visiškai neaktualu
Atstumas iki tėvų namų	32,4	24,9	23,6	12,5	6,6
Konkretus darbo pasiūlymas	59	20,4	11	6,4	3,2
Nemokama studijų vieta	27,2	25,1	23,2	13,8	10,7
Bendras miesto patrauklumas	28,4	32,4	21,4	12,7	5,1
Geros miesto ekonominės perspektyvos	32,7	28,6	19,3	11,6	7,8
Palankesnės sąlygos įsigyti/išsinuomoti būstą	65,6	24,3	5,2	3,7	1,2
Kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui	22,3	34,7	19,8	17,8	5,4
Gera atmosfera mieste, gyvybingas miestas, daug jaunų žmonių	28,4	39,6	18,6	10,2	3,2
Mažesni gyvenimo kaštai	27,7	39,4	10,4	12,8	9,7
Galimybė greitai susirasti darbą	56,8	31,8	6,5	4,3	0,6

Aktualiausia laikoma galimybė greitai rasti darbą. 56,8 proc. absolventų tai labai aktualu ir 31,8 proc. – aktualu. Renkantis gyvenamąją vietą labai aktualiu (59 proc.) arba aktualiu (20,4 proc.) veiksniu laikomas konkretus darbo pasiūlymas bei nemokama studijų vieta (labai aktualia įvardijo 27,3 proc. respondentų, o aktualia – 25,1 proc.). Tačiau studijų vietos klausimas neatrodo labai aktualus 21,4 proc. respondentų.

Greta šių kriterijų labai aktualiu (65,6 proc.) veiksmu laikomos palankios sąlygos išsinuomoti, įsigyti būstą. Aktualiomis jas įvardijo 24,3 proc. apklaustųjų.

Taip pat svarbiais aspektais matomi ir kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui (labai aktualu – 22,3 proc. ir aktualu – 34,7 proc.) bei gera atmosfera mieste, pasižyminčiame gyvybingumu (labai aktualu – 28,4 proc. ir aktualu – 39,6 proc.). Tačiau šiuos aspektus dauguma respondentų įvertino kaip aktualius.

Panašiai įvertinti ir bendras miesto patrauklumas bei miesto ekonominės perspektyvos (atitinkamai įvertinimas aktualu skirtas 32,4 proc. ir 28,4 proc. absolventų). Nemažiau svarbiais laikomi ir mažesni pragyvenimo kaštai (labai aktualu 27,7 proc. respondentų ir aktualu 39,4 proc. apklaustųjų).

Tokios tendencijos leidžia daryti prielaidą, jog absolventai yra linkę rinktis ekonomiškai palankią gyvenimo vietą. Jie, lyginant su mokiniais, mažiau emociškai prisirišę prie tėvų (globėjų) ir draugų. Stebima situacija, jog jaunimui aktualus bendras miesto patrauklumas, tačiau svarbiausiais veiksniais laikomi materialinės gerovės ir jos gerinimo perspektyvų rodikliai.

Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip absolventai vertina Klaipėdą kitų Lietuvos miestų kontekste. Buvo prašoma įvertinti pirmus keturis pagal dydį Lietuvos miestus remiantis išskirtais kriterijais. Visus miestus buvo prašoma įvertinti balais nuo vieno iki keturių, kur vienetas reiškia žemiausią įvertinimą, o ketvertas – aukščiausią (23 lentelė).

23 Lentelė. Lietuvos didžiųjų miestų patrauklumą apibūdinančių kriterijų vidurkių pasiskirstymas absolventų grupėje

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
Miesto atmosfera, socialinis – ekonominis gyvybingumas ir progresyvumas	3,152	2,193	3,109	1,568
Miesto patrauklumas gyventi jaunimui	3,374	2,364	2,747	1,614
Galimybės studijuoti ar įgyti profesiją	3,407	2,682	2,484	1,534
Galimybės jaunam žmogui susirasti darbą	3,429	2,568	2,495	1,568
Galimybės tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą	3,422	2,511	2,626	1,534
Galimybės turiningam laisvalaikiui, pramogoms	3,527	2,529	2,527	1,517
Miesto saugumas	2,839	2,012	3,256	1,859
Miesto bendruomenės draugiškumas	2,839	1,882	3,178	2,082
Paslaugų gyventojams pasiūla	3,359	2,575	2,538	1,414
Kainų lygio patrauklumas	1,809	2,287	2,956	2,943
Integracija į tarptautines transporto sistemas	3,244	2,540	2,758	1,529

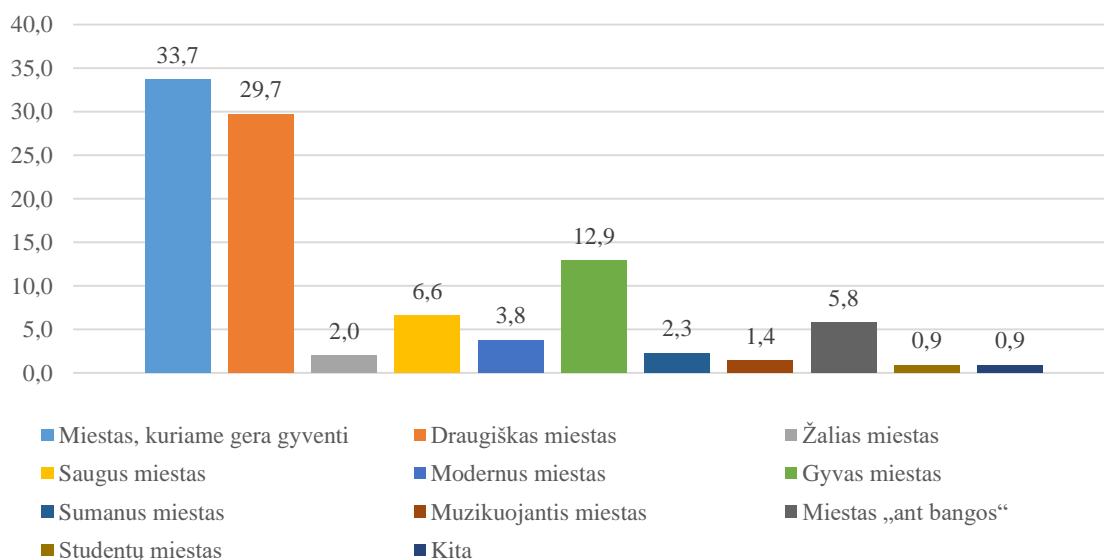
Tyrimo rezultatai rodo, jog Lietuvos didžiųjų miestų kontekste patraukliausia laikoma sostinė. Aukščiausi respondentų balai Lietuvos sostinei skirti vertinant Galimybės turiningam laisvalaikiui

(vidutinis įvertinimas 3,527), Galimybes jaunam žmogui susirasti darbą (vidutinis įvertinimas 3,429), Galimybes tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą (vidutinis įvertinimas 3,422), Galimybes studijuoti ar įgyti profesiją (vidutinis įvertinimas 3,407). Taip pat Lietuvos didžiųjų miestų kontekste absolventai vertina Miesto patrauklumą gyventi jaunimui (vidutinis įvertinimas 3,374) bei Paslaugų pasiūlą gyventojams Vilniaus mieste (vidutinis įvertinimas 3,359), Miesto integraciją į tarptautines transporto sistemas (vidutinis įvertinimas 3,244) ir Miesto atmosferą, socialinį – ekonominį gyvybingumą ir progresyvumą (vidutinis įvertinimas 3,152).

Klaipėda absolventų grupėje pripažįstama saugiausiu miestu (vidutinis įvertinimas 3,256), kurio bendruomenė pasižymi draugiškumu (vidutinis įvertinimas 3,178) bei kainų lygio patrauklumu (vidutinis įvertinimas 2,956).

Tyrimu buvo siekiama nustatyti absolventų nuomonę apie tai, kokio tipo užimtumo labiausiai trūksta Klaipėdoje. Nustatyta, jog dauguma apklaustųjų mato darbo užimtumo problemas (63,5 proc.) bei kultūrinių veiklų (18,5 proc.) trūkumą. Visgi aktualu pastebėti, kad beveik penktadalis (18 proc.) apklaustųjų teigia, jog Klaipėdoje trūksta visuomeninių iniciatyvų. Tokios atsakymų tendencijos iš esmės leidžia daryti prielaidą, jog Klaipėdos mieste įgiję profesinę kvalifikaciją asmenys labiau yra orientuoti į darbo paieškas nei socialinį, visuomeninį aktyvumą.

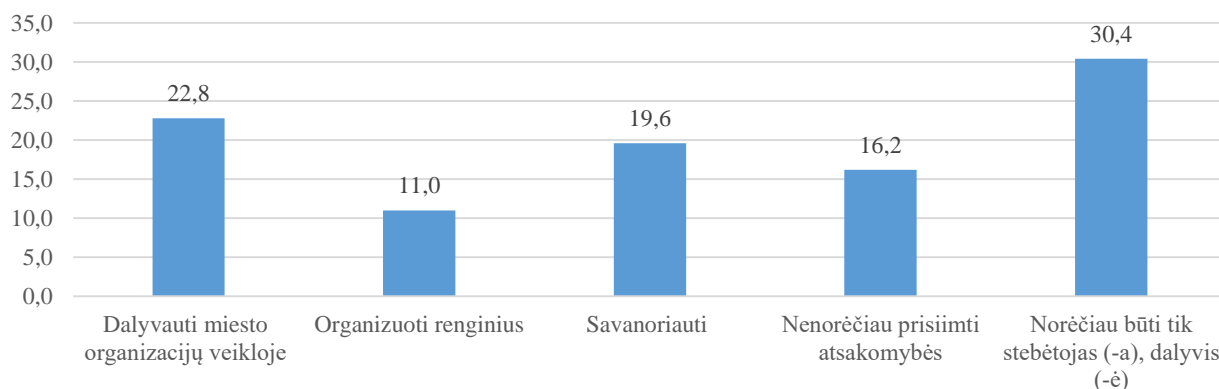
Taip pat tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, koks miesto įvaizdis absolventams atrodo patraukliausias (54 pav.).

54 pav. Miesto, patrauklaus gyventi, studijuoti ir dirbti, credo pasirinkimų procentinis vertinimas absolventų grupėje

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventams patraukliausias „Miestas, kuriame gera gyventi“ (33,7 proc.) ir „Draugiškas miestas“ (29,7 proc.). 12,9 proc. respondentų aktualus ir patrauklus „Gyvas miestas“. Kiti miesto apibūdinimai tarp absolventų nebuvo dažnai pasirenkami.

Taip pat tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokį vaidmenį absolventai nori atlikti miesto gyvenime, jo formavime (55 pav.).

55 pav. Absolventų vaidmens pasirinkimų procentinis vertinimas

Tyrimo rezultatai rodo, jog tarp absolventų nėra vieningos nuomonės apie tai, kokį vaidmenį norėtų prisiimti kuriant miesto jaunimo bendruomenę. Penktadalis (22,8 proc.) respondentų savo vaidmenį gerinant gyvenimo kokybę mieste įvardijo kaip dalyvavimą miesto organizacijų veikloje. Dar penktadalis (19,6 proc.) respondentų mielai savanoriautų, o dešimtadalis (11,0 proc.) organizuotų renginius.

Aktualu pastebėti, jog beveik pusė apklaustųjų nenori dalyvauti mieste gerovės kūrimo. 30,4 proc. respondentų norėtų būti tik stebėtojai, o 16,2 proc. apklaustųjų nenorėtų prisiimti atsakomybės. Lyginant su studentų ir mokinių nuomonėmis, išryškėja tendencija, jog vyresni rečiau nori aktyviai dalyvauti kuriant gerbūvį mieste. Jiems priimtinesnis pasyvus dalyvavimas, atsakomybės neprisiėmimas.

4. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO SITUACIJOS KIEKYBINIO TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

Kiekybinio tyrimo rezultatai apibendrinti pagal pagrindines jaunimo politikos problemų sritis.

Pasiruošimas keisti gyvenamąją vietą

Absolventams dažniau nei studentams būdingas noras įsitvirtinti esamoje gyvenamoje vietoje išlaikant susikurtą buitį, kuriamus namus. Lyginant mokinių, studentų ir absolventų apklausų rezultatus, nustatyta, kad mokiniai ir studentai labiau nei absolventai nusiteikę dirbti užsienyje. Absolventai dvigubai dažniau nei studentai teikia prioritetą studijų tęstinumui Lietuvoje, o studijų kainos klausimas išlieka reikšmingu veiksniu, pasirenkant gyvenamąją vietą ar priimant sprendimą ją keisti. Nemaža dalis asmenų, įgijusių profesinę kvalifikaciją, abejoja dėl išvykimo į užsienį gyventi ir dirbti, o labiausiai norėtų dirbti Klaipėdoje.

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventams mažiau nei studentams, tačiau vis tiek svarbiausia gyvenamosios vietos keitimo priežastis yra geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos. Taip pat svarios priežastys keisti gyvenamąją vietą yra perspektyvų nebuvimas dabartinėje gyvenamoje vietoje, geresnių gyvenimo perspektyvų paieška, noras išbandyti ką nors naujo. Tokie tyrimo rezultatai rodo, jog jauni žmonės nėra linkę atmesti emigracijos galimybes, jei tai suteiks galimybes efektyviau save realizuoti darbo rinkoje, kurti sau geresnes gyvenimo sąlygas. Absolventai yra linkę rinktis ekonominiu požiūriu palankią gyvenimo vietą. Lyginant su mokiniais, jie mažiau emociškai prisirišę prie tėvų (globėjų) ir draugų. Stebima situacija, jog, keičiant gyvenamąją vietą, jaunimui aktualus bendras miesto patrauklumas, tačiau svarbiausiais veiksniais laikomi materialinės gerovės ir jos gerinimo perspektyvų rodikliai.

Socialinis aktyvumas

Lyginant su mokinių ir studentų atsakymais, absolventų grupėje stebimas didesnis socialinės aplinkos analizavimas. Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventai daug dėmesio skiria socialinės – ekonominės aplinkos stebėjimui. Trečdalis absolventų grupės respondentų reguliariai domisi ir beveik pusė kartais pasidomi pokyčiais Klaipėdos darbo rinkoje. Tokie tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, jog tarp apklaustųjų vyrauja nuostatos ieškoti geresnės darbo vietos, didesnių profesinės savirealizacijos galimybių, didesnio atlygio. Apklaustiesiems būdinga stebėti ir Klaipėdos miesto gyvenimo pokyčius. Galima daryti prielaidą, jog respondentai tikisi pokyčių gyvenamoje aplinkoje. Taip pat stebimas ir santykinai aktyvus domėjimasis šalies politine, ekonomine situacija.

Tyrimė dalyvavusius respondentus galima traktuoti kaip socialiai aktyvius asmenis, turinčius galimybių palyginti gyvenimo kokybę Klaipėdos ir kituose Lietuvos bei užsienio miestuose. Didžioji dalis respondentų yra dalyvavę poilsinėse arba studijų, darbo, kelionėse, įvairiuose projektuose, stažuotėse, mokymuose. Asmenys, pateikę tokią informaciją, akcentavo užsienio valstybių, miestų patrauklumą profesinės veiklos galimybėmis, darbo santykių lankstumu, lygino darbo atlygio proporcijas Lietuvoje ir užsienyje.

Pilietiškumo ugdymas

Respondentams mažiausiai būdingas dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Aktualu pastebėti, jog beveik pusė apklaustųjų nenori aktyviai dalyvauti gerovės mieste kūrime. Nemaža dalis respondentų norėtų būti tik stebėtojai. Lyginant absolventų, studentų ir mokinių nuomonių pasiskirstymą, išryškėja tendencija, jog vyresni rečiau nori aktyviai dalyvauti kuriant gerbūvį mieste. Jiems priimtinesnis pasyvus dalyvavimas, atsakomybės neprisiėmimas.

Švietimas, mokymas, mokslas, studijos ir ugdymas

Studentai ir absolventai teigiamai vertina švietimo paslaugų kokybę, gana pozityviai vertindami tiek studijų procesą, tiek materialiąją aplinką. Visų studijų proceso vertinimo kriterijų įverčių pasiskirstymas studentų apklausoje ganėtinai didelis, tačiau daugiausiai įvertinimų skirta 7-9 balams dešimtbalėje skalėje. Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog jaunimas iš esmės studijas Klaipėdos mieste vertina gerai. Nors jų nuomonė nėra vieninga, tačiau gana didelį absolventų vertinimų procentinį pasiskirstymą gali lemti ir asmenybiniai vertinimai, pagrįsti subjektyviu studijų kokybės suvokimu. Aktualu ir tai, jog visos jaunimo apklausoje dalyvavusios grupės studijų procesą vertina panašiai. Tai rodo, jog aplinkos vertinimai neretai pagrįsti yra subjektyviais vaizdiniais ir įsitikinimais, sąlygojamais ne tik aplinkos kriterijų kokybės, bet ir socialinės aplinkos informacinio poveikio.

Mokiniai, palyginus su studentais ir absolventais, yra šiek tiek aktyvesni savirealizacijos veiklose. Tai rodo, jog yra itin tinkamos sąlygos mokinių tikslinei auditorijai formuoti socialinio užsakymo informacines žinutes ir tvirtinti pozityvias nuostatas apie studijas, gyvenimą ir darbą Klaipėdoje.

Absolventams nebūdingas siekis mokytis papildomai. Pusei jų šio tipo veikla būdinga tik kartą per metus arba nebūdinga visai.

Darbas su jaunimu ir neformalus ugdymas

Neformalaus ugdymo, laisvalaikio užsiėmimų, teminių klubų paslaugas studentai vertina kiek labiau nepalankiai nei formalaus švietimo paslaugas. Įgijęs profesinę kvalifikaciją jaunimas Klaipėdoje teikiamomis neformalaus ugdymo, laisvalaikio užsiėmimų paslaugomis nėra patenkintas. Tokie vertinimai gali tapti priežastimi migracijai vietiniu ar tarptautiniu mastu.

Darbas ir užimtumas

Tyrimo metu nustatyta, kad daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių studentų studijų metu nedirba. Aktualu ir tai, jog dešimtadalis apklaustųjų pripažino „studentaujantys“. Visgi beveik trečdalis apklaustų studentų teigė derinantys studijas su darbu ir tik beveik dešimtadalis jų teigė, jog po studijų ruošiasi likti esamoje darbovietėje. Tuo tarpu ketvirtadalis apklaustųjų teigė, kad keis darbo vietą po studijų. Tokie tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, jog tyrime dalyvavusių dirbančių studentų nuostatos turimo darbo atžvilgiu nėra pozityvios. Turima darbo pozicija yra suvokiama kaip laikina, neperspektyvi.

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, jog Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventams nėra būdingas verslumas. Tik 8,7 proc. apklaustųjų teigė, jog turi, kuria ar rengiasi kurti savo verslą.

Atlygio dydžio verčių variacijos pasiskirsčiusios itin plačiai. Tai apima darbo atlygį nuo 350 iki 2000 EUR per mėnesį. Vidutinė atlyginimo po studijų baigimo vertė yra 563,49 EUR. Tyrimo metu buvos siekiama išsiaiškinti ir tai, kokio darbo atlygio absolventai tikisi praėjus 3 metams po studijų baigimo. Atlygio dydžio verčių variacijos išsibarsčiusios itin plačiai. Tai apima darbo atlygį nuo 500 iki 4000 EUR per mėnesį. Vidutinė atlyginimo praėjus 3 metams po studijų baigimo vertė yra 1016,7 EUR. Tokios didelės darbo atlygio, kurį tikimasi gauti po studijų baigimo bei įgijus patirties žirkklės aiškintinos tuo, kad tyrime dalyvavo studentai profesijas įgyjantys skirtingose profesinėse ir aukštosiose mokyklose. Jų numatomos darbo galimybės ir atlygio dydžiai yra itin skirtingi. Didžiausi pirmojo darbo atlygio įverčiai sietini su techninių specialybių atstovų lūkesčiais bei sportininkų darbo atlygiu.

Apsirūpinimas būstu

Tyrimo rezultatai rodo, jog kiek daugiau nei 40 proc. studentų gyvena su tėvais, 24,4 proc. apklaustųjų teigė, jog nuomojasi butą arba kambarį, 6,6 proc. respondentų atsakymai rodo, jog gyvenama nuosavame būste.

Dauguma respondentų po studijų gyvena savarankiškai. 42,7 proc. jų gyvena nuomojamame būste, 31,9 proc. – įsigytame ar tėvų perleistame būste.

Laisvalaikis, poilsis, kūryba ir kultūra

Tyrimo rezultatai rodo, kad absolventų, studentų ir mokinių grupių respondentų nuomonės apie laisvalaikio užimtumo kokybę Klaipėdos mieste yra santykinai panašios. Absolventai dažniau nei studentai ir mokiniai teigia, kad mieste siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, tačiau jiems yra reikalingi papildomi finansiniai ištekliai. Šio įverčio skyrimas, lyginant su mokinių ir studentų atsakymais, sistemingai didėja. Pramogų pasiūlą Klaipėdos miesto jaunimas iš esmės vertina vidutiniškai. Studentams ir absolventams būdingas neaktyvus dalyvavimas kultūriniuose ir sporto renginiuose. Kūrybinės, papildomos aktyvios socialinės veiklos tarp aukštųjų bei profesinių mokyklų studentų ir absolventų nėra itin populiarios ir dažnos. Klaipėdos miesto aukštųjų ir profesinių mokyklų absolventai laiką leidžia priklausomai nuo turimo laisvo laiko, pomėgių ir finansinių galimybių.

Studentai kaip ir mokiniai laisvu nuo reguliarių veiklų (studijų, darbo) laiku yra linkę naršyti internete arba komunikuoti santykinai nedideliuose bendravimo ratuose. Toks ribotas reikšmingomis suvokiamas vertybines nuostatas formuojantis informacinis laukas, gali skatinti tendencingo požiūrio į savęs vertinimą, profesines veiklas, gyvenimo kokybės kriterijus požiūrio transformacijas. Tai gali sąlygoti Klaipėdos kaip miesto gyvenamosios, darbo bei profesinės karjeros vietos priimtumo nuostatų vertinimus. Aktualu atkreipti dėmesį į tai, jog mokinių ir studentų užimtumo laisvalaikio ypatumai yra labai panašūs. Tai rodo, jog neretai asmenybiniai elgsenos pokyčiai studijų laikotarpiu dar tik pradeda formotis, o suaugusiojo individo elgsenos modeliai bei juos paremiančios nuostatos potencialiai dar nėra įsitvirtinusios. Todėl tikėtina, kad bendruomeniškumo aktyvinimas, savanoriškų veiklų plėtojimas ir skatinimas, jų teikiama nauda, įgyjamų kompetencijų reikšmės akcentavimas ir pripažinimas darbo rinkoje teigiamai veiktų galimybes didinti miesto patrauklumą jaunimui.

Absolventų polinkis daugiausia leisti laisvalaikį pasyviai, bendraujant siauruose socialiniuose ratuose, santykinai žemas socialinis aktyvumas, gali lemti mažėjančią pasitikėjimą galimybėmis sėkmingai įsitvirtinti ir konkuruoti darbo rinkoje, o tai savo ruožtu gali paskatinti nusiteikimo emigruoti raišką. Aktualu ir tai, jog absolventų, studentų ir mokinių laisvalaikio praleidimo formų proporcijos yra labai panašios, tačiau analizuojant absolventų pasirinkimus stebimas bent santykinai ryškesnis polinkis nemokamoms arba minimaliai kainuojančioms laisvalaikio veikloms.

Visos informantų grupės laisvalaikio metu neteikia prioriteto kultūriniais renginiams – juos lanko kelis kartus per mėnesį ar kelis kartus per metus. Miesto kultūros fabrike nesilanko 47-56 proc. respondentų.

Socialinė ir sveikatos apsauga

Socialinius santykius kaip gyvenimo kokybės dedamąją studentai ir aukštųjų mokyklų absolventai yra linkę įvertinti tikrai teigiamai. Tyrimo rezultatai rodo, jog studentai sveikatos priežiūros sistemos paslaugomis dažniausiai yra patenkinti. Lyginant su studentų nuomonės tyrimo rezultatais, absolventai linkę sveikatos apsaugą vertinti prasčiau.

Sveikatingumas, kūno kultūra ir sportas

Beveik pusė mokinių, studentų ir absolventų įvardijo, jog sistemingų sportinių veiklų nevykdo, o beveik penktadalis mano, jog aktyvaus laisvalaikio ir sporto galimybės Klaipėdoje yra vertintinos „patenkinamai“ arba „labai blogai“.

Narkomanija ir kitų priklausomybės formų prevencija

Tyrimo rezultatai rodo, jog absolventų grupėje tiek rūkymas, tiek alkoholio vartojimas yra santykinai paplitęs. Tai rodo šių žalingų įpročių toleravimą. Svarbu ir tai, jog absolventai teigė, jog jų aplinkoje nepasitaiko atvejų, kai vartojamos narkotinės medžiagos. Trečdalis apklaustųjų mano, jog žalingi įpročiai yra aktuali visuomenės problema.

Viešasis saugumas ir nusikalstamumo prevencija

Remiantis D. Vasiliausko 2015 metais sudarytu Nusikalstamumo Lietuvoje 2014 m. žemėlapiu, stebima, kad nusikalstamumas ir delinkvencijos lygis Lietuvoje nuo 2009 m. gana sparčiai auga, o pagal nusikalstamumo lygį 100.000 gyventojų Klaipėdos miestas yra arti labai aukšto nusikalstamumo pozicijos, tuo tarpu 100.000 14-17 m. amžiaus gyventojų tenka 2646-3287 registruotų nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų, kas yra prilyginama vidutiniam nusikalstamumo lygiui.

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentai saugiausiai jaučiasi ugdymo įstaigose erdvėse, o absolventai darbo aplinkoje. Stebima situacija, lyginant su mokinių ir studentų tyrimo rezultatais, absolventų tyrimo imties atstovai skirtingas Klaipėdos miesto erdves laiko mažiau saugiomis. Saugumo pojūčio pokytį gali lemti asmeninė patirtis, informacinis laukas bei aktyvesnė veikla tamsiuoju paros metu.

Tyrimo rezultatai rodo, jog visi tyrimo dalyviai daugiausia atsakomybės už saugumą linkę prisiimti sau. Taip pat daug atsakomybės už miesto erdvių saugumą absolventai skiria ir miesto bendruomenei, teisėsaugai. Aktualu įvardinti, jog absolventai mažiau nei studentai ir mokiniai yra linkę atsakinga už miestiečių saugumą laikyti savivaldybę. Absolventai paminėjo, jog saugumas

priklauso nuo konkrečios miesto vietos, atkreipė dėmesį, jog aktualu spręsti miesto erdvių apšvietimo, aktyvesnio policijos patruliavimo bei miesto erdvių stebėjimo kamerų tinklo plėtros klausimus.

Miesto patrauklumas

Klaipėda absolventų grupėje pripažįstama saugiausiu miestu, kurio bendruomenė pasižymi draugiškumu bei kainų lygio patrauklumu. Aktualu ir tai, kad Klaipėda, lyginant su Kaunu ar Šiauliais, absolventų yra vertinama žymiai geriau. Klaipėdos miesto silpnybėms absolventai priskiria užimtumo problemas bei kultūrinių veiklų trūkumą. Visgi aktualu pastebėti, kad beveik penktadalis apklaustųjų teigia, jog Klaipėdoje trūksta visuomeninių iniciatyvų. Tokios atsakymų tendencijos iš esmės leidžia daryti prielaidą, jog Klaipėdos mieste įgiję profesinę kvalifikaciją asmenys labiau yra orientuoti į darbo paieškas nei socialinį, visuomeninį aktyvumą.

Tyrimo rezultatai rodo, jog studentams patraukliausiai skamba šie Klaipėdos miesto apibūdinimai: „Miestas, kuriame gera gyventi“ bei „Gyvas miestas“. Absolventams patraukliausias Klaipėdos miesto pozicionavimas „Miestas, kuriame gera gyventi“ ir „Draugiškas miestas“. Daliai respondentų aktuali ir patraukli pozicionavimo alternatyva „Gyvas miestas“. Kiti miesto apibūdinimai absolventų tarpe nebuvo dažnai pasirenkami kaip pažymintys miestą, kuriame norisi gyventi.

5. JAUNŲ BEDARBIŲ TIKSLINĖS GRUPĖS DISKUSIJOS REZULTATŲ ANALIZĖ

„Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo“ metu buvo atliktas kokybinio tipo Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotų jaunų bedarbių įsitvirtinimą Klaipėdos mieste ribojančių veiksnių tyrimas. Tyrimo duomenims surinkti buvo pasirinktas tikslinės grupės diskusijos metodas. Šiuo metodu gauta informacija siekiama pagilinti, patikslinti kiekybinio tyrimo metu gautus duomenis. Šios tikslinės grupės apklausa, organizuota pasitelkiant tikslinių grupių diskusijos metodą, siekta patikslinti jaunų bedarbių įsitvirtinimą Klaipėdos mieste ribojančius veiksnius, pateikti gilesnes įžvalgas, rekomendacijas didinant Klaipėdos miesto konkurencingumą.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti jaunų bedarbių požiūrį į situaciją Klaipėdos darbo rinkoje, sąlygas įsitvirtinimui Klaipėdos mieste ir galimybes bei rizikas didinant Klaipėdos konkurencingumą.

Taikytu tikslinės grupės diskusijos metodu siekiama išsiaiškinti informantų patirtį, siekiant integruotis Klaipėdos darbo rinkoje, sužinoti nuomones apie tai, kaip jie vertina galimybes realizuoti save Klaipėdoje profesine bei socialine prasmėmis. Taip pat rinkti duomenys apie tai, su kokiomis problemomis jauni bedarbiai susiduria gyvendami ir ieškodami darbo Klaipėdoje, ko tikisi ieškodami darbo bei kiek esamos darbo vietos atitinka jų lūkesčius. Informacijai rinkti pasirinktas standartizuoto grupinio interviu (tikslinės grupės diskusija) tipas, kai laikomasi taisyklių, nebuvo keičiama nei klausimų, nei žodžių tvarka. Pripažįstama, kad toks interviu padeda sumažinti tiriamųjų šališkumą ir yra tikslingas, kai dirba keli apklausos tyrėjai.

Stengtasi su informantais užmegzti glaudų ryšį, jį palaikyti visos sesijos metu. Laikytasi reikalavimų: klausti aiškiai, vienu metu užduoti tik vieną klausimą, pateikti tik atvirojo tipo klausimus (kad informantas savais žodžiais galėtų pateikti nuomonę), laikytis nuoseklios klausimų sekos.

Tyrimo dalyvavo 15 jaunų bedarbių, užsiregistravusių Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje. Grupinio interviu (tikslinės grupės diskusija) metu gautų duomenų analizė leido išsiaiškinti, kaip jaunimas yra linkęs ieškoti darbo, kokiomis formomis, priemonėmis yra linkę tai realizuoti. Tikslintasi, kiek jauni bedarbiai yra pasirengę integruotis darbo rinkoje, kiek palankiai jie vertina Klaipėdos darbo rinkos patrauklumą bei aktyvumą, kokios nuostatos vidinės ir išorinės migracijos atžvilgiu vyrauja tarp jų.

Tyrimo dalyvių atsakymai parodė, jog informantai yra skirtingose aukštosiose mokyklose įvairias profesines kvalifikacijas įgiję asmenys. Jie įvardijo, jog atstovauja verslo, personalo vadybos, viešojo administravimo, žurnalistikos, rinkodaros, turizmo, tarptautinio verslo, socialinio darbo, psichologijos, informatikos, architektūros, mechanikos, uosto įmonių finansų valdymo ir kitas profesinių veiklų sritis.

Grupinio interviu su jaunais bedarbiais metu gauta medžiaga analizuota atsižvelgiant į pateiktų klausimų nuoseklumą. Atsakymai grupuoti į kategorijas ir subkategorijas, kurios iliustruotos citatomis iš interviu protokolų. Prie kiekvienos citatos nurodomas interviu pateikusių informanto numeris. Atsakymų kiekybinė išraiška, t. y. kiek informantų atsakymų priskiriama prie vienos ar kitos kategorijos, neskaičiuota. Laikytasi nuostatos, kad kiekvieno individo nuomonė yra unikali ir vertinga.

Bendras jaunimo aktyvumas darbo paieškos procese

Renkant informaciją apie jaunų bedarbių nuostatas Klaipėdos jaunimo situacijos atžvilgiu buvo gilinamasi:

- kiek aktyviai jaunimas ieško darbo;
- kiek jaunimas yra pasirengęs integruotis į darbo rinką;
- kiek jauni bedarbiai yra pasiruošę vidinei ar išorinei migracijai;
- kaip vertina Klaipėdą ekonominio aktyvumo ir darbo rinkos patrauklumo atžvilgiu (24 lentelė).

Renkant informaciją apie tai, kiek aktyviai jauni bedarbiai ieško darbo, pirmiausiai buvo tikslinamasi, kokią profesinę kvalifikaciją tyrimo dalyviai yra įgiję, kokios darbo vietos jiems aktualios. Šiais klausimais buvo siekiama patikslinti informaciją apie tai, kiek platus darbo veiklos sferų ratas yra apimamas bei kiek tyrime dalyvaujantys asmenys yra nusiteikę plėtoti save įgytos profesinės kvalifikacijos rėmuose.

24 Lentelė. Esminiai jaunimo bendrojo aktyvumo darbo paieškos procese aspektai

Kategorija	Subkategorijos	Patvirtinantys teiginiai*
Bendras jaunimo aktyvumas darbo paieškos procese	Darbo paieškos būdai	<p>„Vilniuje per mėnesį du kartus reikia darbo biržoje lankytis ir ten aktyviai kalbasi, realiai ieško darbo ir siūlo“ (4).</p> <p>„Klaipėdoje tik pasižymėjo ir viskas. Po trijų mėnesių vėl lankysiuosi. Viską turiu daryti pati. Davė lapą ir patys niekuo nepadedą“ (12).</p> <p>„Internetas, viską jame randame“ (2).</p> <p>„Išsiunčiau tikrai daug skelbimų, bet per du mėnesius niekas neatsiliepė“ (15).</p> <p>„Ten dažnai skelbimą deda įdarbinimo agentūros darbuotojai, o daug jų išvis nekompetentingi dirbti šį darbą“ (4).</p> <p>„Ten dažniausiai yra tik nekvalifikuotos darbo vietos“ (1).</p> <p>„Dar peržiūriu skelbimus laikraščiuose“ (7).</p> <p>„Darbuotojų ieškančių darbdavių telefono numeriai“ (1).</p> <p>„Yra tekę pagal skelbimą tiesiai skambinti ir eiti kalbėtis. Tai buvo Lietuvos pašto skelbimas laiškininko darbui. Nuėjau tiesiog. Nusiuntė į personalo skyrių. Tai buvo nekvalifikuotas darbas. Gavau“ (4).</p> <p>„Turiu darbų portfolio, kreipiuosi į darbdavius, stengiuosi save pristatyti. Darbo vietų labai nedaug, noriu, kad prirėkų žinotų apie mane“ (9).</p> <p>„Esu bandžiusi prieš du metus. Ėjau ir skambinau, turiu aktyvių pardavimų darbo patirties. Tiesiog nešiau CV nepriklausomai nuo to, ar</p>

		<p>jiems reikia darbuotojo. Žinoma, prieš tai pasižiūrėdavau, kuo įmonė užsiima, kokią ji vietą rinkoje užima“ (6).</p> <p>„Parduoti susitikimą.... kviesi neįpareigojančiam pokalbiui“ (6).</p> <p>„Negalėčiau taip eiti per įmones, prašydama darbo, man neleidžia savigarba“ (8).</p> <p>„Pirmiausia, naudodamasi patirtimi, parduodu susitikimą su manimi, stengiuosi save pristatyti ir tik tada pateikiu gyvenimo aprašymą“ (5).</p> <p>„Buvo, net ir praėjus trimis mėnesiams po susitikimo paskambino, pasakė, kad reikia darbuotojo, bet tada jau dirbau“ (9).</p> <p>„Ir dabar, pamačiau pakabintą skelbimą, paskambinau, ryt einu į pokalbį“ (7).</p> <p>„Daugiau taip eina patekti į pokalbius, kur nėra fiksuoto atlyginimo. Bet reikia bandyti“ (9).</p> <p>„Lietuvoje visos geros darbo vietos atiduodamos saviems, kad ir nemoka dirbti, bet, gal išmoks“ (4).</p> <p>„Lietuvoje draugų nedaug liko, paprasčiau pasiklausti darbo Anglijoje“ (2).</p>
	Darbo paieškos būdų pasirinkimo veiksniai	<p>„Čia svarbiausias nusiteikimas, nebijojimas“ (7).</p> <p>„Viskas priklauso nuo to, kokios darbo vietos ieškai“ (3).</p> <p>„Baigiau mokslus užsienyje. Bent mano srityje Klaipėdoje nėra. O jei taikyti į geresnę darbo vietą, tai reikalauja ir 5 metų darbo patirties ir jiems nesvarbu, kad moku dirbti ir tobulėju. O kitur normalių pinigų nemoka“ (3).</p> <p>„Išvažiavo visa šeima, jie man darbą suras užsienyje“ (9).</p>
	Gyvenimo aprašymo adaptavimas skirtingiems darbo pasiūlymams	<p>„Kas kartą pasidomi įmone ir gyvenimo aprašyme palieki arba pirmiausia surašai tai, ko reikia konkrečiai darbo vietai“ (8).</p> <p>„Gyvenimo aprašymo iš esmės neindividualizuoju, tačiau visada kartu siunčiu motyvacinį laišką“ (14).</p> <p>„....kokią vietą ji užima rinkoje, kokios jos ir konkurentų stipriosios pusės“ (7).</p>
	Dalyvavimas skelbiamuose darbuotojų paieškos konkursuose	<p>„Viename darbo pokalbyje manęs klausė apie tėčio darbovietę ir pakomentavo, kad visai gerai būtų turėti darbuotoją, kurio tėtis dirba tokiose reikšmingose pareigose“ .... „Darbdavių kultūra žema. Jie negerbia darbuotojų, lenda į asmeninus ir šeimos reikalus“ (3).</p> <p>„Darbo konkursai skelbiami tik dėl vaizdo, nes jau būna nuspręsta, kas dirbs“ (12).</p>
	Dalyvavimas nemokamuose mokymuose mieste	<p>„Stengiuosi dalyvauti įvairiuose mokymuose, kad turėti pažymėjimus“ (8).</p> <p>„Klaipėdoje nevyksta mokymai reikalingi darbdaviams, o kad galėčiau nemokamai dalyvauti mokymuose Vilniuje, turiu ten gyventi“ (14).</p> <p>„Klaipėdoje mažai mokymų, kurie būtų įdomūs ir reikalingi, naudingi“ (15).</p> <p>„Mokymai Klaipėdoje mažai verti, juose nieko gero nepasako, juk geri mokymai daug kainuoja“ (4).</p> <p>„Pats švietiesi. Naudojiesi internetu. Nori, ir tobuliniesi“ (1).</p>
	Naudojimasis Klaipėdos miesto teritorinės darbo biržos paslaugomis	<p>„Vilniuje per mėnesį du kartus reikia darbo biržoje lankytis ir ten aktyviai kalbasi, realiai ieško darbo ir siūlo. O Klaipėdoje tik pasižymėjo ir viskas. Po trijų mėnesių vėl lankysiuosi. Viską turiu daryti pati. Davė lapą ir patys niekuo nepadeda. Vilniuje siuntė rekomendacijas, kad tikrai nori, gali, priimkite“ (7).</p> <p>„Gal priklauso nuo kuratorių, kaip darbo biržoje jie dirba. man padėjo ir į pašta darbo skelbimų atsiuntė, ir paragino ne kartą, paklausė, ko labiau norėčiau, patarė, kokių darbo vietų ieškoti lengviau“ (1).</p> <p>„Man nepasisekė matyt. Kai ateini, kabinete jos dvi. Ir matai, ateina pas vieną žmogus. Ji psichologiškai padeda. Ji klausia, kaip sekasi, kas gyvenime vyksta, kuo tau padėti? O man tik pasiūlė padėti parašą ir eiti laukan. Dabar kažkokia rotacija vyksta, gal tai ką nors į gerą pakeis“ (5).</p>
	Domėjimasis darbdavių keliamais reikalavimais esantiems,	<p>„Esu dirbęs daug darbų. Studijų metu bandžiau save, derinau darbus su studijomis. Šiandien, kai ateini pas darbdavį, klausia: „Kodėl tokie trumpi darbo terminai?“..... Jiems nesvarbu, kad dirbau jau studijuodamas“ (12).</p>

	<p>potencialiems darbuotojams</p>	<p>„Skaito CV ir kritikuoja, sako, kad mano darbo patirtis mažai verta tokiose pareigose“ (4).</p> <p>„Atsakė, kad netinku, nes dirbau kitoje sferoje ir esu iš esmės be darbo patirties, tačiau dabar ieškau bet kokio darbo, nes mano sferoje tiesiog nėra laisvų darbo vietų“ (2).</p> <p>„Dar pamato, kad dirbęs užsienyje, linki, kad nesitikėčiau gauti tokių pačių pinigų kaip užsienyje.“ „Grįžęs į Lietuvą buvau išvadintas kvailiu „Ką tu čia nori uždirbti“ (14).</p> <p>„Ko Jūs čia atėjote, ką jūs čia uždirbsite? Algą uždirbti yra sunku“ (15).</p> <p>„Paskutiniu metu situacija pastūmėjo į tai, kad reikia dirbti sau. Kurti sau darbo vietą“ (6).</p> <p>„Klausia, prieš kiek laiko ištekėjau. Išgirdusi, jog neseniai, pasveikino. O pokalbio pabaigoje, lyg tarp kitko prabilo – minėjote, kad esate neseniai ištekėjusi. Tačiau vis tiek planuojate turėti vaikų“ (5).</p> <p>„Darbdaviai nenori jaunų mamų, nes vaikai serga arba vyksta darbuotojų kaita dėl nėštumo“ (7).</p> <p>„Viename darbo pokalbyje manęs klausė apie tėčio darbovietę ir pakomentavo, kad visai gerai būtų turėti darbuotoją, kurio tėtis dirba tokiose reikšmingose pareigose. .... Darbdavių kultūra žema. Jie negerbia, darbuotojų, lenda į asmeninus ir šeimos reikalus“ (3).</p>
--	--	---

* informantų kalba netaisyta

Informantai perteikė savo patirtį apie tai, kokie **darbo paieškos metodai jiems atrodo efektyviausi**, kokie veiksniai lemia skirtingas darbo paieškos pasekmes. Informantai teigė, jog pagalbos integruojantis darbo rinkoje tikisi iš Lietuvos darbo biržos atstovų. Jie teigia, jog darbo biržos atstovai neretai aktyviai padeda darbo paieškos procese „Vilniuje per mėnesį du kartus reikia darbo biržoje lankytis ir ten aktyviai kalbasi, realiai ieško darbo ir siūlo“ (4). Tačiau šį darbo paieškos šaltinį ne visi informantai laiko patikimu, efektyviu. „Klaipėdoje tik pasižymėjo ir viskas. Po trijų mėnesių vėl lankysiuosi. Viską turiu daryti pati. Davė lapą, ir patys niekuo nepadeda“ (12).

Visi informantai teigė, jog darbo skelbimų ieško internete. Nors teigiama, jog elektroninėje erdvėje labai daug skirtingų vietų, kuriose galima rasti informacijos apie laisvas darbo vietas, tačiau neretai susiduriama su įvairiomis problemomis: „Išsiunčiau tikrai daug skelbimų, bet per du mėnesius niekas neatsiliepė“ (15); „Ten dažnai skelbimą deda įdarbinimo agentūros darbuotojai, o daug jų išvis nekompetentingi dirbti šį darbą“ (4); „Lietuvoje gerų darbo vietų skelbimuose internete nėra, į jas savus priima“ (8).

Dalis jaunų bedarbių teigė, jog reguliariai peržvelgia skelbimus spaudoje, tačiau buvo pažymėta, jog „ten dažniausiai yra tik nekvalifikuotos darbo vietos“ (1). Taip pat buvo pažymėta, jog spaudoje pateikiamuose skelbimuose yra pateikiami „darbuotojų ieškančių darbdavių telefono numeriai“ (1), o tai neretai padeda „jei nori susirasti bet kokio darbo, nors trumpam“ (3). Informantai teigia, jog „Yra tekę pagal skelbimą tiesiai skambinti ir eiti kalbėtis. Tai buvo Lietuvos pašto skelbimas laiškiniuko darbui. Nuėjau tiesiog. Nusiuntė į personalo skyrių. Tai buvo nekvalifikuotas darbas. Gavau“ (4).

Taip pat išskirtas ir aktyvus darbo paieškos metodas, kreipiantis tiesiogiai į potencialius darbdavius, net jei pastarieji nėra paskelbę informacijos apie laisvas darbo vietas. „Turiu darbų portfolio, kreipiuosi į darbdavius, stengiuosi save pristatyti. Darbo vietų labai nedaug, noriu, kad prireikus žinotų apie mane“ (7). Taip pat skiriama tiesioginiam kontaktui su darbdaviais dėmesio ir tiesiog siekiant su jais „susitikti gyvai“; „Esu bandžiusi prieš du metus. Ėjau ir skambinau, turiu aktyvių pardavimų darbo patirties. Tiesiog nešiau CV nepriklausomai nuo to, ar jiems reikia darbuotojo. Žinoma, prieš tai pasižiūrėdavau, kuo įmonė užsiima, kokią ji vietą rinkoje užima“ (6). Informantai teigia, jog tokius susitikimus organizuoti sudėtinga, dažniausia tenka „Parduoti susitikimą... kviesti neįpareigojančiam pokalbiui“ (6).

Tačiau toks darbo metodas tinka ne visiems bedarbiams: „Negalėčiau taip eiti per įmones, prašydama darbo, man neleidžia savigarba“ (8). Visgi tie, kurie pasiryžta tiesiogiai kontaktuoti su darbdaviais, atskleidė kai kuriuos tokio darbo paieškos metodo ypatumus „Pirmiausia, naudodamasi patirtimi, parduodu susitikimą su manimi, stengiuosi save pristatyti, ir tik tada pateikiu gyvenimo aprašymą“ (5). Informantai pastebi, jog šis darbo paieškos būdas tikrai leidžia patekti į didesnę pokalbių dėl darbo kiekį: „Žinoma, tai veikia, juk siunčiant CV, tikriausiai net neperžiūrės, o čia jau kalbiesi tiesiogiai“ (5). Nors, kreipdamiesi į įmones, kurios nėra pateikusios informacijos apie laisvas darbo vietas, jauni bedarbiai supranta, kad pokalbis su darbdaviu nebūtinai bus sėkmingas, jie teigia, kad „buvo, net ir praėjus trims mėnesiams po susitikimo paskambino, pasakė, kad reikia darbuotojo, bet tada jau dirbau“ (9). Taip pat informantai teigė pastebintys ir darbo skelbimus viešose vietose „Ir dabar, pamačiau pakabintą skelbimą, paskambinau, ryt einu į pokalbį“ (7). „Daugiau taip eina patekti į pokalbius, kur nėra fiksuoto atlyginimo. Bet reikia bandyti“ (9).

Taip pat buvo paminėta, jog aktualus ir pasinaudojimas giminių, draugų, pažįstamų rekomendacijomis: „Lietuvoje visos geros darbo vietos atiduodamos saviems, kad ir nemoka dirbti, bet, gal išmoks“ (4). Tačiau buvo įvardyta, jog taip patikimų darbo vietų dabar paprasčiau rasti užsienyje: „Lietuvoje draugų nedaug liko, paprasčiau pasiklausti darbo Anglijoje“ (2).

Paklausti, **kas lemia darbo paieškos būdų pasirinkimą**, informantai išreiškė nuomonę, kad „čia svarbiausias nusiteikimas, nebijojimas“ (7). Jie pažymėjo, kad „viskas priklauso nuo to, kokios darbo vietos ieškai“ (3). Informantai teigia, jog vien internete skelbiamų darbo vietų apžvalga ir gyvenimo aprašymo siuntimas pretenduojant į konkrečias darbo vietas nėra pakankamai efektyvus. „Baigiau mokslus užsienyje. Bent mano srityje Klaipėdoje nėra. O jei taikyti į geresnę darbo vietą, tai reikalauja ir 5 metų darbo patirties ir jiems nesvarbu, kad moku dirbti ir tobulėju. O kitur normalių pinigų nemoka“ (3). Todėl stengiasi ieškoti skirtingais būdais ir neteikia prioriteto gyventi Lietuvoje. Taip pat fiksuotas pastebėjimas, jog, nerandant darbo Klaipėdoje, kreipiamasi ir į artimuosius užsienyje „Išvažiavo visa šeima, jie man darbą suras užsienyje“ (9).

Paklausus, kiek jie linkę individualiai save pristatyti kiekvienam darbdaviui, informantai vieningai minėjo tai darantys. Jie išskyrė keletą esminių savęs pristatymo darbdaviui individualizavimo aspektų. „Kas kartą pasidomi įmone ir gyvenimo aprašyme palieki arba pirmiausia surašai tai, ko reikia konkrečiai darbo vietai“ (8). Taip pat buvo teigiama, kad „Gyvenimo aprašymo iš esmės neindividualizuoju, tačiau visada kartu siunčiu motyvacinį laišką“ (14). Taip pat buvo teigiama, jog rengiantis pokalbiui su potencialiu darbdaviu, yra išanalizuojama informacija ne tik apie įmonę, bet ir „.....kokią vietą ji užima rinkoje, kokios jos ir konkurentų stipriosios pusės“ (7).

Informantų buvo klausama, kiek jiems būdinga pretenduoti į valstybinių įstaigų skelbiamuose konkursuose viešinamas laisvas darbo vietas. Keletas informantų teigė, jog yra bandę dalyvauti skelbiamuose darbo konkursuose. Tačiau jų perteikti atsiliepimai taip pat buvo neigiami. Informantai perteikia netikėjimą šių darbo konkursų skaidrumu. „Darbo konkursai skelbiami tik dėl vaizdo, nes jau būna nuspręsta, kas dirbs“ (12). Viena informantė pasidalino tiesiogine neigiama patirtimi. „Viename darbo pokalbyje manęs klausė apie tėčio darbovietę ir pakomentavo, kad visai gerai būtų turėti darbuotoją, kurio tėtis dirba tokiose reikšmingose pareigose. .... Darbdavių kultūra žema. Jie negerbia, darbuotojų, lenda į asmeninus ir šeimos reikalus“ (3).

Paklausti apie tai, kiek jiems būdingas turimos kvalifikacijos kėlimas, palaikymas dalyvaujant Klaipėdoje organizuojamuose mokymuose, informantai šią veiklą vertino prieštarinčiai. Buvo teigiama ir tai, kad „Stengiuosi dalyvauti įvairiuose mokymuose, kad turėti pažymėjimus“ (8). Tačiau pasitaikė vykstančių mokymų vertinimai „Klaipėdoje nevyksta mokymai reikalingi darbdaviams, o kad galėčiau nemokamai dalyvauti mokymuose Vilniuje, turiu ten gyventi“ (14). Teigta, jog „Klaipėdoje mažai mokymų, kurie būtų įdomūs ir reikalingi, naudingi“ (15). Dalis informantų teigė, kad „Mokymai Klaipėdoje mažai verti, juose nieko gero nepasako, juk geri mokymai daug kainuoja“ (4). Jauni bedarbiai akcentavo, kad kompetencijų palaikymas ar jų plėtojimas yra kiekvieno asmeninis sprendimas. „Pats švietiesi. Naudojiesi internetu. Nori, ir tobuliniesi“ (1).

Paklausus apie Klaipėdos teritorinės darbo biržos teikiamas paslaugas sulaukta itin skirtingų vertinimų ir palyginimų. „Vilniuje per mėnesį du kartus reikia darbo biržoje lankytis ir ten aktyviai kalbasi, realiai ieško darbo ir siūlo. O Klaipėdoje tik pasižymėjo ir viskas. Po trijų mėnesių vėl lankysiuosi. Viską turiu daryti pati. Davė lapą, ir patys niekuo nepadeda. Vilniuje siuntė rekomendacijas, kad tikrai nori, gali, priimkite“ (7).

Tačiau pasitaikė ir kitokių Klaipėdos darbo biržos teikiamų paslaugų vertinimų. „Gal priklauso nuo kuratorių, kaip darbo biržoje jie dirba, man padėjo, ir į paštą darbo skelbimų atsiuntė, ir paragino ne kartą, paklausė, ko labiau norėčiau, patarė, kokių darbo vietų ieškoti lengviau“ (1). Tokią nuomonę papildė ir kitų informantų išsakydami „Man nepasisekė matyt. Kai ateini, kabinete

jos dvi. Ir matai, ateina pas vieną žmogus. Ji psichologiškai padeda. Ji klausia, kaip sekasi, kas gyvenime vyksta, kuo tau padėti? O man tik pasiūlė padėti parašą ir eiti laukan. Dabar kažkokia rotacija vyksta, gal tai ką nors į gerą pakeis.“

Informantų taip pat buvo klausama, kiek jiems būdinga domėtis darbdavių keliamais reikalavimais darbuotojams, jų pokyčiais. Analizuojant pateiktus informantų atsakymus, stebimos dvi darbuotojams keliamų reikalavimų grupės. Tai darbuotojo kompetencijų, gebėjimų reikalavimai bei asmenybei keliami reikalavimai.

Informantai pastebėjo, kad darbdaviai itin aukštus reikalavimus kelia turimai darbo patirčiai. Buvo pažymėta, jog kai kuriems darbdaviams būdingas kritiškas požiūris į darbo patirtį studijų metu. „Esu dirbęs daug darbų. Studijų metu bandžiau save, derinau darbus su studijomis. Šiandien, kai ateini pas darbdavį, klausia: „Kodėl tokie trumpi darbo terminai?“..... Jiems nesvarbu, kad dirbau jau studijuodamas“ (12). Kiti informantai pastebėjo, jog darbdaviai itin kritiškai vertina tai, kas pateikta gyvenimo aprašyme. „Skaito CV ir kritikuoja, sako, kad mano darbo patirtis mažai verta tokiose pareigose“ (4). Informantė papildė, jog tai buvo darbdavio atsiliepimai apie darbo patirtį aptarnavimo sektoriuje.

Taip pat informantai pastebi, jog labai sudėtinga keisti kvalifikaciją, įgyti naujos darbo patirties. „Atsakė, kad netinku, nes dirbau kitoje sferoje ir esu iš esmės be darbo patirties, tačiau dabar ieškau bet kokio darbo, nes mano sferoje tiesiog nėra laisvų darbo vietų“ (2).

Kiti informantai taip pat pateikė pavyzdžių, kai darbdaviai darbuotojų atrankos metu elgėsi nekorektiškai, kėlė diskriminuojančius reikalavimus pretendents į darbuotojus.

Informantai išsakė pastebėjimus apie tai, jog darbdavių požiūris į darbo užsienyje patirtį yra neigiamas. „Dar pamato, kad dirbęs užsienyje, linki, kad nesitikėčiau gauti tokių pačių pinigų kaip užsienyje.“ „Grįžęs į Lietuvą buvau išvadintas kvailiu „Ką tu čia nori uždirbti“ (14). Kiti informantai akcentavo neigiamą darbdavių požiūrį į jaunus specialistus: „Ko Jūs čia atėjote, ką jūs čia uždirbsite? Algą uždirbti yra sunku“ (15).

Kai kurie informantai pastebėjo, jog darbuotojų atrankos metu patiria nemažai neigiamų išgyvenimų. „Paskutiniu metu situacija pastūmėjo į tai, kad reikia dirbti sau. Kurti sau darbo vietą“ (6). Moterys tikino, jog darbo pokalbių metu sulaukiančios ir diskriminuojamojo elgesio. „Klausia, prieš kiek laiko ištekėjau. Išgirdusi, jog neseniai, pasveikino. O pokalbio pabaigoje, lyg tarp kitko prabilo – minėjote, kad esate neseniai ištekėjusi. Tačiau vis tiek planuojate turėti vaikų“ (5). Informantai teigė, jog šio tipo problemos aktualios, nes „Darbdaviai nenori jaunų mamų, nes vaikai serga arba vyksta darbuotojų kaita dėl nėštumo“ (7).

Greta šių įvardintų reikalavimų darbuotojams informantai paminėjo, jog darbdaviai kartais apeliuoja ir į tai, kokius šeimos ryšius turi pretendentai į darbo vietą. „Viename darbo pokalbyje

manęs klausė apie tėčio darbovietę ir pakomentavo, kad visai gerai būtų turėti darbuotoją, kurio tėtis dirba tokiose reikšmingose pareigose. .... Darbdavių kultūra žema. Jie negerbia darbuotojų, lenda į asmeninius ir šeimos reikalus“ (3). Informantė pakomentavo, jog tai nepagarbos parodymas jai kaip jaunai specialistei.

Integracijos į darbo rinką ypatumai

Tyrimo metu buvo siekiama patikslinti, kiek nedirbantis jaunimas yra pasirengęs įsitvirtinti ir konkuruoti Klaipėdos miesto darbo rinkoje. Atsižvelgiant į tai, jog šis pasirengimas priklauso nuo eilės išorinių ir vidinių veiksnių, buvo siekiama išsiaiškinti, kaip informantai vertina turimą profesinę kvalifikaciją ir įgūdžius, ar jie nusiteikę dirbti pagal įgytą profesinę kvalifikaciją, ar ieškoma naujų profesinės savirealizacijos krypčių. Taip pat buvo renkama informacija apie tai, kiek konkurencingi jaučiasi informantai, atsižvelgiant į prieš tai pažymėtus probleminius klausimus. Keltas klausimas apie tai, kokie lūkesčiai yra susiformavę darbo vietos atžvilgiu, koks darbo užmokestis jauniems bedarbiams yra priimtinas integruojantis darbo rinkoje. Gilintasi ir į tai, su kokiais sunkumais susiduria jaunimas darbo paieškos metu bei tai, kokias nuostatas nedirbantis jaunimas turi verslo kūrimo atžvilgiu (25 lentelė).

25 Lentelė. Pasirengimas integruotis į darbo rinką

Kategorija	Subkategorijos	Patvirtinantys teiginiai*
Pasiruošimas integruotis į darbo rinką	Įgytos kvalifikacijos kokybės vertinimas	„Problema, kad neturiu patirties ir rusų kalbos. Tai atima galimybes gauti darbą. .... problema kad nesu dirbęs su konkrečia registratūros programa“ (6). „Mano anglų kalba nėra stipri. Tai viską apsunkina“ (11). „Valstybės tarnautoju labai sunku tapti, nes ten gerai turėti ne tik darbo patirties, bet ir darbo biudžetinėse įstaigose patirties“ (10). „Darbdaviams reikia, kad būtum baigęs labai konkrečius kursus, o jie yra Vilniuje ir brangūs“ (8). „Pasidarė liūdna, kad kol studijavau, nekaupiau darbo praktikos“ (5).
	Siekis dirbti pagal specialybę	Noriu dirbti pagal specialybę, bet pagal specialybę sunku rasti darbą (11). Ir iš tikro, po ilgų darbo paieškų, darbų kaitos pamečiau mintį dirbti pagal specialybę (5). Norisi, kad priimtų bent dar praktikuotis“ (6). Nemaniau, kad yra taip sunkiai rasti darbą“ (11).
	Pasiruošimas priimti darbo pasiūlymą ne pagal specialybę	„Man norėtųsi kažko apčiuopiamo. Galvoju apie kokį nors amatą, nes noriu įsitvirtinti“ (11). „Pagal profesiją nedirbsiu. Savanoriškumas ne man“ (3). „Kartu baigėme mokslus apie 46 asmenys. O šiandien pagal specialybę dirba gal keletas. Visi kiti kitur laimės ieško. Nes Klaipėdoje laimi pažintys“ (7). „Penkis metus dirbau darbą pagal profesiją, noriu dirbti ką nors kitą, tačiau patirties turiu tik šioje sferoje“ (2). „Pabaigusi profesiją įsidarinau pagal specialybę. Po 1,5 metų teko išeiti. Noriu tiesiog darbo“ (3). „Negaliu su mano neperspektyvia profesija sieti ateities. .... stengiuosi tvirtintis renginių organizavime“ (4). „Penkis metus dirbau darbą pagal profesiją, noriu dirbti ką nors kitą, tačiau patirties turiu tik šioje sferoje“ (2).

	<p>Savo konkurencingu mo darbo rinkoje vertinimas</p>	<p>„Jaučiuosi pranašesnė, nes turiu rusų, anglų, vokiečių kalbų žinias“ (3). „Nesijaučiu stipresnė už kitus, kurie pabaigę panašioje sferoje. Ieškau darbo pagal specialybę. Privalumų neturiu“ (1). „Nesijaučiu vertingas. Turiu netinkamą profesiją, tačiau žinau, kur esu stipriausias. Moku anglų kalbą, galiu dirbti vadybos srityje. Tačiau mažai įmonių, kurie gali padėti kelti kvalifikaciją“ (14). „Deja, trūksta rusų kalbos žinių. Darbdaviams nerūpi nei anglų, nei prancūzų, nei ispanų“ (4). „Galiu parodyti mano padarytus darbus, bet darbdaviams tai ne visada rūpi. Mano profesinė rinka labai uždara ir niekur darbuotojų nereikia, nebent „atpirkimo ožio“. Ėjau į darbo pokalbį vieną, tai grupiškai papasakojo, kad jau kelintas darbuotojas atleidžiamas už kitų klaidas. Toje įmonėje tikrai nuolat ieško darbuotojų“ (9).</p>
	<p>Lūkesčiai darbo vietos atžvilgiu</p>	<p>„Norisi, kad vadovas dirbtų realiai. Nes mačiau kaip vadovas galvoja, kad viską daro, ir viską gali tik jis. Ir rinkodaros strategiją, ir planus, ir reklamą kurti, ir tinklapį administruoti. Realiai jis nieko nepadaro. O algą pasiima pačią didžiausią. Nesutinku šitaip. Vadovai nemoka dirbti, vadovauti, pasirinkti darbuotojų. Vien tik strategijai paruošti reikia laiko, o jie dar ir pardavimus daro ir kitką“ (13). „Verslas samdosi žmones ne tam, kad dirbtų, bet kad būtų sraigteliai. Reikia abipusio tobulėjimo. Jei darbdavys nori vieno mažo dalyko. Tai ir pinigų nemokės. Bet man taip netinka. Noriu uždirbti“ (14). „Svarbu kolektyvas. Laukdama vieno darbo pokalbio jau norėjau bėgti. Pradžioje laukiau. Nes buvo vidinis susirinkimas. Ten vadovė klykė, o darbuotojos aiškino, kad ji neturi teisės lysti į asmeninį gyvenimą. Paskui vadovė išėjo su šypsena. Pokalbis praėjo greitai, nes nerodžiau iniciatyvos ir norėjau bėgti iš ten“ (3). „Ir labai svarbu emocinis klimatas, nes kai jauti ėdimą neina nei dirbti, nei rezultato daryti“ (4). „Svarbu kolektyvas. Kolektyvai baisūs, norisi bėgti iš jų. Ir dabar bendrauju su darbdaviu. Jis sukūrė neformalų kolektyvą, su mažiau rėmų. Gal ten būtų gerai“ (10).</p>
	<p>Norimas darbo užmokestis</p>	<p>„Keičiant darbo profilį, man pradžiai reikia minimaliai, kad turėti kur ir ant ko miegoti .... paskui reikia ir darbo tobulėjimo sąlygų. Kad kompanija leistų tobulėti, formuoti save, išnaudoti savo resursus, o ne tik konkretų funkcionalumą paskirtų. Kartu reiktų tada ir padorios algos. Tai, nuo 1000 eurų“ (14). „Padirbsi už tokią sumą, ir suprasi, kad už tiek išgyventi savarankiškai nerealų“ (7) (tyrėjo pastaba: komentuojamas darbo atlygio dydis 350 eurų). „Jei keičiant sferą, pradžioje už minimumą. Tačiau augant noriu gauti daugiau. O jei .... kur turiu patirties, tai nuo 1000 eurų, nors kitur yra „fix“ plus procentas, tačiau „fiksas“ turi būti daugiau nei pusė algos. Ir svarbus ir kolektyvas, ir galimybės augti“ (7). „Nuo 700 eurų. Turiu išsilavinimą. Darbdaviai negali atsipalaiduoti. Ateina dar kitokia karta. Jie iš vis nedirs už tokią sumą. Mes turime savo vertę jausti. Kai visi masiškai sakys, kad nedirbs už minimumą, tada ir keisis viskas“ (6). „Aš darbo patirties užsienyje neturiu, tik studijavau. Bet žinau, kad užsienyje algos žymiai didesnės ..... Čia už 500 nedirbčiau. Startas bandomajam nuo 700. Paskui ne mažiau nei 1000. Dar vasarą buvau Norvegijos įmonės filiale. Jie 650 startui paskui 950. Tačiau jie gaili pinigų. Jie gali mokėti daugiau ir nematyti vargo. O darbas tikrai sunkus“ (4). „O kai dirbti ir protinį ir fizinį ir to nevertina.... noriu 1000 eurų“ ... „Už algą turi pragyventi. Turi ir nuomą, mokėt, ir valgyti, ir apsirengti. O kur dar poilsis? Kodėl užsienyje dirbant gali sau leisti atostogas, o čia turi tik egzistuoti sunkiai dirbdamas?“ (14). „Norint turėti vaikų, šiandieninis minimumas yra visiška nesąmonė“ (10).</p>

* informantų kalba netaisyta

Paklausus, kaip informantai vertina įgytą kvalifikaciją, buvo gauti prieštaringi vertinimai. Dalis informantų teigė, jog įgytos kvalifikacijos, siekiant įsidarbinti, nepakanka. „Pasidarė liūdna, kad kol studijavau, nekaupiau darbo praktikos“ (5). „Problema, kad neturiu patirties ir rusų kalbos. Tai atima galimybes gauti darbą. .... problema kad nesu dirbęs su konkrečia registratūros programa“ (6). „Mano anglų kalba nėra stipri. Tai viską apsunkina“ (11). Ir tai apima ne tik darbo vietas privačių įmonių darbo rinkos dalyje, bet ir valstybinį sektorių. „Valstybės tarnautoju labai sunku tapti, nes ten gerai turėti ne tik darbo patirties, bet ir darbo biudžetinėse įstaigose patirties“ (10). Taip pat informantai akcentavo, kad „Darbdaviams reikia, kad būtum baigęs labai konkrečius kursus ,o jie yra Vilniuje ir brangūs“ (8).

Informantai nebuvo vieningos nuomonės, atsakydami į klausimą **„Kiek Jums būdingas noras ieškoti darbo vietos pagal įgytą profesinę kvalifikaciją“**. Savo pasirinkimus jie argumentavo skirtingai. Tačiau analizuojant teigiančių, jog nori dirbti ne pagal įgytą profesinę kvalifikaciją, atsakymus stebima tendencija, kad kai kurie informantai įgijo profesines kvalifikacijas remdamiesi nepilnomis žiniomis apie būsimą darbą, profesinės veiklos ypatumus, poreikį rinkoje. Tai buvo patikslinama pasisakymais, jog dažnai jaunimas nemato galimybės realizuoti save dirbdami pagal profesiją. Nors ir teigia: „Noriu dirbti pagal specialybę“ (11). Tačiau jie papildo, jog „Rasti darbą pagal specialybę sunku“ (11). „Norisi, kad priimtų bent dar praktikuotis“ (6). Tokią nuomonę užtirtina ir kiti informantai „Ir iš tikro, po ilgų darbo paieškų, darbų kaitos, pamečiau mintį dirbti pagal specialybę“ (5), „Nemaniau, kad yra taip sunkiai rasti darbą“ (11).

Tikslinantis, kiek informantai yra pasirengę keisti savo darbo kryptį, priimti darbo pasiūlymus ne pagal profesiją, paaiškėjo, jog didelė jaunimo dalis tikrai dirbtų ne pagal įgytas profesines kvalifikacijas. „Man norėtųsi kažko apčiuopiamo. Galvoju apie kokį nors amatą, nes noriu įsitvirtinti“ (11). Kiti bent iš dalies patikslina tokio požiūrio priežastis. „Kartu baigėme mokslus apie 46 asmenys. O šiandien pagal specialybę dirba gal keletas. Visi kiti kitur laimės ieško. Nes Klaipėdoje laimi pažintys“ (7). Kiti informantai papildė, jog išbandė darbą pagal profesiją, tačiau dabar nori keisti savo darbo kryptį: „Pabaigusi profesiją įsidarbinau pagal specialybę. Po 1,5 metų teko išeiti. Noriu tiesiog darbo“ (3). Paprašius patikslinti, kas skatina keisti darbo sferą, gautas patikslinimas. „Pagal profesiją nedirbsiu. Savanoriškumas ne man“ (3).

Nors informantai teigė norintys dirbti pagal specialybę, tačiau buvo pastebėjimų, jog „negaliu su mano neperspektyvia profesija sieti ateities. ... stengiuosi tvirtintis renginių organizavime“ (4). „Penkis metus dirbau darbą pagal profesiją, noriu dirbti ką nors kitą, tačiau patirties turiu tik šioje sferoje“ (2).

Paklausti, kaip vertina savo konkurencingumą darbo rinkoje, informantai pastebėjo, jog greta įgytų profesinių kvalifikacijų labai svarbios papildomos kompetencijos, kurių turinys ir apimtis

varijuoja priklausomai nuo darbo veiklos pobūdžio. Dažnai buvo akcentuojamas vienos ar kelių užsienio kalbų įvaldymas. „Jaučiuosi pranašesnė, nes turiu rusų, anglų, vokiečių kalbų žinias“ (3). „Deja trūksta rusų kalbos žinių. Darbdaviams nerūpi nei anglų, nei prancūzų, nei ispanų“ (4). Nors ir ši potencialaus darbuotojo charakteristika, negarantuoja efektyvios integracijos darbo rinkoje. „Nesijaučiu vertingas. Turiu netinkamą profesiją, tačiau žinau, kur esu stipriausias. Moku anglų kalbą, galiu dirbti vadybos srityje. Tačiau mažai įmonių, kurie gali padėti kelti kvalifikaciją“ (14).

Taip pat dalis informantų atkreipė dėmesį į tai, jog jų įgytos profesinės kvalifikacijos pasižymi dideliu kiekiu nedirbančių specialistų ir santykinai nedideliu darbo vietų kiekiu bei labai ribotomis karjeros galimybėmis. „Nesijaučiu stipresnė už kitus, kurie pabaigę panašioje sferoje. Ieškau darbo pagal specialybę. Privalumų neturiu“ (1). „Galiu parodyti mano padarytus darbus, bet darbdaviams tai ne visada rūpi. Mano profesinė rinka labai uždara, ir niekur darbuotojų nereikia, nebent „atpirkimo ožio“. Ėjau į darbo pokalbį vieną, tai grupiškai papasakojo, kad jau kelintas darbuotojas atleidžiamas už kitų klaidas. Toje įmonėje tikrai nuolat ieško darbuotojų“ (9).

Renkant informaciją apie tai, kiek jauni bedarbiai yra pasirengę įsitvirtinti darbo rinkoje, buvo tikslinamasi, kokius **lūkesčius jie kelia potencialioms darbo vietoms**. Pirmiausia, jauni bedarbiai išreiškė nuomonę, jog darbdaviai turėtų būti pažangūs. Akcentuotas gebėjimas dirbti komandoje, deleguojant konkrečias funkcijas specialistams. „Norisi, kad vadovas dirbtų realiai. Nes mačiau kaip vadovas galvoja, kad viską daro, ir viską gali tik jis. Ir rinkodaros strategiją, ir planus, ir reklamą kurti, ir tinklapį administruoti. Realiai jis nieko nepadaro. O algą pasiima pačią didžiausią. Nesutinku šitaip. Vadovai nemoka dirbti, vadovauti, pasirinkti darbuotojų. Vien tik strategijai paruošti reikia laiko, o jie dar ir pardavimus daro ir kitką“ (13). Toks požiūris buvo papildomas. „Verslas samdosi žmones ne tam, kad dirbtų, bet kad būtų sraigteliai. Reikia abipusio tobulėjimo. Jei darbdavys nori vieno mažo dalyko. Tai ir pinigų nemokės. Bet man taip netinka. Noriu uždirbti“ (14).

Kiti informantai akcentavo, kad jiems labai svarbi aplinka darbe. „Svarbu kolektyvas. Laukdama vieno darbo pokalbio jau norėjau bėgti. Pradžioje laukiau, nes buvo vidinis susirinkimas. Ten vadovė klykė, o darbuotojos, aiškino, kad ji neturi teisės lysti į asmeninį gyvenimą. Paskui vadovė išėjo su šypsena. Pokalbis praėjo greitai, nes nerodžiau iniciatyvos ir norėjau bėgti iš ten“ (3).

Tokia nuomonė buvo papildyta ir kitų informantų pasisakymais. „Ir labai svarbu emocinis klimatas, nes kai jauti ėdimą neina nei dirbti, nei rezultato daryti“ (4). „Svarbu kolektyvas. Kolektyvai baisūs, norisi bėgti iš jų. Ir dabar bendrauju su darbdaviu. Jis sukūrė neformalų kolektyvą, su mažiau rėmų. Gal ten būtų gerai“ (10).

Tikslinės grupės diskusijos metu buvo siekiama išsiaiškinti, **kokio dydžio darbo užmokestis jauniems bedarbiams yra reikalingas**. Informantai pažymėjo, jog šios piniginės sumos dydis priklauso nuo kai kurių darbo vietos ir atliekamų funkcijų charakteristikų. Paslaugų sektoriaus

atstovai, neturintys darbo patirties įvardijo, jog jiems aktualu gauti darbo, todėl jiems tinkamas mažiausias darbo atlygis 350 EUR. Tačiau tokią poziciją kai kurie informantai kritiškai pakomentavo „Padirbsi už tokią sumą, ir suprasi, kad už tiek išgyventi savarankiškai nerealu“ (7). Kiti informantai tokią nuostatą patvirtino, jog pradėdant dirbti aktualu gauti mažiausiai 500 EUR darbo atlygį, su jo korekcija jau po bandomojo laikotarpio.

Buvo akcentuojama, kad „Keičiant darbo profilį, man pradžia reikia minimaliai, kad turėti kur ir ant ko miegoti .... paskui reikia ir darbo tobulėjimo sąlygų. Kad kompanija leistų tobulėti, formuoti save, išnaudoti savo resursus, o ne tik konkretų funkcionalumą paskirtų. Kartu reiktų tada ir padidinti algos. Tai nuo 1000 EUR“ (14).

Kiti informantai išsakė panašias pozicijas. „Jei keičiant sferą, pradžioje už minimumą. Tačiau augant noriu gauti daugiau. O jei ..... kur turiu patirties, tai nuo 1000 EUR, nors kitur yra „fix“ plus procentas, tačiau „fiksas“ turi būti daugiau nei pusė algos. Ir svarbus ir kolektyvas, ir galimybės augti“ (7). Taip pat buvo išsakyta ir nuomonė, kad darbo patirtis ir išsilavinimas turi būti vertinami darbo rinkoje. „Nuo 700 EUR. Turiu išsilavinimą. Darbdaviai negali atsipalaiduoti. Ateina dar kitokia karta. Jie iš vis nedirbs už tokią sumą. Mes turime savo vertę jausti. Kai visi masiškai sakys, kad nedirbs už minimumą, tada ir keisis viskas“ (6).

Tokias nuostatas papildė ir kiti informantai „Aš darbo patirties užsienyje neturiu, tik studijavau. Bet žinau, kad užsienyje algos žymiai didesnės ..... Čia už 500 nedirbčiau. Startas bandomajam nuo 700. Paskui ne mažiau nei 1000. Dar vasarą buvau Norvegijos įmonės filiale. Jie 650 startui paskui 950. Tačiau jie gaili pinigų. Jie gali mokėti daugiau ir nematyti vargo. O darbas tikrai sunkus“ (4).

Taip pat buvo atkreiptas dėmesys ir į netolygų fizinio bei intelektualinio darbo apmokėjimą. Akcentuotas ryškus skirtumas tarp Didžiosios Britanijos ir Lietuvos darbo rinkose nusistovėjusių darbo atlygio normų. „O kai dirbti ir protinį ir fizinį ir to nevertina.... noriu 1000 EUR“. Informantas pakomentavo, jog jam aktualu gauti tokio dydžio atlygį už darbą „Už algą turi pragyventi. Turi ir nuomą, mokėti, ir valgyti, ir apsirengti. O kur dar poilsis? Kodėl užsienyje dirbant gali sau leisti atostogas, o čia turi tik egzistuoti sunkiai dirbdamas?“ (14). Kiti informantai papildė, jog „Norint turėti vaikų, šiandieninis minimumas yra visiškai nesąmonė“ (10).

Pasirengimas vidinei ir išorinei migracijai

Tyrimo metu buvos siekiama išsiaiškinti, kiek jauni, niekur nedirbantys specialistai yra pasirengę vidinei ir išorinei migracijai (26 lentelė).

26 Lentelė. Vidinė ir išorinė migracija

Kategorija	Subkategorijos	Patvirtinantys teiginiai*
Pasiruošimas vidinei ar išorinei migracijai	Paskatos likti gyventi Klaipėdoje, ateities perspektyvų sąsajos su Klaipėda	<p>„Dirbant, ateityje matau mažesnę konkurenciją Klaipėdoje, todėl čia liksiu“ (9).</p> <p>„Nereikia bijoti kopijuoti to, kas gera, reikia leisti jauniems žmonėms kurti miestą. Mes to norim“ (4).</p> <p>„Turiu butą, neturiu kaip išvažiuoti“ (7).</p> <p>„Mano anglų kalba nėra stipri. Negaliu išvažiuoti“ (3).</p> <p>„Ilgą laiką gyvenau Vilniuje. Tačiau grįžau. Dabar viskas čia patinka, kad tylu ir kad viskas kompaktiška. Nežinau, aplinka gyventi gera, tačiau apie darbo vietas sunku kalbėti“ (7).</p> <p>„Programuojant turi pats kurti vietą sau. Tačiau kol neturi vardo sunku. Atlieku darbus. Dabar deruosi su viena įmone. Joje yra šiek tiek potencialo, tačiau tai rizikinga. Dirbant vienam reikia drąsos. Intelektualinės paslaugos tai sfera, kur būtina turėti klientūrą. Jei jos nėra, tai bėda“ (8).</p> <p>„Manau miesto potencialas – turizmas. Noriu dirbti šioje sferoje. Daug kas čia gali atvažiuoti ir parvažiuoti čia. Reikia daugiau savireklamos. Ieškoti išskirtinumo“ (6).</p>
	Emigracijos tikimybė ir jos priežastys	<p>„Išvažiuoti yra gerai. Nes ten gali gauti žinių ir pasitikėjimo“ (13).</p> <p>„Norisi išvažiuoti kitur, kad gauti sertifikatus, leidžiančius gauti darbą“ (12).</p> <p>„Man vieta nieko nereikia. Noriu veikti, noriu siekti savo tikslų“ (15).</p> <p>„Vilnius tarptautiškesnis, internacionalinis miestas. Klaipėdoje to trūksta“ (13).</p> <p>„Vilniuje daugiau darbo galimybių, Klaipėda labai atsilieka savo provincialumu“ (3).</p> <p>„Planuoju išvažiuoti. Šeima išvažiavo. Nedirbsiu čia“ (11).</p>

* informantų kalba netaisyta

Siekiant tai įvertinti, pirmiausia buvo domėtasi, kiek savo ateitį jauni, šiuo metu, niekur nedirbantys specialistai yra linkę sieti su Klaipėda. Atsakydami į šiuos klausimus, informantai rodė santykinai optimistines nuostatas, išreikšdami mintis apie tai, kokias savirealizacijos perspektyvas jie matytų, kaip galimybes produktyviai veikti Klaipėdoje. „Nereikia bijoti kopijuoti to, kas gera, reikia leisti jauniems žmonėms kurti miestą. Mes to norim“ (4). Papildydami jie akcentavo kai kurias aktualias profesinės veiklos kryptis, norimas veiklas. „Manau miesto potencialas – turizmas. Noriu dirbti šioje sferoje. Daug kas čia gali atvažiuoti ir parvažiuoti čia. Reikia daugiau savireklamos. Ieškoti išskirtinumo“ (6).

Kiti informantai akcentavo, kad jų darbe gyvenamoji vieta nėra aktuali, tačiau labai aktuali esama klientų rinka. „Programuojant turi pats kurti vietą sau. Tačiau kol neturi vardo sunku. Atlieku darbus. Dabar deruosi su viena įmone. Joje yra šiek tiek potencialo, tačiau tai rizikinga. Dirbant vienam reikia drąsos. Intelektualinės paslaugos tai sfera, kur būtina turėti klientūrą. Jei jos nėra, tai bėda“ (8).

Informantai įvardijo ir tai, jog jiems Klaipėda patinka kaip miestas. „Ilgą laiką gyvenau Vilniuje. Tačiau grįžau. Dabar viskas čia patinka, kad tylu ir kad viskas kompaktiška. Nežinau, aplinka gyventi gera, tačiau apie darbo vietas sunku kalbėti“ (7). Buvo ir tokių, kurie įvardijo, jog Klaipėda jiems patrauklesnė, nes nedideliame mieste darbo rinkoje mažesnė konkurencija. „Dirbant, ateityje matau mažesnę konkurenciją Klaipėdoje, todėl čia liksiu“ (9). Kiti pažymėjo, jog čia

kuriamas materialinis gerbūvis juos suriša su dabartine gyvenamąja vieta. „Turiu butą, neturiu kaip išvažiuoti“ (7). Dažnai jie įvardijo profesinių ar bendrųjų kompetencijų trūkumus, finansinių galimybių išvykti nebuvimą, pavyzdžiui „Mano anglų kalba nėra stipri. Negaliu išvažiuoti“ (3).

Taip pat buvo tikslinamasi, kiek informantai yra pasirengę emigruoti. Tiriamieji pastebėjo, jog tiek vidinės, tiek išorinės migracijos atžvilgiu turi teigiamas nuostatas. „Išvažiuoti yra gerai. Nes ten gali gauti žinių ir pasitikėjimo“ (13). Jie papildė. „Norisi išvažiuoti kitur, kad gauti sertifikatus, leidžiančius gauti darbą“ (12).

Taip pat buvo išskirtos ir kitos nuostatos gyvenamosios vietos atžvilgiu. „Man vieta nieko nereikia. Noriu veikti, noriu siekti savo tikslų“ (15). „Vilnius tarptautiškesnis, internacionalinis miestas. Klaipėdoje to trūksta“ (13). O dalis respondentų pažymėjo, jog kitų miestų teikiamos galimybės jiems tikrai svarbios. „Vilniuje daugiau darbo galimybių, Klaipėda labai atsilieka savo provincialumu“ (3). Apibendrinant viena informantė atskleidė: „Planuoju išvažiuoti. Šeima išvažiavo. Nedirbsiu čia“ (11).

Klaipėdos miesto ekonominio aktyvumo ir darbo rinkos patrauklumo vertinimas

Tyrimo metu buvo tikslinama informacija apie tai, kaip jauni, niekur nedirbantys specialistai vertina Klaipėdos miesto ekonominį patrauklumą ir aktyvumą (27 lentelė).

27 Lentelė. Klaipėdos miesto ekonominio aktyvumo ir darbo rinkos patrauklumo vertinimas

Kategorija	Subkategorijos	Patvirtinantys teiginiai*
Klaipėdos miesto ekonominio aktyvumo ir darbo rinkos patrauklumo vertinimas	Bendras Klaipėdos miesto patrauklumo vertinimas	„Kad Klaipėda darytų patrauklesnes erdves gyvenimui. Nes kol kas tai utilitarinis miestas. Sausas“ (12). „Pas mus iki šiol nėra normalaus parko, nėra kur užsiimti rekreacija. Nebent Kuršių nerija. Uostas pasiima krantines, jie stengiasi gauti vietą pelnui. Net Melnragėje stengiasi išsiplėsti“ (12). „Žurnalistika KU. Sunku rasti darbą, nes praktikas atlikau Klaipėdos ir Palangos dienraščiuose. Tačiau jau praktikos metu buvo užsimenama, kad darbo čia nerasi, nes kolektyvai pilni, žmonės jau su patirtimi, gerai rašo ir tu nereikalingas“ (9).
	Darbdavių lūkesčių ir reikalavimų potencialiems darbuotojams vertinimas	„Vadybininkas dabar yra nuo pardavėjo iki projektų vadybininko. Ir iš tikrųjų pikta, nes darbdaviai priima žmones be kvalifikacijos, nors mes turime išsilavinimą“ (4). „Manęs taip matuoti nereikia. Aš turiu patirties. Darbdaviai pasyviai ieško žmogaus. Jie nenori pasiruošti žmogaus. Jie tikisi iš karto rezultatų“ (14). „Darbdavys apmokydamas darbuotoją gali turėti saugiklių sutartyje. Jis gali mokėti mažiau pinigų arba pasirašyti sutartį, kiek darbuotojas turės atidirbti už apmokymus“ (6). „Pati prašiausi į praktiką, tikrą praktiką. Tačiau jei eisiu į praktiką, kada normalaus darbo ieškosiu“ (5). „Darbdaviai turi džiaugtis, nes jei kas nori čia auginti vaikus, tai tie vaikai gal čia mokės mokesčius, o tie darbdaviai tada gaus pensijas“ (6). „Algų lygybės. Nes užsienyje tą patį darbą dirbant gaunama daug daugiau“ (5). „Darbdaviai turi prisitaikyti arba išnyks“ (2).

	<p>Įsidarbinimo perspektyvų Klaipėdos mieste vertinimas</p>	<p>„Pokyčiai jaučiasi. Bet nesijaučia algos kilimo paprastiems specialistams. Kodėl turime daug bedarbių ir žmonių nuskurdimo? Paprastas darbuotojas nieko sau negali leisti. Kainos kyla, o alga nesikeičia. Palyginti su užsieniu Lietuva dabar vis labiau atsilieka“ (7).</p> <p>„Darbo vietų yra, tačiau darbas be perspektyvų ir niekas nenori dirbti už tokius pinigus, nes atsakomybės didelės“ (4).</p> <p>„Vilniuje gal daugiau darbo“ (3).</p> <p>„...gavimo kanalai tie patys. Tai labiau apima pažintis arba patirtį turinčių darbuotojų rinką. Todėl reikia kurti vietas darbui patiems.. Tačiau čia problemos. Nes reikia investicijų, o kur jas paimti be uždirbamų pinigų?“ (15).</p> <p>„Nemanau, kad reikia dėti viltį į Savivaldybės, Darbo biržos pagalbą. Patys turime užsiauginti gerą odą ir eiti kaip tankai. Turi padaryti pats. Niekas nepadės. Po 8 metų darbo rinkoje matau, kad niekas padėti nenori“ (5).</p>
	<p>Miesto patrauklumo naujo verslo steigimui vertinimas</p>	<p>„Jaučiasi kad gyvėja kultūrinis gyvenimas. Yra keli aktyvūs teatrai. Tai jaučiu, nes tuo domiuosi. Kiek tai paveiks profesinį gyvenimą, nežinau. Tačiau tie žmonės kuriasi sau darbo vietas“ (11).</p> <p>„... reikia kurti vietas darbui patiems. Tačiau čia problemos. Nes reikia investicijų, o kur jas paimti be uždirbamų pinigų?“ (15).</p> <p>„Kurti sąlygas Klaipėdos verslininkams. Sumažinti mokesčius jaunam verslui, kitaip nei visoje Lietuvoje. Tiesiog apie Klaipėdą susidarė blogas įspūdis. Sovietmečiu buvo ir kultūrinis purvas. Dabar viskas vystosi, bet kol kas apie tai daug kas nežino. Reikia pritraukti žmones ir iš toliau“ (1).</p>
	<p>Pokyčiai, reikalingi miesto patrauklumui didinti</p>	<p>„Nesvarbu, kad turiu čia butą. Ten mano šeima. Ten gyvenimo kokybė geresnė“ (13).</p> <p>„Klaipėdoje nėra įmonių centrų. Viskas Vilniuje, todėl ten karjeros galimybės didesnės. Čia tik skyriai ir darbuotojų nedaug. Klaipėdai reikia daugiau tarptautinių įmonių“ (15).</p> <p>„...man norėtųsi kažko apčiuopiamo“ (1).</p> <p>„Trūksta pagalbininkų. Lietuvos darbo birža nepadeda. Gerai, kad žinau JDC. Reikia, kad padėtų suprasti, kur darbo yra. Jie turi važiuoti į mokyklas ir informuoti žmones, nes bedarbis turi iš labai daug vietų rinktis informaciją ir apie jas pats sužinoti“ (2).</p> <p>„Norsi darbdavių bendradarbiavimo. Jaunimas dabar pranašesnis. Mes nebijom išsireikšti. Net vaikai turi išpūdingų idėjų. Tegul darbdaviai atsimerkia. Jų akiratis siauras“ (5).</p> <p>„Perspektyvos. Noriu galėti daryti. Žinau kelią, noriu karjeros, noriu rinkos. Tačiau tai sukurti labai sudėtinga. Tačiau norisi potencialo“ (15).</p> <p>„Nenoriu būti sraigtelis, noriu realiai dirbti. Jei samdo žmogų tam, kad tik rinktų tekstą, tai ir nori mokėti mažai, noriu dirbti daugiau“ (3).</p> <p>„Valdžia turi veikti čia ir dabar. Jie kuria planus į ateitį, ir juos realizuoja tik fragmentiškai, lėtai. Mes susirinkome čia. O problema labai sena. Tie duomenys eis į savivaldybę ir tik 2016 metų pabaigai bus veiksmai. Bet jie užsidės pliusą (5).</p> <p>„Lietuvoje santykis tarp didžiausių ir mažiausių algų 1:42. Kitur jis gerokai mažesnis. Toks požiūris tiesiog kvailas“ (5).</p> <p>„...daugiau konkursų, kuriuose gali save parodyti. Klaipėdoje tik vienas kitas ir tik kartą per metus. Potencialių darbdavių žvilgsnius čia sunku patraukti. Naujų kanalų, kur pasireikšti čia trūksta“ (14).</p> <p>„Klaipėdoje nėra kur tobulėti arba per brangu. Jei noriu kursų ten, turiu persivesti į ten LDB ir ten gyventi“ (15).</p>

* informantų kalba netaisyta

Pirmiausia buvo prašoma patikslinti, kaip informantai vertina **bendrą Klaipėdos patrauklumą**. Tyrimo dalyviai pateikė skirtingas savo nuomones. Daugiausia buvo orientuojamasi į kompleksinį rekomendacijų miesto patrauklumo didinimui teikimą. Svarbiu miesto aspektu išskirtinas informantų akcentuotas vizualinis miesto įvaizdis „Kad Klaipėda darytų patrauklesnes

erdves gyvenimui. Nes kol kas tai utilitarinis miestas. Sausas“ (12). Skirta dėmesio ir miesto planavimui, rekreacinių veiklų zonų plėtojimui. „Klaipėdoje iki šiol nėra normalaus parko, nėra kur užsiimti rekreacija. Nebent Kuršių nerija. Uostas pasiima krantines, jie stengiasi gauti vietą pelnui. Net Melnragėje stengiasi išsiplėsti“ (12).

Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo metu, kaip svarbus **gyvenamosios vietovės pasirinkimo veiksnys įvardytas ir darbdavių lūkesčių ir reikalavimų darbuotojams vertinimas**. Informantai teigė, jog jiems nepriimtinas apibendrintas darbdavių vertinimas kandidatų į laisvas darbo vietas atžvilgiu, akcentavimas, kad „nėra norinčių dirbti“ (3). Jauni, niekur nedirbantys tyrimo dalyviai akcentavo netenkinančius darbdavių reikalavimus, keliamus būsimiems ir esamiems darbuotojams „Vadybininkas dabar yra nuo pardavėjo iki projektų vadybininko. Ir iš tikrųjų pikta, nes darbdaviai priima žmones be kvalifikacijos, nors mes turime išsilavinimą“ (4).

Informantai išreiškė pagarbos poreikį potencialiam ir esamam darbuotojui „Manęs taip matuoti nereikia. Aš turiu patirties. Darbdaviai pasyviai ieško žmogaus. Jie nenori pasiruošti žmogaus. Jie tikisi iš karto rezultatų“ (14). Šios nuomonės papildytos informantų pasisakymais apie, jų nuomone, būtiną atlygio už darbą atlygį, leidžiantį formuoti savimotyvaciją kokybiškam darbui bei įvardijimais, jog darbdaviams sudarant visavertės darbo sąlygas būtinas saugumo užtikrinimas, apsaugant investicijas į darbuotojus. Tačiau kartu informantai pasiūlė ir šios problemos sprendimą. „Darbdavys apmokydamas darbuotoją gali turėti saugiklių darbo sutartyje. Jis gali pasirašyti sutartį, kiek darbuotojas turės atidirbti už apmokymus“ (6). Tai pat buvo išreikštas ir poreikis, aktualus jauniems specialistams įgyjant darbo patirties ir su tuo susijusios problemos. „Pati prašiausi į praktiką, tikrą praktiką. Tačiau jei eisiu į praktiką, iš ko gyvensiu ir kada normalaus darbo ieškosiu“ (5).

Informantės įvardijo, jog darbdaviai diskriminatyviai elgiasi klausdami asmeninių dalykų, nenori priimti jaunų moterų, net dėl galimybės turėti vaikų. „Darbdaviai turi džiaugtis, nes jei kas nori čia auginti vaikus, tai tie vaikai gal čia mokės mokesčius, o tie darbdaviai tada gaus pensijas“ (6). Pakomentavę, jog Lietuvoje ir taip prasta demografinė padėtis, ir visuomenė sensta, informantai pastebėjo, jog siekiant koreguoti padėtį negana vien darbuotojų motyvacijos. Labai svarbiu aspektu gerinant darbdavių ir darbuotojų santykį tvirtintas miesto konkurencingumo atlygio už darbą atžvilgiu. „Algų lygybės. Nes užsienyje tą patį darbą dirbant gaunama daug daugiau“ (5). Šį aspektą jauni, niekur nedirbantys specialistai įvardijo vienu svarbiausių. Jie papildė, jog: „Darbdaviai turi prisitaikyti arba išnyks“(2).

Tikslinės grupės diskusijos sesijos metu buvo siekta sužinoti, kaip **informantai vertina įsidarbinimo perspektyvas Klaipėdoje**. Tiriamieji atskleidė, jog santykinis pokyčius Klaipėdos darbo rinkoje tikrai jaučia, tačiau stebima situacija jų netenkina. „Pokyčiai jaučiasi. Bet nesijaučia algos kilimo paprastiems specialistams. Kodėl turime daug bedarbių ir žmonių nuskurdimo?

Paprastas darbuotojas nieko sau negali leisti. Kainos kyla, o alga nesikeičia. Palyginti su užsieniu Lietuva dabar vis labiau atsilieka“ (7). Tokios jaunų nedarbingųjų specialistų nuomonės rodo, jog jie nėra patenkinti esama situacija darbo rinkoje, ir kyla rizika prarasti potencialius mokesčių mokėtojus, galinčius išvykti gyventi ir dirbti kitur. Tokias nuostatas papildė ir kiti informantai. „Darbo vietų yra, tačiau darbas be perspektyvų ir niekas nenori dirbti už tokius pinigus, nes atsakomybės didelės“ (4). „Vilniuje gal daugiau darbo“ (3).

Informantai teigė, jog naujų darbo vietų yra, tačiau jas skirstė į vertingas ir ne. Jie akcentavo, kad gerų darbo vietų „...gavimo kanalai tie patys. Tai labiau apima pažintis arba patirtį turinčių darbuotojų rinką. Todėl reikia kurti vietas darbui patiems. Tačiau čia problemos. Nes reikia investicijų, o kur jas paimti be uždirbamų pinigų?“ (15).

Šios tyrimo dalies tiriamųjų tarpe buvo išreikštos ir nuomonės, kuriomis apeliuojama tik į verslo kūrimą, akcentuojant, jog tai vienintelė išeitis formuojant tinkamas darbo veiklos sąlygas sau patiems. „Nemanau, kad reikia dėti viltis į Savivaldybės, Darbo biržos pagalbą. Patys turime užsiauginti gerą odą ir eiti kaip tankai. Turi padaryti pats. Niekas nepadės. Po 8 metų darbo rinkoje matau, kad niekas padėti nenori“ (5).

Taip pat buvo klausiama apie tai, kiek **Klaipėda jaunimui atrodo patraukli naujo verslo kūrimo atžvilgiu**. Nors, informantai minėjo, jog verslo kūrimas, potencialiai geriausias sprendimas stengiantis kurtis asmeninę gyvenimo gerovę, tačiau buvo išreikštos abejonės dėl verslo steigimo galimybių. „Jaučiasi kad gyvėja kultūrinis gyvenimas. Yra keli aktyvūs teatrai. Tai jaučiu, nes tuo domiuosi. Kiek tai paveiks profesinį gyvenimą, nežinau. Tačiau tie žmonės kuriasi sau darbo vietas“ (11). Buvo atkreiptas dėmesys ir į finansines jaunimo galimybes kurti verslą. „...reikia kurti vietas darbui patiems. Tačiau čia problemos. Nes reikia investicijų, o kur jas paimti be uždirbamų pinigų?“ (15).

Jauni bedarbiai teigė, jog aktualios miesto valdžios pastangos didinti finansinę paramą naujo verslo kūrimui. „Kurti sąlygas Klaipėdos verslininkams. Sumažinti mokesčius jaunam verslui, kitaip nei visoje Lietuvoje. Tiesiog apie Klaipėdą susidarė blogas įspūdis. Sovietmečiu buvo ir kultūrinis purvas. Dabar viskas vystosi, bet kol kas apie tai daug kas nežino. Reikia pritraukti žmones ir iš toliau“ (1).

Taip pat buvo domimasi, ką aktualu koreguoti, **didinant Klaipėdos miesto patrauklumą jaunimui**. Buvo teigiama, jog būtina didinti gyvenimo kokybės lygmenį, dėmesį skiriant miesto gyventojams bendrai, o ne tik atskiroms jų grupėms. „Nesvarbu, kad turiu čia butą. Ten mano šeima. Ten gyvenimo kokybė geresnė“ (13).

Informantai akcentavo tinkamo darbo ir karjeros galimybių didinimą mieste. „Klaipėdoje nėra įmonių centrų. Viskas Vilniuje, todėl ten karjeros galimybės didesnės. Čia tik skyriai ir darbuotojų nedaug. Klaipėdai reikia daugiau tarptautinių įmonių“ (15).

Aktualia problema buvo įvardyta ir pagalba jaunimui integruojantis darbo biržoje. Informantai teigė, jog svarbu kurti sąlygas lengvai gauti visavertę, pilną informaciją apie profesinės kvalifikacijos įgijimą, persikvalifikavimą, potencialias darbo vietas bei darbo rinkos poreikį, jo kaitos perspektyvas Klaipėdos mieste. „Trūksta pagalbinių. Lietuvos darbo birža nepadeda. Gerai, kad žinau JDC. Reikia kad padėtų suprasti, kur darbo yra. Jie turi važiuoti į mokyklas ir informuoti žmones, nes bedarbis turi iš labai daug vietų rinktis informaciją, ir apie jas pats sužinoti“ (2).

Kaip svarbiu miesto patrauklumo didinimo **veiksniu informantai įvardijo verslo atstovų, darbdavių požiūrį į jaunus specialistus**. „Norsi darbdavių bendradarbiavimo. Jaunimas dabar pranašesnis. Mes nebijom išsireikšti. Net vaikai turi įspūdingų idėjų. Tegul darbdaviai atsimerkia. Jų akiratis siauras“ (5). Jie patikslino, jog didinant Klaipėdos miesto perspektyvumą labai aktualu pritraukti perspektyvias karjeros atžvilgiu darbo vietas kuriantį verslą. „Perspektyvos. Noriu galėti daryti. Žinau kelią, noriu karjeros, noriu rinkos. Tačiau tai sukurti labai sudėtinga. Tačiau norisi potencialo“ (15). „Nenoriu būti sraigtelis, noriu realiai dirbti. Jei samdo žmogų tam, kad tik rinktų tekstą, tai ir nori mokėti mažai, noriu dirbti daugiau“ (3). Netinkamo darbdavių elgesio įrodymų darbuotojai įvardijo darbo atlygio žirkles. „Lietuvoje santykis tarp didžiausių ir mažiausių algų 1:42. Kitur jis gerokai mažesnis. Toks požiūris tiesiog kvailas“ (5).

Taip pat informantai teigė, jog Klaipėdoje jaučiamas galimybių jauniems specialistams atskleisti savo gebėjimus trūkumas. Sostinėje „...daugiau konkursų, kuriuose gali save parodyti. Klaipėdoje tik vienas kitas ir tik kartą per metus. Potencialių darbdavių žvilgsnius čia sunku patraukti. Naujų kanalų, kur pasireikšti čia trūksta“ (14). Jie papildė, jog Klaipėdoje palyginti nedidelis ir profesinės saviugdų paslaugų spektras arba paslaugos yra brangios, dažniausiai neįperkamos žemas pajamas turintiems asmenims ir, tuo labiau, bedarbiams. „Klaipėdoje nėra kur tobulėti arba per brangu. Jei noriu kursų ten, turiu persivesti į ten LDB ir ten gyventi“ (15).

Apibendrinami informantai akcentavo, jog jaunimui būtina matyti realius, praktinius sprendimus čia ir dabar. „...man norėtųsi kažko apčiuopiamo“ (1). „Valdžia turi veikti čia ir dabar. Jie kuria planus į ateitį ir juos realizuoja tik fragmentiškai, lėtai. Mes susirinkome čia. O problema labai sena. Tie duomenys eis į savivaldybę, ir tik 2016 metų pabaigai bus veiksmi. Bet jie užsidės pliusą“ (5).

6. DARBDAVIŲ TIKSLINĖS GRUPĖS DISKUSIJOS REZULTATŲ ANALIZĖ

Bendrasis jaunimo aktyvumas darbo paieškos procese

„Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo“ metu, siekiant renkamos informacijos objektyvumo ir išsamumo, buvo organizuojamos tikslinės grupės diskusijos sesijos, įtraukiant Klaipėdos miesto darbdavius. Šiai kokybinio tyrimo daliai buvo atrinkta 50 Klaipėdos mieste veikiančių stambių ir vidutinių įmonių atstovų. Atrenkant darbdavių grupės informantus buvo orientuojamasi į įmones, kurios tiesiogiai susiduria su jaunų žmonių įdarbinimu. Toks tyrimo imties formavimas leido gauti informaciją apie verslo imlumo darbo jėgai kokybinius ir struktūrinius pokyčius, išsiaiškinti darbdavių nuomonę apie jaunimo pasirengimą integruotis į darbo rinką. Taip pat buvo tikslinama informacija apie tai, kiek darbdaviai yra linkę dalyvauti jaunų specialistų ugdymo procese bei tai, kaip verslo atstovai, darbdaviai vertina jaunimo situaciją Klaipėdoje.

Tikslinių grupių diskusijų sesijų metu pirmiausiai buvo siekiama išsiaiškinti darbdavių nuostatas apie jaunimo aktyvumą ieškant darbo, buvo tikslinamasi ir tai, kokios yra šiandieninės verslo galimybės suteikti darbą jauniems bedarbiams. Taip pat buvo tikslinamasi, kaip darbdaviai vertina ieškančius darbo jaunus žmones, kokius reikalavimus jiems kelia (28 lentelė).

28 Lentelė. Verslo imlumo darbo jėgai kokybiniai ir struktūriniai pokyčiai

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai*
Verslo imlumo darbo jėgai kokybiniai ir struktūriniai pokyčiai	Naujų darbuotojų poreikis	<p>„Neateina dirbti, nes nenori, pažada ateiti į pokalbį dėl darbo ir neateina. Mes siūlome viską, bet nepadedą. Grafikų derinimas nebepadedą.“ (2).</p> <p>„Laikinam darbui norėjome priimti daug darbuotojų. Surinkome mažiau nei pusę. Gal į užsienį išvažiuo. Bet mažai ateina, nors grafikai lankstūs. Jie nebenori dirbti“ (5).</p> <p>„Imam visus, kas nori ateiti pas mus. Mūsų įmonė nėra labai lanksti grafikų atžvilgiu. Tačiau vykdome projektus priimdami etato daliai. Studentai pradeda eiti pas mus“ (3).</p> <p>„Teikiam darbuotojus gamybinėmis įmonėmis. ... Didžiosios gamybinės įmonės nenori mokėti už nekvalifikuotą darbo jėgą. Galim priimti apie 100 žmonių. Bet studentai neina“ (4).</p> <p>„Taikydami prie studentų gyvenimo, paskaitų, priimame juos ir daliai etato, bet vis tiek bėga, o naujų surasti sunku“ (8).</p> <p>„Darbuotojų poreikis pas mus jaučiamas. Juos atsirenkant susiduriame su skirtingomis situacijomis. Jei reikia administratoriaus, tai pasirinkimas didelis, jei rasti vadybininką, sudėtinga. Vairuotojus rasti taip pat sudėtinga. Labai. O su vadybininkais gelbėja studentai. Tačiau jie keičiasi.“ (6).</p> <p>„Priimame į darbą kasmet jaunų darbuotojų. Tiek pastoviam darbui, tiek pakaitiniams“ (1).</p> <p>„Daugiausia kaitos krovėjų tarpe. Ten darbas naktinis, fizinis, o atlygis mažiausias, nes mažiau pridėtinės vertės. Ten ieškome jaunų žmonių“ (7).</p> <p>„Pas mus darbuotojų kaitos iš esmės nėra. Praeitais metais vienas išėjo, todėl, statistiškai, buvo nepilnas procentas. Bet mes geras algas mokame ir mūsų veikla specifinė“ (9).</p>

		<p>„Mūsų įmonėje laisvų darbo vietų labai mažai. Mes daug kur automatizuojamės, o naujus specialistus auginame iš esamų resursų, todėl laisvos tik nebrangiai apmokamos, žemos kvalifikacijos darbo vietos“ (10).</p> <p>„Pas mus būna, pabėga į kitas įmones, kurios ir geresnes algas moka, bet ir mes patys atsirenkame, nes norinčių pas mus dirbti yra daug“ (12).</p> <p>Pas mus niekas neišvažiuoja. Atranka žiauri. Tenka dalyvauti ir darbų gynimuose. Norime gerų darbuotojų. Iš 20 galim pasirinkti tik 5“ (11).</p>
	<p>Naujų darbuotojų atrankos būdai ir kriterijai</p>	<p>„Gali pasirinkti kokius penkis, kurie mąsto, analizuoja, sugeba patys išmąstyti. Ir net jei suklysta, tai daro protingai“ (12).</p> <p>„Talentingi praktikantai yra ir naudingi, ir tampa gerais darbuotojais. Pavyzdžiui, pernai pas mus atlikusi praktiką logistikos specialistė šiandien dirba pas mus. Dabar stengiamės, kad kiekvienais metais turėtume bent po vieną praktikantą. Juos atsirenkame kaip normalius darbuotojus. Mes su jais kalbamės, susitinkam. Tikriname jo ambicijas. Jei gerai dirba, paskui, atsiradus galimybei, kviečiame prisijungti prie mūsų komandos“ (13).</p> <p>„Atrinktus praktikantus vėliau stebime, kaip jie dirba praktikos metu. Jei darbo vietos neturime, tai paprastai prisimename po kelių mėnesių, pusės metų. Tačiau bet kokių atveju ir pačius praktikantus atsirenkame“ (10).</p> <p>„Darbuotojas turi pažinti įmonę. Tiek specialistai, tiek darbininkų profesijų atstovai turi siekti karjeros, o tam būtina išmanyti įmonės specifiką“ (14).</p> <p>„Priklauso nuo situacijos. Kartais reikia ir specialisto, tik brangaus, perperkamo. Tada turime ieškoti kitur. Tačiau yra ir tokių sričių, kur galime auginti žmogų, skirti jam dėmesio, investuoti į jį. Dažniausiai stengiamės taip daryti.“(15).</p> <p>„Labai dažnai būna, kad ateina su patirtimi, tačiau netinka darbo vietai. Tiesiog žmogus, pasirinkęs netinkamą profesiją“ (14).</p> <p>„Kai ateina jaunuolis į darbą, jei jis nori, ieško kažką nuveikti, tai į jį atkreipiama daugiau dėmesio. Gamyboje reikalingi žmonės turintys šiek tiek tokios patirties. Ar bent kad jį pažinotum, galėtum įvertinti, dirbs ar ne“ (15).</p> <p>„Jie viso prirašo daug, tačiau pas mus labai lengva patikrinti. Mes kalbamės apie konkrečių darbų atlikimą, todėl iš karto pamatome, kuris tinkamas, kuris ne. Paskui jau darbo vietoje stebime“ (10).</p> <p>„Jei pradžioje pas mus praktikavosi, tai žinai, kaip jie dirba, ko iš jų gali tikėtis. Pas mus jei krovėjai, tai svarbu kad nebūtų seni, nes reikia fizinės jėgos. Ten priimame visus norinčius, nes nuolat nubyra. Jei į kvalifikuotas darbo vietas ir nėra bent kiek pažįstami, svarbiausia gyvai kalbėti su kiekvienu pretendentu. Pas mus svarbus gebėjimas komunikuoti. Sužinoti, ko jie nori“ (18).</p> <p>„Dažniausiai atsirenkame iš praktikantų. Va prieš du metus priėmėme į praktiką, aprodėme, kaip reikia dirbti. Paskui jie pakeitė darbo pozicijas“ (16).</p> <p>„Jei krovėjas yra tik krovėjas, tai darbuotojas iš jo nekoks. Jei jis auga š aukštesnes pareigas. Ir algos kitos ir darbas geresnis. Jis privalo norėti“ (20).</p> <p>„Turime aiškią sistemą, pagal kurią atrinkame darbuotojus. Individualių pokalbių metu, gilinantį į darbinis aspektus, neina tiesiog pakalbėti ir gražiai save pristatyti“ (50).</p>
	<p>Atvirumas tarptautinei darbo jėgos pasiūlai</p>	<p>„Kol kas verčiamės vietiniais ištekliais. Per paskutinius kelis metus užsieniečių iš esmės pas mus nebuvo“ (10).</p> <p>„Rusakalbių pas mus daug. Tačiau kitomis kalbomis paruošti pačias darbo vietas sudėtinga, nes reikia rūpintis pačiais darbuotojais. Svarbu įvertinti, kiek tai apsimoka. Todėl pirmiausia verčiamės vietiniais ištekliais“ (13).</p> <p>„Mūsų darbe svarbu gerai žinoti lietuvių kalbą, todėl užsienyje darbuotojų neieškome“ (26).</p> <p>„Aptarnaujant klientus reikia ir bendrauti, ir dokumentus tvarkyti valstybine kalba. Užsieniečiams tai būtų sudėtinga. Todėl renkame darbuotojus tik čia“ (21).</p> <p>„Mums svarbus užsienio kalbų žinojimas, nes žmones siunčiame dirbti į laivus, kur jie turės bendrauti ir dirbs labai specifinius darbus. Mūsų sferoje natūralu ieškoti darbuotojų ir iš kaimyninių šalių“ (17).</p> <p>„Grįžusius iš Anglijos labai sunku integruoti į įmonę. Jie nori tenyškščių darbo sąlygų ir atlygio. Tačiau priimame ir tokius. Kai kurie prisitaiko“ (19).</p> <p>„Iš užsienio grįžusį turime vieną darbuotoją. Jis atvežė naujų idėjų ir puikiai dirba su konkrečia užsienio rinka. Mums naudinga, kad yra pažinęs jų kultūrą“ (45).</p> <p>„Jiems tikrai čia sunku. Mes negalime algomis konkuruoti su Vakarų Europa, Norvegija. Jie ilgai neužsilaiko, nes lieka nepatenkinti. Jiems viskas negerai“ (36).</p>

	Reikalavimai naujai samdomiems darbuotojams	<p>„Mes turime išmokti su jaunimu bendrauti. Norime gerų specialistų, bet jų nebėra. Gerų specialistų nebeina pas mus pritraukti. ... O mūsų versle žmogus turi būti imlus įvairiam darbui, todėl stengiamės atsirinkti tokius“ (38).</p> <p>„Tik iš 20 žmonių gali pasirinkti kokius penkis, kurie mąsto, analizuoja, sugeba patys išmąstyti, yra gabūs“ (12).</p> <p>„Mes galime sau leisti rinktis tik geriausius, tokius, kurie moka dirbti. .... Pas mus atėjo net mokslų daktarai darbo ieškoti“ (9).</p> <p>„Jei renkamės specialistą, tai svarbus išsilavinimas bei patirtis. Taip pat svarbu, kad turėtų noro dirbti ir ambicijų. Tačiau labiausiai vertiname tai, kiek suvokia, kokį darbą dirbs“ (14).</p> <p>„Kadangi pas mus priimami dažniausiai nekvalifikuoti darbuotojai, svarbus noras ir gebėjimas dirbti, ištvėmė. O kylant pareigose labai svarbu tampa komunikavimas. Jie turi bendrauti su klientais ir šie gebėjimai labai svarbūs. Ieškome nuovokių darbuotojų“ (20).</p> <p>„Skiriasi tie, kurie ateina į darbininkiškas specialybes ir į vadovaujančias specialybes. Pirmiesiems keliame reikalavimus, kad negeriantys, sąžiningi būtų. Ieškome darbščių žmonių, kurie nori dirbti ir tobulėti, nes karjeros siekti gamyboje nėra lengva, nes darbuotojų kaita aukštesnėse pozicijose nėra didelė. Jei reikalingas vadovaujamas pozicijas užimsiantis darbuotojas, stebime ir profesinius gebėjimus, ir kartu, vertiname, ar tiks komandoje. Nes vadovas turi dirbti su žmonėmis, su jais sutarti.“ (35).</p>
--	--	--

* informantų kalba netaisyta

Siekiant įvertinti, kiek tyrimo informantai susiduria su jaunais potencialiais ir esamais darbuotojais, buvo tikslinamasi, kiek aktualus naujų darbuotojų poreikis informantų atstovaujamosiose įmonėse, kaip darbdaviai vertina jaunimo įsidarbinimo galimybes Klaipėdoje, kiek jie susiduria su sunkumais užpildant laisvas darbo vietas. Stebima situacija, jog dalis darbdavių su šiais sunkumais iš esmės nesusiduria. Tačiau reikšminga Klaipėdoje veikiančių įmonių dalis teigė, turinti nemažai sunkumų pritraukiant jaunos asmenis, juos motyvuojant, formuojant lojalumą darbovietei. Ryškiausias darbo jėgos poreikis stebimas įmonių, ieškančių žemos kvalifikacijos ar nekvalifikuotos darbo jėgos darbuotojų. Taip pat šie informantai akcentavo, jog jų siūlomas darbo atlygis yra žemas. Darbdaviai teigė, kad susiduria su sisteminiiais sunkumais užpildant laisvas darbo vietas. „Neateina dirbti, nes nenori, pažada ateiti į pokalbius dėl darbo ir neateina. Mes siūlome viską, bet nepadedą. Grafikų derinimas nebepadedą“ (2). „Vasarą laikinam darbui norėjome priimti daug darbuotojų. Surinkome mažiau nei pusę. Gal į užsienį išvažiavo. Bet mažai ateina, nors grafikai lankstūs. Jie nebenori dirbti“ (5). Paslaugų, prekybos sektoriaus atstovai papildė tokią nuomonę. „Imam visus, kas nori ateiti pas mus. Mūsų įmonė nėra labai lanksti grafikų atžvilgiu. Tačiau vykdome projektus priimdami etato daliai. Studentai pradeda eiti pas mus“ (3). „Teikiam darbuotojus gamybinėms įmonėms. ... Didžiosios gamybinės įmonės nenori mokėti už nekvalifikuotą darbo jėgą. Galime priimti apie 100 žmonių. Bet studentai neina“ (4). Juos papildė ir kiti informantai. „Taikydami prie studentų gyvenimo, paskaitų, priimame juos ir daliai etato, bet vis tiek bėga, o naujų surasti sunku“ (8).

Kiti informantai teigė taip pat jaučiantys darbuotojų poreikį. „Darbuotojų poreikis pas mus jaučiamas. Juos atsirenkant susiduriame su skirtingomis situacijomis. Jei reikia administratoriaus, tai

pasirinkimas didelis jei rasti vadybininką, sudėtinga. Vairuotojus rasti taip pat sudėtinga. Labai. O su vadybininkais gelbėja studentai. Tačiau jie keičiasi“ (6). „Priimame į darbą kasmet jaunų darbuotojų. Tiek pastoviam darbui, tiek pakaitiniams“ (1). Kai kurios gamybos įmonės įvardija, jog didžiausias žemos kvalifikacijos darbuotojų stygius. „Daugiausia kaitos krovėjų tarpe. Ten darbas naktinis, fizinis, o atlygis mažiausias, nes mažiau pridėtinės vertės. Ten ieškome jaunų žmonių“ (7).

Tačiau stebima ir situacija, jog dalis darbdavių teigė, neturintys laisvų darbo vietų. „Pas mus darbuotojų kaitos iš esmės nėra. Praeitais metais vienas išėjo, todėl statistiškai buvo nepilnas procentas. Bet mes geras algas mokame ir mūsų veikla specifinė“ (9). „Mūsų įmonėje laisvų darbo vietų labai mažai. Mes daug kur automatizuojamės, o naujus specialistus auginame iš esamų resursų, todėl laisvos tik nebrangiai apmokamos, žemos kvalifikacijos darbo vietos“ (10). Kiti pažymėjo, jog kasmet priima praktikantų, tačiau iš jų naujus darbuotojus atsirenka labai atidžiai ir stengiasi auginti jaunus specialistus. „Pas mus būna, pabėga į kitas įmones, kurios ir geresnes algas moka, bet ir mes patys atsirenkame, nes norinčių pas mus dirbti yra daug“ (11). Kiti papildė „Pas mus niekas neišvažiuoja. Atranka žiauri. Tenka dalyvauti ir baigiamųjų darbų gynimuose. Norime gerų darbuotojų. Iš 20 galim pasirinkti tik 5“ (12).

Taip pat buvo klausiama apie tai, kokius **darbuotojų atrankos būdus darbdaviai** naudoja siekdami pritraukti ir pasirinkti žmogiškuosius išteklius į laisvas darbo vietas. Tikslintasi, kokius **kriterijus kelia pretendams** į laisvas darbo vietas. Informantai akcentavę, neturintys didelės darbuotojų kaitos įmonėse, teigė, jog „Gali pasirinkti kokius penkis, kurie mąsto, analizuoja, sugeba patys išmąstyti. Ir net jei suklysta, tai daro protingai“ (12).

Kiti informantai pažymėjo, jog jų darbo sferoje jaučiamas skirtingas pareigas galinčių eiti darbuotojų poreikis. Buvo akcentuota, jog aukštos kvalifikacijos darbuotojų kaita įmonėje minimali. Todėl „Talentingi praktikantai yra ir naudingi, ir tampa gerais darbuotojais. Pavyzdžiui, pernai pas mus atlikusi praktiką logistikos specialistė, šiandien dirba pas mus“. Dabar stengiamės, kad kiekvienais metais turėtume bent po vieną praktikantą. Juos atsirenkame kaip normalius darbuotojus. Mes su jais kalbamės, susitinkam. Tikriname jo ambicijas. Jei gerai dirba, paskui, atsiradus galimybei, kviečiame prisijungti prie mūsų komandos“ (13). Kiti informantai paantrino: „Atrinktus praktikantus vėliau stebime, kaip jie dirba praktikos metu. Jei darbo vietos neturime, tai paprastai prisimename po kelių mėnesių, pusės metų. Tačiau bet koku atveju ir pačius praktikantus atsirenkame“ (10). Jie pagrindė tokio darbuotojų atrankos modelio taikymą. „Darbuotojas turi pažinti įmonę. Tiek specialistai, tiek darbininkiškų profesijų atstovai turi siekti karjeros, o tam būtina išmanyti įmonės specifiką“ (14). Taip pat buvo išskirta ir tai, jog darbuotojai yra „auginami“ ne tik įmonių viduje, bet atitinkamomis sąlygomis juos stengiamasi prisitraukti iš išorės. „Priklauso nuo situacijos. Kartais

reikia tik brangaus specialisto, perperkamo. Tada turime ieškoti kitur. Tačiau yra ir tokių sričių, kur galime auginti žmogų, skirti jam dėmesio, investuoti į jį. Dažniausiai stengiamės taip daryti“ (15).

Paklausti, kas lemia darbuotojų atranką, į ką atsižvelgia atsirinkdami būsimus darbuotojus, darbdaviai vieningai akcentavo, jog svarbu ne tik įgyta kvalifikacinė kategorija, bet ir asmeninės savybės. „Labai dažnai būna, kad ateina su patirtimi, tačiau netinka darbo vietai. Tiesiog žmogus, pasirinkęs netinkamą profesiją“ (14). „Kai ateina jaunuolis į darbą, jei jis nori, ieško kažką nuveikti, tai į jį atkreipiama daugiau dėmesio. Gamyboje reikalingi žmonės turintys šioji tokios patirties. Ar bent kad jį pažinotum, galėtum įvertinti, dirbs ar ne“ (15). „Turime aiškia sistemą, pagal kurią atrenkame darbuotojus. Individualių pokalbių metu, gilinantis į darbinis aspektus, neina tiesiog pakalbėti ir gražiai save pristatyti“ (50).

Stebima situacija, jog kai kurie darbdaviai nepasitiki gyvenimo aprašyme pateikiama informacija. „Jie visko prirašo daug, tačiau pas mus labai lengva patikrinti. Mes kalbamės apie konkrečių darbų atlikimą, todėl iš karto pamatome, kuris tinkamas, kuris ne. Paskui jau darbo vietoje stebime“ (10). Tokios nuostatos laikėsi ir kai kurie kiti informantai. „Jei pradžioje pas mus praktikavosi, tai žinai, kaip jie dirba, ko iš jų gali tikėtis. Pas mus, jei krovėjai, tai svarbu kad nebūtų seni, nes reikia fizinės jėgos. Ten priimame visus norinčius, nes nuolat nubyra. Jei į kvalifikuotas darbo vietas ir nėra bent kiek pažįstami, svarbiausia gyvai kalbėti su kiekvienu pretendentu. Pas mus svarbus gebėjimas komunikuoti. Sužinoti, ko jie nori“ (18). Darbo vietas užpildančius asmenis siekia įdėmiai atsirinkti ir kiti informantai. „Dažniausiai atsirenkame iš praktikantų. Va, prieš du metus priėmėme į praktiką, aprodėme, kaip reikia dirbti. Paskui jie pakeitė darbo pozicijas“ (16). Dar kiti teigė, jog vykdo atidžią darbuotojų atranką ir užpildant nekvalifikuotas darbo vietas „Jei krovėjas yra tik krovėjas, tai darbuotojas iš jo nekoks. Jei jis auga į aukštesnes pareigas ir algos kitos, ir darbas geresnis. Jis privalo norėti“ (20).

Taip pat tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, koks **darbdavių požiūris į darbuotojų paiešką užsienyje**, kaip jie vertina dirbusius svetur ir grįžusius į Lietuvą asmenis. Informantų perteikti vertinimai buvo iš esmės vieningi. „Kol kas verčiamės vietiniais ištekliais. Per paskutinius kelis metus užsieniečių iš esmės pas mus nebuvo“ (10). Teigta, jog „Rusakalbių pas mus daug. Tačiau kitomis kalbomis paruošti pačias darbo vietas sudėtinga, nes reikia rūpintis pačiais darbuotojais. Svarbu įvertinti, kiek tai apsimoka. Todėl pirmiausia verčiamės vietiniais ištekliais“ (13). Mūsų darbe svarbu gerai žinoti lietuvių kalbą, todėl užsienyje darbuotojų neieškome“ (26). „Aptarnaujant klientus reikia ir bendrauti, ir dokumentus tvarkyti valstybine kalba. Užsieniečiams tai būtų sudėtinga. Todėl renkames darbuotojus tik čia“ (21). Tik vienas informantas teigė kitaip. Tačiau tai buvo sąlygota įmonės veiklos ypatumų. „Mums svarbus užsienio kalbų žinojimas, nes žmones siunčiame dirbti į

laivus, kur jie turės bendrauti ir dirbs labai specifinius darbus. Mūsų sferoje natūralu ieškoti darbuotojų ir iš kaimyninių šalių“ (17).

Taip pat buvo atkreiptas dėmesys į reemigravusius asmenis. „Grįžusius iš Anglijos labai sunku integruoti į įmonę. Jie nori tenyškščių darbo sąlygų ir atlygio. Tačiau priimame ir tokius. Kai kurie prisitaiko“ (19). „Iš užsienio grįžusį turime vieną darbuotoją. Jis atvežė naujų idėjų ir puikiai dirba su konkrečia užsienio rinka. Mums naudinga, kad yra pažinęs jų kultūrą“ (45). Tačiau greta teigiamų nuostatų buvo ir neigiamo nusiteikimo, santykinio nepasitikėjimo. „Jiems tikrai čia sunku. Mes negalime algomis konkuruoti su Vakarų Europa, Norvegija. Jie ilgai neužsilaiko, nes lieka nepatenkinti. Jiems viskas negerai“ (36).

Taip pat tyrimo metu buvo siekiama **išsiaiškinti, kokius reikalavimus darbdaviai kelia naujiems darbuotojams. Darbdaviai šiuo klausimu išskyrė dvi esmines darbuotojų grupes. Jie teigė, jog nekvalifikuotiems, ar darbininkiškų profesijų atstovams yra keliami švelnesni reikalavimai nei aukštesnes pareigas užimsiantiems specialistams. Taip pat šiek tiek skyrėsi pramonės ir aptarnavimo sektorių atstovų nuomonės apie darbuotojams keliamus reikalavimus.**

Aptarnavimo sektoriaus atstovai pripažino, jog: „Mes turime išmokti su jaunimu bendrauti. Norime gerų specialistų, bet jų nebėra. Gerų specialistų nebeeina pas mus pritraukti. ... O mūsų versle žmogus turi būti imlus įvairiam darbui, todėl stengiamės atsirinkti tokius“ (38).

Pramonės sektoriaus atstovai teigė, jog darbuotojams taiko itin griežtus savarankiškumo, motyvacijos, tikslų kėlimo reikalavimus. Tik iš 20 žmonių gali pasirinkti kokius penkis, kurie mąsto, analizuoja, sugeba patys išmąstyti, yra gabūs“ (12). „Mes galime sau leisti rinktis tik geriausius, tokius kurie moka dirbti. .... Pas mus atėjo net mokslų daktarai darbo ieškoti“ (9). „Jei renkamės specialistą, tai svarbus išsilavinimas bei patirtis. Taip pat svarbu, kad turėtų noro dirbti ir ambicijų. Tačiau labiausiai vertiname tai, kiek suvokia, kokį darbą dirbs“ (14).

Kadangi pas mus priimami dažniausiai nekvalifikuoti darbuotojai, svarbus noras ir gebėjimas dirbti, ištvermė, o kylant pareigose labai svarbu tampa komunikavimas. Jie turi bendrauti su klientais ir šie gebėjimai labai svarbūs. Ieškome nuovokių darbuotojų“ (20).

Skiriasi tie, kurie ateina į darbininkiškas specialybes ir į vadovaujančias specialybes. Pirmiesiems keliam reikalavimus, kad negeriantys, sąžiningi būtų. Ieškome darbščių žmonių, kurie nori dirbti ir tobulėti, nes karjeros siekti gamyboje nėra lengva, nes darbuotojų kaita aukštesnėse pozicijose nėra didelė. Jei reikalingas vadovaujamas pozicijas užimsiantis darbuotojas, stebime ir profesinius gebėjimus, ir kartu vertiname, ar tiks komandoje. Nes vadovas turi dirbti su žmonėmis, su jais sutarti“ (35).

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, **kaip darbdaviai vertina jaunimo pasirengimą integruotis į darbo rinką Klaipėdoje** (29 lentelė).

29 Lentelė. Jaunimo pasiruošimo integruotis į darbo rinką vertinimas

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai*
<p>Jaunimo pasiruošimo integruotis į darbo rinką vertinimas</p>	<p>Jaunų darbuotojų asmeninių savybių pokyčiai ir atitikimas įmonės poreikiams</p>	<p>„Rašydami CV, jie labai gražiai moka save pateikti. Tačiau už to dažnai niekas nesislepia. Jie visi „atsakingi“, „labai išprusę“, o paskui matai, kad darbo patirties visai neturi. Jie visi tik kalba. Teigia, kad moka užsienio kalbas, o kai pakalbini, tai elementariai kalbėti nesugeba. Gal jie tikis praslysti?“ (44).</p> <p>„Pradedi pokalbį. Gyvenimo aprašyme teigia, jog kalbas moka puikiai. Pradedi kalbėti angliškai, o jis nutyla, nustemba“ (48).</p> <p>„Jie yra labai pasitikintys savimi, kartais net per daug. Dabar visi išmokę save pristatyti ir sudėtinga net atsirinkti darbuotoją pokalbio dėl darbo metu“ (36).</p> <p>„Neretai pasitaiko prastos asmeninės savybės, nenoras dirbti. Nuostatos, vangumas, iniciatyvos nebuvimas“ (47).</p> <p>„Rašo, jog moka sklandžiai palaikyti komunikaciją, turi kitų klientų aptarnavimo įgūdžių, bet taip nėra. Lyg jie būtų pasidalinę išpūdžiais vieni su kitais ir rašo bet ką. O kai reikia darbuotojo, vis tiek imame, nes tikime, kad reikiamas kompetencijas išsiugdysime“ (30).</p> <p>„Praktikantų tarpe taip pat matosi skirtumai. Vieni, kad ir kokius darbus duotum, viską padarys idealiai, kantriai, kokybiškai. Kiti nieko nenori. Išmokti nenori, nes ir praktiką laiko nereikalinga“ (27).</p> <p>„Jie energingi. Pasižymi laisvu mąstymu, greitai perima naują informaciją, bet jiems reikia įvairovės, todėl turime mokyti kantrybės. Santūrumo sprendžiant problemas su klientais, ištvėmės. Nes to jiems tikrai trūksta“ (37).</p> <p>„Tačiau stebime, kad jauniems darbuotojams reikia įdomumo, jiems reikia suprasti, kad jų darbas reikalingas, jiems reikia pagyrimų ir didelių projektų metu atliekant smulkesnius žingsnius“ (13).</p> <p>„Į specialistų pareigas pretenduojantis jaunimas labai skiriasi nuo darbininkiškų profesijų. Jie jauni, jie energingi, norintys ir darbo, ir labai gero atlygio. Vienas jų argumentų – užsienyje jų darbas yra žymiai geriau apmokamas nei Lietuvoje“ (15).</p> <p>„Mes turime jaunų specialistų, kuriais esame labai patenkinti“ (22).</p> <p>„Jauni specialistai aktyviai kimba į darbą. Eina į gamybinės patalpas ir nori žinoti ir suprasti, kaip realiai veikia gamybos procesas“ (13).</p> <p>„Jaunimas turi didelius lūkesčius. Jie gerai teoriškai paruošti. Mes patys turime apmokyti juos dirbti su bankų sistemomis. Kolegijose, universitetuose bent bankininkystės studentus aktualu parengti praktiniam darbui. Bankai turi panašias el. sistemas. Juos reikėtų apmokyti dirbti jau aukštojoje mokykloje. Jie puikiai išmano teorinius dalykus, tačiau praktika šlubuoja“ (1).</p> <p>„Darbininkiškas pozicijas atstovaujantys jaunuoliai nepasižymi mąstymu. Neturi stuburo. Tik vienetai ateina turėdami tikslą, norėdami siekti konkrečios karjeros. Labai dažnai jiems reikia įrodinėti, kad neturėdami darbo praktikos patirties jie čia dar mokosi dirbti. Jie gauna progą. Pasitaikė ne vienas atvejis, kad darbuotojai atleidžiami iš darbo dėl pravaikštų. Aišku, tai nebūdinga tiems, kurie turi šeimas ir turi atsakomybę kaip nors parnešti pinigų namo“ (15).</p> <p>„Pradžioje jie tiesiog sako, kad nori darbo, nes reikia valgyti. Jų labai siauras pasaulis. Jie nemato, nemąsto plačiau. O paskui nesistengia dirbti geriau. Nenori, nesizvalgo. Gal paskui išvažiuo į užsienį jie pradeda mąstyti plačiau“ (8).</p> <p>„Jie ateina dirbti ir nežino, kuo reikės tapti“ (23).</p> <p>„Problema ir su profesiniu orientavimu. Juk jie dažniausiai dirba ne pagal profesiją“ (49).</p> <p>„Tačiau į užsienį žymiai dažniau išvyksta žemesnės kvalifikacijos darbuotojai, nes tarkime pirmos kategorijos suvirintojas.“ (25)</p>

		<p>„Darbininkiškų profesijų atstovai labiau mato užsienį. O Lietuvoje sudėtinga konkuruoti su Vakarų Europa. Vyksta išvykimas į užsienį“ (15).</p> <p>„Betarpiškas bendravimas darbe tolimesnis su tais, kurie dirba žemos kvalifikacijos reikalaujančius darbus. Kartu jaučiama ir mažesnė iniciatyva ir intelektualinis įsitraukimas į darbą“ (32).</p>
	<p>Jaunų darbuotojų dalykinės kompetencijos atitikimas įmonės poreikiams</p>	<p>„...nesupranta specialybės esmės. Nesupranta, ar jis automatikas, ar inžinierius, ar chemijos pramonės technologas. Jis atseit viską moka. O praktinės užduoties neatlieka. Nors CV pažymėta, chemijos pramonės technologas .... Dabar jaunimas nežino kur eiti su gautu išsilavinimo diplomu“ (9).</p> <p>„Ateina žmonės, visiškai nežinodami, kad egzistuoja viešbučių aptarnavimo programos. Juk aukštesiose mokyklose galima juos apmokyti. Juk vietoje jau sunku įsigilinti į viską jie ir taip turi daug ką įsisavinti“ (33).</p> <p>„Aktualu tai, kad studentai įgiję kvalifikacijas neapmokyti ir dirbti su standartizuotomis sistemomis“ (47).</p> <p>„Darbuotojus jaunus priimam. Kad ir vadybininkus. Turime testuoti, nes žmogus prirašo daug. O paskui net dokumentų apipavidalinti nemoka“ (6).</p> <p>„Tačiau jiems negalima patikėti darbų, reikalaujančių aukštos profesinės kvalifikacijos ir specifinių įgūdžių, kurių jie tiesiog neturi“ (24).</p>
	<p>Jaunų darbuotojų pasiruošimas mokytis</p>	<p>„Pradžioje tiesiog sako, kad nori darbo, nes reikia valgyti ..... ,o paskui nesistengia dirbti geriau. Nenori, nesižvalgo. Gal paskui išvažiuo į užsienį jie pradeda mąstyti plačiau“ (8).</p> <p>„Reikiamų darbuotojų rasti nėra lengva. Kaip ir praktikantai, vieni nori išmokti, kiti ne. Tie, kurie baigę gimnazijas, žino kur nori dirbti“ (28).</p> <p>„Jie mokytis nori, bet ne visi tai atskleidžia. Supratę, kad jaunas darbuotojas yra lygiavertis, gaudami nuolatinę priežiūrą, jie sparčiai tobulėja ir atskleidžia savo pomėgius, gebėjimus. Bet reikia nuolat stebėti, pagirti, koreguoti, nukreipti“ (14).</p> <p>„Darbuotojų administracijoje kaita dabar yra labai nedidelė. Dabar, kartais, net norisi naujų minčių, naujų žmonių“ (14).</p> <p>„Bet juk būna, kad ir nenori išmokti. Tada jie lieka žemiausiose pozicijose, nes ir ten kažkas turi nuolat dirbti. Tiesiog, gal, žmogus pasirinko netinkamą darbą“ (34).</p> <p>„Viskas priklauso nuo paties žmogaus. Kokius darbus jis pajėgus atlikti, kiek jis imlus, ko nori. Tai lemia jo mokymąsi ir augimą“ (46).</p>
	<p>Jaunų darbuotojų lūkesčiai darbo vietos atžvilgiu</p>	<p>„Ateina jaunimas, norintis didelės atsakomybės. Jie nori dalyvauti projektuose. Jie nori ne tik kurti strategijas, bet nori priimti sprendimus. Jie nenori pradėti nuo žemesnių pareigų. Ji nori priimti sprendimus, ir kad kiti dirbtų“ (32).</p> <p>„Būna, kad nesamdome, nes jie nori labai aukštų pareigų, jie nesutinka su žemesnės kategorijos pareigybės pavadinimu. Nori iš karto daug. Jie labai aukštai save vertina“ (41).</p> <p>„Bet juk ir į aukštesnes pareigas kitoje įmonėje nepateksi, jei pirmi darbai prasti. Jie supranta, kad dar tik renkasi darbo vietą“ (29).</p> <p>„Tačiau jei žmogus negauna atlyginimo, jo nesulaikysi. Tačiau čia trūksta ir vertybinių dalykų. Tačiau žmonės turi nusiteikti, kad keletą metų dirbs nuo žemiausios grandies, kad susipažintų su įmone“ (12).</p> <p>„Jie dažniausiai nori tikrai ne lietuviškų algų. Net negalvoja, ar gali pasiūlyti vertę už 1000 eurų darbo atlygio. Jie tiesiog konstatuoja, kad užsienyje algos didesnės“ (16).</p> <p>„Mes studijuodavom ir dirbdavom naktimis. Dabar viskas pasikeitę. Jie sako – mes studijuojam, naktį reikia miegoti, negalim naktį dirbti“ (8).</p> <p>„Tikrai, jaunimo vertybės yra pasikeitusios. Gabių žmonių į paslaugų sferą neina pritraukti, nes kitur didesnis pelningumas.</p>

		<p>Neužtenka derinti grafikus, stengtis prisitaikyti prie darbuotojų“ (42).</p> <p>„Dabar jaunimas nenori mokytis amato. Jie nori tik vadovauti. Mūsų versle žmogus turi būti imlus viskam ir vadovauti, ir dirbti, ir bendrauti“ (31).</p> <p>„Visko nutinka, su tais pačiais lūkesčiais, keistais reikalavimais darbo pozicijai. Tačiau kartais žmonės ir su išsilavinimu, ir su patirtimi nori nors minimumo“ (40).</p> <p>„Bedarbiai dažniau griebiasi bet kokio darbo, tikisi, kad vėliau kažkokie kiti pasiūlymai ateis. Nors kiekvienas atvejis individualus“ (10).</p> <p>„Bedarbiais kartais sunkiau pasitikėti. Tie, kurie dirba ir ieško kito darbo, jie ieško. Ir tai yra lyg kažkoks tai plusas. Tačiau sunku juos išskirti“ (9).</p>
	<p>Jaunų darbuotojų konkurencingumas</p>	<p>„Tik iš 20 žmonių gali pasirinkti kokius penkis, kurie mąsto, analizuoja, sugeba patys išmąstyti“ (12).</p> <p>„Rinkoje esame 20 metų. Anksčiau buvo labai paprasta gauti specialistą paslaugų versle. Buvo rengiami specialistai. Tačiau tuo metu žmonės rengėsi dirbti ilgam. Tada įdarbinti dirba iki dabar. Dabar neina suformuoti naujų komandų. .... Norime gerų specialistų, bet jų nebėra. Gerų specialistų nebeina pas mus pritraukti, nes krovos kompanijos pasiūlo geriausius atlyginimus ir geriausi keliauja visai kito mokytis. Prieš 20 metų žmonės atėję į darbą norėjo dirbti. Dabar jaunimas nenori mokytis amato. Jie nori vadovauti. Mūsų versle žmogus turi būti imlus viskam ir dirbti, ir bendrauti“ (31).</p> <p>„Rasti gerų padavėjų labai sudėtinga. ... Padirba metus ir išvažiuoja“ (8).</p> <p>„Dabar jie patys prašosi į praktikas. Ir priimi iš gailėsčio. Jie juk dirba ir mokosi. Taip, suprantu visuomenėje yra visų norimų lyderių. Tačiau ką daryti visiems likusiems?“ (42).</p> <p>„Jie dabar konkuruoja tik ten, kur yra didesnės algos. Kitur nenori dirbti, nes užsienyje už nekvalifikuotą darbą mokama žymiai daugiau“ (4).</p> <p>„Mes nesame konkurencingi, lyginant su užsieniu“ (21).</p>
	<p>Jauno specialisto adaptacijos darbo vietoje poreikis</p>	<p>„Labai daug reikalaujame iš jaunimo. Jei jie gyvena šeimoje, jie gali studijuoti ir nedirbti. Dabar ant jų pečių labai daug atsakomybės. „Dabar tu suaugęs ir viską turi mokėti ir žinoti.“ Mes gaudavome praktikas, paskyrimus. Dabar jie patys prašosi į praktikas. Ir priimi iš gailėsčio. Jie juk dirba ir mokosi.“ (42).</p> <p>„Žmogus yra prižiūrimas. Iki trijų mėnesių. Nesėkmės atvejais atleidžiamas, o sėkmės atvejais išitraukimas itin trumpas, tačiau žmogus vis vien laikomas po priežiūra, jam padedama“ (25).</p> <p>„Iniciatyviam darbuotojui visada reikia mažiau laiko priprasti prie darbo“ (14).</p> <p>„Mūsų įmonėje taikomas iki pusės metų adaptacijos laikotarpis“ (10).</p> <p>„Paprastai reikia metų, darbuotojas turi pamatyti visą metų ciklą, kad galėtų laisvai dirbti. Tačiau tai taikytina specialistams. O darbininkams pakanka ir keletos savaitių“ (15).</p> <p>„Kol pilnai paruošiam darbuotoją, kol pasiekiam aukščiausia kvalifikacija, praeina beveik penki metai“ (9).</p> <p>„Priėmę darbuotoją, jį kuriojame iki metų laiko. Darbuotojų kaita labai nedidelė. Darbo stabilumas, garantuojamas per organizacijos nuostatas, kad darbuotojas yra lygiavertis partneris. Tai leidžia kelti motyvaciją, norą tobulėti“ (36).</p> <p>„Kiekvienas darbuotojas turi žinoti, kokie karjeros žingsniai ir etapai jo laukia“ (49).</p> <p>„Gera sistema medicinoje. Aukštoji mokykla moka atlyginimą, kai gydytojas internatūroje dirba ligoninėje. O juk būtent tada jie specializuojasi, rengiasi darbu pagal įsigytą išsilavinimą“ (28).</p>

	Jaunų darbuotojų integravimo problemos	<p>„Jie nėra motyvuoti dirbti už minimalią algą, nepriklausomai nuo to, kad nėra kaip mokėti daugiau“ (33).</p> <p>„Nes jei gauna 300-400 eurų, o būsto nuoma apie 250 plus „komunaliniai“, tai kaip jam išgyventi“ (29).</p> <p>„Žmonės turi nusiteikti, kad keletą metų dirbs nuo žemiausios grandies, kad susipažintų su įmone. ... Aišku, tie keli šimtai, tikrai nepakankami“ (11).</p> <p>„Bet žmogus turi kilti. O toliau kilti jie negali“ (2).</p> <p>„Vienas jų argumentų – užsienyje jų darbas yra žymiai geriau apmokamas nei Lietuvoje“ (27).</p> <p>„Pamatę tikrą darbą, jie pamano, kad per sunku ir pasitraukia, eina dirbti ne pagal profesiją“ (38).</p> <p>„Bet paskui ji nemato savęs ir jie nusivilia, o paskui vis tiek išvažiuoja.“ (46).</p>
--	---	--

* informantų kalba netaisyta

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip darbdaviai vertina jaunų darbuotojų asmeninių savybių pokyčius ir atitikimą įmonės poreikiams. Informantai perteikė skirtingas nuomones, kurios daugiausia priklauso nuo konkrečios įmonės veiklos ypatumų bei laisvų darbo vietų charakteristikų. Darbdaviai teigia, jog jaunimui, pretenduojančiam į kvalifikuotų specialistų darbo vietas, būdinga pervertinti turimas žinias ir kompetencijas. „Rašydami CV, jie labai gražiai moka save pateikti. Tačiau už to dažnai niekas nesislepia. Jie visi „atsakingi“, „labai išprusę“, o paskui matai, kad darbo patirties visai neturi. Jie visi tik kalba. Teigia, kad moka užsienio kalbas, o kai pakalbini, tai elementariai kalbėti nesugeba. Gal jie tikis praslysti?“ (44). Tokią nuomonę papildė ir kiti informantai: „Pradedi pokalbį. Gyvenimo aprašyme teigia, jog kalbas moka puikiai. Pradedi kalbėti angliškai, o jis nutyla, nustemba“ (48). „Jie yra labai pasitikintys savimi, kartais net per daug. Dabar visi išmokę save pristatyti ir sudėtinga net atsirinkti darbuotoją pokalbio dėl darbo metu“ (36). „Neretai pasitaiko prastos asmeninės savybės, nenoras dirbti. Nuostatos, vangumas, iniciatyvos nebuvimas“ (47). „Rašo, jog moka sklandžiai palaikyti komunikaciją, turi kitų klientų aptarnavimo įgūdžių, bet taip nėra. Lyg jie būtų pasidalinę įspūdžiais vieni su kitais ir rašo bet ką. O kai reikia darbuotojo, vis tiek imame, nes tikime, kad reikiamas kompetencijas išsiugdysime“ (30). Kai kurie informantai pažymėjo, jog jau praktikos metu pamato pretendentų į darbuotojus savybes. „Praktikantų tarpe taip pat matosi skirtumai. Vieni, kad ir kokius darbus duotum, viską padarys idealiai, kantriai, kokybiškai. Kiti nieko nenori. Išmokti nenori, nes ir praktiką laiko nereikalinga“ (27).

Visgi buvo ir informantų teigiančių, jog jauni specialistai turi labai daug teigiamų charakteristikų. „Jie energingi. Pasižymi laisvu mąstymu, greitai perima naują informaciją, bet jiems reikia įvairovės, todėl turime mokyti kantrybės. Santūrumo sprendžiant problemas su klientais, ištvermės. Nes to jiems tikrai trūksta“ (37). „Tačiau stebime, kad jauniems darbuotojams reikia

įdomumo, jiems reikia suprasti, kad jų darbas reikalingas, jiems reikia pagyrimų ir didelių projektų metu atliekant smulkesnius žingsnius“ (13).

„Į specialistų pareigas pretenduojantis jaunimas labai skiriasi nuo darbininkiškų profesijų. Jie jauni, jie energingi, norintys ir darbo, ir labai gero atlygio. Vienas jų argumentų – užsienyje jų darbas yra žymiai geriau apmokamas nei Lietuvoje“ (15) „Mes turime jaunų specialistų, kuriais esame labai patenkinti“ (22). Tokius pasisakymus papildė ir kiti informantai. „Įgiję profesines kvalifikacijas aukštosiose mokyklose, norintys dirbti pagal specialybę asmenys informantų apibūdinti ganėtinai gerai. „Jauni specialistai aktyviai kimba į darbą. Eina į gamybines patalpas ir nori žinoti, ir suprasti, kaip realiai veikia gamybos procesas“ (13). „Jaunimas turi didelius lūkesčius. Jie gerai teoriškai paruošti. Mes patys turime apmokyti juo dirbti su bankų sistemomis. Kolegijose, universitetuose bent bankininkystės studentus aktualu parengti praktiniam darbui. Bankai turi panašias el. sistemas. Juos reikėtų apmokyti dirbti jau aukštojoje mokykloje. Jie puikiai išmano teorinius dalykus, tačiau praktika šlubuoja“ (1).

Aptariant į darbininkiškas profesijas pretenduojančio jaunimo charakteristikas darbdaviai buvo kritiškesni. „Darbininkiškas pozicijas atstovaujantys jaunuoliai nepasižymi mąstymu. „Neturi stuburo“. Tik vienetai ateina turėdami tikslą, norėdami siekti konkrečios karjeros. Labai dažnai jiems reikia įrodinėti, kad neturėdami darbo praktikos patirties jie čia dar mokosi dirbti. Jie gauna proga. Pasitaikė ne vienas atvejis, kad darbuotojai atleidžiami iš darbo dėl pravaikštų. Aišku tai nebūdinga tiems, kurie turi šeimas ir turi atsakomybę kaip nors parnešti pinigų namo“ (15).

Žemesnės kvalifikacijos darbuotojus samdantys darbdaviai, neretai save įvardijantys pirmaisiais darbdaviais, jaunus darbuotojus apibūdino taip: „Pradžioje jie tiesiog sako, kad nori darbo, nes reikia valgyti. Jų labai siauras pasaulis. Jie nemato, nemąsto plačiau. O paskui nesistengia dirbti geriau. Nenori, nesišvalgo. Gal paskui išvažiuo į užsienį jie pradeda mąstyti plačiau“ (8).

Dalis informantų konstatavo, jog jauni bedarbiai net ir įgiję specialybę nežino, kokį tiksliai darbą turės dirbti. „Jie ateina dirbti ir nežino kuo reikės tapti“ (23). Tai patvirtino ir kiti informantai, papildydami: „Problema ir su profesiniu orientavimu. Juk jie dažniausiai dirba ne pagal profesiją“ (49). Tačiau tokiai nuomonei bent iš dalies buvo paprieštarauta mintimi apie tai, kad mažiau kvalifikuotiems darbuotojams labiau būdinga emigruoti dėl darbo atlygio skirtumų. „Tačiau į užsienį žymiai dažniau išvysta žemesnės kvalifikacijos darbuotojai, nes tarkime pirmos kategorijos suvirintojas“ (25) Kiti informantai teigė, papildė. „Darbininkiškų profesijų atstovai labiau mato užsienį. O Lietuvoje sudėtinga konkuruoti su vakarų Europa. Vyksta išvykimas į užsienį“ (15). Darbdaviai įvardijo, jog šios grupės darbuotojus sudėtingiau sulaikyti. „Betarpiškas bendravimas darbe tolimesnis su tais, kurie dirba žemos kvalifikacijos reikalaujančius darbus. Kartu jaučiama ir mažesnė iniciatyva ir intelektualinis įsitraukimas į darbą“ (32).

Taip pat buvo siekiama patikslinti, **kiek darbdavių reikalavimus atitinka jaunų bedarbių dalykinės kompetencijos**, pasirengimas dirbti. Informantai įvardijo, jog aukštosios mokyklos dažnai ne tik Lietuvoje specialistus parengia netinkamai. „...nesupranta specialybės esmės. Nesupranta, ar jis automatikas, ar inžinierius, ar chemijos pramonės technologas. Jis atseit viską moką. O praktinės užduoties neatlieka. Nors CV pažymėta, chemijos pramonės technologas .... Dabar jaunimas nežino kur eiti su gauti išsilavinimo diplomu“ (9). Informantai įvardijo, jog tai itin aktualu ir paslaugų, aptarnavimo sektoriuje. „Ateina žmonės, visiškai nežinodami, kad egzistuoja viešbučių aptarnavimo programos. Juk aukštosiose mokyklose galima juos apmokyti. Juk vietoje jau sunku įsigilinti į viską jie ir taip turi daug ką įsisavinti“ (33). „Aktualu tai, kad studentai įgiję kvalifikacijas neapmokyti ir dirbti su standartizuotomis sistemomis“ (47). Profesinių kompetencijų trūkumus papildė ir kiti informantai. „Darbuotojus jaunus priimam. Kad ir vadybininkus. Turime testuoti, nes žmogus prirašo daug. O paskui net dokumentų apipavidalinti nemoka.“ (6). Darbdaviai papildė, jog jauni darbuotojai neretai nori sudėtingų užduočių. „Tačiau jiems negalima patikėti darbų, reikalaujančių aukštos profesinės kvalifikacijos ir specifinių įgūdžių, kurių jie tiesiog neturi“ (24).

Atsižvelgiant į tai, jog informantai įvardijo, jog itin ryškus jaunų darbuotojų patirties, praktinių ir kitų kompetencijų trūkumas, buvo tikslinamasi, **kiek, darbdavių nuomone, jauni darbuotojai yra pasirengę mokytis darbo vietoje, tobulėti**. Informantai pastebėjo, jog neturėdami patirties, kreipdamiesi dėl nekvalifikuotu vadinamo darbo jauni žmonės „Pradžioje tiesiog sako, kad nori darbo, nes reikia valgyti ..... , o paskui nesistengia dirbti geriau. Nenori, nesišvalgo. Gal paskui išvažiavę į užsienį jie pradeda mąstyti plačiau“ (8). Kiti informantai jaunus darbuotojus prilygino praktikantams. „Reikiamų darbuotojų rasti nėra lengva. Kaip ir praktikantai, vieni nori išmokti, kiti ne. Tie, kurie baigę gimnazijas, žino kur nori dirbti“ (28). Tačiau buvo ir santykinai teigiamą patirtį turinčių informantų. „Jie mokytis nori, bet ne visi tai atskleidžia. Supratę, kad jaunas darbuotojas yra lygiavertis, gaudami nuolatinę priežiūrą, jie sparčiai tobulėja ir atskleidžia savo pomėgius, gebėjimus. Bet reikia nuolat stebėti, pagirti, koreguoti, nukreipti“ (14). Informantas papildė, jog tai duoda itin gerų rezultatų. „Darbuotojų administracijoje kaita dabar yra labai nedidelė. Dabar kartais net norisi naujų minčių, naujų žmonių“ (14). Kiti informantai pastebėjo, jog dalis jaunų darbuotojų tikrai nenori tobulėti. „Bet juk būna, kad ir nenori išmokti. Tada jie lieka žemiausiose pozicijose, nes ir ten kažkas turi nuolat dirbti. Tiesiog, gal, žmogus pasirinko netinkamą darbą“ (34). Kiti darbdaviai šią informaciją papildė: „Viskas priklauso nuo paties žmogaus. Kokius darbus jis pajėgus atlikti, kiek jis imlus, ko nori. Tai lemia jo mokymąsi ir augimą“ (46).

Tyrimo metu buvo rinkta informacija ir apie tai, kaip darbdaviai vertina jaunų darbuotojų lūkesčius darbo vietai, profesinei veiklai. Tyrime dalyvavusių darbdavių nuomonės

išsiskyrė šiuo klausimu. Darbdavių nuomone, jauni specialistai, ką tik pabaigę studijas, skiriasi nuo to jaunimo, kuris ilgesnį laiką niekur nedirba, ir nuo tų, kurie jau dirbdami ieško darbo.

Ką tik pabaigusių studijas jaunų žmonių lūkesčiams informantai priskiria savitus bruožus. „Ateina jaunimas, norintis didelės atsakomybės. Jie nori dalyvauti projektuose. Jie nori ne tik kurti strategijas, bet nori priimti sprendimus. Jie nenori pradėti nuo žemesnių pareigų. Jie nori priimti sprendimus ir kad kiti dirbtų“ (32). Tokią nuomonę papildė ir kiti informantai. „Būna, kad nesamdom, nes jie nori labai aukštų pareigų, jie nesutinka su žemesnės kategorijos pareigybės pavadinimu. Nori iš karto daug. Jie labai aukštai save vertina“ (41). Kiti darbdaviai bandė paaiškinti tokią nuostatą. „Bet juk ir į aukštesnes pareigas kitoje įmonėje nepateksi, jei pirmi darbai prasti. Jie supranta, kad dar tik renkasi darbo vietą“ (29). Taip pat buvo ir nuosaikiau vertinančių tokią situaciją.

„Tačiau jei žmogus negauna atlyginimo, jo nesulaikysi. Tačiau čia trūksta ir vertybinių dalykų. Tačiau žmonės turi nusiteikti, kad keletą metų dirbs nuo žemiausios grandies, kad susipažintų su įmone“ (12). Tačiau toks darbdavių poreikis buvo pakomentuotas kitų informantų. „Jie dažniausiai nori tikrai ne lietuviškų algų. Net negalvoja, ar gali pasiūlyti vertę už 1000 eurų darbo atlygio. Jie tiesiog konstatuoja, kad užsienyje algos didesnės“ (16).

Paslaugų sektoriaus darbdaviai teigia, jog šiuolaikinio jaunimo vertybinės sistemos yra gerokai pasikeitusios, lyginant su vyresnėmis kartomis. „Mes studijuodavom ir dirbdavom naktimis. Dabar viskas pasikeitė. Jie sako – mes studijuojam, naktį reikia miegoti, negalim naktį dirbti“ (8). „Tikrai, jaunimo vertybės yra pasikeitusios. Gabių žmonių į paslaugų sferą neina pritraukti, nes kitur didesnis pelningumas. Neužtenka derinti grafikus, stengtis prisitaikyti prie darbuotojų“ (42). „Dabar jaunimas nenori mokytis amato. Jie nori tik vadovauti. Mūsų versle žmogus turi būti imlus viskam ir vadovauti, ir dirbti, ir bendrauti“ (31).

Darbdaviai pripažino, jog nepriklausomai nuo visuomenėje tvyrančių nuomonių, kiekviena situacija individuali. „Visko nutinka su tais pačiais lūkesčiais, keistais reikalavimais darbo pozicijai. Tačiau kartais žmonės ir su išsilavinimu ir su patirtimi nori nors minimumo“ (40). Tokią nuomonę papildė ir kiti darbdaviai. „Bedarbiai dažniau griebiasi bet kokio darbo, tikisi, kad vėliau kažkokie kiti pasiūlymai ateis. Nors kiekvienas atvejis individualus“ (10). Tačiau ilgesnį laiką nedirbusiais asmenimis buvo išreikštas sąlyginis nepasitikėjimas. „Bedarbiais kartais sunkiau pasitikėti. Tie kurie dirba ir ieško kito darbo, jie ieško. Ir tai yra lyg kažkoks tai plusas. Tačiau sunku juos išskirti“ (9).

Taip pat tyrimo metu išryškėjo **darbdavių nuostatos apie jaunų darbuotojų konkurencingumą**. Darbdaviai tikino, jog dauguma jaunimo nėra konkurencingi. „Tik iš 20 žmonių gali pasirinkti kokius penkis, kurie mąsto, analizuoja, sugeba patys išmąstyti“ (12). Tačiau tokia situacija apima tik tokias sferas, kurioms būdingi didesni nei vidutiniai darbo atlygiai. Paslaugų

sektorių atstovaujantys darbdaviai akcentavo, jog į juos kreipiasi dažniausiai nemotyvuotas, darbui nenusiteikęs jaunimas.

„Rinkoje esame 20 metų. Anksčiau buvo labai paprasta gauti specialistą paslaugų versle. Buvo rengiami specialistai. Tačiau tuo metu žmonės rengėsi dirbti ilgam. Tada įdarbinti dirba iki dabar. Dabar neina suformuoti naujų komandų. .... Norime gerų specialistų, bet jų nebėra. Gerų specialistų nebeeina pas mus pritraukti, nes krovos kompanijos pasiūlo geriausius atlyginimus ir geriausi keliauja visai kito mokytis. Prieš 20 metų žmonės atėję į darbą norėjo dirbti. Dabar jaunimas nenori mokytis amato. Jie nori vadovauti. Mūsų versle žmogus turi būti imlus viskam ir dirbti, ir bendrauti“ (31). Tokios nuomonės buvo patvirtintos ir kitų darbdavių. „Rasti gerų padavėjų labai sudėtinga. ... Padirba metus ir išvažiuoja“ (8). Tačiau kiti informantai nenorėjo su tuo sutikti. „Dabar jie patys prašosi į praktikas. Ir priimi iš gailėsčio. Jie juk dirba ir mokosi. Taip, suprantu visuomenėje yra visų norimų lyderių. Tačiau ką daryti visiems likusiems?“ (42). „Jie dabar konkuruoja tik ten, kur yra didesnės algos. Kitur nenori dirbti, nes užsienyje už nekvalifikuotą darbą mokama žymiai daugiau“ (4). Kai kurie darbdaviai patvirtino: „Mes nesame konkurencingi, lyginant su užsieniu“ (21).

Tyrimo metu darbdavių buvo klausiama apie jauno **specialisto adaptacijos darbo vietoje ypatumus**. Darbdaviai nemažai dėmesio skyrė ir tam, kiek jaunimas yra psichologiškai pasirengęs darbui. Jie įvardijo aiškų poreikį aiškiai išreikštomis valios, mąstymo ir kitoms psichologinėms darbuotojų charakteristikoms. Tačiau kiti darbdaviai akcentavo, jog: „labai daug reikalaujame iš jaunimo. Jei jie gyvena šeimoje, jie gali studijuoti ir nedirbti. Dabar ant jų pečių labai daug atsakomybės. „dabar tu suaugęs ir viską turi mokėti ir žinoti“. Mes gaudavome praktikas, paskyrimus. Dabar jie patys prašosi į praktikas. Ir priimi iš gailėsčio. Jie juk dirba ir mokosi“ (42). Kiti darbdaviai patikslino, jog, priklausomai nuo darbo pozicijos, darbuotojo adaptacijai skirtinas individualus laikas, sąlygos ir priemonės. „Žmogus yra prižiūrimas. Iki trijų mėnesių. Nesėkmės atvejais atleidžiamas, o sėkmės atvejais išitraukimas itin trumpas, tačiau žmogus vis vien laikomas po priežiūra, jam padedama“ (25). „Iniciatyviam darbuotojui visada reikia mažiau laiko priprasti prie darbo“ (14). Tačiau jie patikslino, darbuotojų adaptacijos periodo trukmę skirtingose įmonėse. „Mūsų įmonėje taikomas iki pusės metų adaptacijos laikotarpis“ (10). „Paprastai reikia metų, darbuotojas turi pamatyti visą metų ciklą, kad galėtų laisvai dirbti. Tačiau tai taikytina specialistams. O darbininkams pakanka ir keletos savaitių“ (15). Taip pat buvo įvardyta, jog „Kol pilnai paruošiamas darbuotoją, kol pasiekiamas aukščiausia kvalifikacija, praeina beveik penki metai“ (9). Tačiau darbdaviai pastebėjo, jog darbo specifikos perpratimas priklauso ne tik nuo darbo specifikos ir darbuotojo. Svarbia pagalba darbuotojui adaptuojantis konkrečioje darbo vietoje informantai įvardijo ir organizacijos kultūrą, mikroklimatą. „Priėmę darbuotoją jį kuruojame iki metų laiko. Darbuotojų kaita labai nedidelė. Darbo

stabilumas, garantuojamas per organizacijos nuostatas, kad darbuotojas yra lygiavertis partneris. Tai leidžia kelti motyvaciją, norą tobulėti“ (36). Taip pat buvo iškeltas aiškių karjeros žingsnių formavimo klausimas. „Kiekvienas darbuotojas turi žinoti, kokie karjeros žingsniai ir etapai jo laukia“ (49). Kiti informantai įvardijo, jog „Gera sistema medicinoje. Aukštoji mokykla moka atlyginimą, kai gydytojas internatūroje dirba lignoninėje. O juk būtent tada jie specializuojasi, rengiasi darbui pagal įsigytą išsilavinimą“ (28).

Tyrimo metu buvo tikslinamasi ir apie tai, su **kokiomis jaunų darbuotojų integravimosi problemomis susiduria** darbdaviai. Vienu svarbiausių veiksnių, trikdančių darbuotojų integraciją darbo aplinkoje darbdaviai įvardijo: „Jie nėra motyvuoti dirbti už minimalią algą, nepriklausomai nuo to, kad nėra kaip mokėti daugiau“ (33). Kiti darbdaviai patikslino – „Nes jei gauna 300-400 eurų, o būsto nuoma apie 250 plus komunaliniai, tai kaip jam išgyventi“ (29). Tačiau pramonės sektoriaus atstovai papildė: „Žmonės turi nusiteikti, kad keletą metų dirbs nuo žemiausios grandies, kad susipažintų su įmone. ... Aišku, tie keli šimtai, tikrai nepakankami“ (11). Taip pat darbdaviai pastebėjo, jog dirbant aptarnavimo sferoje, labai mažos karjeros kilimo galimybės. „Bet žmogus turi kilti. O toliau kilti jie negali“ (2). Taip pat svarbia integravimosi darbo aplinkoje problema informantai įvardijo nuolatines mintis apie emigraciją: „Vienas jų argumentų – užsienyje jų darbas yra žymiai geriau apmokamas nei Lietuvoje“ (27). Kai kurie darbdaviai pažymėjo, jog opi jaunimo integracijos dirbant problema – nepasirengimas darbui, darbo aplinkos nepažinimas studijų proceso metu. „Pamatę tikrą darbą, jie pamano, kad per sunku ir pasitraukia, eina dirbti ne pagal profesiją“ (38). Tokią tendenciją įvardijo ir kiti informantai. „Bet paskui ji nemato savęs ir jie nusivilia, o paskui vis tiek išvažiuoja“ (46).

Tyrimo metu buvo siekiam išsiaiškinti, kiek ir kokiomis formomis darbdaviai yra linkę dalyvauti jaunų specialistų ugdymo procese (30 lentelė).

30 Lentelė. Darbdavių dalyvavimas jauno specialisto ugdymo procese

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai*
Darbdavių dalyvavimas jauno specialisto ugdymo procese	Bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis iniciatyvos	<p>„Yra valstybinės įstaigos, kurios ruošia chemijos pramonės operatorius. Jie ten parengiami ..... Gal ir kitų specialybių atstovus būtų galima taip sertifikuoti? Tada neberekės reikalauti iš jaunimo. Gausime sertifikuotus darbuotojus“ (9).</p> <p>„Aukštosioms mokykloms reikia aktyviau dirbti su verslu. Parengti tikslesnes specializacijas. Tada bus daugiau specializuotų darbuotojų“ (19).</p> <p>„Mes vystome mokslo jungimo projektą. Norime pritraukti ir ES lėšas. Turime naują reiškinį – SDG terminalą. Su KU rengsime specialistus. Jie galės dirbti ir pas mus ir užsienyje. Mums tai aktualu, nes darbo specifika itin sudėtingų technologijų aplinkoje“ (15).</p> <p>„Dažnai priimame KU studentus į praktikas, aprodome įmonę, supažindiname su darbo procesais. Dalyvaujame baigiamųjų darbų gynimuose, stengiamės“ (25).</p>

		<p>„Su KTU bendradarbiaujame, nes jie ruošia darbuotojus, o Su KU nebendradarbiaujame, nes jie neruošia mums specialistų. Tik fragmentiškai“ (13).</p> <p>„Mes padedame surasti praktikas, neretai padedame gauti pirmuosius darbus“ (17).</p> <p>„Iš tikro aukštosios mokyklos daugiau bendradarbiauja su asociacijomis, tačiau tas bendradarbiavimas yra silpnas. Tai akcentuotina tiek atliepian reikiamų profesijų specialistų poreikiui, tiek studijų programų turiniui“ (46).</p>
	<p>Pasiruošimas investuoti į jauno darbuotojo kvalifikacijos kėlimą</p>	<p>„Turime vidines taisykles. Darbuotojas tris savaites apmokomas dirbti su konkrečiomis darbo priemonėmis, technika. Jei keičiama darbo vieta, darbuotojas gauna sudėtingesnius vidinius ir išorinius mokymus“ (19).</p> <p>„Jų darbas yra ganėtinai monotoniškas. Kai įvyksta konkretus poreikis, su jais dirbame, apmokome“ (20).</p> <p>„Pas mus kiekvienas darbuotojas turi galimybę kelti kvalifikaciją. Pirminiai, įvadiniai mokymai trunka iki 5 mėnesių o pilnas parengimas darbui ir kvalifikacijos suteikimas trunka 5-6 metus. Jei entuziazmo daug, jei greitai viską įsisavina, tai to nepakanka, nes jiems reikia, kad kažkas parodytų. Taigi, trūksta praktinės patirties. Nes turi jiems dar viską detaliai aprodyti“ (48).</p> <p>„Žmogus dirbo kokybės kontrolės skyriuje. Nors tai yra darbininkiškos sferos atstovas, tačiau rodydamas iniciatyvą buvo pakviestas į pagrindinę valdančią įmonę dirbti technologu. Nors jis ir netapo aukšto lygio vadovu, tačiau postūmis karjeroje yra aiškus. Jis prižiūrės ir kontroliuos tai, ką pats anksčiau darydavo“ (13).</p> <p>„Kai darbuotojas įvaldo vieną techniką, jis kviečiamas įvaldyti kitą. Tariantis su pačiu žmogumi, nes apmokomas jis turės laikyti vėl testus ir laikyti kvalifikaciją“ (10).</p> <p>„Bankinei sistemai parengiamas darbuotojas per 40 dienų“ (30).</p> <p>„Kai reikia darbuotojo, imame, reikiamas kompetencijas ugdome“ (47).</p> <p>„Rodantis iniciatyvą darbe visada susilauks daugiau dėmesio, ir esant galimybei, gaus pasiūlymų kilti, augti profesine prasme, o tam būtin kelti ir kvalifikaciją“ (22).</p> <p>„Kai žmogus dirba ir nori, jo kvalifikacijos kilimas skatinamas. Dažniausiai tai pasitaiko, jei vadovas jame yra kažką įžvelgęs ir nuolat stebi, koordinuoja“ (14).</p> <p>„Laužant įsitikinimus, siekiant tvirtinti įsitikinimus, jog darbuotojus reikia palaikyti, juos ugdyti. .... Čia svarbu vyriausiųjų pavyzdys. Jaunas specialistas tai pastebi, jis tampa iniciatyvesnis ir pats vadovas gauna daugiau motyvacijos padėti jaunam specialistui tobulėti. Tačiau svarbiausia išmušti iš vėžių, kad mąstymas pradėtų keistis“ (14).</p> <p>„Mokymais, dėmesiu. Jei jie patys stengiasi, mokosi, greičiau kyla“ (15).</p>

* informantų kalba netaisyta

Aiškinantis, kiek darbdaviai aktyviai bendradarbiauja su aukštosiomis mokyklomis, kokios iniciatyvos yra skatinamos ir, ar realizuojamos. Informantai pateikė skirtingus atsakymus. „Yra valstybinės įstaigos, kurios ruošia chemijos pramonės operatorius. Jie ten parengiami .... Gal ir kitų specialybių atstovus būtų galima taip sertifikuoti? Tada nebereikės reikalauti iš jaunimo. Gausime sertifikuotus darbuotojus“ (9). Taip pat buvo papildoma „aukštosioms mokykloms reikia aktyviau dirbti su verslu. Parengti tikslesnes specializacijas. Tada bus daugiau specializuotų darbuotojų“ (19).

Taip pat buvo pateikta informacija, jog kai kurie darbdaviai bendradarbiaudami su aukštosiomis mokyklomis kuria specialistų rengimo centrus. „Mes vystome mokslo jungimo projektą. Norime pritraukti ir ES lėšas. Turime naują reiškinį – SDG terminalą. Su KU rengsime specialistus. Jie galės dirbti ir pas mus ir užsienyje. Mums tai aktualu, nes darbo specifika itin sudėtingų technologijų aplinkoje“ (15).

Dalis informantų teigė, jog su aukštosiomis mokyklomis dirba intensyviai. „Dažnai priimame KU studentus į praktikas, aprodome įmonę, supažindiname su darbo procesais. Dalyvaujame baigiamųjų darbų gynimuose, stengiamės“ (25). „Su KTU bendradarbiaujame, nes jie ruošia darbuotojus, o su KU nebendradarbiaujame, nes jie neruošia mums specialistų. Tik fragmentiškai“ (13). „Mes padedame surasti praktikas, neretai padedame gauti pirmuosius darbus“ (17).

Tačiau informantai pripažino, jog reikšmingai daliai darbdavių trūksta aukštojo mokslo įstaigų bendradarbiavimo. „Iš tikro aukštosios mokyklos daugiau bendradarbiauja su asociacijomis, tačiau tas bendradarbiavimas yra silpnas. Tai akcentuotina tiek atliepiant reikiamų profesijų specialistų poreikiui tiek studijų programų turiniui“ (46).

Tyrimo metu buvo tikslinamasi, **kiek darbdaviai yra nusiteikę investuoti į jauno specialisto kvalifikacijos kėlimą**. Darbdaviai teigė, jog visi tai daro, priklausomai nuo turimų resursų, darbo pobūdžio, ir darbuotojo motyvacijos dirbti. Santykinai nedaug dėmesio skiriama nekvalifikuotos darbo jėgos tobulinimui. „Jų darbas yra ganėtinai monotoniškas. Kai įvyksta konkretus poreikis, su jais dirbame, apmokome“ (20).

„Turime vidines taisykles. Darbuotojas tris savaites apmokomas dirbti su konkrečiomis darbo priemonėmis, technika. Jei keičiama darbo vieta, darbuotojas gauna sudėtingesnius vidinius ir išorinius mokymus“ (19). „Pas mus kiekvienas darbuotojas turi galimybę kelti kvalifikaciją. Pirminiai, įvadiniai mokymai trunka iki 5 mėnesių o pilnas parengimas darbui ir kvalifikacijos suteikimas trunka 5-6 metus. Jei entuziazmo daug, jei greitai viską įsisavina, tai to nepakanka, nes jiems reikia, kad kažkas parodytų. Taigi, trūksta praktinės patirties. Nes turi jiems dar viską detaliam aprodyti“ (48). Informantai įvardijo, jog neretai kvalifikacijos kėlimas skatinamas ir darbuotojui sudarant horizontalios karjeros galimybes. „žmogus dirbo kokybės kontrolės skyriuje. Nors tai yra darbininkiškos sferos atstovas, tačiau rodydamas iniciatyvą buvo pakviestas į pagrindinę valdančią įmonę dirbti technologu. Nors jis ir netapo aukšto lygio vadovu, tačiau postūmis karjeroje yra aiškus. Jis prižiūrės ir kontroliuos tai, ką pats anksčiau darydavo“ (13). „Kai darbuotojas įvaldo vieną techniką, jis kviečiamas įvaldyti kitą. Tariantis su pačiu žmogumi, nes apmokomas jis turės laikyti vėl testus ir laikyti kvalifikaciją“ (10).

Stebima situacija, jog paslaugų ir aptarnavimo sferoje, darbuotojo kvalifikacijos kėlimui skiriamas kiek kitoks dėmesys. „Bankinei sistemai parengiamas darbuotojas per 40 dienų“ (30). „O

ai reikia darbuotojo, imame, reikiamas kompetencijas ugdome“ (47). Tačiau, buvo įvardijama, jog darbdavio pastangos yra skiriamos priklausomai nuo darbuotojo iniciatyvos. „Rodantis iniciatyvą darbe visada susilauks daugiau dėmesio, ir esant galimybei, gaus pasiūlymų kilti, augti profesinė prasme, o tam būtina kelti ir kvalifikaciją“ (22). Tai patvirtino ir kiti informantai. „Kai žmogus dirba ir nori, jo kvalifikacijos kilimas skatinamas. Dažniausiai tai pasitaiko, jei vadovas jame yra kažką išvelgęs ir nuolat stebi, koordinuoja“ (14). Informantai papildė, jog ir su vadovais būtina dirbti, kad tinkamai koordinuotu jaunos darbuotojus. „Laužant įsitikinimus, siekiant tvirtinti įsitikinimus, jog darbuotojus reikia palaikyti, juos ugdyti. .... Čia svarbu vyriausiųjų pavyzdys. Jaunas specialistas tai pastebi, jis tampa iniciatyvesnis ir pats vadovas gauna daugiau motyvacijos padėti jaunam specialistui tobulėti. Tačiau svarbiausia išmušti iš vėžių, kad mąstymas pradėtų keistis“ (14). Šiai minčiai buvo paantrinama, jog darbuotojai yra skatinami. „Mokymais, dėmesiu. Jei jie patys stengiasi, mokosi, greičiau kyla“ (15).

Tyrimo metu buvo siekiam išsiaiškinti, kaip Darbdaviai vertina jaunimo padėtį Klaipėdoje. (31 lentelė).

31 Lentelė. Jaunimo padėties vertinimas

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai*
Jaunimo padėties vertinimas	Jaunimo siekio migruoti vertinimas	<p>„Jei Klaipėdoje įmonės nenori mokėti reikiamų pinigų, tegul jaunimas išvažiuoja, jie verti dirbti ir uždirbti“ (12).</p> <p>„O ką jaunimui daryti, net iš aro, atsakingi žmonės, atostogų metu važiuoja dirbti į Norvegiją“ (8).</p> <p>„Verslas nenori mokėti. Jauni specialistai tik apsimoko, ir dingsta. Minimali kvalifikuota alga turi būti tinkama pragyvenimui. Dabar žmonės nori gyventi kitaip“ (48).</p> <p>„Pramonės automatizacija skatina gerai apmokamų darbo vietų mažėjimą, jaunimas neturi kur dingti“ (36).</p> <p>„Apkritai atsivėrus sienoms žmonės įgijo daugiau galimybių. Tai sveikintina. Net gi sveikintina, kad žmonės išvažiuoja, grįžta čia. Pasitaiko ir atvejų, kai ateina ir pasako, jog išvažiuoja į Vilnių, argumentuoja didesnėmis karjeros galimybės“ (34).</p> <p>„Klaipėda maža. Čia didelių kompanijų, kuriose yra galimybių siekti karjeros yra nedaug. Todėl žmogus lyg ir priverstas išvažiuoti ten, kur visko yra daugiau. Net ir kitur reiškiantis didesnei konkurencijai, vis vien yra daugiau galimybių“ (15).</p> <p>„Čia labiau išsiskiria gal tik IT srities atstovai, kuriems dirbant neaktuali tiesioginė geografinė buvimo vieta. Jie labiau linkę akcentuoti, ką užsienyje gauna jų srities specialistai, kaip darbo sąlygų pagerinimus. Lygina su kitom valstybėmis, tačiau Jie pasirinko būti Lietuvoje, kur gyvena, nors dirba svetur“ (31).</p> <p>„Žinoma, pasitaiko, kad darbuotojai išvažiuoja, tačiau jų sulaukyti neina ... kiti darbuotojai kalbina, aiškinasi situaciją, tačiau apsisprendimą pakeisti sudėtinga“ (39).</p> <p>„Buvo ir pas mus porą atvejų, kai žmonės iš pakankamai aukštų pozicijų išvažiuojo į užsienį, tačiau po metų, pusantrų grįžo ir norėjo rasti savo darbą vėl pas mus. Vienam pavyko, o kitam vietos nebeatsirado. Gaila, bet dabar kažkur ieško laimės toliau“ (10).</p> <p>„Ten jis turi daugiau galimybių eiti net per įmones. Iš mažesnės įmonės pereiti į didesnę ir toliau dirbti meistrui, tačiau jau valdyti sudėtingesnius procesus“ (32).</p>

		<p>„Kuo įmonė labiau rūpinsis darbuotoju, kuo ilgiau jį išlaikys, tuo mieliau žmogus joje pasiliks ir dirbs ir tobulės. Kai žmogus gali siekti tiek vertikalios tiek horizontalios karjeros, kai jis mato ir turi galimybes jis lieka, jis stengiasi“ (40).</p> <p>„Jaunus specialistus iškart po diplomo kviečia į užsienį dirbti. Su mūsų algomis mes nekonkurencingi. Džiaugiamės, kad sveikatos sektoriuje dirba pensinio amžiaus žmonės net iki 75 metų sveikatos priežiūros sektoriuje. O daugiau mokėti negalime“ (28).</p>
	<p>Jaunimo perspektyvos Klaipėdos mieste vertinimas</p>	<p>„Na, karjeros galimybės ribotos. Karjerą daryti galima, tačiau tai priklauso ir nuo individualių lūkesčių. Ateina ir sako – už tiek nedirbsiu. Tiek jauni, tiek vidutinio amžiaus. Jie pasirenka važiuoti į užsienį“ (37).</p> <p>„Tačiau atlyginimus reguliuoja įstatymai ir rinka. Mes turime vidutinį rinkos atlyginimą. Tačiau pas mus viskas skaidriai. Visa alga oficiali. Pasigirsta kitų žmonių atsiliepimai, kad gauna daugiau, nors dirba dieną – naktį. Nesilaiko darbo poilsio režimo. Tada jie gali uždirbti daugiau, tačiau laikantis įstatymų neina“ (20).</p> <p>„Konkuruoti su užsieniu neįmanoma. Numatai atlyginimą, na, pakelsi po trijų mėnesių 10 proc. paskui 5 proc. nuo apyvartos. Po metų dar.... Tačiau reikia kelti bent dvigubai. Tačiau tada esi nekonkurencingas .... vargana situacija“ (37).</p> <p>„Padirbę porą metų, įgiję patirties išvažiuoja, nes kitur gyventi geriau yra dabar. Daug apskaitininkų, medikų, ateina, o paskui dingsta“ (33).</p> <p>„Nepadės ir tai, kad verslo pradžia subsidijuojama tai per sunku. Labai sudėtinga. Nebent užstatysi turta, tada sutiks subsidijuoti“ (39).</p> <p>„Jaunėja ne tik jaunų specialistų, mažėja studentų. Traukiasi, silpsta universitetas. Jei taip toliau, Klaipėdoje gali nieko nelikti“ (45).</p> <p>„Jaunimo perspektyvos aiškios, arba uždirbs ir gyvens čia, arba išvažiuos .... Medicinos srityje išspręsta. 800 eurų atliekant internatūrą. Tai moka aukštoji mokykla. Jie dar gali dirbti papildomai. Nors ir paskui ne itin daugiau gaus. Tačiau gydytojai ir susirenka eidami per kelias darbo vietas. Su medikais taip nutiko, nes visi masiškai išvažiuoja internatūron į užsienį ir negrįžta“ (9).</p>
	<p>Klaipėdos miesto patrauklumo jaunimui stiprinimo galimybės</p>	<p>„Svarbu adekvačiai įvertinti, koks turi būti minimalus atlyginimas baigusiam mokslus žmogui“ (9).</p> <p>„Žmogui reikia kad būtų pakankamai darbo vietų, kad galėtų rinktis. Po to turi būti atlyginimas, kad užtektų pinigų, kad užtektų pragyventi ir pasiskolinti būsto pirkimui. Ir paskui socialinis gyvenimas“ (12).</p> <p>„Mano idėja paprasta. Reikia daugiau darbo vietų. Dabartiniai darbdaviai jau turi darbuotojų. Savivaldybė turi būti orientuota į mokesčių mokėtojų kiekio didinimą. Labai geras pavyzdys – „lezas“. Jie ten stengiasi kurti darbo vietas“ (11).</p> <p>„Ir tai turi būti ne žemiausios kvalifikacijos darbas. Turi būti aukštos kvalifikacijos darbo vietų, kuriose kuriama didelė pridėtinė vertė. „Leze“ kuriama daug produkcijos, o iš to uždirba ir aptarnavimo sektorius“ (35).</p> <p>„Pirmąjį darbą jaunimas renkasi žinodamas, jog tai laikina. Tačiau paskui renkasi galvodamas, ar galės sau leisti dirbti čia po penkių metų. Darbdaviai privalo daugiau galvoti apie savo darbuotojus“ (19).</p> <p>„Yra per daug prirengiama specialistų. Tarkim architektų kasmet paleidžiama keli šimtai. Kur tiek jų padėti? Ir visur tas pat“ (2).</p> <p>„Kalbėjom, kad jaunas žmogus nežino, ką pasirinkti. Kartais atrodo, kad universitetai turi duoti bendrą parengimą. O paskui žmogus turi mokytis konkrečiai darbo vietai. Na tarkim, kiek reikia konstruktorių? Kiek Lietuvoje gamyklų? Tik keletas. O kur jiems dingti tada? Ir jie eina dirbti ne pagal specialybę užsienyje. Nes čia ne pagal specialybę jie apskritai nieko neuždirba“ (12).</p> <p>„Mes su universitetu rengsime specialistus mūsų įmonei, sieksime pritraukti studentų iš užsienio. Reikia daugiau perspektyvių projektų, rengiant aukštos kvalifikacijos, paklausius specialistus“ (15).</p> <p>„Aktualu, kad verslumo mokytojai, ir kad darbo vietas kurtų. Nes reikia traukti įmones, kurių daugėjimas skatins aplinkinių verslų kūrimąsi“ (12).</p>

		<p>„Jauni žmonės dabar patys papildomai perka mokymus, kaip išmokyti verslumo. Tačiau mažai pajėgia tai įpirkti. Tai turi būti švietimo sistemos uždavinys“ (2).</p> <p>„Na, aukštasis išsilavinimas neturi būti profesinės orientacijos pabaiga. Pas mus gi turi rinktis devintokai. O pasaulyje renkamasi jau po aukštosios“ (49).</p> <p>„Su profesijomis reikia supažindinti dar prieš profiliavimą. Kad išbandytų ir tada rinktųsi. Nes užsienyje vaikams rodo darbą nuo mažens. Ir jiems padeda. Jiems pasako, kuo jie galėtų būti“ (18).</p> <p>„Darbdavius svarbu paskatinti dalyvauti moksleivių įveiklinimo projekte. Ir tai duos rezultatų. Nes dabar pabaigia studijas, ir tik paskui pamato, kad ne ten stojo“ (3).</p> <p>„Pas mus nėra dirbančių antrą darbą. Užsienyje antras darbas yra populiarus“ (8).</p> <p>„Jauni žmonės yra nepriimti visuomenės. Jie ieško, kur į juos atkreips dėmesį, kur su jais kalbės. Jei visuomenė pripažins jaunimą, jaunimas pasiliks“ (36).</p> <p>„Užsienyje stipresnės socialinės garantijos šeimai. Jaunos šeimos važiuoja ten gimdyti. Pas mus kol kas nėra oru auginti vaiką“ (8).</p> <p>„Jau nuo darželio reikia koreguoti. Kodėl vaikams darželiui valdžia skiria, 350 eurų. Geriau šeimai duoti. Ir tada mama rinksis, ar vaiką pačiai auginti, ar leisti su aukle, ar leisti į privatų darželį“ (24).</p>
--	--	---

* informantų kalba netaisyta

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip **darbdaviai vertina jaunimo vidinės ir išorinės migracijos situaciją, pasirinkimą išvykti gyventi kitur**. Dalis informantų teigė šį reiškinį vertinantys teigiamai. „Jei Klaipėdoje įmonės nenori mokėti reikiamų pinigų, tegul jaunimas išvažiuoja, jie verti dirbti ir uždirbti“ (12). „O ką jaunimui daryti, net iš aro, atsakingi žmonės, atostogų metu važiuoja dirbti į Norvegiją“ (8). „Verslas nenori mokėti. Jauni specialistai tik apsimoko, ir dingsta. Minimali kvalifikuota alga turi būti tinkama pragyvenimui. Dabar žmonės nori gyventi kitaip“ (48). „Pramonės automatizacija skatina gerai apmokamų darbo vietų mažėjimą, jaunimas neturi kur dingti“ (36). „Apkritai atsivėrus sienoms žmonės įgijo daugiau galimybių. Tai sveikintina. Net gi sveikintina, kad žmonės išvažiuoja, grįžta čia. Pasitaiko ir atvejų, kai ateina ir pasako, jog išvažiuoja į Vilnių, argumentuoja didesnėmis karjeros galimybėmis“ (34). „Klaipėda maža. Čia didelių kompanijų, kuriose yra galimybių siekti karjeros yra nedaug. Todėl žmogus lyg ir priverstas išvažiuoti ten, kur visko yra daugiau. Net ir kitur reiškiantis didesnei konkurencijai, vis vien yra daugiau galimybių“ (15).

Informantai atkreipė dėmesį į darbo tipą. „Čia labiau išsiskiria gal tik IT srities atstovai, kuriems dirbant neaktuali tiesioginė geografinė buvimo vieta. Jie labiau linkę akcentuoti, ką užsienyje gauna jų srities specialistai, kaip darbo sąlygų pagerinimus. Lygina su Šveicarija ir kitom valstybėmis, tačiau Jie pasirinko būti Lietuvoje, kur gyvena, nors dirba svetur“ (31).

Kiti darbdaviai išsakė nuomones, jog: „Žinoma, pasitaiko, kad darbuotojai išvažiuoja, tačiau jų sulaikyti neina ... kiti darbuotojai kalbina, aiškinasi situaciją, tačiau apsisprendimą pakeisti sudėtinga“ (39). „Buvo ir pas mus porą atvejų, kai žmonės iš pakankamai aukštų pozicijų išvažiavo į

užsienį, tačiau po metų, pusantrų grįžo ir norėjo rasti savo darbą vėl pas mus. Vienam pavyko, o kitam vietos nebeatsirado. Gaila, bet dabar kažkur ieško laimės toliau“ (10).

Darbdaviai čia įžvelgia vietinės darbo rinkos ydas. „Ten jis turi daugiau galimybių eiti net per įmones. Iš mažesnės įmonės pereiti į didesnę ir toliau dirbti meistrui, tačiau jau valdyti sudėtingesnius procesus.“(32). „Kuo įmonė labiau rūpinsis darbuotoju, kuo ilgiau jį išlaikys, tuo mieliau žmogus joje pasiliks ir dirbs ir tobulės. Kai žmogus gali siekti tiek vertikalios tiek horizontalios karjeros, kai jis mato ir turi galimybes jis lieka, jis stengiasi“ (40).

„Jaunus specialistus iškart po diplomo kviečia į užsienį dirbti. Su mūsų algomis mes nekonkurencingi. Džiaugiamės, kad sveikatos sektoriuje dirba pensinio amžiaus žmonės net iki 75 metų sveikatos priežiūros sektoriuje. O daugiau mokėti negalime“ (28).

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip **darbdaviai vertina jaunimo perspektyvas Klaipėdos mieste**. Informantai išreiškė nuomonę, jog šiandieninės jaunimo perspektyvos Klaipėdoje prastos. „Na, karjeros galimybės ribotos. Karjerą daryti galima, tačiau tai priklauso ir nuo individualių lūkesčių. Ateina ir sako – už tiek nedirbsiu. Tiek jauni, tiek vidutinio amžiaus. Jie pasirenka važiuoti į užsienį“ (37). „Tačiau atlyginimus reguliuoja įstatymai ir rinka. Mes turime vidutinį rinkos atlyginimą. Tačiau pas mus viskas skaidriai. Visa alga oficiali. Pasigirsta kitų žmonių atsiliepimai, kad gauna daugiau, nors dirba dieną – naktį. Nesilaiko darbo poilsio režimo. Tada jie gali uždirbti daugiau, tačiau laikantis įstatymų neina“ (20).

Kiti informantai teigė, jog „Konkuruoti su užsieniu neįmanoma. Numatai atlyginimą, na, pakelsi po trijų mėnesių 10 proc. paskui 5 proc. nuo apyvartos. Po metų dar.... Tačiau reikia kelti bent dvigubai. Tačiau tada esi nekonkurencingas .... vargana situacija“ (37). „Padirbę porą metų, įgiję patirties išvažiuoja, nes kitur gyventi geriau yra dabar. Daug apskaitininkų, medikų, ateina, o paskui dingsta“ (33). „Nepadės ir tai, kad verslo pradžia subsidijuojama tai per sunku. Labai sudėtinga. Nebent užstatysi turtą, tada sutiks subsidijuoti“ (39).

Informantai teigė, jog tai gali „uždaryti ratą“. „Jaunėja ne tik jaunų specialistų, mažėja studentų. Traukiasi, silpsta universitetas. Jei taip toliau, Klaipėdoje gali nieko nelikti“ (45). Kiti informantai paantrino. „Jaunimo perspektyvos aiškios, arba uždirbs ir gyvens čia, arba išvažiuos .... Medicinos srityje išspręsta. 800 eurų atliekant internatūrą. Tai moka aukštoji mokykla. Jie dar gali dirbti papildomai. Nors ir paskui ne itin daugiau gaus. Tačiau gydytojai ir susirenka eidami per kelias darbo vietas. Su medikais taip nutiko, nes visi masiškai išvažiuoja internatūron į užsienį ir negrįžta“ (9).

Apžvelgus jaunimo situaciją Klaipėdoje, darbdavių buvo paprašyta išsakyti **nuomonę apie tai, kokias jie mato galimybes didinti miesto patrauklumą jaunimui**. Svarbiausia priemone informantai įvardijo materialinės gerovės kūrimą. „Svarbu adekvačiai įvertinti, koks turi būti

minimalus atlyginimas baigusiam mokslus žmogui“ (9). „Žmogui reikia kad būtų pakankamai darbo vietų, kad galėtų rinktis. Po to turi būti atlyginimas, kad užtektų pinigų, kad užtektų pragyventi ir pasiskolinti būsto pirkimui. Ir paskui socialinis gyvenimas“ (12). Tai skatintina per mokaus verslo, galinčio kurti naujas, perspektyvių darbo vietas pritraukimą. „Mano idėja paprasta. Reikia daugiau darbo vietų. Dabartiniai darbdaviai jau turi darbuotojų. Savivaldybė turi būti orientuota į mokesčių mokėtojų kiekio didinimą. Labai geras pavyzdys – „lezas“. Jie ten stengiasi kurti darbo vietas“ (11). „Ir tai turi būti ne žemiausios kvalifikacijos darbas. Turi būti aukštos kvalifikacijos darbo vietų, kuriose kuriama didelė pridėtinė vertė. „Leze“ kuriama daug produkcijos, o iš to uždirba ir aptarnavimo sektorius“ (35). „Pirmąjį darbą jaunimas renkasi žinodamas, jog tai laikina. Tačiau paskui renkasi galvodamas, ar galės sau leisti dirbti čia po penkių metų. Darbdaviai privalo daugiau galvoti apie savo darbuotojus“ (19).

Ilgalaikėje perspektyvoje, informantai teigė, stebintys didelį aukštojo mokslo bendradarbiavimo su verslu poreikį. „Yra per daug prirengiama specialistų. Tarkim architektų kasmet paleidžiama keli šimtai. Kur tiek jų padėti? Ir visur tas pat“ (2). „Kalbėjom, kad jaunas žmogus nežino, ką pasirinkti. Kartais atrodo, kad universitetai turi duoti bendrą parengimą. O paskui žmogus turi mokytis konkrečiai darbo vietai. Na tarkim, kiek reikia konstruktorių? Kiek Lietuvoje gamyklų? Tik keletas. O kur jiems dingti tada? Ir jie eina dirbti ne pagal specialybę užsienyje. Nes čia ne pagal specialybę jie apskritai nieko neuždirba“ (12). „Mes su universitetu rengsime specialistus mūsų įmonei, sieksime pritraukti studentų iš užsienio. Reikia daugiau perspektyvių projektų, rengiant aukštos kvalifikacijos, paklausius specialistus“ (15). „Aktualu, kad verslumo mokytusi, ir kad darbo vietas kurtų. Nes reikia traukti įmones, kurių daugėjimas skatins aplinkinių verslų kūrimąsi“ (12). „Jauni žmonės dabar patys papildomai perka mokymus, kaip išmokti verslumo. Tačiau mažai pajėgia tai įpirkti. Tai turi būti švietimo sistemos uždavinys“ (2).

Kaip jaunimo tinkamą parengimą darbo rinkai darbdaviai mato nuoseklaus profesinio orientavimo sistemos formavimą. „Na, aukštasis išsilavinimas neturi būti profesinės orientacijos pabaiga. Pas mus gi turi rinktis devintokai. O pasaulyje renkamas jau po aukštosios“ (49). „Su profesijomis reikia supažindinti dar prieš profiliavimą. Kad išbandytų ir tada rinktųsi. Nes užsienyje vaikams rodo darbą nuo mažens. Ir jiems padeda. Jiems pasako, kuo jie galėtų būti“ (18). „Darbdavius svarbu paskatinti dalyvauti moksleivių įveiklinimo projekte. Ir tai duos rezultatų. Nes dabar pabaigia studijas, ir tik paskui pamato, kad ne ten stojo“ (3).

Taip pat darbdaviai akcentavo ir kai kuriuos skatintinus sociokultūrinio gyvenimo pokyčius. „Pas mus nėra dirbančių antrą darbą. Užsienyje antras darbas yra populiarus“ (8). „Jauni žmonės yra nepriimti visuomenės. Jie ieško, kur į juos atkreips dėmesį, kur su jais kalbės. Jei visuomenė pripažins jaunimą, jaunimas pasiliks“ (36). Taip pat įvardyta, jog „Užsienyje stipresnės socialinės

garantijos šeimai. Jaunos šeimos važiuoja ten gimdyti. Pas mus kol kas nėra oru auginti vaiką.“(8).
„Jau nuo darželio reikia koreguoti. Kodėl vaikams darželiui valdžia skiria, 350 eurų. Geriau šeimai duoti. Ir tada mama rinksis, ar vaiką pačiai auginti, ar leisti su aukle, ar leisti į privatų darželį“ (24).

7. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO SITUACIJOS KOKYBINIO TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

Kokybinio tyrimo rezultatai apibendrinti pagal pagrindines jaunimo politikos problemų sritis. Išskirtos jauniems, darbo rinkoje įsitvirtinti siekiantiems specialistams bei darbdaviams aktualiausios problemos.

Pasiruošimas keisti gyvenamąją vietą

Jauniems bedarbiams būdingas noras stiprinti savo materialinę padėtį. Išreikštas noras įsitvirtinti Klaipėdoje, tačiau ryški tendencija, renkantis gyvenamąją vietovę, teikti pirmumą socioekonominėms gyvenamosios vietovės charakteristikoms. Darbdavių nuomone, jaunimui labai ribotos galimybės gyventi visavertį profesinį, socialinį gyvenimą, kurti materialinio gerbūvio pagrindus.

Socialinis aktyvumas

Jauni bedarbiai yra linkę teigti, jog Klaipėdoje trūksta profesinę saviugdą skatinančių renginių, o kultūriniai renginiai, nors ir tenkinantys savo kokybe, neretai yra per brangūs. Darbo rinkoje neįsitvirtinęs jaunimas akcentuoja, jog jiems aktualu tenkinti pirminius poreikius (fiziologinius, saugumo), siekti finansinės gerovės. Tuo tarpu bendruomeninio tipo veiklas linkę priskirti neaktualizuotų visuomeninės, kultūrinės savirealizacijos poreikių grupei. Darbdavių nuomone jaunimo pasaulėžiūra neretai yra itin susiaurėjusi. Tokie pastebėjimai iš dalies papildo jaunų bedarbių skirtingų poreikių grupių tenkinimo eiliškumo suvokimą. Tai patvirtina ir darbdavių nuomonę apie tai, kad socialinis aktyvumas santykinai neaktualus, jei nėra stabilumo formuojant materialinę gerovę.

Pilietiškumo ugdymas

Jauniems bedarbiams būdingas santykinai žemas pilietiškumo lygmuo. Jaučiamos priešpriešos, neigiamos nuostatos valstybės, valdančiųjų, verslo atžvilgiu. Tai skatina socialinį pasyvumą, nenorą dalyvauti bendruomeniškose veiklose, miesto bendruomenės gerovės kūrime. Darbdavių nuomonė papildo jaunų bedarbių nuostatą. Jų teigimu, dirbantiems asmenims atsiduriant prie skurdo ribos ar net žemiau jos, negalimas pasitenkinimo gyvenimo kokybe jausmas. Darbdavių nuomone, kokybiškai dirbantiems darbuotojams būtina suteikti galimybes kurti materialinę gerovę realiu laiku, aprūpinant juos reikiamais ištekliais kasdienių fiziologinių, saugumo ir socialinių poreikių tenkinimui.

Švietimas, mokymas, mokslas, studijos ir ugdymas, darbas, profesinis užimtumas

Jauni bedarbiai neigiamai vertino galimybes profesinei saviugdai. Jų teigimu, profesinės saviugdos paslaugų pasiūla Klaipėdos mieste neatitinka darbdavių poreikių. Tai mažina galimybes gyventi visavertį gyvenimą mieste. Jauni bedarbiai dažniausiai yra linkę priimti darbo pasiūlymus ne pagal įgytą profesinę kvalifikaciją. Kaip pagrindines to priežastis jauni bedarbiai įvardijo tai, jog jų profesijos specialistų poreikis minimalus arba siūlomas darbo atlygis nesuteikia galimybių palaikyti reikiamą gyvenimo lygmenį.

Darbdaviai išreiškė nuomonę, jog parengiama pernelyg daug specialistų, nepasižyminčių reikiamomis specifinėmis kompetencijomis. Darbo rinkoje nėra galimybių garantuoti visiems jauniems specialistams pagal įgytas profesines kvalifikacijas tinkamų darbo vietų. Darbdaviai papildė jaunų bedarbių nuomonę teigdami, jog jaučiamas taškinėmis kompetencijomis pasižyminčių specialistų poreikis, tačiau tokių specialistų poreikis išreikštas itin nedideliu skaitlingumu. Taip pat išryškėjo darbdavių nuomonė apie tai, jog jaunimui, besiintegruojančiam į darbo rinką, dažniausiai stinga realaus darbo pažinimo patirties ir tai sąlygoja santykinai žemą jaunų specialistų konkurencingumą darbo rinkoje.

Apsirūpinimas būstu

Jaunų bedarbių ir darbdavių nuomonės apie jaunimo galimybes gyventi savarankiškai, įsigyti arba nuomotis gyvenamąjį būstą Klaipėdos mieste yra minimalios. Gaunamas atlygis už darbą dažnai nėra pakankamas gauti paskolai (įsigyjant gyvenamąjį būstą), o būsto nuomos kainos yra aukštos, sudarančios didesnę jaunimo pajamų dalį. Tai rodo tęstinę jaunimo priklausomybę nuo tėvų, globėjų finansinės paramos.

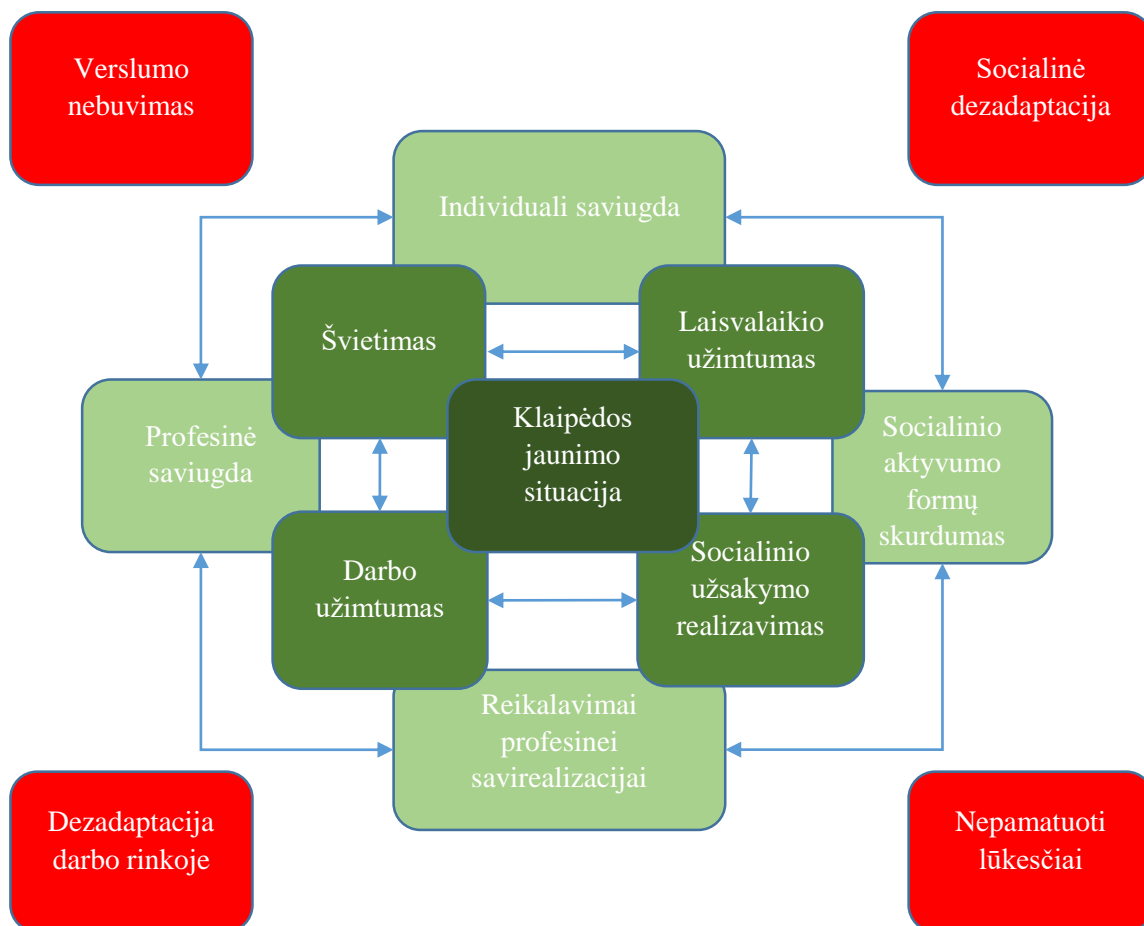
Miesto patrauklumas

Jauni bedarbiai pažymėjo, jog Klaipėda yra utilitarinis miestas, kuriame stinga tinkamai suplanuotų rekreacinių zonų, kuriose būtų tinkamos galimybės nemokamai leisti laisvą laiką. Taip pat kaip miesto patrauklumui kenkiantį reiškinį jauni bedarbiai įvardijo žemas profesinės saviugdos ir savirealizacijos galimybes, ribojančias materialinio gerbūvio kūrimo perspektyvas. Darbdaviai taip pat pastebėjo, jog mieste dominuoja aptarnavimo sferos verslai, kuriuose generuojama nedidelė pridėtinė vertė. Jie akcentuoja, kad mieste labiausi trūksta verslo, galinčio kurti aukštos kvalifikacijos specialistų reikalaujančias darbo vietas, pasižyminčias itin aukštais pridėtinės vertės kūrimo rodikliais. Darbdavių nuomone, per didelis paslaugų ir aptarnavimo sferos verslo subjektų procentinis kiekis mieste sąlygoja žemą gyventojų perkamąją galią bei paslaugų ir aptarnavimo sferose dirbančiųjų atlygio už darbą dydžius, o kartu ir mažina miesto patrauklumą jaunimui.

8. KLAIPĖDOS MIESTO JAUNIMO PROBLEMŲ MODELIS

Kiekybinio ir kokybinio tyrimo rezultatai apibendrinta forma išreikšti jaunimo problemų modeliu:

56 pav. Klaipėdos miesto jaunimo problemų modelis

Šaltinis: sudaryta autorių

Analizuojant Klaipėdos jaunimo situaciją išskirtinos keturios esminės problemos:

- Dezadaptacija darbo rinkoje apibrėžtina kaip aiškus vaizdinio apie realią darbinę veiklą neturėjimas. Tai fiksuojama stebint itin retai pasitaikančius kryptingos profesinės veiklos, aiškaus karjeros modelio ir stiprios savimotyvacijos atvejus.
- Nepamatuoti lūkesčiai apibrėžtini kaip disonansas tarp savo atliekamų veiksmų profesiniame lauke ir atlygio už darbą proporcijų suvokime.
- Verslumo nebuvimas apibrėžtinai kaip išankstinė neigiama nuostata į darbo vietos sukūrimo rizikas bei ydingo verslo schematinio vaizdinio dominavimas visuomenės, o taip pat - jaunimo sąmonėje.

- Socialinė dezadaptacija apibrėžtina kaip visuomenės socialinio užsakymo ydingas suvokimas, vertybines orientacijas išskirtinai siejant su aukščiausio gyvenimo lygio standartais.

Šių problemų kilmė – neharmoningas socialinės aplinkos informacinis laukas bei išbalansuota rinkos ekonomikos veiksmų erdvė. Nesant vienkrypčio visuomenės vystymo modelio ir, kartu, toliau plėtojantis priešingas vertybines orientacijas propaguojančiam visuomenės informacinio lauko turiniui, jaunimas negauna pageidautino gyvenimo struktūros modelio. Tai skatina socialinio aktyvumo formų skurdumą, santykinai neigiamas nuostatas permanentinei saviugdai profesiniame bei asmenybės kultūrinio plėtojimo laukuose. Pastarojo veiksmo aktualizuotumo laipsnis tendencingai veikia reikalavimų profesinei veiklai turinį. Aktualu tai, jog visuomenę aktyviai dalyvaudama socialinės informacijos perteikime jaunai kartai suformuoja santykinai neigiamas išankstines nuostatas profesinės veiklos, motyvacijos kokybiškai dirbti, aktyvaus dalyvavimo gyvenimo gerovės kūrimo artimoje socialinėje aplinkoje atžvilgiu. Tokios vertybinės nuostatos skatina nevisavertį jaunų individų dalyvavimą ugdymo(si) procese. Taip pat tai skatina iškreiptą darbo aplinkos, profesinės veiklos turinio bei laisvalaikio užimtumo poreikių suvokimą.

32 Lentelė. Jaunimo ir darbdavių lūkesčių balanso galimi sąlyčio taškai

Pokyčio kryptis/darbdaviai	Lūkesčių sąlyčio taškai	Pokyčio kryptis/jaunimas
Didesnis pasiruošimas dalintis pelnu su darbuotojais	Darbo užmokestis	Realistiškesni, labiau į esamą rinkos situaciją ir kvalifikacijos lygį orientuoti lūkesčiai
Pasiruošimas dalyvauti jaunimo profesinio ugdymo procese kaip socialiai atsakingo verslo išraiška	Darbuotojų ugdymas	Didesnis aktyvumas saviugdų lygiu
Objektyvūs, jaunimui prieinamose informacijos šaltiniuose deklaruojami reikalavimai kandidatams į darbo vietas	Reikalavimai potencialiam darbuotojui	Į darbo rinką orientuotų asmeninių savybių ir socialinio intelekto ugdymas
Didesnė pagarba ir aukštesnė darbo santykių kultūra	Darbo santykiai	Didesnis patikimumo laipsnis

Tyrimo metu surinkti duomenys įgalino patikrinti suformuluotas hipotezes.

Pirmoji tyrimo hipotezė „Klaipėdos miesto ir regiono jaunimas patrauklų gyventi miestą sieja su bendra gyvenimo kokybe, tačiau prioritetą teikia miestams, kuriuose didesnės įsidarbinimo perspektyvos“ - patvirtinta. Tai sprendina iš duomenų apie jaunimo vertinimus apie miesto, kurį jie norėtų pasirinkti gyvenimui ir profesinei veiklai. Dauguma kiekybinio tyrimo respondentų akcentavo, jog jiems priimtinausia miesto įvaizdžio komunikacinė žinutė – „Miestas, kuriame gyventi gera“. Tačiau svarstant gyvenamosios vietos keitimą, pagrindine jėga, galinčia paskatinti vidinei ar išorinei migracijai yra patrauklus darbo pasiūlymas arba galimybė greitai susirasti darbą jaunimui.

Antroji tyrimo hipotezė „Klaipėdos miestas jaunimui yra vidutinio patrauklumo lygio“ – patvirtinta. Tai spręstina iš duomenų apie tai, jog dauguma gyvenimo kokybės Klaipėdoje kriterijų visų kiekybinio tyrimo imčių pasirinkimuose buvo iš esmės teigiami. Tačiau kokybinio tyrimo duomenys rodo, jog visuomenė jaunimo situaciją vertina kritiškai, išskiria esmines socioekonominės galimybes Lietuvos ir pasaulio miestuose, kaip palankesnes sąlygas sėkmingai jaunimo gyvenimo gerovės plėtrai.

Trečioji tyrimo hipotezė „Klaipėdos teritorinėje darbo biržoje registruotiems jauniems bedarbiams būdingas žemas bendro asmens aktyvumo socialiniame – ekonominiame miesto gyvenime lygis“ iš dalies paneigta. Tai spręstina iš kiekybinio tyrimo duomenų apie tai, jog jaunimui nebūdingas noras prisiimti visavertę atsakomybę už gyvenimo gerovės mieste kūrimą. Jiems patogiau likti stebėtojais. Tačiau kokybinio tyrimo duomenys rodo, jog Klaipėdos darbo biržoje užsiregistravęs jaunimas yra ganėtinai socialus. Tai spręstina iš kokybinio tyrimo duomenų apie tai, kaip jaunų bedarbių grupės tiriamieji vertino galimybes profesinei saviugdai, kultūrinių renginių prieinamumą Klaipėdos mieste, bei tai, kaip informantai atskleidė suvokiantys darbo paieškos priemonių spektrą.

Ketvirtoji tyrimo hipotezė „daugiau nei metus laiko darbo Klaipėdos mieste nerandantis jaunimas yra pasiruošęs tiek vidinei, tiek išorinei migracijai“ – patvirtinta. Tai rodo kiekybinio tyrimo duomenys. Visų tyrimo imčių atsakymuose apie tai, kiek jie yra pasirengę keisti gyvenamąją vietą, ryški tendencija, nurodanti, jog siekdami materialinės gerovės jaunimo grupės atstovai materialinės gerovės galimybes Klaipėdoje vertina plačiame Lietuvos ir pasaulio miestų kontekste. Taip pat kokybinio tyrimo duomenys rodo, jog jaunimas neigiamai vertina darbo reikalavimų ir darbo atlygio santykį Lietuvoje, akcentuodami neracionalų darbdavių ekonominį elgesį.

Penktoji tyrimo hipotezė „Klaipėdos miesto įmonės nevykdo sistemingos jaunų darbuotojų paieškos, atrankos, integravimo ir ugdymo veiklos“ patvirtinta iš dalies. Kokybinio tyrimo duomenys rodo, jog dalis darbdavių domisi būsimų specialistų rengimu, įgyvendina moksleivių profesinio orientavimo projektus ir dalyvauja studijų proceso vystyme. Tačiau, stebima situacija, jog didžiąją darbo vietų dalį sukuriančio paslaugų ir aptarnavimo sektoriaus darbdaviams būdingas pasyvus požiūris į jaunų specialistų rengimą.

Šeštoji tyrimo hipotezė „Klaipėdos miesto įmonės savo vykdoma personalo politika nedaro įtakos jaunimo mobilumui“ – paneigta. Kokybinio tyrimo duomenys leidžia teigti, jog jaunimui būdingos neigiamos nuostatos Klaipėdoje veikiančių darbdavių atžvilgiu. Informantai išskyrė nekorektišką darbuotojų atrankos procesų eigą, akcentavo darbo atlygio ir reikalavimų būsimiems darbuotojams santykio neadekvatumą.

9. MIESTO PATRAUKLUMO JAUNIMUI STIPRINIMO GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI

Identifikavus Klaipėdos miesto patrauklumo jaunimui problemines sritis – ekonominis miesto patrauklumas, miesto įvaizdžio koncepcija ir jos komunikavimas bei miesto kaip regiono švietimo paslaugų centro prestižas –gerosios praktikos pavyzdžių analizei buvo pasirinkti trys miestai – Erfurtas (Vokietija), Klužas – Napoka (Rumunija) ir Kaunas, savo plėtros strategijose gana sėkmingai įgyvendinę minėtas problemines sritis sprendžiančias priemones.

9.1. Erfurto miesto geroji patirtis, stiprinant miesto patrauklumą jaunimui

Bendroji informacija

Erfurtas – miestas Vokietijoje, Tiuringijos žemės sostinė. Išsidėstęs prie Geros upės, yra tarptautinis oro uostas. Pagrindinės pramonės šakos: mašinų gamyba, chemijos, baldų, avalynės, poligrafijos. Erfurte vyksta tarptautinės gėlių parodos. Yra medicinos akademija, universitetas. Miesto plotas: 269,2 km², gyventojų skaičius 2014 m.: 206 219.

Miestas pasirinktas kaip tinkamas pavyzdys Klaipėdos miestui, nes per pastaruosius penkerius metus sugebėjo sustabdyti jaunimo migraciją, kiek pagerino gimstamumo ir mirtingumo balansą.

Erfurto mieste taikytos priemonės miesto patrauklumui jaunimui stiprinti

Pirmas proto šturmo sesijų ciklas miesto teatre tema „Kas turi įvykti, kad mes liktume?“ Seminaro metu jaunimo grupės atstovai išskyrė teigiamus ir neigiamus veiksnius, sietinus su gyvenimu Erfurto mieste.

Savo gyvenamąją aplinką jaunimas vertino labai skirtingai. Daugelis yra stipriai susiję su regionu ir mielai liktų jame arba grįžtų, įgiję išsilavinimą, tačiau su sąlyga, kad įvardintose probleminėse srityse įvyks pokyčių. Jie patys yra pasiruošę aktyviai veikti, ypač kultūros renginių pasiūlos srityje, generavo idėjas ir buvo pasiruošę prisiimti atsakomybę, jei bus užtikrintas valdžios atstovų ir politikų palaikymas.

33 Lentelė. Erfurto miesto patirtis

Teigiami veiksniai:	Neigiami veiksniai:
<ul style="list-style-type: none"> • gamtinė aplinka • asmeninis ryšys su regionu • draugiška aplinka / mažesnis anonimiškumas nei didmiestyje • šeima, draugai ir pažįstami / didelis pasiruošimas padėti ir bendruomeniškumas • kaimynų pagalba • nekilnojamo turto kainos • laisvalaikio galimybės jaunimui 	<ul style="list-style-type: none"> • amžiaus grupių proporcingumo problema: pernelyg mažai jaunų žmonių, pernelyg daug vyresnio amžiaus žmonių • ribota laisvalaikio veiklų pasiūla • kultūrinio gyvenimo renginiai retai patrauklūs jaunimui • mažai galimybių veiklai vakarais • maža pasirinkimo įvairovė apsipirkimui • bloga infrastruktūra/susisiekimas, ypač savaitgaliais • nėra erdvės „eksperimentams“ jaunimo kultūrinėje erdvėje • blogas miesto teritorinis planavimas • ribotos išsilavinimo galimybės • netolerancija • intensyvi socialinė kontrolė • homofobija • atvykėlių baimė

Identifikavus Erfurto miesto patrauklumą jaunimui didinančius ir mažinančius veiksnius, buvo surengtas antras proto šturmo sesijų ciklas miesto atgaivinimo idėjoms generuoti „Kaip pritraukti pasaulį į Tiuringiją?“. Sesijos metu buvo išgrynintos trys pagrindinės pokyčių reikalaujančios sritys:

- Mobilumas;
- Bendruomenė;
- Kultūrinių renginių pasiūla.

Greta infrastruktūros problemų jaunimui buvo svarbi atvira, tolerantiška bendruomenė.

34 Lentelė. Erfurto miesto bendruomenės pateikti siūlymai

Mobilumas
<ul style="list-style-type: none"> • Viešojo transporto paslaugų, miesto pasiekiamumo gerinimas; • Daugiau mobilumo galimybių darbe; • Geresnė komunikacija tarp miesto valdžios atstovų ir , idėjų mainai ir vystymas; • Visur būti pasiekiamu (nemokamas bevielio interneto ryšys, geresnė mobilaus ryšio kokybė).
Bendruomenė
<ul style="list-style-type: none"> • „Norime tolerantiškos ir heterogeniškos bendruomenės“; • Daugiau renginių kelioms kartoms, bendri renginiai, stiprinantys buvimą kartu; • Multikultūriniai mainai, visų rūšių baimių išgyvendinimas; • Galimybės naujai pradžiai ir tolesniam mokymuisi, nepriklausomai nuo amžiaus ar gautų žinių vertinimų; • Norimos studijų programos/ išsilavinimas/ tolesnis kvalifikacijos kėlimas mieste arba lengvai pasiekiamas; • Baziniai socialiniai poreikiai turi būti užtikrinti ir įmanomi finansuoti.
Kultūrinių renginių pasiūla
<ul style="list-style-type: none"> • Daugiau ir įvairesnių kultūros renginių pasiūlymų; • Jaunimo dalyvavimas visuomeninio gyvenimo procesuose;

- Sveikas regioninės kilmės maistas;
- Festivaliai (visi muzikos stiliai, įvairios kultūros);
- Kultūros komercializavimo stabdymas;
- Labiau į poreikius orientuota kultūra.

Remiantis proto šturmo sesijų rezultatais ir Altenbach demografijos instituto 2011 m. apklausos metodu nustatytais miesto patrauklumo veiksniais (geros galimybės apsipirkti – 79 proc., geras susiekimas – 76 proc., draugiški žmonės – 71 proc., sveikas klimatas – 68 proc., graži gyvenamoji aplinka – 67 proc.).

Didinant Erfurto miesto patrauklumą jaunimui buvo sukurta plėtros koncepcija „Miestas kaip galimybių erdvė“. Pirmoji miesto patrauklumo jaunimui stiprinimo priemonių grupė siejama su miesto ekonominio patrauklumo stiprinimu, investicijų pritraukimu, naujų darbo vietų kūrimu. Jaunimui patrauklios, pakankamą pajamų lygį ir karjeros galimybes užtikrinančios darbo vietos mieste traktuojamos kaip esminis miesto patrauklumo jaunimui stiprinimo veiksnys, kurį suderinus su aktyviu kultūriniu gyvenimu, plačia švietimo paslaugų pasiūla ir kokybiška gyvenamąja aplinka, sukuriama pagrindas darnios miesto plėtros modeliui įgyvendinti.

57 pav. Erfurto miesto plėtros modelis

Pastebėtina, kad įmonės taip pat teikia prioritetą miestams, nes taip mažinami atstumai – arti kitos įmonės, tyrimų centrai ir partneriai kooperavimuisi, ir sudaromos palankesnės sąlygos mainams ir žinių perdavimui.

Stiprinant Erfurto miesto konkurencingumą ir patrauklumą jaunimui, miesto plėtros koncepcijoje prioritetas teikiamas tvariam ir integruotam miesto planavimui. Kad miestai būtų konkurencingi, jiems reikalingas palaikymas, organizuojant ekonominę, socialinę ir kultūrinę miesto

gyvenimo sritis. Tuo tikslu buvo numatyti pokyčiai miesto urbanistinėje plėtroje, labiau koncentruojant atskiras funkcines miesto zonas konkrečioje teritorijoje. Esminiai jaunimui patrauklaus miesto modeliavimo sprendimai:

a) Miesto bendruomenės gyvenimo organizaciniai sprendimai modeliuojami, pagrindžiant poveikio aplinkai vertinimu ir išteklių suvartojimu.

b) Gamybos plėtra mieste. Tai padeda derinti gyvenimą ir darbą, užtikrina įsidarbinimo galimybes įvairių amžiaus grupių atstovams ir tausoja aplinką, mažinant nuvažiuoti būtinus atstumus.

c) Miesto erdvės teritoriniuose sprendimuose užtikrinamas jaunimui patrauklus gyvenamosios erdvės, maitinimo, apsipirkimo ir kultūrinės erdvės derinys.

d) Švarios ir žalios poilsio zonos arti miesto.

e) Rytojaus miestams reikalinga mokslo ir tyrimų vizija. Tik geros mokymosi galimybės padaro miestus patrauklius, jos sukuria asmenines galimybes ir kūrybiškumą. Konsultantų ir savanorystės pagrindais veikiančių tėvų įsitraukimas, nukreipiant jaunuolius nuo migracijos į studijų centrus.

f) Žmonės miesto siela. Švietimo įstaigų, įmonių ir jaunimo pagalbos centrų kooperavimasis sprendžiant rizikos grupių situaciją. Būtinybė įveikti atskirtį tarp atskirų socialinių ir kultūrinių grupių

g) Kultūros veiklų grupės stiprinimas. Tai kuria darbo vietas ir ugdo miesto gyventojų poreikį kultūros renginiams.

h) Į jaunimo amžiaus grupę orientuota skaitmeninė komunikacija, atverianti naujas galimybes miestui populiarinti jaunimo amžiaus grupėje.

Klaipėdos miestui naudinga patirtis

Atsižvelgiant į atliktų Klaipėdos miesto jaunimo apklausų rezultatus, nustatyta, kad Klaipėdos miesto jaunimas savo ateities lūkesčius sieja su orų gyvenimo lygi jaunam žmogui užtikrinančiomis pajamomis, tad miesto darbo rinkos patrauklumo jaunimui stiprinimas yra vienas prioritetų, didinant miesto bendrą patrauklumą jaunimui. Tuo tikslu analizuotinos Erfurto miesto plėtros modelio adaptavimo galimybės Klaipėdoje, pagal kurį jaunimui patrauklus miestas pradedamas kurti nuo darbo vietų pasiūlos. Tuo tikslu analizuotinos Erfurto miesto strateginės plėtros modelio adaptavimo galimybės Klaipėdoje, pagal kurį miesto patrauklumas jaunimui stiprinamas ne tiek politiniais, kiek išskirtinai racionaliais ir pragmatiniais veiksmais. Miesto patrauklumas jaunimui didinamas jaunimui reikšmingose gyvenimo srityse: jaunimui patrauklus miestas pradedamas kurti nuo darbo vietų pasiūlos didinimo, toliau atitinkamai inicijuojant realius jaunimo gyvenimo kokybę formuojančius pokyčius socialinėje, kultūrinėje, infrastruktūrinėje ir urbanistinėje miesto erdvėje.

9.2. Klužo – Napokos miesto geroji patirtis, stiprinant miesto patrauklumą jaunimui

Bendroji informacija

Klužas-Napoka – miestas centro šiaurinėje Rumunijoje, Transilvanijoje, prie Mažojo Samošo upės, 323 km nuo Bukarešto, apskrities centras, trečiasis pagal dydį šalies miestas. Klužas-Napoka svarbus pramoninis, istorinis ir kultūrinis regiono centras, kuriame veikia 5 universitetai, muzikos akademija. Mieste gyvena kiek daugiau nei 306 000 gyventojų. Miestui suteiktas 2015 metų Europos jaunimo sostinės statusas.

Klužo – Napokos mieste taikytos priemonės miesto patrauklumui jaunimui stiprinti

Didinant Klužo – Napokos miesto patrauklumą jaunimui, pagrindinis dėmesys sutelkiamas į miesto rinkodarą, kryptingai kuriamą įvaizdį ir informacijos sklaidą bei jaunimo politikos įgyvendinimo sprendimus. Komunikuojant miesto patrauklumą jaunimui, ypač akcentuojama miesto tarptautiškumas, kultūrų įvairovė, urbanistinės ir gamtinės aplinkos kokybė bei studijų galimybės.

35 Lentelė. Miesto patrauklumo jaunimui stiprinimo priemonių planas

Pokyčių sritys, didinant miesto patrauklumą jaunimui	Rekomenduoti sprendimai
Jaunimo įtraukimas į miesto plėtros sprendimų priėmimo procesą	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti jaunimo dalyvavimą, priimant miesto bendruomenei reikšmingus sprendimus ir stiprinti jaunimo gebėjimą dalyvauti sprendimų priėmimo procese. • Priimant miesto plėtros sprendimus, atstovauti jaunimo interesus ir poreikius. • Kurti jaunimo tarybas ir remti jas. • Įdarbinti jaunimo atstovus jaunimo klausimus sprendžiančiose organizacinėse struktūrose.
Paslaugos jaunimui ir parama, atstovaujant jaunimo interesams miesto plėtros sprendimuose	<ul style="list-style-type: none"> • Įsteigti tarpdepartamentinę jaunimo interesus atstovaujančią ir koordinuojančią instituciją kituose miesto departamentų • Įsteigti paslaugų jaunimui centrus. • Į miesto plėtros sprendimų poveikio vertinimą įtraukti jaunimo interesams atstovaujančias pozicijas ir kontrolinių klausimų sąrašus • Reguliariai analizuoti jaunimo statistiką • Tarpininkauti jaunimo įdarbinimui jaunimui draugiškame versle. • Gerinti miesto savivaldybės administracijos personalo gebėjimą suprasti jaunimo poreikius.
Jaunimui patrauklios miesto aplinkos kūrimas	<ul style="list-style-type: none"> • Įgyvendinti šiuolaikinio dizaino sprendimus miesto erdvėse. • Sukurti jaunimui patrauklias vietas laisvalaikiui. • Užtikrinti sklandų susisiekimą • Skatinti jaunimo iniciatyvas, kuriant draugišką bendruomenę.

Klužas – Napoka sėkmingai pasinaudojo 2015 metų Europos jaunimo sostinės statusu miesto patrauklumo jaunimui stiprinti. Klužas - Napoka siekė pritraukti vietinio ir Europos jaunimo dėmesį, skatinant pradedantiesiems verslininkams skirtas iniciatyvas, savanorystę, jaunimo turizmą, darbo ir studentų mainus.

Klaipėdos miestui naudinga patirtis

Siekiant išlaikyti egzistuojantį gana stiprų Klaipėdos miesto gyventojų emocinį ryšį su Klaipėda ir sėkmingai konkuruoti su kitais Lietuvos didmiesčiais dėl regionuose gyvenančio jaunimo, tikslinga kryptingai formuoti Klaipėdos miesto kaip jaunimui patrauklaus miesto įvaizdį, parengiant ir įgyvendinant jaunimo veiklos galimybes Klaipėdos mieste stiprinančių priemonių planą:

- Jaunimo įtraukimas į miesto įvaizdžio koncepcijos formavimą ir komunikavimą;
- Kryptingesnis miesto įvaizdžio komunikavimas skaitmeninėje erdvėje;
- Į jaunimą orientuotų renginių programos sudarymas;
- Parama jaunimo iniciatyvoms, kuriant vietas akademinio jaunimo susibūrimams ir laisvalaikio veiklai.

9.3. Kauno miesto geroji patirtis, stiprinant miesto patrauklumą jaunimui

Lietuvoje nėra miesto, kurį būtų galima traktuoti vienareikšmiu gerosios patirties pavyzdžiu, pritraukiant ir išlaikant jaunimą. Visuose Lietuvos miestuose jaunimo amžiaus grupei priskiriamų asmenų skaičius mažėja, tačiau jaunimo amžiaus grupės atskirų pogrupių statistinių rodiklių pokyčiai rodo, kad 2011 – 2015 m. Kauno mieste kiek daugiau nei 23 proc. sumažėjo tik 15 – 19 m. amžiaus jaunimo, kuris didžiąja dalimi nėra savarankiškai priimančias sprendimus dėl gyvenamosios vietos pasirinkimo ar pakeitimo, o vyresnio amžiaus (20 – 24 m. amžiaus) pogrupis, kuris paprastai siejamas su studijuojančiu ar profesinį išsilavinimą įgyjančiu jaunimu, sumažėjo tik 13,6 proc., o vyriausio jaunimo pogrupis (25 – 29 m.), kurio amžiaus tarpsnį galima sieti su profesinės karjeros pradžia padidėjo beveik 3 proc.

Kaunas išlaiko studentų miesto statusą. Stebint studentų srautus 2014 m., pastebėta, kad Kaunas buvo patrauklus ne tik jauniems šio miesto gyventojams. 2014 m. beveik 82 procentai kauniečių absolventų rinkosi studijas Kaune. Kauniečiai sudaro 55 procentus besimokančių Kauno profesinėse mokyklose.

Pagrindiniai Kauno miesto patrauklumo jaunimui stiprinimo veiksniai:

- Aukštųjų mokyklų reitingas, prestižas, studijų programų turinio atnaujinimas, orientuojantis į karjeros planavimą, bei švietimo sąsajų su viešąja erdve stiprinimas, taip sprendžiant nedarbo ir jaunimo verslumo problemas.
- modernizuotos visos jaunimo politikos sritys – šeimos ir migracijos, sveikatos, ir nusikalstamumo, laisvalaikio užimtumo bei darbo. Remiantis Kauno miesto gyventojų nuomonės

tyrimo ataskaitomis, Kauno miesto gyventojų pasitenkinimas viešosiomis paslaugomis per metus laiko vidutiniškai pagerėjo 6 procentiniais punktais.

- Gana efektyviai stiprinami verslumo ir didesnių įsidarbinimo galimybių veiksniai, skatinamas viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas – universitetų, savivaldybės ir verslininkų tarpžinybiniai ryšiai, siekiant specialistų paklausos ir pasiūlos atitikimo. Jauni žmonės steigia daugiau naujų įmonių, į kurias įdarbinami jauni žmonės. Jaunimo nedarbas Kauno mieste siekia 4,5 proc. ir yra priskiriamas prie žemiausių rodiklių tarp Lietuvos didmiesčių.

- Aktyviai vykdomos programos, orientuotos į studentų pritraukimą iš užsienio.
- Gana didelė pirmojo darbo pasiūla studijuojant.
- Sąlyginai nedidelis atstumas iki sostinės suteikia galimybę derinti nuolatinę gyvenamąją vietą Kaune, kuriame mažesni gyvenimo kaštai, ir profesines karjeros galimybes Vilniuje.

Klaipėdos miestui naudinga patirtis

Klaipėdos miestui naudinga Kauno miesto patirtis sietina su miesto kaip stipraus švietimo paslaugų centro pozicijos įtvirtinimu, kuriame sėkmingai plėtojami švietimo, taikomųjų tyrimų ir inovacijų bei verslo bendradarbiavimo ryšiai, sudarant jaunimui galimybę sukurti pagrindą profesinei karjerai, materialinei gerovei ir jos gerinimo perspektyvoms. Klaipėdos miesto atveju rekomenduotina atkreipti dėmesį į šias Kauno miesto švietimo įstaigų sėkmingai plėtojamą veiklos sritis:

- rinkodaros veiksmai, viešieji ryšiai;
- tarptautinis bendradarbiavimas;
- studentų įtraukimas į projektinę veiklą ir tarptautinius konkursus.

10. KLAIPĖDOS MIESTO PATRAUKLUMO JAUNIMUI STIPRINIMO REKOMENDACIJOS

Remiantis atlikti tyrimo rezultatais, stiprinant Klaipėdos miesto patrauklumą jaunimui, rekomenduotina išskirti tris prioritetines veiklos kryptis – miesto ekonominio potencialo stiprinimą, visuomenei patrauklaus miesto įvaizdžio komunikavimą ir miesto kaip regioninio švietimo paslaugų centro prestižo stiprinimą.

Atsižvelgiant į jaunimo politikos įgyvendinimo sritis: siūlomi pokyčiai šiose srityse:

Jaunimo politikos įgyvendinimas

- Rekomenduotina parengti kompleksinę jaunimo politikos strategiją, kuri būtų orientuota į ilgalaikį miesto patrauklumo stiprinimą jaunimui ir susieta su probleminių jaunimo politikos sričių sprendimo priemonių planais.
- Siekiant mažinti jaunimo nusivylimą įgyvendinama jaunimo politika, vengti deklaratyvaus jaunimo politikos turinio, siekti praktinių veiksmų ir konceptualiųjų bei strateginių modelių jaunimo politikos srityje suderinimo.
- Rekomenduotina stiprinti jaunimo bendruomeniškumą, išplėtoti realią jaunimo įtraukimo į sprendimų priėmimą koncepciją. Siektina didinti jaunų žmonių prisirišimą prie miesto ir jų pilietišką tapatumą, kuriant ir įgyvendinant įvairias neformalaus ugdymo ir aktyvaus laisvalaikio bei užimtumo programas.

Švietimas ir mokslas

- Rekomenduotina prisidėti prie švietimo sistemos modernizavimo, siekiant stiprinti profesinei karjerai reikšmingus asmeninius ir karjeros planavimo praktinius įgūdžius.
- Atsižvelgiant į tai, kad tarptautiškumas yra vienas jaunimui patrauklaus miesto požymių, rekomenduotina aktyviai vykdyti programas orientuotas į studentų pritraukimą iš užsienio: didinti miesto žinomumą, įgyvendinti miesto įvaizdžio formavimo užsienyje priemones, inicijuoti švietimo įstaigų programų derinimą.
- Veiksmingai tobulinti neformaliojo švietimo programas, didinti neformaliojo profesinių kompetencijų tobulinimo, persikvalifikavimo ir mokymosi visa gyvenimą galimybių pasirinkimą, plėtoti neformalaus ugdymo infrastruktūrą mieste ir miesto įtakos zonoje, stiprinant Klaipėdos miesto kaip regiono centro patrauklumą ir konkurencingumą kitų didmiesčių atžvilgiu.

- Reikalinga formuoti socialinio užsakymo žinutę, kurioje kaip sėkmės modelis nurodomas vidutinės ekonominės klasės gyventojų portretas, apimant profesinės savirealizacijos, šeimos ir jos vertybių bei laisvalaikio sferos kompleksinį modelį. Tai leistų mažinti nepagrįstai aukštų reikalavimų fizinei ir socioekominei aplinkai raišką mokinių, studentų ir jaunų specialistų socialinėse grupėse. Būtina derinti miesto koncepcijos bei formuojamo socialinio užsakymo turinį ir informacijos perteikimo formas.

Sveikata

- Reikalinga sukurti tinkamą metodinę sistemą sveikos gyvensenos ugdymui. Privalu modernizuoti ir esmingai sustiprinti programas orientuotas į sveikos gyvensenos ugdymą bendrojo lavinimo mokyklose, kolegijose ir universitetuose.
- Rekomenduotina įgyvendinti programas, skatinančias jaunimą judėti, aktyviai leisti laisvalaikį, arba formuojant nuolatinio įvairiapusio tobulinimosi vertybines nuostatas. Plėtoti ir įgyvendinti prevencines priemones, mažinančias jaunimo sergamumą, taip pat inicijuoti programas padedančias jaunimui valdyti stresą ir tinkamai planuoti laiką.

Darbo santykiai ir verslumas

- Atsižvelgiant į tai, kad užimtumas, sietinas su karjeros galimybėmis, ir vidurinėsios perkamosios galios standartą atitinkančios pajamos yra viena labiausiai probleminių jaunimo politikos sričių, ji turėtų būti labiausiai modernizuota, miesto savivaldybės kompetencijų lygiu numatant kvalifikuoto darbo vietas kuriančių investicijų pritraukimą, mokestinės ir finansinės paramos priemones, skatinant jaunų žmonių inicijuojamus verslo projektus. Ypatingas dėmesys turėtų būti sutelktas į stambiosios pramonės, kuriančios aukštą pridėtinę vertę ir pajėgios sudaryti sąlygas darbuotojų kvalifikacijos formavimui bei atitinkamam atlygio už darbą augimui, pritraukimui.
- Reikalinga efektyviai stiprinti verslumo ir didesnių įsidarbinimo galimybių veiksnius, kartu atsižvelgiant į tai, kad didelė dalis jaunimo nedemonstruoja polinkio steigti verslą ir neturi tam prigimtinių gebėjimų, ir atsižvelgiant į normalinį populiacijos profesinių veiklų skirstinį, kurti darbo vietų ir verslo subjektų poreikio santykinį suderinamumą, siekiant patenkinti realius miesto visuomenės darbo užimtumo poreikius.
- Jaunimo atstovams akcentuojant darbo pokalbiuose dažnai pasireiškiantį dalykine prasme nekorektišką potencialių darbdavių elgseną, inicijuoti į bendrą darbo santykių kultūros kėlimą orientuotų priemonių įgyvendinimą.

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. 16-19 years old youth questionnaire lupp. Prieiga per internetą: https://drive.google.com/a/dest.smk.lt/file/d/0B9KN_y33MqruVWRKZ0ZZdmVMSmc/view.
2. Dumbliauskienė M., Jarmalavičienė S. 2012. Gyvenimo kokybės kompleksinio vertinimo metodologinės problemos. Geografijos metraštis 45, ISSN 1822-6701. P. 3-16.
3. Ilgalaikė jaunimo problematikos tyrimų koncepcija, 2010. Prieiga per internetą: http://www.jrd.lt/uploads/ES%20I/Ilgalaike_jaunimo_prob.%20koncepcija.pdf.
4. Jaunimo problemų sprendimo Klaipėdos miesto savivaldybėje 2013 – 2018 m. planas.
5. Jaunimo problemų sprendimo rengimas vietiniu ir nacionaliniu lygiu. JRD metinis pranešimas. 2012. Vilnius.
6. Jaunimo problemų sprendimo rengimas vietiniu ir nacionaliniu lygiu. JRD metinis pranešimas. 2013. Vilnius.
7. Jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybėse kokybės vertinimas, 2012. Klaipėdos miesto savivaldybės vertinimo ataskaita. Prieiga per internetą: <http://www.jrd.lt/uploads/ES%20I/GALUTINE%20ATASKAITA%20Klaipeda.pdf>.
8. Jaunimo situacija darbo rinkoje 2014 m. Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Prieiga per internetą: http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Publikacijos/Attachments/2966/Jaunimo%20situacija_2014.pdf.
9. Jaunimo situacijos Kauno mieste tyrimas, 2011. Prieiga per internetą: <http://vini.lt/wp-content/uploads/2011/03/Kauno-miesto-jaunimo-situacijos-tyrimas.pdf>.
10. Klaipėdos miesto savivaldybės 2013-2020 strateginis plėtros planas.
11. LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 119-5406.
12. Merkys G., Brazienė R., Kondrotaitė G. 2008. Subjektyvi gyvenimo kokybė kaip socialinis indikatorius: viešojo sektoriaus kontekstas. Viešoji politika ir administravimas, Nr. 23, ISSN 1648-2603. p. 23-38.
13. Specialistų kvalifikacijų žemėlapių pirminė analizė. 2015. Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras. Prieiga per internetą: http://mosta.lt/images/leidiniai/Specialistu_kvalifikaciju_zemelapiu_pirmine_analize_2015.pdf.

PRIEDAI

Gerbiamas respondente,

Socialinių mokslų kolegija vykdo Klaipėdos miesto savivaldybės užsakomąjį tyrimą, kurio tikslas – įvertinti jaunimo situaciją Klaipėdos mieste. Atsakydamas į pateiktus klausimus, padėsi nustatyti, kaip būtų galima padidinti Klaipėdos miesto patrauklumą jaunimui mokytis, studijuoti, dirbti ir gyventi. Klausimynas anoniminis, tyrimo duomenys bus analizuojami ir skelbiami tik apibendrinta forma. Dėkojame už skirtą laiką.

Tyrimo organizatoriai

Pasirinktą atsakymų variantą prašome pažymėti arba kaip nurodyta prie klausimo.

1. Tavo lytis:

- Moteris
 Vyras

2. Kuriais metais Tu gimei? _____

3. Kur Tu gyvenai iki studijų? _____

4. Kur Tu gyveni šiuo metu?

- Gyvenu su tėvais
 Nuomoju butą/kambarį
 Gyvenu pas gimines/draugus
 Gyvenu studentų bendrabutyje
 Gyvenu paties įsigytame ar tėvų perleistame būste, atskirai nuo tėvų

5. Koks Tavo išsilavinimas:

- Profesinis (pereik prie 7-o klausimo)
 Aukštasis neuniversitetinis
 Aukštasis universitetinis

6. Ką Tu studijavai?

- Socialinius mokslus
 Humanitarinius mokslus
 Fizinius mokslus
 Biomedicinos mokslus
 Žemės ūkio mokslus
 Technologinius mokslus

7. Pasirink Tavo situaciją apibūdinantį atsakymo variantą:

- dirbu toje pačioje darbo vietoje kaip ir studijų metu
 po studijų pakeičiau darbo vietą
 nedirbu

- kuriu savo verslą
- turiu savo verslą
- ruošiuosi kurti savo verslą
- ieškau darbo

8. Įvertink gyvenamosios aplinkos kokybę Klaipėdos mieste:

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Labai blogai	Neturiu nuomonės
Santykiai darbo aplinkoje						
Santykiai šeimoje						
Santykiai su draugais						
Švietimo paslaugų kokybė						
Sveikatos priežiūros paslaugų kokybė mieste						
Pramogų pasiūla Klaipėdoje						
Sąlygos sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje						
Laisvalaikio veiklos, būrelių, teminių klubų pasiūla Klaipėdoje						
Bendra gyvenimo kokybė Klaipėdoje						

9. Ar Tu turi daug laisvalaikio?

- Turiu tiek laisvalaikio, kad kartais net nebežinau, ką veikti
- Turiu pakankamai laisvalaikio
- Jaučiuosi taip, tarsi turėčiau per mažai laisvalaikio

10. Kaip dažnai Tu laisvalaikiu užsiimi žemiau nurodytomis veiklomis?

	Nuolat	Kartą per savaitę	Kartą ar du per mėnesį	Kartą ar kelis per metus	Niekada
Sportuoju, dalyvaudamas klubo ar komandos veikloje					
Sportuoju savarankiškai					
Muzikuoju					
Lankausi parkuose					
Užsiimu kūrybine veikla					
Lankausi kultūros renginiuose					
Lankausi sporto renginiuose					
Lankausi Kultūros fabrike					
Leidžiu laisvalaikį gamtoje					
Dalyvauju visuomeninėje veikloje					
Leidžiu laisvalaikį prekybos ir pramogų centruose					
Leidžiu laiką, naršydamas internete					
Laisvalaikį leidžiu su draugais					
Lankausi miesto centre, senamiestyje					
Laisvalaikį leidžiu su artimaisiais					
Keliauju					

Mokausi papildomai					
--------------------	--	--	--	--	--

11. Ar Klaipėdoje jaunimui siūloma pakankamai veiklos laisvalaikiu?

- Taip, kiekvienam jaunam žmogui siūloma tikrai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Mieste siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, bet jie reikalauja papildomų išlaidų
- Siūloma pakankamai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Siūloma nelypatingai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Čia jaunimui laisvalaikiu nėra ką veikti

12. Kiek Tave domina tai, kas vyksta?

	Reguliariai domiuosi	Kartais pasidomiu	Tiek, kiek į tai dėmesį atkreipia artimieji, kolegos	Nesidomiu
Klaipėdos darbo rinkoje				
Klaipėdos mieste				
Šalies politiniame, ekonominiame gyvenime				

13. Įvertink, kiek jautiesi saugus (-i) žemiau nurodytose vietose:

	Taip, visada	Dažniausiai	Niekada	Neturiu nuomonės
Klaipėdos miesto viešosiose erdvėse, parkuose, miesto centre				
Gyvenamuosiuose rajonuose				
Pasilinksminimo vietose				
Mokymosi įstaigoje				

14. Kas lemia Tavo saugumą mieste? (galimi keli atsakymų variantai)

- Saugumas yra mano paties (pačios) atsakomybė
- Pilietiška miesto bendruomenė
- Miesto savivaldybė
- Teisėsauga
- Kita _____

15. Kaip dažnai Tavo artimoje aplinkoje jauni žmonės:

	Nuolat	Kartais	Niekada
Vartoja alkoholį			
Rūko			
Vartoja narkotines ir psichotropines medžiagas			

16. Ar manai, kad žalingi įpročiai yra didelė problema Tavo dabartinėje gyvenamojoje vietovėje?

- Taip
- Ne
- Neturiu nuomonės

17. Ar Tau teko nuosekliai pamatyti kitų miestų/kultūrų gyvenimą, jame viešint ne trumpiau nei savaitę?

Taip

Ne

Jei taip, koks buvo kelionės tikslas? _____

18. Ar esi?

	Taip	Ne
Dalyvavęs (-usi) respublikiniuose ar tarptautiniuose konkursuose		
Dalyvavęs (-usi) studentų mainų programose		
Dalyvavęs (-usi) mokslinėse praktinėse konferencijose		
Savanoriavęs (-usi)		
Dalyvavęs (-usi)jaunimo organizacijų veikloje		

19. Ką Tu planuoji veikti po studijų baigimo?

Toliau mokytis Lietuvoje, _____ mieste

Toliau mokytis užsienyje, _____ šalyje

Dirbti Klaipėdoje

Dirbti Lietuvoje, _____ mieste

Dirbti užsienyje, _____ šalyje

Keliauti

Nežinau

Kita _____

20. Balais nuo 1 iki 10 (10 – puikiai, 1 – labai blogai) įvertink savo patirtą studijų kokybę:

Mokomųjų dalykų pasiūla	_____
Mokomųjų dalykų temų aktualumas	_____
Studijų materialinė bazė (bibliotekų išteklių, kompiuterių klasės, laboratorijos, auditorijų patogumas ir pan.)	_____
Auditorinių užsiėmimų kokybė	_____
Studijų proceso organizavimas	_____
Dėstytojų ir mokymo įstaigos administracijos konsultacijos ir parama studentams	_____
Praktikų organizavimas	_____

21. Kokie Tavo lūkesčiai darbo užmokesčio atžvilgiu:

Iškart po studijų baigimo _____ EUR

Praėjus 3 metams po studijų baigimo _____ EUR

22. Pažymėk 3 priežastis, kurios gali Tave paskatinti išvykti iš Klaipėdos, baigus studijas?

Geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos

Tolesnės studijos

Išvyksta artimiausi draugai

Išvyksta mylimas žmogus

Siekis įsitvirtinti ten, kur didesnės perspektyvos jaunimui

Noras išbandyti ką nors naujo

Nepriimtinos gyvenimo sąlygos,

Perspektyvų nebuvimas dabartinėje gyvenamojoje vietoje

Kita _____

23. Kaip vertini savo galimybes išvykti iš Klaipėdos?

Nebūtų sudėtinga

Būtų sudėtinga

Jei būtų sudėtinga, įvardink priežastis _____

24. Įvertink, kiek Tau aktualios aplinkybės, renkantis vietą gyventi:

	Labai aktualu	Aktualu	Nei aktualu, nei neaktualu	Neaktualu	Visiškai neaktualu
Atstumas iki tėvų namų					
Konkretus darbo pasiūlymas					
Nemokama studijų vieta					
Bendras miesto patrauklumas					
Geros miesto ekonominės perspektyvos					
Draugai tame mieste					
Palankesnės sąlygos įsigyti/išsinuomoti būstą					
Kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui					
Gera atmosfera mieste, gyvybingas miestas, daug jaunų žmonių					
Mažesni gyvenimo kaštai					
Galimybė greitai susirasti darbą					

25. Žemiau yra pateikti Lietuvos didmiesčių patrauklumą apibūdinantys veiksniai. Kiekvieną aspektą įvertink nuo 1 iki 4 balų, kur 4 reiškia patraukliausias miestas šiuo aspektu, 1 – nepatraukliausias. Jei neturi nuomonės apie miestą, pažymėk X.

Kiekvieną balą Tu gali panaudoti tik vieną kartą.

Pavyzdys

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
<i>Daugiausiai želdynų turi</i>	4	2	3	1

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
Miesto atmosfera, socialinis – ekonominis gyvybingumas ir progresyvumas				
Miesto patrauklumas gyventi jaunimui				
Galimybės studijuoti ar įgyti profesiją				
Galimybės jaunam žmogui susirasti darbą				
Galimybės tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą				
Galimybės turiningam laisvalaikiui, pramogoms				
Miesto saugumas				
Miesto bendruomenės draugiškumas				
Paslaugų gyventojams pasiūla				
Kainų lygio patrauklumas				
Integracija į tarptautines transporto sistemas				

26. Kokių veiklų daugiausia trūksta Klaipėdos mieste?

Darbo

Kultūrinių veiklų

Visuomeninių iniciatyvų

27. Kuris iš šių miesto apibūdinimų Tau atrodo patraukliausias? (pasirinkti vieną variantą)

Miestas, kuriame gera gyventi

Draugiškas miestas

Žalias miestas

Saugus miestas

Modernus miestas

Gyvas miestas

Sumanus miestas

Muzikuojantis miestas

Miestas „ant bangos“

Studentų miestas

Kita _____

28. Kokią rolę norėtumei asmeniškai prisiimti kuriant miesto jaunimo bendruomenę?

Dalyvauti miesto organizacijų veikloje

Organizuoti renginius

Savanoriauti

Nenorėčiau prisiimti atsakomybės

Norėčiau būti tik stebėtojas (-a), dalyvis (-ė)

Gerbiamas moksleivi,

Socialinių mokslų kolegija vykdo Klaipėdos miesto savivaldybės užsakomąjį tyrimą, kurio tikslas įvertinti jaunimo situaciją Klaipėdos mieste. Atsakydamas į pateiktus klausimus, padėsi nustatyti, kaip būtų galima padidinti Klaipėdos miesto patrauklumą jaunimui mokytis, studijuoti, dirbti ir gyventi. Klausimynas anoniminis, tyrimo duomenys analizuojami ir skelbiami tik apibendrinta forma. Dėkojame už skirtą laiką.

Tyrimo organizatoriai

Pasirinktą atsakymų variantą prašome pažymėti arba kaip nurodyta prie klausimo.

1. Kelintoje klasėje mokaisi? _____

2. Kokiame mieste (miestelyje, kaime) Tu dabar gyveni? _____

3. Tavo lytis:

Moteris

Vyras

4. Įvertink dabartinę savo gyvenimo aplinkos kokybę:

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Labai blogai	Neturiu nuomonės
Santykiai mokymosi įstaigoje						
Santykiai šeimoje						
Santykiai su draugais						
Švietimo paslaugų kokybė						
Sveikatos priežiūros paslaugų kokybė Klaipėdoje						
Pramogų pasiūla Klaipėdoje						
Sąlygos sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje						
Laisvalaikio veiklos, būrelių, teminių klubų pasiūla Klaipėdoje						
Bendra gyvenimo kokybė Tavo Klaipėdoje						

5. Kaip vertini savo užimtumo lygį laisvalaikiu?

Aš turiu tiek laisvalaikio, kad kartais net nebežinau, ką veikti

Aš turiu pakankamai laisvalaikio

Aš jaučiuosi taip, tarsi turėčiau per mažai laisvalaikio

6. Kaip dažnai Tu laisvalaikiu užsiimi žemiau nurodytomis veiklomis?

	Nuolat	Kartą per savaitę	Kartą ar du per mėnesį	Kartą ar kelis per metus	Niekada
Sportuoju, dalyvaudamas klubo ar komandos veikloje					
Sportuoju savarankiškai					
Muzikuoju					
Užsiimu kūrybine veikla					
Lankausi kultūros renginiuose					
Lankausi sporto renginiuose					
Leidžiu laisvalaikį gamtoje					
Dalyvauju visuomeninėje veikloje					
Leidžiu laisvalaikį prekybos ir pramogų centruose					
Leidžiu laiką, naršydamas internete					
Laisvalaikį leidžiu su draugais					
Laisvalaikį leidžiu su tėvais/ artimaisiais					
Keliauju					
Lankausi Kultūros fabrike					
Mokausi papildomai					
Lankausi miesto centre, senamiestyje					
Lankausi parkuose					

7. Ar Tavo mieste jaunimui siūloma pakankamai veiklos laisvalaikiu?

- Taip, kiekvienam jaunam žmogui siūloma tikrai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Mieste siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, bet jie reikalauja papildomų išlaidų
- Siūloma pakankamai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Siūloma nelygavališkai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Čia jaunimui laisvalaikiu nėra ką veikti

8. Kiek Tave domina tai, kas vyksta?

	Reguliariai domiuosi	Kartais pasidomiu	Tiek, kiek į tai dėmesį atkreipia tėvai, draugai ar mokytojai	Nesidomiu
Mokykloje				
Tavo gyvenamojoje vietovėje				
Šalies politiniame, ekonominiame gyvenime				

9. Ar Tu jautiesi saugus (-i) žemiau nurodytose vietose?

	Taip, visada	Dažniausiai	Niekada	Neturiu nuomonės
Miesto viešosiose erdvėse, parkuose, miesto centre				
Gyvenamuosiuose rajonuose				
Pasilinksminimo vietose				
Mokymosi įstaigoje				

10. Kas turėtų garantuoti Tavo saugumą mieste? (galimi keli atsakymų variantai)

- Saugumas yra mano paties (pačios) atsakomybė
- Pilietiška miesto bendruomenė
- Miesto savivaldybė
- Teisėsauga
- Kita _____

11. Kaip dažnai Tavo artimoje aplinkoje jauni žmonės:

	Nuolat	Kartais	Niekada
Vartoja alkoholį			
Rūko			
Vartoja narkotines ir psichotropines medžiagas			

12. Ar manai, kad žalingi įpročiai yra didelė problema Tavo dabartinėje gyvenamojoje vietovėje?

- Taip
- Ne
- Neturiu nuomonės

13. Ar Tau teko nuosekliai pamatyti kitų miestų/kultūrų gyvenimą, ten viešint ne trumpiau nei savaitę?

- Taip
- Ne

Jei taip, koks buvo kelionės tikslas? _____

14. Ar esi?

	Taip	Ne
Dalyvavęs (-usi) respublikiniuose ar tarptautiniuose konkursuose		
Dalyvavęs (-usi) mainų programose		
Dalyvavęs (-usi) mokslinėse praktinėse konferencijose		
Savanoriavęs (-usi)		
Dalyvavęs (-usi) jaunimo organizacijų veikloje		

15. Kokios 3 priežastys gali Tave paskatinti išvykti iš savo dabartinės gyvenamosios vietos, baigus mokyklą?

- Geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos
- Tolesnės studijos
- Išvyksta artimiausi draugai
- Išvyksta mylimas žmogus
- Siekis įsitvirtinti ten, kur didesnės perspektyvos jaunimui
- Noras išbandyti ką nors naujo
- Nepriimtinos gyvenimo sąlygos,
- perspektyvų nebuvimas dabartinėje gyvenamojoje vietoje
- Kita _____

16. Kaip vertini savo galimybes išvykti iš savo dabartinės gyvenamosios vietos?

Nebūtų sudėtinga

Būtų sudėtinga

Jei būtų sudėtinga, įvardink priežastis _____

17. Ką Tu labiausiai norėtum veikti, baigęs mokyklą?

Mokytis Lietuvoje, _____ mieste

Mokytis užsienyje, _____ šalyje

Dirbti mieste, kuriame gyvenu dabar

Dirbti Lietuvoje, _____ mieste

Dirbti užsienyje, _____ šalyje

Keliauti

Nežinau

Kita _____

18. Balais nuo 1 iki 10 (10 – puikiai, 1 – labai blogai) įvertink tolesnio mokymosi Klaipėdos mieste patrauklumą:

Mokymo ar studijų programų pasiūla _____

Informacijos apie mokymosi ir studijų galimybes pasiekiamumas _____

Studijų materialinė bazė (bibliotekos, auditorijos ir pan.) _____

Dėstytojų žinomumas savo profesiniais pasiekimais _____

19. Įvertink, kiek Tau aktualios aplinkybės, renkantis vietą gyventi kitame mieste:

	Labai aktualu	Aktualu	Nei aktualu, nei neaktualu	Neaktualu	Visiškai neaktualu
Atstumas iki tėvų namų					
Tame mieste gyvena artimieji/giminės/draugai, pas kuriuos galėčiau apsistoti					
Konkretus darbo pasiūlymas					
Nemokama studijų vieta					
Bendras miesto patrauklumas					
Geros miesto ekonominės perspektyvos					
Palankesnės sąlygos įsigyti/išsinuomoti būstą					
Kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui					
Gera atmosfera mieste, gyvybingas miestas, daug jaunų žmonių					
Mažesni gyvenimo kaštai					
Galimybė greitai susirasti darbą					

20. Žemiau yra pateikti Lietuvos didmiesčių patrauklumą apibūdinantys veiksniai. Kiekvieną aspektą įvertink nuo 1 iki 4 balų, kur 4 reiškia patraukliausias miestas šiuo aspektu, 1 – nepatraukliausias. Jei neturi nuomonės apie miestą, pažymėk X.

Kiekvieną balą Tu gali panaudoti tik vieną kartą.

Pavyzdys

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
--	---------	--------	----------	----------

Daugiausiai želdynų turi	4	2	3	1
-----------------------------	---	---	---	---

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
Miesto atmosfera, socialinis – ekonominis gyvybingumas ir progresyvumas				
Miesto patrauklumas gyventi jaunimui				
Galimybės studijuoti ar įgyti profesiją				
Galimybės jaunam žmogui susirasti darbą				
Galimybės tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą				
Galimybės turiningam laisvalaikiui, pramogoms				
Miesto saugumas				
Miesto bendruomenės draugiškumas				
Paslaugų gyventojams pasiūla				
Kainų lygio patrauklumas				
Integracija į tarptautines transporto sistemas				

21. Ar iš Klaipėdos mieste veikiančių profesinių bei aukštųjų mokyklų ir jų programų pasiūlos galėtum pasirinkti, kur studijuoti?

- Esu apsisprendęs (-usi), kad mokysiuos Klaipėdoje
- Su Klaipėdos profesinių ir aukštųjų mokyklų ir jų programų pasiūla esu susipažinęs (-usi), tačiau nesu apsisprendęs (-usi), ką ir kur mokysiuosi
- Dar nesidomėjau mokymosi galimybėmis Klaipėdoje
- Negaliu atsakyti

22. Ar planuoji ateityje sukurti savo verslą?

- Taip
- Ne
- Dar nežinau

23. Kuris iš šių miesto apibūdinimų Tau atrodo patraukliausias? (pasirinkti vieną variantą)

- Miestas, kuriame gera gyventi
- Draugiškas miestas
- Žalias miestas
- Saugus miestas
- Modernus miestas
- Gyvas miestas
- Sumanus miestas
- Muzikuojantis miestas
- Miestas „ant bangos“
- Studentų miestas
- Kita _____

24. Kokią rolę norėtumei asmeniškai prisiimti kuriant miesto jaunimo bendruomenę?

- Dalyvauti miesto organizacijų veikloje

- Organizuoti renginius
- Savanoriauti
- Nenorėčiau prisiimti atsakomybės
- Norėčiau būti tik stebėtojas (-a), dalyvis (-ė)

Gerbiamas studente,

Socialinių mokslų kolegija vykdo Klaipėdos miesto savivaldybės užsakovą tyrimą, kurio tikslas – įvertinti jaunimo situaciją Klaipėdos mieste. Atsakydamas į pateiktus klausimus, padėsi nustatyti, kaip būtų galima padidinti Klaipėdos miesto patrauklumą jaunimui mokytis, studijuoti, dirbti ir gyventi. Klausimynas anoniminis, tyrimo duomenys bus analizuojami ir skelbiami tik apibendrinta forma. Dėkojame už skirtą laiką.

Tyrimo organizatoriai

Pasirinktą atsakymų variantą prašome pažymėti arba kaip nurodyta prie klausimo.

1. Kuriais metais Tu gimei? _____

2. Kokiame mieste (miestelyje, kaime) Tu dabar gyveni? _____

3. Kur Tu gyveni šiuo metu?

- Gyvenu su tėvais
- Nuomuju butą/kambarį
- Gyvenu pas gimines/draugus
- Gyvenu studentų bendrabutyje
- Gyvenu paties įsigytame ar tėvų perleistame būste, atskirai nuo tėvų

4. Kur šiuo metu studijuoji?

- Studijuoji kolegijoje
- Studijuoji universitete
- Mokausi profesinėje mokykloje (*pereik prie 6 klausimo*)

5. Ką šiuo metu studijuoji?

- Socialinius mokslus
- Humanitarinius mokslus
- Fizinius mokslus
- Biomedicinos mokslus
- Žemės ūkio mokslus
- Technologinius mokslus

6. Tavo lytis:

- Moteris
- Vyras

7. Pasirink Tavo situaciją apibūdinantį atsakymo variantą:

- tik studijuoji
- studijas derinu su darbu ir planuoju likti toje pačioje darbo vietoje, gavęs (-usi) diplomą
- studijas derinu su darbu, bet neplanuoju likti toje pačioje darbo vietoje, gavęs (-usi) diplomą
- studentauju

8. Įvertink dabartinę savo gyvenimo aplinkos kokybę:

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Labai blogai	Neturiu nuomonės
Santykiai mokymosi įstaigoje						
Santykiai šeimoje						
Santykiai su draugais						
Švietimo paslaugų kokybė						
Sveikatos priežiūros paslaugų kokybė Klaipėdoje						
Pramogų pasiūla Klaipėdoje						
Sąlygos sportuoti, aktyviai leisti laisvalaikį Klaipėdoje						
Laisvalaikio veiklos, būrelių, teminių klubų pasiūla Klaipėdoje						
Bendra gyvenimo kokybė Klaipėdoje						

9. Kaip vertini savo užimtumo lygį laisvalaikiu?

- Aš turiu tiek laisvalaikio, kad kartais net nebežinau, ką veikti
- Aš turiu pakankamai laisvalaikio
- Aš jaučiuosi taip, tarsi turėčiau per mažai laisvalaikio

10. Kaip dažnai Tu laisvalaikiu užsiimi žemiau nurodytomis veiklomis?

	Nuolat	Kartą per savaitę	Kartą ar du per mėnesį	Kartą ar kelis per metus	Niekada
Sportuoju, dalyvaudamas klubo ar komandos veikloje					
Sportuoju savarankiškai					
Lankausi Klaipėdos miesto parkuose					
Muzikuoju					
Užsiimu kūrybine veikla					
Lankausi kultūros renginiuose					
Lankausi sporto renginiuose					
Lankausi miesto centre, senamiestyje					
Leidžiu laisvalaikį gamtoje					
Dalyvauju visuomeninėje veikloje					
Leidžiu laisvalaikį prekybos ir pramogų centruose					
Leidžiu laiką, naršydamas internete					
Laisvalaikį leidžiu su draugais					
Lankausi Kultūros fabrike					
Laisvalaikį leidžiu su tėvais/ artimaisiais					
Keliauju					
Mokausi papildomai					

11. Ar Klaipėdoje jaunimui siūloma pakankamai veiklos laisvalaikiu?

- Taip, kiekvienam jaunam žmogui siūloma tikrai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų

- Mieste siūloma daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų, bet jie reikalauja papildomų išlaidų
- Siūloma pakankamai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Siūloma neypatingai daug laisvalaikio veiklos ir užsiėmimų
- Čia jaunimui laisvalaikiu nėra ką veikti

12. Kiek Tave domina tai, kas vyksta:

	Reguliariai domiuosi	Kartais pasidomiu	Tiek, kiek į tai dėmesį atkreipia tėvai, draugai ar dėstytojai	Nesidomiu
Mokymosi įstaigoje				
Klaipėdos mieste				
Šalies politiniame, ekonominiame gyvenime				

13. Ar Tu jautiesi saugus (-i) žemiau nurodytose vietose?

	Taip, visada	Dažniausiai	Niekada	Neturiu nuomonės
Klaipėdos miesto viešosiose erdvėse, parkuose, miesto centre				
Gyvenamuosiuose rajonuose				
Pasilinksminimo vietose				
Mokymosi įstaigoje				

14. Kas turėtų garantuoti Tavo saugumą mieste? (galimi keli atsakymų variantai)

- Saugumas yra mano paties (pačios) atsakomybė
- Pilietiška miesto bendruomenė
- Miesto savivaldybė
- Teisėsauga

Kita _____

15. Kaip dažnai Tavo artimoje aplinkoje jauni žmonės?

	Nuolat	Kartais	Niekada
Vartoja alkoholį			
Rūko			
Vartoja narkotines ir psichotropines medžiagas			

16. Ar manai, kad žalingi įpročiai yra didelė problema Tavo dabartinėje gyvenamojoje vietovėje?

- Taip
- Ne
- Neturiu nuomonės

17. Ar Tau teko nuosekliai pamatyti kitų miestų/kultūrų gyvenimą, ten viešint ne trumpiau nei savaitę?

- Taip

Ne

Jei taip, koks buvo kelionės tikslas? _____

18. Ar esi?

	Taip	Ne
Dalyvavęs (-usi) respublikiniuose ar tarptautiniuose konkursuose		
Dalyvavęs (-usi) studentų mainų programose		
Dalyvavęs (-usi) mokslinėse praktinėse konferencijose		
Savanoriavęs (-usi)		
Dalyvavęs (-usi)jaunimo organizacijų veikloje		

19. Ką Tu labiausiai norėtum veikti, gavęs (-usi) diplomą?

Tęsti studijas Lietuvoje, _____ mieste

Tęsti studijas užsienyje, _____ šalyje

Dirbti Klaipėdoje

Dirbti Lietuvoje, _____ mieste

Dirbti užsienyje, _____ šalyje

Keliauti

Nežinau

Kita _____

20. Kokie Tavo lūkesčiai darbo užmokesčio atžvilgiu:

Iškart po studijų baigimo _____ EUR

Praėjus 3 metams po studijų baigimo _____ EUR

21. Balais nuo 1 iki 10 (10 – puikiai, 1 – labai blogai) įvertink savo patiriamą studijų kokybę:

Mokomųjų dalykų pasiūla _____

Mokomųjų dalykų temų aktualumas _____

Studijų materialinė bazė (bibliotekų ištekliai, kompiuterių klasės, laboratorijos, auditorijų patogumas ir pan.) _____

Auditorinių užsiėmimų kokybė _____

Studijų proceso organizavimas _____

Dėstytojų ir mokymo įstaigos administracijos konsultacijos ir parama studentams _____

Praktikų organizavimas _____

22. Kokios 3 priežastys gali Tave paskatinti išvykti iš Klaipėdos, gavus diplomą?

Geras darbo pasiūlymas ar darbo paieškos

Tolesnės studijos

Išvyksta artimiausi draugai

Išvyksta mylimas žmogus

Siekis įsitvirtinti ten, kur didesnės perspektyvos jaunimui

Noras išbandyti ką nors naujo

Nepriimtinos gyvenimo sąlygos

Perspektyvų nebuvimas dabartinėje gyvenamojoje vietoje

Kita _____

23. Kaip vertini savo galimybes išvykti iš Klaipėdos?

Nebūtų sudėtinga

Būtų sudėtinga

Jei būtų sudėtinga, įvardink priežastis _____

24. Ar Tu manai, kad, baigęs (-usi) studijas, išvyksi iš Klaipėdos?

Taip

Ne

Jei taip, kur planuoji išvykti _____

25. Įvertink, kiek Tau aktualios aplinkybės, renkantis vietą gyventi:

	Labai aktualu	Aktualu	Nei aktualu, nei neaktualu	Neaktualu	Visiškai neaktualu
Atstumas iki tėvų namų					
Konkretus darbo pasiūlymas					
Nemokama studijų vieta					
Bendras miesto patrauklumas					
Geros miesto ekonominės perspektyvos					
Draugai tame mieste					
Palankesnės sąlygos įsigyti/išsinuomoti būstą					
Kokybiška aplinka laisvalaikio praleidimui, vaikų auginimui					
Gera atmosfera mieste, gyvybingas miestas, daug jaunų žmonių					
Mažesni gyvenimo kaštai					
Galimybė greitai susirasti darbą					

26. Žemiau yra pateikti Lietuvos didmiesčių patrauklumą apibūdinantys veiksniai. Kiekvieną aspektą įvertink nuo 1 iki 4 balų, kur 4 reiškia patraukliausias miestas šiuo aspektu, 1 – nepatraukliausias. Jei neturi nuomonės apie miestą, pažymėk X.

Kiekvieną balą Tu gali panaudoti tik vieną kartą.

Pavyzdys

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
<i>Daugiausiai želdynų turi</i>	4	2	3	1

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai
Miesto atmosfera, socialinis – ekonominis gyvybingumas ir progresyvumas				
Miesto patrauklumas gyventi jaunimui				
Galimybės studijuoti ar įgyti profesiją				
Galimybės jaunam žmogui susirasti darbą				
Galimybės tobulėti profesinėje srityje ir daryti karjerą				
Galimybės turiningam laisvalaikiui, pramogoms				
Miesto saugumas				
Miesto bendruomenės draugiškumas				
Paslaugų gyventojams pasiūla				
Kainų lygio patrauklumas				
Integracija į tarptautines transporto sistemas				

27. Kokių veiklų labiausiai trūksta Klaipėdos mieste?

Darbo

- Kultūrinių veiklų
- Socialinių iniciatyvų

28. Ar planoji ateityje sukurti savo verslą?

- Taip
- Ne
- Dar nežinau

29. Kuris iš šių miesto apibūdinimų Tau atrodo patraukliausias? (pasirinkti vieną variantą)

- Miestas, kuriame gera gyventi
- Draugiškas miestas
- Žalias miestas
- Saugus miestas
- Modernus miestas
- Gyvas miestas
- Sumanus miestas
- Muzikuojantis miestas
- Miestas „ant bangos“
- Studentų miestas
- Kita _____

30. Kokią rolę norėtumei asmeniškai prisiimti, kuriant miesto jaunimo bendruomenę?

- Dalyvauti miesto organizacijų veikloje
- Organizuoti renginius
- Savanoriauti
- Nenorėčiau prisiimti atsakomybės
- Norėčiau būti tik stebėtojas (-a), dalyvis (-ė)

Klausimynas – gairės tikslinės grupės diskusijai su jaunimo amžiaus grupės bedarbiais

	Klausimų blokai
1.	Bendras tyrimo dalyvių aktyvumas socialiniame – ekonominiame miesto gyvenime. Kokio aktyvumo pastangos nukreiptos į darbo paiešką?
2.	Savo turimos kvalifikacijos ir pasiruošimo integruotis į darbo rinką vertinimas. Kokių žinių, praktinės patirties trūksta?
3.	Patirtis, sunkumai, ieškant darbo. Kokia sunkumų prigimtis? Kiek laiko tęsiasi pastangos rasti darbą?
4.	Bendras Klaipėdos miesto ekonominio aktyvumo ir darbo rinkos patrauklumo vertinimas. Kaip tyrimo dalyviai vertina savo įsidarbinimo perspektyvas?
5.	Kaip tyrimo dalyviai vertina pokyčius Klaipėdos miesto darbo rinkoje?
6.	Lūkesčiai darbo vietos atžvilgiu
7.	Verslumo, pasiruošimo pačiam kurti savo darbo vietą vertinimas
8.	Kaip tyrimo dalyviai vertina paslaugas ir pagalbą, įsitvirtinant Klaipėdos miesto darbo rinkoje? Pagalbos poreikis įsidarbinant ir įsitvirtinant mieste.
9.	Ateities planai, pasiruošimas vidinei ir išorinei migracijai
10.	Laisvos formos pastabos ir pasiūlymai

Klausimynas – gairės tikslinės grupės diskusijai su Klaipėdos miesto įmonių atstovais

	Klausimų blokai
1.	Jaunimo įsiliejimo į Klaipėdos miesto darbo rinką pokyčiai. Jaunų specialistų migracijos vertinimas.
2.	Bendras įmonės įsitraukimo į besimokančio jaunimo ugdymą vertinimas, pasiruošimo priimti studentus praktikai, įdarbinti jaunimą vertinimas. Kylančios problemos. Bendradarbiavimas su atitinkamo profilio specialistus rengiančiomis švietimo įstaigomis, dalyvavimas socialinėje partnerystėje.
3.	Kiek įmonės veiklos perspektyvai svarbus jaunimo įsitraukimas į įmonės veiklą? Ar siekiama turėti tam tikrą jaunų darbuotojų dalį įmonėje? Ar įmonė domisi jaunais, perspektyviais savo verslo šakos specialistais? Ar rodo iniciatyvą bendradarbiauti? Ar jaučiamas jaunų specialistų stygius?
4.	Lūkesčiai jauno specialisto atžvilgiu. Bendras jaunimo pasiruošimo integruotis į darbo rinką vertinimas. Bendradarbiavimo su specialistus ruošiančiomis švietimo įstaigomis intensyvumas ir efektyvumas. Potencialių darbdavių įsitraukimo į specialistų rengimą iniciatyvos. Jaunų specialistų profesinio pasiruošimo vertinimas. Kylantys sunkumai, priimant į darbą jaunus darbuotojus.
5.	Jauno specialisto atrankos kriterijai. Patirties poreikis, samdant jauną darbuotoją. Pasiruošimo aktyviai dalyvauti specialistų ruošimo procese vertinimas.
6.	Naujų darbuotojų atrankos politika. Kam teikiamas pranašumas – lėtesniam darbuotojo kvalifikacijos augimui įmonėje ar aukštos kvalifikacijos brangiai apmokamo specialisto samdymui?
7.	Jaunimo samdos sąlygos. Kiek įmonė investuoja į jauno darbuotojo kvalifikacijos augimą? Kokias priemones siūlo? Įgaliojimų suteikimas jauniems specialistams. Aktyvumo, iniciatyvumo, antrepreneriškumo ir profesinio tobulėjimo skatinimas.
8.	Atvirumas tarptautinei darbo jėgos pasiūlai. Specialistų samdymą iš kitų šalių sąlygojantys veiksniai?
9.	Įmonės veiklos imlumo darbo jėgai struktūriniai ir kokybiniai pokyčiai.
10.	Laisvos formos pastabos ir pasiūlymai